

FORSØKSRÅDET FOR SKOLEVERKET
SAMORDNET MUSIKKFORSØK

MUSIKK FOR ALLE

EVALUERING AV SAMORDNET MUSIKKFORSØK

VED: PER DALIN, JON EKELAND, OLAV SKARD OG INGE VINJE

1981.

FORORD

Reformer i skolen er en tidkrevende prosess. Samordnet musikkforsøk er et storstilet forsøk på reformer i musikkopplæringen for barn og ungdom. Trondheim, Bjugn og Sandnes kommuner har her vært foregangskommuner.

Det har ikke vært tradisjon i Norge å evaluere forsøksprosjekter. Som regel er det foretatt uformelle vurderinger som basis for beslutninger om gjennomføring og spredning. Da IMTEC i mars 1980 ble bedt om å foreta en evaluering av Samordnet musikkforsøk, så vi dette som en utfordring. I vårt internasjonale arbeid har vi vært engasjert i prosjektevaluering og vi håpet det ville være mulig å tilpasse noen av disse erfaringene til dette evalueringsprosjektet.

Vi har stått overfor store oppgaver. For det første kom vi inn i bildet på et meget sent stadium (mars 1980), for det andre er forsøket uvanlig omfattende, og for det tredje var det avgjørende å få fram resultater hurtig. Dette reflekterer den arbeidssituasjon som er vanlig i mange evalueringsprosjekter. Det er nokså langt fra den idealtilstand som en forsker kan ønske seg.

Oppgaven ville vært umulig å løse uten et åpent og tillitsfullt forhold til prosjektledelsen. Vi vil særskilt takke rektorene for musikkskolene som ikke minst har fått føle hvor hardt det kan være å få sitt arbeid vurdert. Trøsten får være at vi kanskje dermed forstår våre elever litt bedre som daglig blir vurdert?

Dernest må vi takke medlemmene av evalueringsgruppen for alt deres arbeid. De har nok ofte hatt rollen å vurdere oss - noe vi har hatt glede av. Medlemmene har vært Birger Bertheussen, Per Uddu og Leif Braseth, som hver for seg representerer en faglig tyngde som har vært til uvurderlig hjelp i arbeidet. Tilsist en særskilt takk til prosjektleder Harry Rishaug som gjennom sitt engasjement, sin innsikt i saken, sin innsatsvilje og sitt gode humør har bidratt vesentlig til det arbeid som her legges fram.

Uten et utstrakt team-arbeid ville ikke denne rapporten foreligget 6-7 måneder etterat prosjektet ble igangsatt. Olav Skard har hatt ansvar

for de statistiske analysemetoder og databehandling. Inge Vinje og Jon Ekeland har utført casestudien henholdsvis i Sandnes og Bjugn, og Per Dalin som ansvarlig for forskningsopplegg, design og gjennomføring har også utført casestudien i Trondheim.

IMTEC, 20. oktober 1980

Per Dalin, fil.dr.
Leder for IMTEC

I N N H O L D

- KAPITTEL 1: Evaluering av Samordnet musikkforsøk
ved Per Dalin
- KAPITTEL 2: Samordnet musikkforsøk i Trondheim
ved Per Dalin
- KAPITTEL 3: Samordnet musikkforsøk i Bjugn
ved Jon Ekeland
- KAPITTEL 4: Samordnet musikkforsøk i Sandnes
ved Inge Vinje
- KAPITTEL 5: Samordnet musikkforsøk - En samlet vurdering
ved Per Dalin og Olav Skard
- KAPITTEL 6: Sammendrag og fremtidsutsikter
ved Per Dalin
- KOMMENTAR: Evalueringen av SMF - siste trinn før omfattende
utbygging? Ved Leif Braseth
- VEDLEGG 1: Begreper brukt i Samordnet musikkforsøk, ved Harry Rishaug
- VEDLEGG 2: Modell for evaluering av SMF
- VEDLEGG 3: Plan for samordnet musikkforsøk i Trondheim
- VEDLEGG 4: SMF: En oversikt over mål og aktiviteter, ved Harry Rishaug
- VEDLEGG 5: Spørreskjema med svar: Trondheim kommunale musikkskole
- VEDLEGG 6: Spørreskjema med svar: Bjugn kommunale musikkskole
- VEDLEGG 7: Spørreskjema med svar: Sandnes kommunale musikkskole
- VEDLEGG 8: Spørreskjema med svar: Frivillig musikkliv: Trondheim
- VEDLEGG 9: Spørreskjema med svar: Frivillig musikkliv: Bjugn
- VEDLEGG 10: Spørreskjema med svar: Frivillig musikkliv: Sandnes
- VEDLEGG 11: Spørreskjema med svar: Grunnskolen i Trondheim
- VEDLEGG 12: Spørreskjema med svar: Grunnskolen i Bjugn
- VEDLEGG 13: Spørreskjema med svar: Grunnskolen i Sandnes
- VEDLEGG 14: Valg av analysemetoder, ved Olav Skard
- VEDLEGG 15: Intervjuobjekter i Trondheim, Oslo, Sandnes og Bjugn
- VEDLEGG 16: "Hva innebærer åpent opptak av elever ved TKM?"
- VEDLEGG 17: Prinsippnotat fra Avdeling undervisning i Trondheim
- VEDLEGG 18: Analysetabeller 1-50

KAPITTEL 1: EVALUERING AV SAMORDNET MUSIKKFORSØK VED PER DALIN

Samordnet musikkforsøk (SMF) kom igang våren 1974 etter initiativ fra Trondheim kommunale musikkskole (TKM) ved dens rektor Kåre Opdal. Forsøket har i hele forsøksperioden vært støttet av Forsøksrådet for skoleverket.¹⁾

Trondheim var den første kommunen som ble involvert i SMF. Imidlertid hadde Sandnes kommune - forøvrig under ledelse av Kåre Opdal i flere år arbeidet med tilsvarende ideer og langt på vei gjort forsøk som skulle vise seg å få betydning også for Trondheimsforsøket. Flere andre kommuner arbeidet med ideer om samordnet musikkundervisning, tildels som et resultat av de kontakter som utviklet seg fra forsøket i Trondheim. Således besluttet f.eks. Bjugn kommune at kommunen ville innføre en integrert musikkundervisning fra høsten 1977. Bjugn og Sandnes kom med i forsøket fra høsten 1978.

IMTEC ble kontaktet av "Forsøksutvalget for Samordnet musikkforsøk" høsten 1979 med forespørsel om å få en orientering om prosjektevaluering. Utvalget så det som en forpliktelse å gjennomføre en bred evaluering av forsøket. IMTEC gjennomførte to ett-dagers seminarer for en bredt sammensatt gruppe av deltakere. Resultatet av drøftingen ble en formell forespørsel i mars 1980 om å gjennomføre en evaluering av Samordnet musikkforsøk.²⁾

Forsøket hadde altså pågått i 6 år da evalueringen ble satt igang. Tre kommuner var involvert med tilsammen flere hundre ulike aktiviteter - fra instrumental- og vokalopplæring i ulike sammenhenger, kor, korps og orkesteraktiviteter, institusjonsbesøk, etter- og videreutdanningskurs for lærere, instruktører og dirigenter, samarbeid med en rekke institusjoner om musikkopplæring på tvers av skoleslag, pedagogisk forsøksarbeid med gruppeundervisning, materiellutvikling for en rekke instrumenter, samt rådgivning til musikklærere. Det sier seg selv at det ikke ville

1) Vedlegg 1 gir en kort innføring i begreper som brukes i Samordnet musikkforsøk.

2) Det er utarbeidet en rapport fra hver av seminarene. Disse kan fåes ved henvendelse til Pedagogisk senter i Trondheim.

være mulig å evaluere alle disse aktiviteter - post-fakto. Det var derfor nødvendig å ta stilling til formålet med evalueringen og velge modell, design, og metoder utfra en klart definert målsetting for evalueringen.

MALET FOR SMF-EVALUERINGEN

Vi har allerede nevnt at Forsøksutvalget følte en forpliktelse overfor Forsøksrådet, nemlig å dokumentere de resultater som forsøket har oppnådd. Dette er både politisk og faglig vesentlig for et forsøk av såpass store dimensjoner som SMF. Dette behovet må imidlertid sees i en større sammenheng. Musikkundervisningen i Norge står idag ved en viktig milepel. Uten en bedre fundert undervisning og sikrere økonomisk basis står musikk skolene i Norge overfor alvorlige problemer. Vi har derfor oppfattet målet med evalueringen som følger:

1. Integrert musikk skole: En evaluering av integrert musikk skole som modell for kommunenes musikkopplæring. En slik evaluering vil måtte vurdere hensiktsmessigheten av og mulighetene for et samarbeid mellom musikk skolen, barne- og ungdomsskolene og det frivillige musikk liv. Videre må evalueringen ta stilling til de organisasjonsmessige og økonomiske sider ved en integrert musikk skole-modell.
2. Åpent opptak: En evaluering av hensiktsmessigheten av og mulighetene for gjennomføringen av "åpent opptak" som prinsipp i en kommunal musikk skole.
3. Gruppeundervisning: En evaluering av gruppeundervisning som pedagogisk metode i musikkundervisningen.

En såpass bred og altomfattende målsetting reiser en rekke vanskelige faglige spørsmål i et evalueringsarbeid. Vi skal i det nedenstående ta opp disse spørsmål og begrunne valg av evalueringsopplegg.

EVALUERING FOR HVEM?

Flere grupper er berørt av SMF og samtlige vil ha en særskilt interesse i den fremtidige utvikling av musikkundervisningen i Norge. Vi ser det

som ganske umulig å tilfredsstille samtlige grupper når det gjelder behov for informasjon om SMF. Hverken den tid eller de ressurser som er stilt til disposisjon for evalueringsarbeidet gjør det mulig å gi tilfredsstillende svar på alle spørsmål for alle brukere. Vi har derfor måttet gjøre et valg - i samarbeid med representanter for brukerne (se nedenfor):

Musikklærere: Vi tror musikklærerne i musikkskolen, i skoleverket forøvrig, og i det frivillige musikkliv først og fremst er interessert i de pedagogiske resultater. Det gjelder kanskje særlig erfaringene med gruppeundervisnings-opplegg, og samarbeidsforsøkene mellom musikkskolens lærere og andre. Vi vil også drøfte forholdet mellom valgfag- og obligatorisk undervisning i skolen, og samarbeidet med instruktører og dirigenter i det frivillige musikkliv.

Skoleledere og ledere for det frivillige musikkliv: Vi tenker her både på musikkskolenes ledelse, skoleledere i andre skoleslag, og lederne i det frivillige musikkliv. Vi tror disse grupper i tillegg til de pedagogiske opplegg først og fremst er opptatt av samarbeidsspørsmål, muligheter for bedre ressursutnytting, og muligheter for kvalitetshevning i et integrert opplegg.

Kommunale politikere og administrasjon: Disse grupper har særskilt ansvar for ressurs situasjonen. Forsøkets grunnidé om åpent opptak og en integrert musikkundervisning stiller større krav til kommunens økonomi enn tradisjonelle opplegg, ikke minst fordi langt flere barn får glede av musikkopplæring. Vi vil derfor prøve å belyse de økonomiske og organisatoriske konsekvenser av SMF.

Offentlige myndigheter på sentralt nivå: Disse vil i likhet med kommunal administrasjon og politisk ledelse være opptatt av de økonomiske spørsmål. I tillegg vil disse - som på kommunalt plan - være opptatt av spørsmål i forbindelse med beslutningsprosessen, samt den lærdom vi kan trekke av forsøket m.h.t. forsøksarbeid generelt. Framfor alt vil de statlige myndigheter være interessert i forsøkets overføringsverdi til andre kommuner enn Trondheim, Bjugn og Sandnes.

Vi nevner disse målgrupper fordi en rekke prinsipp-spørsmål må avgjøres i de nærmeste år når det gjelder kommunenes musikkundervisning. Disse spørsmål omfatter en rekke problemområder:

1. Kan kommunale musikkskoler overleve? Det er tegn som tyder på at flere kommuner har vanskeligheter med å betale regningen,
2. Kan musikk skolene forbedre sine arbeidsmetoder for dermed å gi et bedre tilbud - ja kanskje for dermed å overleve?
3. Har SMF gitt oss erfaringer på nye områder som kan ha overføringsverdi til andre kommuner?
4. Har SMF gitt oss erfaringer med opplegg og metoder som har liten praktisk verdi og som neppe bør overføres til andre kommuner?

HVEM BØR EVALUERE?

Hvem bør evaluere et så omfattende forsøk som SMF? Hvilke krav stilles det til dem som skal ta på seg et slikt oppdrag? Vi tror ikke noen gruppe alene vil kunne gjøre et tilfredsstillende arbeid i evalueringen av SMF. I våre valg av roller og funksjoner tror vi følgende momenter har vært sentrale:

Objektivitet: Et forsøksprogram bærer nesten alltid preg av pionerenes optimisme og pågangsmot. Det var tidlig klart at de som gjennomførte eller styrte forsøket selv ikke kunne være ansvarlig for evalueringen - i alle fall ikke alene. Valget falt på en organisasjon (IMTEC) som ikke har noen spesiell interesse på det musikk-faglige, eller musikk-politiske felt. Selvsagt kan ikke dette alene garantere for verdinøytralitet. Det finnes eksempler på evalueringsrapporter der dårlig kommunikasjon, misforståelser p.g.a. manglende sak-kunnskap, og personlige preferanser har farget vurderingene. Enhver som driver evaluering står dessuten i fare for å bli upopulær (!) og kan lett bli fristet til å "dempe vurderingene" for dermed å gi et mer "akseptabelt" bilde av situasjonen,

Forståelse av SMF: Som utenforstående - enkelte musikere vil si "uforstående" - til SMF står vi i fare for å misforstå viktige sider ved forsøket. En trenger å forstå de problemer forsøket står oppe i og de aktiviteter som har vært gjennomført. Dette har ikke vært enkelt, fordi forsøket er svært komplisert. Dette er en av grunnene til at vi har valgt en samarbeidsmodell der brukerne har vært involvert under hele arbeidet (se nedenfor).

Tillit: Tillit dreier seg om flere forhold: For det første at forskere

har de nødvendige kunnskaper og ferdigheter til å gjennomføre evalueringen. For det annet at det gjennom evalueringsarbeidet presenteres et så sant bilde av forsøket som mulig, slik at ikke enkelte særinteresser (faglig eller politisk) blir dominerende. For det tredje at forskerne har tilstrekkelig autonomi til å kunne stå på konklusjonene og kunne gi råd om den framtidige utvikling med basis i de data som evalueringen gir - og uten sidehensyn til de fordeler eller ulemper rådene måtte ha for den som evaluerer.

ROLLER I EVALUERINGSARBEIDET

Debatten om hvem som bør evaluere et prosjekt ender gjerne opp med en diskusjon om de involverte som vurderere i motsetning til utenforstående forskere som vurderere. Vi ser det som helt avgjørende at begge parter er med i alle deler av evalueringsprosessen fordi både de som er tilknyttet forsøket og forskere representerer syn og erfaringer som er helt avgjørende om evalueringsarbeidet skal lykkes. Vi har fordelt arbeidet - og dermed klargjort våre roller - på følgende måte:

Klargjøring av problemområdene: Allerede i utgangspunktet ble representanter for samtlige involverte parter trukket inn i diskusjonen om hva som skulle evalueres. Det var da helt avgjørende å få fram hva de forskjellige bruker-grupper anså som forsøkets viktigste mål - og hvilke interesser de selv har i forsøket. Dette arbeidet involverte omlag 30 personer i to hel-dagers seminarer. Med utgangspunkt i en serie med målformuleringer foretok så IMTEC en oppstilling av samtlige mål. På dette grunnlag tok Forsøksutvalget stilling til hovedmålsettingen for evaluering av forsøket. På basis av denne diskusjonen - der også representanter for IMTEC deltok - ble det oppnådd enighet om hva som skulle evalueres.

Utvikling av problemstillinger: På basis av de ovenfor nevnte mål ble det formulert en rekke hypoteser og konkrete problemstillinger. For å sikre at disse problemstillinger reflekterte grunnleggende og holdbare dimensjoner ved forsøket (validitet) ble case-studier gjennomført i samtlige tre kommuner (se design-diskusjon nedenfor). Dette ga oss mulighet til å prøve holdbarheten av problemstillingene overfor deltakere fra samtlige interesse-grupper i alle tre kommuner. Modifiserte problemstillinger og nye hypoteser

ble resultatet av dette samarbeidet. Likeledes ble problemene overført til konkrete utsagn og testet på et utvalg av brukere (se nedenfor).

Tolkning av data: IMTEC ba på et tidlig tidspunkt om at Forsøksutvalget oppnevnte et mindre utvalg (evalueringsutvalg) til å være "samtalepartnere" gjennom utviklingen av evalueringen. Vi ønsket særlig å bruke utvalget til å kommentere ulike tolkninger av data, etterprøve problemstillinger, og oppklare åpenbare misforståelser. Utvalget har bestått av Birger Bertheussen (formann i Forsøksutvalget), Leif Braseth (Rikskonsertene) og Per Uddu (Forsøksutvalget/Heimdal videregående skole). Utvalget har hatt tre to-dagers møter (mai, august, oktober) sammen med forskergruppen; Jon Ekeland (case-studie, Bjugn), Inge Vinje (case-studie, Sandnes), Olav Skard (data-analyse), og Per Dalin (case-studie Trondheim og prosjektleder).

Bruker-kommentarer: I tillegg til ovenstående samarbeid mellom forskere og involverte parter blir denne rapporten sendt samtlige musikkskoler, Forsøksutvalget, og intervju-objekter som er direkte sitert for skriftlige kommentarer. Der misforståelser eller andre forhold tilsa endringer i det opprinnelige utkast, er dette gjort av IMTEC. I tillegg vedlegges de kommentarer som IMTEC ikke har funnet bør føre til endringer i rapporten (se kommentar ved Leif Braseth).

I tillegg til dette organiserte samarbeidet har det foregått en rekke uformelle kontakter under evalueringsarbeidet. Musikkskolene har bidratt med statistisk materiale, IMTEC har fått tilsendt en meget omfattende dokumentasjon, og skolene har administrert spørreskjemaundersøkelsen etter de retningslinjer som er utarbeidet av IMTEC (se nedenfor). IMTEC har hatt ansvaret for evalueringsmodell og design, utvikling av case-studie-design og spørreskjema, data-analyse og rapportskrivning.

EVALUERING AV FORSØK

Systematisk evaluering av forsøk som både omfatter prosesser på "mikro- og makroplan" er et relativt nytt fenomen i norsk skole. Det vanlige har vært å sette igang kostbare og omfattende forsøk og reformer som på grunn

av sin størrelse - og kanskje på grunn av den politiske forpliktelse som igangsettingen forårsaker - sjelden har gjennomgått noen systematisk evaluering. Selvsagt betyr ikke dette at forsøk ikke har vært evaluert. I alle forsøk foregår det en uformell evaluering både av deltakere og av besluttere. Det må vel sies at det er relativt uklart på hvilke premisser slik evaluering er gjennomført, og på hvilket faktisk grunnlag beslutningen om en eventuell spredning av forsøket blir tatt.

Krefter som påvirker forsøket: Et forsøk blir påvirket over tid av en rekke krefter i samfunnet og innen forsøket. Er det overhodet mulig å gjennomføre en evaluering - det vil si en vurdering som kan gi et tilfredsstillende svar på hvilke resultater forsøket har ført til? Vi skal illustrere problemene vi står overfor med følgende figur:

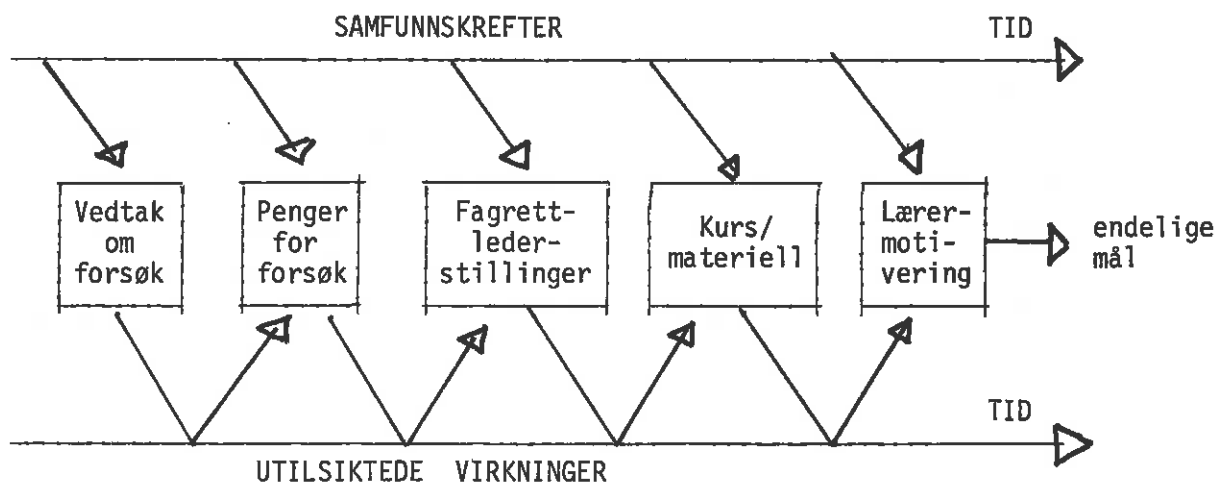

Fig. 1: Et forsøks utvikling: Eksempler på samspill mellom ytre krefter, forsøksprosessen og utilsiktede virkninger.

Vi forutsetter at et forsøk går gjennom en rekke stadier. Det endelige resultat kan f.eks. være endringer i elevatferd, for eksempel at den enkelte elev mestrer sitt instrument bedre. Hvilke tiltak vil føre til et slikt resultat? Vi har i vårt eksempel ovenfor valgt en forenklet modell som antyder en årsakssammenheng i forsøket, men som p.g.a. ytre og indre krefter blir svekket over tid.

Det viser seg at forholdet er atskillig mer komplisert. For det første er det ikke sikkert at et registrert positivt resultat skyldes innsatser

i forsøket. Mange andre krefter kan ha påvirket elevenes spilleferdigheter. Vi vet f.eks. ikke om de generelle holdninger til musikkundervisning har endret seg i 70-årene. For det andre kan det tenkes at enkelte tiltak har ført til negative utilsiktede virkninger som i realiteten har svekket gjennomføringen av dette målet, kanskje til fordel for et annet mål i forsøket. Det kan altså tenkes at det kvalitative mål referert til ovenfor ville vært bedre oppfylt med andre strategier og tiltak. Vi skal senere i dette kapittel se på en modell for evaluering av SMF i Trondheim som illustrerer det kompliserte i å evaluere disse forhold.

Forsøkets egenart: Evaluering av forsøk avhenger også av hva slags forsøk vi drøfter:

1. **Utstrekning:** SMF omfatter musikkundervisning i tre kommuner, nemlig Trondheim, Bjugn og Sandnes, når det gjelder undervisning i musikkskolen, grunnskolen, og det frivillige musikkliv, og omfatter flere tusen mennesker.

Tid: Forsøket strekker seg over en 7-års-forsøksperiode i Trondheim, en 3-års-periode i Bjugn og en 2-års-periode i Sandnes.

2. **Program-definisjon:** SMF spenner over et vidt spektrum av aktiviteter som dessuten er ulike definert i de tre kommunene. Undervisningen omfatter både tradisjonell vokal- og instrumental-opplæring, gruppeopplæring og samordning med musikktilbud mellom en rekke grupper og institusjoner. Både mål, metoder, materiell og tidsbruk varierer fra kommune til kommune, innen hver kommune og med den enkelte lærer. Programmene er såpass omfattende at de er vanskelige å beskrive - selv av brukerne.
3. **Mål-definisjon:** Forsøket har som hovedmål å utprøve en ny integrert musikkskolemodell. Etterhvert har åpent opptak blitt et hovedmål. Men forsøket opererer samtidig med en rekke delmål, tildels er disse i konflikt med hovedmålene, tildels er det uklare forbindelseslinjer. Noen mål kan realiseres gjennom en forsøksperiode, andre er meget langsiktige mål som en bare såvidt kan komme igang med i en 7-årig forsøksperiode.
4. **Grad av fornyelse:** SMF bryter ganske drastisk med konvensjonell tenkning på enkelte områder, mens det ikke innebærer særlig mye nytt på andre:

- A. Mål for undervisningen: Prinsippet om åpent opptak innebærer at alle kan få musikkopplæring. Her skiller SMF seg vesentlig fra tradisjonell ordning. Undervisningen representerer forøvrig ikke noe vesentlig endret kultursyn i forhold til andre musikkskoler,
- B. Organisasjon: Forsøket bryter radikalt med den tradisjonelle musikkskolemodell. Det nye er at undervisningen forutsetter utstrakt samarbeid med alle som driver musikkundervisning i kommunen,
- C. Roller og relasjoner: Forsøket innebærer noe vesentlig nytt ved innføringen av kombinerte stillinger, og ved det utstrakte samarbeid mellom grupper og institusjoner. Det medfører imidlertid ikke noe vesentlig nytt m.h.t. elev-roller eller lærer-roller,
- D. Pedagogikk: På ett område atskiller forsøket seg radikalt fra tradisjonell musikkopplæring - nemlig ved gruppeundervisnings-modellen. Denne modellen forutsetter en annen metodikk, materiell, og til en viss grad et nytt lærer-elev-forhold.

Slik vi i utgangspunktet vurderte forsøket mente vi at forsøket (idag) først og fremst atskilte seg fra annen undervisning i musikk m.h.t. den integrerte musikkskole-modell, åpent opptak, og gruppeundervisning. Vi valgte derfor - i nært samarbeid med Forsøksutvalget - å prioritere disse områdene for det videre arbeid.

EVALUERINGS-MODELL

En evalueringsmodell gir oss en framgangsmåte for å eksaminere sammenhengene mellom de ressurser som ble satt inn i forsøket (input-variabler), de tiltak som ble igangsatt (mellomliggende variabler), og de resultater som er oppnådd (avhengige variabler). I et så sammensatt og komplisert forsøk som SMF er det ikke mulig å undersøke alle delkomponenter. Skal vi imidlertid overhodet kunne gjøre et rasjonelt valg av variabler må vi først få en oversikt over forsøket. På basis av en slik oversikt vil det være mulig å formulere endel hoved-hypoteser i forhold til forsøkets hovedanliggender. På basis av disse valg vil vi så kunne utvikle en evalueringsdesign, og utarbeide nødvendige instrumenter og andre hjelpemidler.

Siden Trondheims-forsøket er det mest omfattende av forsøkene, og dertil var det første som kom igang, har vi valgt å utvikle vår evalueringsmodell utfra dette forsøket. I vedlegg 2 gis en forenklet framstilling av evalueringsmodellen.

Modellen illustrerer en rekke forhold og forutsetninger i det videre arbeid som trenger kommentarer:

1. Arbeid var igang i Trondheim før forsøket offisielt ble startet - i figuren representert ved TKM og musikkfagrettleder ved Pedagogisk senter,
2. De opprinnelige ressurser i forsøket var 1/3-del av arbeidskapasiteten til fire fagkonsulenter¹⁾, midler til musikk-metodikk-kurs, instrumental- og vokalkurs, midler til skolekonserter, administrasjon (prosjektleder og kontorassistent $\frac{1}{2}$ stilling), samt et Forsøksutvalg,
3. I løpet av forsøksperioden ble en rekke tiltak satt igang for å realisere forsøkets mål. Pilene i evalueringsmodellen indikerer de konsekvenser vi i utgangspunktet antar at ressursene og tiltakene kan ha hatt. De stipulerte sammenhengene danner derfor utgangspunkt for våre arbeids-hypoteser om forsøkets utvikling,
4. Målene som er skissert i modellen angir de mål som vi anser som operative mål i forsøket (i motsetning til de formelle mål som ble skissert i utgangspunktet, (se vedlegg 3). Antall piler og retningen av pilene kan gi en antydning av betydningen av de forskjellige mål. Vi skal i vår drøfting se litt på hvorledes målene for forsøket har fått ulik vektlegging over tid - og vi håper å kunne vise i hvilken grad ulike mål har blitt prioritert og realisert,
5. Like meget som tiltakene varierer i intensitet, bredde og betydning for forsøkets gjennomføring - så varierer målene. Dertil er det meget vanskelig å vurdere (en si operasjonalisere) enkelte av målene.

Hva menes f.eks. med "faglig kvalitet"? Om det er mulig å si at en viss grad av samordning har funnet sted - hvor meget samordning må en med rimelighet forvente for at forsøkets intensjoner skal kunne sies å være oppnådd? Hva er med andre ord kriteriene for "et vellykket forsøk"?

1) Begrepene "fagrettleidere" og "fagkonsulenter" brukes om hverandre i rapporten fordi praksis varierer fra kommune til kommune.

VALG AV MÅL

Hvilke mål er det naturlig å evaluere? De fleste vil svare at dette neppe kan være noe problem, fordi en må ta utgangspunkt i forsøkets egen målsetting. Såpass enkelt er det neppe: For det første var målene nokså vagt og generelt formulert. De egner seg dårlig som mål for evaluering. Der nest var forsøket i utgangspunktet såpass omfattende at det ville være u-realistisk å anta at samtlige mål ville kunne oppnåes. Videre har det hendt meget gjennom prosjekt-perioden - tildels har målene forskjøvet seg, og ganske sikkert har visse mål blitt viktigere enn andre.

Praktiske mål: Et kriterium for vårt valg har vært muligheter for senere overførbarhet. Vi regner med at SMF vil danne modell for flere kommuner og vi har derfor valgt å evaluere mål som vi tror vil være av betydning for utviklingen i andre kommuner. Et slikt valg fører til et dilemma: Mål som er viktig for praktiske beslutninger er ikke alltid de letteste å evaluere! Det ville kanskje vært enklere å evaluere mål som utfra metodiske kriterier gir sikrest mulig resultat.

Relativ betydning: Vi så det som helt sentralt å finne fram til ulike brukergruppers prioriteringer av mål. De evalueringsseminarene vi organiserte ga oss et rikt materiale. De viste at det var tildels stor uenighet om hvilke mål som var viktige. Det var derfor meget vanskelig for oss å finne fram til en klar prioritering. Vi tror vi har funnet fram til viktige mål - men som enhver vil se av modellen er både forsøket og evalueringen preget av en rekke aktiviteter og målsettinger. Vi fant det nærmest umulig å kutte ut aktiviteter eller mål som en av de involverte gruppene rangerte som et av de tre viktigste mål. Vi endte derfor opp med flere variabler enn vi realistisk kunne evaluere innenfor den tidsmessige og økonomiske ramme vi var bundet av. På den annen side har vi gjennom evalueringsstudien innhentet viktige data som andre forskere kan analysere videre.¹⁾

Uforenlige mål: Vi har gjennom våre tidlige analyser vurdert flere mål som er vanskelig å forene (se ovenfor). Forsøket forutsetter f.eks. samarbeid mellom flere skoler, kor, korps og orkestre. Dette er i seg selv vanskelig. Dertil forutsetter forsøket ganske nye pedagogiske metoder (f.eks. gruppeundervisning), noe som kanskje er mulig for musikkskolens

¹⁾ Alle data foreligger på bånd hos IMTEC. Videre analyse kan foretas etter godkjenning av Forsøksutvalget og i samarbeid med IMTEC.

lærere, men som ofte vil bli møtt med motvilje hos andre - kanskje nettopp dem man forutsatte samarbeid med. Det er som oftest lettere å få istand samarbeid med andre organisasjoner omkring etablerte aktiviteter enn omkring nye - særlig når disse representerer en ideologi hos den ene part.¹⁾ Vi valgte allikevel å ta med evaluering av mål som vi vurderte som vanskelig å forene - og regner med at evalueringen vil klarlegge hvilke mål som i realiteten har vært operative.

Umiddelbare og langsiktige mål: De fleste av de mål som ble formulert i forsøkets startfase var av generell natur. De var også meget langsiktige. Vi ba et representativt utvalg av brukere selv vurdere hvilke mål som i forsøket var mulig å oppnå innen rimelig tid (i prosjektperioden), og hvilke mål vi måtte forvente bare kunne realiseres over lang tid (sml. de to evalueringsseminarer). Vi fikk på denne måten en oppdeling av mål, som har gitt grunnlag for vår målanalyse.

Utsiktede virkninger: Vi regner med at målene for SMF som målene ved de fleste forsøk er skapt utfra en ideell målsetting. Det gjøres sjelden forsøk på å operasjonalisere målene, enn si kvantifisere indikatorer på suksess. Når forsøket kommer igang, vil praktiske forhold i stor grad styre forsøket - og dermed etterhvert utkrystallisere forsøkets gjennomførbare mål.

En rekke av forsøkets aktiviteter vil ofte ikke være planlagt i utgangspunktet. Kanskje har de opprinnelig vært betraktet som mindre vesentlig, og derfor ikke høyt prioritert. De krefter som virker internt eller eksternt kan forskyve betydningen av målene. Nye mål kan dukke opp som viktigere for realiseringen av overordnede mål. Enkelt-episoder kan få vesentlig betydning for forsøket - i positiv eller negativ forstand. Vi begrenser oss derfor ikke ensidig til en analyse av planlagte eller målrettede aktiviteter, men forsøker å fange opp dynamikken i SMF for dermed å få fram hvilke mål som har vært realistiske i forsøket.

EVALUERINGSDESIGN

IMTEC ble bedt om å gjennomføre en prosjektevaluering idet forsøket går mot sin avslutning. Vi sto dessuten overfor et pioner-arbeid preget av

1) Sml. "Limits to Educational Change", Dalin P., MacMillan, 1978.

stor innsats og ekspertise. Skulle evalueringen ha noen mening, måtte vi kunne gi svar på såpass sammensatte og kompliserte spørsmål som f.eks. overføringsverdi til andre kommuner. Vi sto i realiteten ikke overfor noe valg m.h.t. evaluerings-design.

Eksperimentell design var utelukket av tekniske grunner idet vi ikke hadde pålitelige data i utgangspunktet, vi hadde ikke et tilfeldig utvalg av kommuner, og generalisering utover de tre kommuner kan dertil ikke forsvares utfra en eksperimentell design. Vi mener forøvrig at de typer spørsmål vi her står overfor er for kompliserte for en rendyrket eksperimentell design.

Kvasi-eksperimentell design var utelukket av liknende grunner. Vi ville vært særlig interessert i et opplegg som tillater samme målinger ved forskjellige tidsintervaller. Særlig innenfor de rent pedagogiske aktiviteter (f.eks. gruppeundervisningen) ville vi kunne fått sikrere data på denne måten. Da måtte imidlertid evalueringen strukket seg over minst ett skoleår. Såfremt vi også kunne sammenliknet med arbeidet i andre musikk-skoler ("multiple time series design"), ville vi stått enda sterkere.⁽¹⁾

Ikke-eksperimentell design: Såfremt man av tidsmessige eller økonomiske grunner ikke kan gjennomføre en eksperimentell eller kvasi-eksperimentell evalueringsstudie, står man overfor et ikke-eksperimentell design-valg: Vanligst er en før- og etterstudie av et enkelt program, en etter-studie av et program, eller evt. en etter-studie av et program med en "kontroll-gruppe" (ikke tilfeldig valgt).

Vi valgte en komparativ etter-studie-design som er relativt ny og som vi tror kan gi oss holdbare data.²⁾ De brede problemstillinger vi her står overfor er influert av så mange krefter gjennom en forsøksperiode på 6-7 år at enhver variant av eksperimentell design bare i meget begrenset grad kunne gi tilfredsstillende svar. Enten måtte såpass mange faktorer vært holdt "konstant" over lengre tid og dermed ødelagt dynamikken i forsøket, eller målingene ville vært så begrensede at resultatene ikke ville bidratt meget til de beslutninger som måtte tas om forsøkets framtid. Designet er basert på tre prinsipper:

1) Små. f.eks. Carol H. Weiss: Evaluation Research, Prentice-Hall, New Jersey, 1972.

2) Små. f.eks. Per Dalin: Project Evaluation of the World Bank Primary Education Project in Pakistan (Islamabad 1978).

1. DET FENOMENOLOGISKE UTGANGSPUNKT: Vi tror ikke at noe forsøk kan overføres. Slik det er. Ethvert forsøk er spesielt fordi det kreves så meget av den konstellasjon vi kaller et forsøk. Som regel må det drives fram av folk med usedvanlig pågangsmot, tro og energi. Det får da også ofte støtte, politisk, faglig og økonomisk. Framfor alt skapes det en "forsøks-psykologi" som neppe kan gjenskapes. Forsøket blir et unikt fenomen. Det er ikke mulig selv utfra en noe rigid design å avgjøre om effektene av et forsøk er slike at de med sikkerhet kan overføres til en annen situasjon noen år senere. Dertil er denne type forsøksvirksomhet for komplisert.

Hva kan vi så lære? For det første kan vi bare lære i den situasjon forsøket skapes. Vi må forstå den sammenheng forsøket er skapt i - på godt og ondt. Det er samspillet av krefter "her og nå" som skaper resultatene, og det vil være umulig å si om de samme resultater vil kunne gjenskapes et annet sted under andre forutsetninger. Men hvis vi greier å få tak i det dynamiske samspill mellom ulike krefter, mennesker og aktiviteter, vil vi med noe større sikkerhet kunne si noe om den relative betydning av de ulike dimensjoner.

Dette samspill kan vi kun forstå gjennom en case-studie der aktørene selv bidrar optimalt. Vi forutsetter at resultatene av et skoleforsøk framfor alt eies av de som deltar. Vi må derfor danne oss et bilde av den enkeltes forhold til forsøket og vurdere det samlede bilde som et slikt enormt komplisert puslespill gir oss.

IMTEC har gjennom en årrekke utviklet case-studie-metoden i studier av utdanningsreformer. I vedlegg 2 gjengis i sammendrag hva som inngår i musikkforsøket og som er fokus for de tre case-studier.

2. DET SAMMENLIKLENDE PERSPEKTIV: Vi sammenlikner i denne rapporten tre forskjellige kommuner. Dette gir oss bakgrunn for å forstå noen av miljø-faktorenes betydning for forsøket. Vi kan selvsagt ikke konkludere noe med sikkerhet utfra tre case-studier - men sannsynligheten for sikrere konklusjoner er atskillig høyere når tre studier sammenliknes. Såfremt de samme trekk går igjen uavhengig av "miljø-faktorer" (f.eks. størrelse) er det større sannsynlighet for at vi har med effekter å gjøre, som vil kunne overføres. Finner vi svært ulike utslag av forsøket, vil vi se nærmere på spesielle miljø- og komponent-variabler

og samtidig trekke inn variabler som er sammenliknbare fra kommune til kommune.

3. DET GENERALISERBARE PERSPEKTIV: I tillegg til case-studiene har vi gjennomført tre forskjellige spørreskjemaundersøkelser i samtlige tre forsøkskommuner (se vedlegg 5-13). På basis av de generelle hypoteser og reaksjoner fra omlag 100 intervjuobjekter i de tre kommunene, ble en serie utsagn utviklet. Disse ble testet på et representativt utvalg innen ulike brukergrupper.

Spørreskjemaundersøkelsen gir oss muligheter til å etterprøve hypoteser utfra problemstillinger som kan undersøkes på tvers av de tre kommunene. Et slikt eksempel vil være læreres holdning til gruppeundervisning. Det kan tenkes vi finner at lærerne i Trondheim er mer positive enn lærere i de andre kommuner i synet på gruppeundervisning. Det kan skyldes en "miljø-faktor" i Trondheim, f.eks. at TKM har satset meget på dette feltet. Men forskjellene kan kanskje også forklares utfra andre forhold, f.eks. lærernes tidligere undervisningserfaring, eller instrument. I det siste tilfellet ville vi f.eks. anta at gruppeundervisning er vanskeligere på ett instrument enn et annet. Siden fordelingen av instrumentgrupper varierer meget fra kommune til kommune kan dette være med å forklare forskjellene i holdninger til gruppeundervisning (se vedlegg 5-13).

HOVEDHYPOTESER I EVALUERINGEN AV SAMORDNET MUSIKKFORSØK

Vi vil i kapittel 5 gå nærmere inn på spesielle hypoteser i forhold til klart avgrensede problemstillinger. I denne sammenheng vil vi se på de underliggende forutsetninger vi har basert vårt arbeid på. I et så omfattende prosjekt som SMF er det lett å miste målet for evalueringen av syne. Vi må medgi at det også har vært fristende å gå i atskillig detalj på interessante evaluerings-områder. Når vi allikevel ikke har gjort dette, skyldes det faren for at vi da vil kunne drukne i detalj-resultater. Selvsagt vil vi ikke uten videre kunne si om slike "detaljer" er uinteressante for våre hovedproblemstillinger - men vi må allikevel gjøre enkelte valg m.h.t. områder for evalueringsarbeidet. Våre valg styres av hovedmålsettingen (se ovenfor) og de hovedhypoteser vi har valgt å arbeide ut fra.

Arbeidshypoteser:

1. FORSØKETS TILBLIVELSE KAN BEST FORSTÅES UTFRA ET PERSPEKTIV OM FAKTORENE SAMSPILL (SYNERGI) ENN UTFRA EN ENKELT FAKTORS BETYDNING.
Vi tror at et forsøk av slike dimensjoner ikke kunne kommet igang uten at en rekke faktorer spilte sammen, f.eks. dyktig ledelse, lokalt behov, politisk vilje, økonomiske muligheter og faglige ressurser.
2. FORSØKETS UTVIKLING KAN BEST FORSTÅES SOM ET SAMSPILL MELLOM YTRE KREFTER SOM FORSØKSLEDELSEN IKKE KUNNE KONTROLLERE, OG EN SERIE MED PLANLAGTE AKTIVITETER SOM FORSØKSLEDELSEN INITIERT. I utgangspunktet vil et forsøk ha flere valg, og kan som regel arbeide i stor grad utfra forsøkets egne premisser. Gradvis vil ytre krefter influere på forsøket - tildels krefter som er urelatert til forsøket (f.eks. en kommunes generelle økonomi), tildels er slike krefter et resultat av systemets reaksjoner på tidligere forsøks erfaringer (se modell vedlegg 2).
3. FORSØKETS RESULTATER KAN I HOVEDSAK FØRES TILBAKE TIL EN AV FIRE FØLGENDE HOVEDFAKTORER:
 - A. Verdispørsmål: Grad av samhörighet i verdisyn mellom forsøket og tradisjonell praksis: Jo større grad av samhörighet i verdisyn, jo lettere vil det være å få spredning på forsøket. Jo større grad av konflikter i verdisyn, jo større motstand - ofte begrunnet utfra andre forhold enn konflikter i verdisyn (se diskusjon om frivillig musikk, jfr. Trondheim).
 - B. Maktforhold: Jo mer et forsøk betraktes som "imperialisme", jo større vil motstanden være mot forsøket fra brukergrupper som tradisjonelt har arbeidet innenfor en sektor. Jo mer et forsøk betraktes som en service som kan styrke egen virksomhet, jo mer vil forsøket støttes.
 - C. Praktisk gjennomførbarhet: Jo mer komplisert et forsøk er å gjennomføre for den enkelte og for grupper og institusjoner, jo mer problematisk vil det være å få støtte for forsøket. Grad av gjennomførbarhet vil særlig ha relasjon til:
 - i) Den enkeltes følelse av å kunne mestre nye oppgaver som kreves i forsøket (noe som igjen er avhengig av den grad av atferdsendring som kreves),

- ii) En gruppes (f.eks. kor) evne til å kunne organisere og integrere et forsøks aktiviteter i sitt etablerte program, som bl.a. avhenger av grad av endring som kreves og gruppens kapasitet for organisasjonsutvikling,
- iii) forsøksledelsens evne til å gjennomføre forsøket uten unødige praktiske komplikasjoner,
- iv) forsøksledelsens evne til kommunikasjon, samarbeid, problemløsning og konfliktløsning,
- v) de faktiske ressurser i forhold til forsøkets mål (både økonomiske midler samt faglige og organisatoriske ressurser),
- vi) kommunens evne til å håndtere de økonomiske, faglige og politiske spørsmål på en tilfredsstillende måte (inklusive kommunens forhold til FR og KUD).

D. Psykologisk motstand: Ethvert forsøk vil møte motstand, selv om denne ikke kan føres tilbake til konflikter i verdisyn, maktforhold, eller praktiske gjennomføringsspørsmål. Enkelte vil kunne blokkere et forsøks gjennomføring p.g.a. frykt og motvilje mot enhver endring av etablert praksis.¹⁾

4. FORSØKETS FAGLIGE KVALITET ER EN FAKTOR SOM KAN FORKLARE GRAD AV VELLYKKEHET I ET FORSØK. DE FORHOLD SOM ER NEVNT I ARBEIDSHYPOTESE 3 VIL IMIDLERTID LETT KUNNE OVERSKYGGE DET FAGLIGE ARBEID OG BLOKKERE GJENNOMFØRINGEN AV LOVENDE TILTAK.

5. DEN ENKELTES VURDERING AV ET FORSØK VIL VÆRE AVHENGIG AV FØLGENDE FORHOLD:

- i) Rolle i forhold til forsøket (f.eks. rektor, lærer, etc.)
- ii) Bakgrunn (f.eks. undervisningserfaring),
- iii) Eierforhold, dvs. vedkommendes psykologiske forhold til forsøket (jo større deltakelse, jo større er sjansene for positivt forhold),
- iv) Verdisyn, dvs. jo mer en persons syn på musikk, kultursyn rent generelt, og pedagogiske grunnsyn harmonerer med forsøkets premisser, jo større er sjansene for aksept,

1) Se mer utfyllende diskusjon i Dalin, Per: "Limits to Educational Change", MacMillan 1978.

6. ET FORSØKS OVERFØRINGSVERDI ER AVHENGIG AV DETS EVNE TIL TILPASNING TIL LOKALE FORUTSETNINGER. Jo mer rigid et forsøk er bygget opp, faglig, organisatorisk, og ressursmessig, jo mindre er sjansene for at forsøkets mål lar seg realisere i forskjellige kommuner. Jo større mulighetene er for at forsøket ikke er avhengig av spesielle løsninger, materiell eller personer, jo større er sjansene for at forsøket kan danne utgangspunkt for nyskapende virksomhet i nye kommuner.

UTVIKLING AV INSTRUMENTER OG DATAINNSAMLING

Vi var altså tvunget av omstendigheten til å velge en ex-post-facto evalueringsdesign (se ovenfor). Dette betyr imidlertid ikke at vi i alle dele er avhengig av "tilbakeblikks-informasjoner" for å kunne vurdere forsøket. Problemene ved slike data er at perspektivene forskyver seg over tid og har en tendens til å bli mer overensstemmende med forsøkets faktiske situasjon i øyeblikket. Vi mener å ha en viss kontroll med dette ved hjelp av følgende teknikker:

1. Strukturerte intervjuer som bringer fram mulige konflikter i forsøket - tildels i individuelle intervjuer, tildels i gruppeintervjuer der ulike bruker-grupper er representert,
2. Bruk av skolenes statistikker, for det meste en registrering av faktiske hendelser (antall elever, typer av kurs, etc.), og bruk av saksdokumenter,
3. Bruk av spørreskjemaer der holdninger til forsøket kan kryss-sjekkes mot faktiske hendelser og synspunkter hos ulike grupper som er tilknyttet forsøket.
4. Kommentarer fra deltakere og observatører til forsøket på de synspunkter som framlegges i evalueringsrapporten.

Case-studiene må sees på både som et vesentlig hjelpemiddel for å fange opp og forstå sammenhenger i en gitt forsøkssituasjon. Derneft bidrar case-studiene til å utvikle sikrere hypoteser for spørreskjemaundersøkelsen.

Spørreskjemaene finnes i tre hovedversjoner:

- A. Musikkskolen
- B. Grunnskolen
- C. Det frivillige musikkliv (FML)

Oppbygningen reflekterer hovedhypotesene i evalueringen (se nedenfor). Enkelte utsagn går igjen fra gruppe til gruppe, og endel utsagn er gruppespesifikke, dog slik at de ofte reflekterer samme meningsinnhold som et utsagn til en annen gruppe. I vedlegg 5-13 gis en oversikt over svarene (gjennomsnitt og frekvenser) fra samtlige grupper i de tre kommunene. Vi vil gjentatte ganger referere til disse vedleggene i våre diskusjoner. Vi ser det derfor som en styrke om leseren studerer spørreskjemaer og svar før vår drøfting tar til.

Datainnsamling: Vi har allerede nevnt at case-studiene tok til på et tidlig tidspunkt (april) og ga muligheter for videreutvikling og bearbeiding av hypoteser. Feltarbeidet med case-studiene var avsluttet sent i mai. Siste uke av mai ble spørreskjemaene besvart. Dette arbeidet ble delegert til hver enkelt musikk-skole. Utvalg av deltakere ble foretatt ut fra følgende retningslinjer:

- A. Musikk-skolen: Samtlige lærere og ledelse (svarprosent:83,3),
- B. Det frivillige musikk-liv: Dirigent, formann (eller nestformann) og en tilfeldig valgt instruktør fra hvert av kor, korps, orkestre i kommunen (svarprosent:61,8),
- C. Grunnskolen: Rektor, en tilfeldig valgt valgfagslærer i musikk og en almenlærer (svarprosent:93,0).

Enkelte problemer ved tolkning av svar vil bli tatt opp i de respektive kapitler (kap. 2-4). Vi vil her peke på at vi har ganske få deltakere i spørreskjemaundersøkelsen fra Bjugn kommune. I tillegg står vi antakelig overfor en mindre utfyllings-misforståelse på et par av skalaene (Bjugn). Rent generelt skal vi også merke oss at en rekke utsagn er ubesvart av flere deltakere. Den enkeltes rolle varierer såpass meget i forsøket at ikke alle spørsmål har vært aktuelle å besvare.

Analysemodeller: I vedlegg 14 har Olav Skard drøftet ulike sider ved dataanalysen, samt validitets- og reliabilitetsspørsmål. Dette er spørsmål som angår undersøkelsens holdbarhet, et sentralt og viktig spørsmål i vår metodediskusjon. Når vi velger å ta de tekniske sider ut av dette kapittel, er det fordi vi antar at spørsmålene i hovedsak vil interessere en mindre leserkrets.

Vi vil allikevel drøfte et par spørsmål når det gjelder evalueringens holdbarhet. For det første har vi forsøkt å rapportere resultater slik at de i størst mulig grad er forståelige for en leser uten spesielle kunnskaper i statistikk. Vi har f.eks. valgt å resenterer spredningen i svar i form av frekvensfordeling - et mål vi mener er fullt brukbart i denne rapporten og som også er lett forståelig. Dette øker den enkeltes muligheter til selv å foreta analyser av data.

Vi har tilrettelagt materialet slik at mer tekniske metoder kan anvendes på et senere stadium. Vi har f.eks. ikke foretatt en statistisk undersøkelse av de enkelte spørsmåls holdbarhet (reliabilitet), men hovedsakelig konsentrert vår oppmerksomhet om relevans (validitet). Vi mener at dette er helt forsvarlig med det siktepunkt vi har før rapporten - særlig fordi vi kombinerer "kvantitative" og "kvalitative" data. Vi er oppmerksom på at en videre analyse av data vil kunne gi ytterligere interessante resultater - et arbeid som krever mer tid og ressurser.

KAPITTEL 2: SAMORDNET MUSIKKFORSØK I TRONDHEIM

ved Per Dalin

Vi skal i dette kapitlet gjøre et forsøk på å beskrive SMF i Trondheim og gi en vurdering av noen av de sentrale deler av forsøket. Vår beskrivelse (avsnitt I) er hovedsakelig basert på en skriftlig redegjørelse fra prosjektleder Harry Rishaug, en gjennomgåelse av saksdokumenter fra 1972 til 1980, samt vurderinger gitt av enkelte av intervjuobjektene - i alt 40 personer (se vedlegg 15). Vurderingen (avsnitt II-IV) er basert på intervjuer, spørreskjemaundersøkelsen, og saksdokumenter.

Trondheim-forsøket spiller en sentral rolle i SMF. Det var i Trondheim forsøket kom igang. Det er også her de mest omfattende forsøk er gjort. Trondheim har også hatt en dynamisk ledelse som har gjort Trondheim spesielt viktig som en demonstrasjonskommune for SMF. Vi vil følge denne disponering:

- I. BESKRIVELSE AV FORSØKETS UTVIKLING : en kortfattet historisk beskrivelse.
- II. MÅLDRØFTING: en drøfting av opprinnelige mål, og de mål som etterhvert har vært prioritert.
- III. RESULTATER AV FORSØKET: en drøfting av hovedresultater med hovedvekt på grunnskolen og et frivillige musikkliv.
- IV. KRITISKE PROSESSER: en diskusjon av hendelser, arbeidsmåter, og strategier som har hatt innflytelse på forsøkets utvikling.

I. UTVIKLINGEN AV SAMORDNET MUSIKKFORSØK I TRONDHEIM.

Musikktradisjoner: Trondheim har lange tradisjoner som en by med et aktivt sang- og musikkmiljø. I flere år ble det drevet en privat

musikkskole (Skaugs musikkskole på Bakklandet). Da den gamle ledelse falt fra hadde skolen ingen leder men ca. 20 lærere og 600 elever. På samme tid bragte ledende musikere i Trondheim hjem inntrykk fra utlandet der musikkskoler drev en aktiv vokal- og musikkopplæring. Hans Gaare forteller hvilket inntrykk det gjorde på ham da han i 1959 studerte musikkopplæringen i Köln der byen nettopp hadde startet vokal og instrumental musikkundervisning for 5000 elever. Det var også kontakt mellom ledende musikere i Trondheim og musikk-interesserte folk i KUD. Hans Gaare forteller om begynnelsen til Trondheim kommunale musikkskole:

"Det skjedde så og si ved en flygeide. Jeg kom fra møte i Kringkastingsrådet. På Sola traff jeg Tor Holtan-Hartnig, nåværende byråsjef i Kirke- og undervisningsdepartementet. Vi fløy sammen til Oslo. Han fortalte med begeistring om en konferanse han hadde deltatt i på Utstein Kloster. "Du må tro Rogaland fylke har fått en meget interessant plan for utbygging av musikklivet. Men sett deg i kontakt med skoleinspektør Ree-Pedersen." Det ble gjort. Men hans svar var at om dette spørsmålet måtte det tas kontakt med formannen i utredningsutvalget, musikk lærer Kåre Opdal i Sandnes. Det ble gjort og Rogalandplanen kom. Den kunne hverken kopieres eller brukes uten videre av oss i Trondheim, men etter diverse planer og overlegninger gikk jeg til skolerådmann Jørum med følgende anmodning: Vi må få et utvalg for å utrede spørsmålet om musikkskole i Trondheim". (Hentet fra "Trondheim kommunale Musikkskole 1973-1978").

Musikkundervisningsnemnda: Flere ivret for opprettelsen av en komite som kunne se på musikkskolesaken. I juli 1970 oppnevnte Trondheim formannsskap et utvalg til å utrede spørsmålet om musikkundervisning i Trondheim. Utvalgets formann ble intendant Gotfred Werner. Øvrige medlemmer var Hans Gaare, Per Hjort Albertsen, Ole Egil Torp og Gunvald Råen. En innstilling om opprettelsen av TKM og Trøndelag Musikkonservatorium ble framlagt og vedtatt i 1971.

Opprettelse av TKM: Kommunen handlet raskt - og det var heldig. En musikkleder med atskillig erfaring, pågangsmot, og ideer om fornyelse

som stemte godt overens med Werner-innstillingen ble funnet, nemlig Kåre Opdal som hadde flere års erfaring fra Sandnes musikk-skole. Kåre Opdal kom i 1972 men han fikk et helt års "tenkeperiode". Om dette sier han selv:

..."jeg ønsket et tenkeår. Etter et halvt år begynte tankene å formulere seg. Jeg måtte summere opp erfaringene fra Innerøy og Sandnes og bl.a. forstå hvilke feil jeg hadde gjort. Periode for ettertanke var helt sentral for meg..."

Høsten 1973 var TKM - etter samarbeid med grunnskolen, Pedagogisk senter, videregående skole, lærerutdanningsinstitusjonene - klar med et omfattende forsøksprogram som skulle bli et av de største og lengste enkeltforsøk i norsk skole.

Det var almen oppslutning om Kåre Opdal som leder av musikk-skolen, men det var ikke like stor begeistring for alle sider ved den mangesidige forsøksplan.

"Jeg har alltid vært svært opptatt av det folkelige musikk-liv. Jeg stilte meg skeptisk til et for nært samarbeid med skolen.. Og jeg syntes forsøket fikk for nær tilknytning til skolen...Jeg var redd musikk-skolen skulle bli oppslukt av skoleverket... Ville resultatet bare bli at vi fikk en ny kostbar institusjon som ville gjøre det arbeidet som skolen skulle gjort?.." (Bræin)

På tross av de mange forskjelligartede interesser lyktes det Kåre Opdal å samle kreftene i Trondheim by omkring et samordnet musikk-forsøk. Og det var ingen liten prestasjon.

Forsøket formes (1): Prosjektleder Harry Rishaug forteller:

"I 1974 ga Forsøksrådet sin tilslutning - og den første bevilgning til Samordnet musikkforsøk i Trondheim, et prosjekt som allerede i utgangspunktet var planlagt over 7 år med en innledningsfase (2 år) - gjennomføringsfase (3 år) og evalueringsfase (2 år). Alle offentlige skoler og institusjoner med musikkutdanningstilbud var som nevnt trukket inn i plan-

arbeidet, og en hovedmålsetting var å forbedre og koordinere den offentlige musikkundervisning i alle skoleslag både med tanke på etablerte og nye tilbud. En viktig målsetting var dessuten å unngå sosiale skjevheter i musikkutdanningen gjennom å få bort flest mulig av de tradisjonelle stengsler av økonomisk art, og motvirke de generelle holdninger i samfunnet til at en kvalitativ musikkopplæring angår bare de få musikkbegavede.

For å tilrettelegge den praktiske gjennomføringen av de målsettinger rammeplanen la opp til, ble i første omgang "musikkforsøksutvalget i Trondheim" offentlig oppnevnt med representanter for Trondheim grunnskole/musikkskolen, grunnskolens pedagogiske senter, Sør-Trøndelag fylke, Trøndelag musikkonseervatorium, Barneverninstituttet/Dronning Mauds Minne, Trondheim lærerskole og Musikkvitenskapelig institutt Universitetet i Trondheim, i alt 14 medlemmer.

Et av musikkforsøksutvalgets første handlinger var å engasjere en prosjektleder som kunne stå for den daglige ledelse av forsøket, og være utvalgets sekretær. (Valget falt på Harry Rishaug).

Musikkforsøksutvalget ble så organisert i et nært samarbeid med musikkskolens 4 inspektører/fagrettledere som gjennom en viss reduksjon av sin leseplikt kunne bli frigjort i sitt arbeide for å virke som enhetsledere i forsøket.

Enhetsfeltene var

- kursvirksomhet
- materiellutvikling/produksjon
- skolekonserter
- estetiske valgfag
- institusjonsbesøk

I tillegg til dette innebar den funksjon alle fire hadde som fagkonsulenter at de hadde et godt utgangspunkt for å samordne

grunnskolen og musikkskolens musikktilbud. Ovenfor grunnskolene hadde de en veilederfunksjon, og de kunne gjennom en årlig kommunal bevilgning hjelpe skolene med anskaffelse av utstyr og instrumenter. I regi av Samordnet musikkforsøk ble altså dette tilbudet utvidet til å gjelde ulike typer av kurs i musikk støtte til anskaffelse av metodeopplegg i musikk, og en gradvis utvidelse av tilbudet om skolekonserter. Etter hvert kom muligheten for utlån av strykeinstrumenter i tillegg, dessuten organisering av et lærersamarbeid med musikkskolen, bl.a. gjennom utbygging av ordningen med kombinerte stillinger

Fra starten av var forsøkets målsetting omfattende, en kan her bare nevne noen av de mest prioriterte arbeidsoppgaver som sprang ut av dette. En av prosjektlederens første oppgaver var å reise til de eksisterende musikkfagskoler i Sandnes og Oslo for å få en best mulig innsikt i hvordan dette skoleslaget var bygd opp. I Trondheim hadde en ved katedralskolen en musikklinje etter tradisjonelt mønster, men musikkfagskoletilbudet manglet. Rektor Kåre Opdal hadde imidlertid vært med å utvikle dette nye gymnasiale musikktilbudet i sin tid i Sandnes, og ble her som i mange andre sammenhenger en sentral person i det arbeid som fulgte for å komme igang med musikkfagskole i Trondheim. Til tross for at flere alternative muligheter ble berørt lyktes det ikke å komme igang med dette utdanningstilbudet før høsten 1978, altså 4 år etter at en startet dette arbeidet. I og med musikkfaglinjen ved Heimdal videregående skole var imidlertid et "missing link" i utdanningstilbudet i Trondheim forsvunnet."

SMF OG TKM: Hvilken betydning hadde så forsøket (SMF) for de ulike aktører i utgangspunktet? De fleste som ble intervjuet visste lite eller ingenting om SMF. For de fleste var forsøket ensbetydende med Trondheim kommunale musikkskole. Dette er neppe overraskende. TKM og SMF har gjennom hele forsøksperioden hatt et nært samarbeid og administrasjonen av SMF har foregått fra TKMs lokaler. Etter at musikkskolen var et faktum begynte ideene om et omfattende forsøk å utvikle

seg. Det var TKMs ledelse og skolens styre som her sto sentralt. For dem som betraktet utviklingen noe mer fra utsiden - og dette gjelder ikke minst representanter for det frivillige musikkliv, så synes det i utgangspunktet å ha festet seg et inntrykk av at SMF og TKM nærmest var identiske begreper og at musikkskolen ville få et mye videre mandat enn det som var vanlig for musikkskoler.

Forsøket tar form: Forsøket ble allerede i utgangspunktet nær knyttet til grunnskolen. Musikkskolen var lagt under skolestyret. De fire fagrettlederne var i hovedsak orientert mot grunnskolen.

Allerede før SMF kom igang valgte 11 barneskoler å ta til med estetiske valgfag etter initiativ fra TKM og Pedagogisk senter. I enkelte skoler ble det tilbudt musikk som en del av de estetiske valgfag.

Musikkskolens lærere gikk inn i et aktivt utviklingsarbeid der utviklingen av metode-opplegg og materiell for gruppe-undervisning sto sentralt. Tilbud i vokal- og instrumentalopplæring ble et viktig service-tilbud både overfor grunnskole og det frivillige musikkliv.

Harry Rishaug skriver;

.."I administrasjonen ble nå de muligheter en hadde til å hjelpe lærerne gjennom ulike tiltak grundig drøftet. Ved å benytte de økonomiske ressurser Samordnet musikkforsøk kunne stille til rådighet, ble det i denne perioden arrangert et stort antall kurser i gruppeundervisning med norske og utenlandske metodikere, og for de fleste instrumentgrupper. Mange fikk støtte til å reise på konferanser og kurser, og en noe famlende materiellproduksjon ble startet av enkeltpersoner og grupper av lærerne for flere typer instrumenter.

Hver skole - også de videregående skoler, et utvalg barnehager og lærerutdanningsinstitusjonene - oppnevnte etter forsøksutvalgets henstilling en kontaktlærer. Kontaktlærerne i grunnskolen ble samlet gruppevis til diskusjoner omkring musikkfagets situasjon. De øvrige kontaktlærerne hadde færre møter, men samtlige møtte til det felles informasjonsmøte på Ringve

17.04.75, og drøftingsmøte i Kunstindustrimuseet 24.10.75. På denne bakgrunn fikk forsøksledelsen en grundig innsikt i de problemer en hadde med musikkfaget i de enkelte skolelag, og ikke minst de vanskeligheter som var forbundet med en koordinering av tilbudene opp igjennom barnas skoletid.

Forholdet mellom de offentlige musikkutdanningsinstitusjonene (først og fremst grunnskolen og musikkskolen) og det frivillige musikkliv opptok forsøksledelsen sterkt. Gjennom valgfagtilbudene i skolene kunne kor, korps og orkestre få mulighet til en viss rekruttering uten utgifter til undervisning. Et korps kunne f.eks. låne ut instrumenter til en valgfaggruppe, og på denne måte komme inn i et målrettet samarbeid med skolen.."

MÅLDRØFTING

Vi skal her ta utgangspunkt i de mål forsøksledelsen opprinnelig formulerte for forsøket (se brev til Forsøksrådet 1973:

"Plan for samordnet musikkforsøk i Trondheim", vedlegg 16). Derneft skal vi kommentere den målsetting som skolens ledelse og Trondheim kommune foreslår for TKM fra 1.1.80 (se notat fra Avdeling undervisning: "Trondheim kommunale musikkskole. Prinsipper for det videre arbeid", vedlegg 1b). Endelig skal vi gå tilbake til vår foreløpige modell for forsøket (se vedlegg 2) som illustrerer noen av de mål som forsøkets aktiviteter synes å ha virkeliggjort.

Før vi tar opp forsøkets mål til drøfting vil vi gjerne understreke at et forsøk vanligvis må legge hovedvekten på enkelte sider av forsøket. Det er ikke uvanlig at planer for forsøk er ambisiøse. Det er heller ikke uvanlig at de praktiske realiteter begrenser forsøkets muligheter. Det hender også at ulike interesser i en slik situasjon vil komme forskjellig ut. Forskjellige grupper vil ha ulik glede av forsøket. Det vil tjene noen mer enn andre. I denne sammenheng skal vi ikke evaluere slike prosesser. Det vil vi ta opp i neste avsnitt i dette kapitlet. Her vil vi peke på noen av de innebygde problemer

i forsøkets målsetting.

Opprinnelige mål: Forsøkets mål, arbeidsmetoder, planlagte aktiviteter, og grunnleggende ideer er skissert i "Plan for samordnet musikkforsøk i Trondheim" fra 1973 (se vedlegg 3). Når det gjelder forsøkets mål og "målets konsekvenser for utvalg av forsøksprosjekter" heter det:

..."MÅL

Gjennom et bredt anlagt samordnet musikkforsøk i Trondheim vil en prøve å legge forholdene tilrette slik at

- elever/studenter kan få tilbud om best mulig innføring i musikk som ledd i sin allmennutdanning på alle trinn i skoleverket fra førskole til universitet.
- elever/studenter med særlig sterke interesser og forutsetninger for utvidet fordypning i musikkfaget/musikkstudier med yrkessiktepunkt, kan få adekvate tilbud på alle plan innenfor skoleverket, uten å måtte være henvist til egenfinansiert undervisning.

"MÅLETS KONSEKVENSER FOR UTVALG AV FORSØKSPROSJEKTER

For at elever/studenter skal få tilbud om best mulig innføring i musikk i skoleverket, som ledd både i allmenn- og yrkesutdanning, vil det være aktuelt å sette i verk forsøk med

- styrking av eksisterende musikkundervisningstilbud på alle plan i skoleverket i Trondheim.
- oppretting av nye undervisningstilbud der dette er nødvendig.
- samordning av musikkundervisningsplaner i alle aktuelle skoleslag fra førskole til universitetet.

- intensivert utdanning og etterutdanning av personell som skal undervise i musikk på alle plan i skoleverket.
- optimal koordinering mellom alle aktuelle skoleslag i Trondheim med tanke på fornuftig disponering av ressurser..."

Den videre diskusjon i notatet gir et bilde av et meget omfattende og bredt anlagt forsøk. Det skulle arbeide i alle skoleslag, involvere hele det frivillige musikkliv, samordne alle undervisningsplaner i musikk, drive et omfattende og grundig etter- og videreutdannings-tilbud til samtlige musikk lærere, instruktører og dirigenter og nå disse målene gjennom en syv-års forsøksperiode.

Det var ambisiøst. Når Kåre Opdal ser tilbake på forsøket innrømmer han at det var omfattende, og

.."at vi selvsagt ikke har nådd like langt på alle områder.."

Men han mener at forsøkets komponenter hører med i en "organisk sammenheng", det er båret oppe av en grunnleggende ideologi.

Det målene indikerer er stort sett å gi alle elever muligheter gjennom et samlet musikktilbud på alle nivåer. Samordningstanken var meget sentral i utgangspunktet. Men det lå en rekke innebygde konflikter i forsøkets målsetting. For det første: Forsøket forutsatte samarbeid på tvers av nær sagt alle institusjonsgrenser. Samarbeid på hvilke premisser? Var det - og er det - slik at musikkundervisning og "kvalitet" er ensbetydende begreper? Er det slik at samtlige musikkgrupper - i skolen som i det frivillige musikkliv - bygger på de samme politiske og kulturelle forutsetninger? Når premissene for samarbeid ikke var klarlagt i starten må vi vente at forsøkets praksis i realiteten ville komme til å definere hva som menes med "god musikkundervisning". Dermed må vi vente at musikkgrupper med ulike tradisjoner vil ta stilling til forsøket.

Prosjektleder Harry Rishaug kommenterer:

"Når kvalitetsbegrepet og premissene for samarbeid her er koblet sammen, ligger det selvsagt en rekke konflikter i luften. Musikkskolens lærere, grunnskolens lærere, korpsdirigenter, og ikke minst foreldregruppene en har med å gjøre vil ofte ha ulike syn på hva "kvalitet" er. For enkelte foreldre vil oppmerksomheten være mest rettet mot kvaliteten på det sosiale miljø barna opplever gjennom sine musikkaktiviteter (f.eks. i kor, korps og orkestre), for andre er undervisningens "kvalitet" det sentrale.

Når jeg tar opp dette er det fordi denne konflikten er berørt i både forsøksutvalget, i musikkskolens ledelse og blant lærere. Når enhver som arbeider i en profesjonell musikkssammenheng er opptatt av musikkens "kvalitet", blir dette ofte av utenforstående tillagt det såkalte "finkultur"-begrepet.

Innenfor SMF.- og i særlig grad TKM har et slikt begrep liten aktualitet.

Selvsagt mener mange at den "seriøse" musikken er den mest høyverdige, selvsagt vil en også finne mennesker som har skygger mot "sin" musikalske genre.

Lærerstabens - og ledelsens - allsidighet og solide erfaringsbakgrunn fra alle sider av musikklivet har etter mitt syn ført til få - om noen-kollisjoner som har med kvalitetskravet å gjøre, i hvert fall i en snever "finkulturell" betydning. Dersom kvalitetsbegrepet derimot utvides til å bety den musikkalske prosess undervisningen tar sikte på å skape hos den enkelte elev (ikke knyttet til en bestemt musikkgenre, eller et på forhånd definert utgangspunkt hos eleven), berøres problemstillinger som angår all undervisning i musikk, og selvsagt også det faglige innholdet i en musikkstudie.

I en skole - også en musikkskole - vil nødvendigvis undervisningen være målrettet, innsiktet mot elevens utvikling. Innenfor en organisasjon - f.eks. et skolekorps - kan ofte

både dirigent og foreldre prioritere barnas sosiale engasjement sterkere enn den musikalske skoleringen.

En av de erfaringer jeg mener å ha gjort er at en ikke har en ikke har en nødvendig motsetning her, men at det for de involverte parter kan ta tid å finne ut at det bør være et både-og."

Et omfattende forsøk:

Hvorfor ble forsøket lagt opp såpass omfattende? For det første er selve forsøksideen å se musikkundervisning i sammenheng viktig. Der- nest tror vi at det her som i de fleste andre forsøkssammenhenger er viktig å vinne bred støtte i utgangspunktet. Dette gjelder ikke minst et forsøk som forutsetter samarbeid på tvers av institusjoner og organisasjoner, og som dessuten er et nybrottsarbeid innenfor et veletablert system (skolen).

Oppstarten i et forsøk trenger bred politisk og faglig støtte. Et hvert nytt tiltak trenger legitimering - og ikke minst økonomisk støtte. Et bredt utgangspunkt gir også stor fleksibilitet undervegs. En dyktig forsøksledelse vet at det gjennom en syv-årig forsøksperiode vil oppstå en rekke problemer som prosjektledelsen ikke kan være herre over. En bred målsetting gir rom for kursendring.

Ved oppstartingen av TKM i 1973 var skolens målsetting følgende:

I samsvar med Mønsterplanens intensjoner skal TKM

- støtte grunnskolen i arbeidet med å formidle best mulig undervisning til alle elever i estetiske fag generelt, og musikk spesielt, bl.a. gjennom samarbeid om organisatoriske opplegg, lærerkrefter, fagrettledning, lærerkurs, spesial-instrumenter m.m.
- gi best mulig og rimeligst mulig gruppe- og spesialunder- visning i musikk/musikkdramatiske aktiviteter til flest mulig av de barn/ungdommer i Trondheim kommune som har sær-

lige interesser og forutsetninger på dette felt.

Mens en på dette tidspunkt snakket om opptak av flest mulig av de barn/ungdommer som har særlige interesser og forutsetninger-, kom det åpne opptak i 1975 til å bety en faktisk endring av skolens målsetting.

Etter at TKMs utvalg hadde en grundig drøfting av utkast til ny målsetting, ble denne oversendt til skoleadministrasjonen som la den frem for skolestyret sommeren 1979 i forbindelse med et notat med en total-vurdering av TKMs arbeid.

Den nye målformuleringen blir gjort gjeldende fra 01.01.80:

"I samsvar med Mønsterplanens instensjoner skal TKM:

- STØTTE GRUNNSKOLEN I DEN OBLIGATORISKE MUSIKKUNDERVISNING (Gjelder alle grunnskoleelever i kommunen).
- STØTTE GRUNNSKOLEN GENERELT I TILRETTELEGGING AV ESTETISKE VALGFAGTILBUD BÅDE PÅ BARNE- OG UNGDOMSTRINNET (Gjelder alle grunnskoleelever i kommunen dersom alle skolene gir dette tilbud).
- STØTTE GRUNNSKOLEN SPESIELT I TILRETTELEGGINGEN AV DE VOKALE OG INSTRUMENTALE GRUNNOPPLÆRINGSTILBUD SOM KAN ORGANISERES INNENFOR ESTETISKE VALGFAG (Gjelder alle interesserte grunnskoleelever i den utstrekning de enkelte skoler kan gi tilbud om musikkskolepreget undervisning som ledd i valgfagoppleggene).
- STØTTE GRUNNSKOLEN I DE FRIVILLIGE MUSIKKAKTIVITETER SOM FOREGÅR F.EKS. I SKOLEKOR, -KORPS. -ORKESTER O.L.
- GI VOKAL OG INSTRUMENTAL GRUNNOPPLÆRING I GRUPPER TIL ALLE INTERESSERTE BARN OG UNGE I FØRSKOLE/GRUNNSKOLEALDER SOM IKKE FÅR SLIK UNDERVISNING GJENNOM BARNEHAGE ELLER GRUNNSKOLENS VALGFAGOPPLEGG

- GI SPESIELL MUSIKKUNDERVISNING (gruppe og/eller individuelt) TIL ALLE INTERESSERTE ELEVER SOM HAR NÅDD UT OVER GRUNN-OPPLÆRINGSSTADIET
- GI GRUPPEINSTRUKSJON TIL ALLE VIDEREKOMNE ELEVER SOM ER INTERESSERT I Å DELTA I MINDRE VOKALE OG/ELLER INSTRUMENTALE ENSEMBLER, F.EKS. KAMMERMUSIKKGRUPPER, SOM ELEVENE EVT. IKKE KAN FÅ TILBUD OM GJENNOM DE LOKALE SKOLEKOR, -KORPS, -ORKESTRE"

I begrunnelsen for forslaget ble det lagt vekt på flere helt sentrale grunnprinsipper som forsøket etter skoleadministrasjonens mening har bekreftet berettigelsen av:

- at alle mennesker har musikalske anlegg -
- at musikk også er skaping og fellesskap -
- at undervisningen må foregå i barnets nærmiljø -
- at musikkskolen må integreres i den obligatoriske grunnskolen -

Det kan ikke være tvil om at TKM ved sin nye målsetting har presisert sin funksjon som et servicetilbud til grunnskolen og det frivillige musikkliv.

Videre kan en merke seg at flest mulig nå er blitt til alle interesserte, - og som en konsekvens av dette - at kravet til forutsetninger som var med i den opprinnelige målsettingen, er tatt bort.

Nå er ikke SMF og TKM ensbetydende begreper, men det kan allikevel være nyttig å se på hvilke konsekvenser endringen i TKMs målsetting har fått for SMF. Det viste seg at endringene i TKMs målsetting, slik den i praksis utviklet seg i og med det åpne opptaket, også kom til å få store konsekvenser for SMF.

Høsten 1975 kom det åpne opptak som et resultat av en kommunal tilleggsbevilgning, noe som også måtte til de to følgende år. I 1978 kom den økonomiske krisen. En hadde oppnådd en tilleggsbevilgning

til SMF på kr 50 000,- spesielt øremerket forsøksordningen med det åpne opptak. Det kommunale budsjett var imidlertid langt under behovet, og de 50 000 hjalp lite. I sitt møte 2. juni 1978 foretok forsøksutvalget etter henstilling fra skolesjefen en omdisponering av kr 108 500,- av forsøkets midler som støtte til gjennomføringen av det åpne opptak i TKM. (se avsnitt om åpent opptak nedenfor).

En tilsvarende "redningsaksjon" fra SMFs side fant sted også i 1979. Det var klart at disse store omdisponeringene måtte få betydelige skadevirkninger for andre felter innenfor forsøket

- kontaktlærerordningen måtte bli redusert, i praksis opphørte den å fungere
- materiellproduksjonen ble svekket, i det ordningen med en materiellprodusent i halv stilling måtte opphøre
- kursvirksomheten ble betydelig redusert.

Til tross for dette var kanskje de største ulempene for forsøket totalt at prosjektledelsen i denne fasen måtte bruke nærmest all sin tid til arbeidet for å redde musikkskolen. Den brede enighet i forsøksutvalget om denne linjen hadde uten tvil sammenheng med den økende forståelse for den betydning musikkskoleprosjektet måtte antas å få for den videre utbygging av musikkskoler i vårt land.

Vår modell for forsøks-evalueringen i vedlegg 2 gir et bilde av hvilke mål vi antar har vært prioritert gjennom forsøksperioden. Såfremt de ulike aktiviteter som har vært igangsatt har virket etter intensjonene burde samtlige seks mål i modellen til en viss grad ha vært realisert. Vi skal senere i dette kapitlet se hvorledes ulike brukergrupper vurderer forsøkets resultater. Her skal vi bare gi vår begrunnelse for hvorfor vi mener de seks mål i modellen har vært prioritert:

1. HØYNING AV DET FAGLIGE NIVÅ: Det kan ikke være tvil om at dette målet er prioritert. Dette gjelder særlig de tre første år. Da ble det satset intenst på kurs, utvikling av materiell,

utvikling av metoder for gruppeundervisning, og opplegg for fagplaner og samordning av disse.

2. SAMORDNING OG EFFEKTIV RESSURSUTNYTTING: Dette har også vært et prioritert område. Flere samordningstiltak viste seg vanskelig å realisere i løpet av forsøksperioden. Andre, bl.a. kontaktlærerordningen fikk et kortvarig liv. Samarbeidet med grunnskolen ble imidlertid et viktig mål. Gruppeundervisningen ble særlig viktig i forhold til bedre ressursutnytting. Den kan også ha blitt prioritert for å høyne det faglige nivå. Dette vil vi drøfte senere.
3. STØRRE BREDDE I TILBUD: Dette har vært et mål i forsøket, men antakelig mindre prioritert enn de to førstnevnte. Aktiviteter som institusjonsbesøk, konserter, tilbud i vokal- og instrumentalopplæring og opprettelsen av en fagskole er tiltak som bl.a. fremmer større bredde i tilbud.
4. STØRRE KUNNSKAP OM OG INTERESSE FOR MUSIKK: Forsøket har hatt et allment mål som en underliggende, men vesentlig motivering, nemlig å skape en opinion for musikkundervisning. Den omfattende informasjonsvirksomhet, samt regionale og nasjonale musikkonferanser er eksempler på tiltak som burde fremme dette målet.
5. LIKHET I UTDANNINGSTILBUD: Allerede i utgangspunktet lå denne målsettingen implisitt. Den skulle etterhvert bli uttrykt meget klart gjennom prinsippet om det åpne opptak. Særlig i de tre siste år har dette målet fått meget høy prioritet. Det har med andre ord blitt et sentralt og samlende mål i forsøket.
6. SIKRING AV TKM'S FRAMTID: I de siste tre år har forsøket hatt store økonomiske problemer. En rekke tiltak har vært prioritert for å sikre videre drift. Mest illustrerende er kanskje forsøksledelsens arbeid for å sikre statsstøtte til de kommunale musikkskoler.

Vi skal i det videre arbeid se at ikke alle prioriterte mål ble realisert i samme grad. Hva som i utgangspunktet er viktig å merke seg er at de økonomiske forutsetningene for forsøket slik de ble formulert opprinnelig neppe kan sies å ha vært tilstede i forsøkets gjennomføring. Vi skal se at dette både skyldes et optimistisk utgangspunkt og ytre forhold som verken forsøksledelsen eller noen andre kunne forutse.

III. RESULTATER AV FORSØKET I TRONDHEIM

Vi vil i dette avsnitt trekke ut noen hovedresultater fra intervju- og spørreskjemaundersøkelsen når det gjelder Trondheims forsøk med samordnet musikkundervisning. I kapittel 6 vil vi se noe nærmere på disse resultatene for å forsøke å forklare noen av de forskjeller vi ser mellom de tre forsøkskommunene. Senere i dette kapitlet vil vi diskutere noen av de kritiske prosesser som vi mener har virket styrende på de aktiviteter som er satt i gang og som dermed har hatt betydning for resultatet.

Trondheim skiller seg på flere måter som forsøkskommune fra de andre to kommunene. Som en av landets største by-kommuner har den et relativt rikt tilbud til byens barn og unge både m.h.t. skoler og frivillige aktiviteter. Musikk er bare en av en rekke tilbud. Det betyr at også andre interessegrupper vil ha et ord med i laget når det gjelder bevilgninger.

Det viser seg også at Trondheim når det gjelder musikk-tilbud har det rikeste tilbud av de tre kommunene i denne undersøkelsen. Når det gjelder formell kvalifisering, har musikk lærerne i Sandnes og ved TKM gjennomsnittlig lengst utdannelse (se vedleggene 5 - 7). Trondheim har altså i utgangspunktet på den ene siden et stort tilbud - noe som øker konkurransen - og godt kvalifiserte musikere, noe som vil lette gjennomføringen av et forsøk. Dernest - og ikke minst - Trondheim er pioner-kommunen i dette forsøket. Vi vet fra forskning om skoleutvikling at pionerene stiller med fordeler - men at det også er problemer forbundet med denne rollen. Fordelene er ofte av psykologisk art. Pionerene har som oftest en sterk interesse

av å lykke både fordi de ofte er sterkt personlig engasjert i forsøkets ideologiske og faglige basis, og fordi oppmerksomheten i så stor grad blir rettet mot dem. Men pionerrollen kan også bety en ensom og lite misunnelsesverdig kamp om gehør, særlig dersom forsøket strider mot hevdvunden tradisjon. Viktigst i denne sammenheng er kanskje at en pioner-kommune derfor ofte blir atypisk og at det kan være vanskelig å generalisere de resultater som framkommer.

Se f.eks. John I. Goodlad: The Dynamics of Educational Change, IDEA, 1975, og Ernest E. House: The Politics of Educational Innovation, Mc. Cutchan, 1974.

Aktivitetsnivå: Trondheimsforsøket har uten tvil vært det mest omfattende. Et imponerende antall aktiviteter har vært satt igang, særlig for barn i grunnskolealder. Sammenlikner vi Trondheim med Sandnes og Bjugn (se vedlegg 5 - 7), finner vi at Trondheim har langt større aktivitet når det gjelder fiolin-opplæring og opprettelse av skoleorkestre. Dette har også vært et hovedarbeid ved TKM, og en del av forsøket som åpenbart har slått meget godt an. På mange måter er dette et interessant resultat: Fiolin-undervisning var ikke kommet særlig langt i skolene eller i det frivillige musikkliv da TKM startet. Det var på mange måter et nytt tiltak som heller ikke ble oppfattet som noen konkurrent til kor og korps. Opprettelsen av nye skoleorkestre - nå tilsammen 9 orkestre - viser at dette tilbudet har slått an. En nærmest pedagogisk geni-strek må man vel kalle opplegget med å lære opp barn og foreldre samtidig - et tiltak som får meget rosende omtale. De foreldre vi intervjuet ser svært positivt på de virkninger dette har hatt - ikke bare rent musikalsk - men som en verdifull familieaktivitet.

Forholdet til skolen

Kurs for lærere og instruktører: I utgangspunktet ble det lagt stor vekt på å arrangere vokal- og instrumental-kurs samt metodekurs for lærere i grunnskolen og for kordirigenter. Kurs for dirigenter/instruktører i korpsene har vært overlatt Norges Musikkorps forbund.

Samtlige utøver- og metodekurs har imidlertid vært åpne for deltakere fra det frivillige musikkliv. Bare knapt halvparten av de spurte lærere og instruktører har deltatt i et eller flere kurs (Lærere fra TKM

ca. 40%, musikk lærere fra grunnskolen ca. 40%, instruktører fra det frivillige musikk liv bare ca. 20%. De fleste kurs ble holdt i forsøkets første fase. Flere nye lærere har siden kommet til (se vedleggene 5 - 13). Trondheim skiller seg ikke vesentlig fra de andre kommunene. Deltakerne er relativt godt fornøyd med de kurs de har deltatt i.

De fleste synes at kursene har gitt ideer og inspirasjon. Her er det stort sett ikke uenighet - selv om musikk skolens lærere er mer positive enn deltakerne fra skolen og det frivillige musikk liv.

Til utsagnet:

"Metodikkursene, henholdsvis instrumentalkursene/vokalkursene ga meg et tilstrekkelig grunnlag for å gjennomføre min undervisning",

er svarene langt mer forbeholdne. Dette gjelder særlig lærere fra grunnskolen og TKM. I våre intervjuer med lærere og med forsøksleder er det stort sett enighet om disse resultatene. Lærere hadde forventet mer kurs, og ledelsen ville gjerne gjennomført mer, men økonomien har i stor grad begrenset mulighetene. Det kan ikke herske tvil om at kursene er vesentlige og at behovet er langt større enn forsøket har maktet å tilfredsstille (dette gjelder særlig de siste to år).

Dette er nok et sentralt punkt i forsøket. Skal valgfagsundervisning - for ikke å snakke om den obligatoriske musikkundervisning styrkes, må den vanlige lærer føle at han mestrer undervisningen. Det mangler nok meget på at dette er tilfellet idag. I våre intervjuer med lærere, viser det seg at de forventer at TKM skal være et ressurs senter som kan skaffe tilveie egnet materiell og tilrettelegge kurs som kan være til nytte i den daglige undervisningen.

I spørreskjema-undersøkelsen viser lærerne at det er et meget stort behov for slike kurs. Det store flertall lærere har aldri (eller bare meget sjelden) deltatt i slike kurs, og et like stort flertall ønsker å kvalifisere seg. I det hele viser hele undersøkelsen både i forhold til grunnskolen og det frivillige musikk liv at ønsket om og behov

for den service TKM representerer er meget stort.

Valgfagsundervisning: Tilrettelegging av valgfagsundervisning er i Trondheim sett på som et hovedanliggende i forsøket. Slike opplegg var med som en viktig begrunnelse i søknaden om forsøket, det var et hovedelement i arbeidet med kontaktlærerne, og det har vært oppgaven til en av de fire fagrettlederne. Hvorledes har så ordningen fungert?

Allerede første året begynte 11 skoler med valgfagsundervisning. I realiteten startet valgfagsundervisningen før forsøket kom igang etter initiativ fra TKM. Dette var jo en ideell ordning siden grunnskolen ville kunne finansiere instrumental/vokalopplæringen ved den enkelte skole, og opplegget kunne støttes rent faglig av TKM's musikk-lærere. Som fig. 2 nedenfor viser, har det vært en viss stigning i antall valgfagsgrupper i barneskolen, men utviklingen har vært ustabil. Ser vi på antall elever som har deltatt i valgfagsundervisning, finner vi en mindre nedgang fra 1974 til 1977. Deretter har det vært en relativ sterk vekst. Samtidig har antall elever pr. gruppe gått ned.

År	73	74	75	76	77	78	79	80
Antall barneskoler med valgfag	11	18	16	16	20	26	27	29
Antall musikkgrupper	?	49	42	47	37	44	52	62
Antall TKM-lærere i valgfag	5	9	11	14	15	16	18	21
Antall elever i valgfag	?	480	430	430	300	350	402	454
Gjennomsnittlig elevtall pr. gruppe	?	9.8	10.2	9.2	8.1	8	7.7	7.3

Tabell 2: Musikk som valgfag i barneskolen i Trondheim

Ambisjonsnivået i 1973 er ikke nådd når det gjelder antall elever

som velger musikk. En hadde ventet at hele 3 000 elever skulle få del i valgfagstilbudet. Positivt er det allikevel at alle barneskoler unntagen en skole har innført ordningen med estetiske valgfag.

I tillegg har mange skoler bevilget timer til musikkaktiviteter på ettermiddagstid.

Såvidt vi kan forstå ut fra det materialet vi har, ble undervisningen i den første tiden tildels drevet i så store grupper at en i praksis endte opp i nye klassetimer. Først i de to - tre siste år er gruppestørrelsen redusert, vokal- og instrumentalopplæring kommet igang og elevtilgangen øket. I realiteten begynner valgfagsundervisningen mer og mer å likne undervisningen i TKM. Vi mener m.a.o. at de siste års økte interesse for undervisningen bl.a. er et resultat av mer engasjerende undervisning på et mer realistisk nivå enn de første årene.

Et interessant moment i utviklingen av musikkfaget i Trondheim er det faktum at kommunen egentlig ikke har fullstendig obligatorisk musikktilbud til elevene. På de fleste ungdomsskoler er f.eks. musikk ikke obligatorisk på 8. trinn. På spørsmålet - "vår skole bruker et tilstrekkelig antall rammetimer til musikk valgfag" - får vi blant grunnskolelærere (musikklærere) følgende svarfordeling:

uenig		enig		
1	2	3	4	5
21	19	18	25	23

Som vi ser er det stor spredning noe som antakelig kan forklares ved at skolene prioriterer musikkfaget forskjellig. Enkelte lærere ved TKM mener at etablerte faginteresser i skolen er den viktigste hindring for økt antall valgtimer i musikk.

Det er imidlertid skoler som prioriterer musikk som valgfag høgt. Det beste eksempel er Kolstad skole som med sine 600 elever bruker hele 20 uketimer. Hadde samtlige Trondheimsskoler brukt like mange timer, ville valgfagsundervisningen i barneskolene nærmet seg antall

musikkundervisningstimer i TKM (ca. 800 timer).

Det er flere problemer ved den valgfagsordning som drives idag. Lærerne til valgfagsundervisningen er stort sett lærere fra TKM som kommer på snarvisitt på skolene. De har liten kontakt med allmenlærerne og det er derfor liten sjanse for drøftinger og gjensidig læring. Enkelte ganger får musikk læreren flere timer etter hverandre - noe som gir muligheter for kontakt i det store frikvarter - men det er heller en sjeldenhet. De skolene som satser mest på musikk som valgfag benytter en kombinasjon av egne valgfagslærere og lærere fra TKM. Dette er kanskje en vei å gå?

Det er mulig at vi kan finne de viktigste årsaker til den relativt svake vekst i tabell 2 i manglende rammetimer, andre faginteresser blant lærere, og mangel på kommunikasjon. Men er det også andre grunner? Det hevdes av noen av de intervjuede at rektors holdning til valgfag er helt sentral, og dette hevdes av et stort flertall av de spurte - både i grunnskolen og ved TKM. Vi vil drøfte dette nærmere i kapittel 5 der vi har foretatt en særskilt analyse av rektors holdninger.

De få barneskolelærere som har musikk valgfag har som vi allerede har påpekt for liten støtte til å gjennomføre valgfagsundervisningen. Få av disse lærere føler at det gruppeundervisningsmateriellet som er utviklet av SMF har hjulpet meget i valgfagsundervisningen. Lærerne ved TKM ser imidlertid langt mer positivt på gruppeundervisningsmateriellet.

Metodeverket for den obligatoriske musikkundervisning synes faktisk å være til større hjelp for lærerne i grunnskolen. Dette verk blir av endel lærere på TKM beskrevet som "altfor mye av en kokebok..". Men det brukes mye også etter disse lærernes vurdering.

Når holdningene til fortsatt samarbeid er såpass positive som de faktisk er, kan dette skyldes flere forhold: De fleste lærere opplever elevene som tar musikk som valgfag som svært motiverte elever. Mange føler at kontakten med kor/korps/orkestre - og med foreldre - er blitt bedre gjennom valgfagsundervisningen. Selv om nær halv-

parten av de spurte lærere føler at informasjonen har vært for dårlig ("vi vet for lite om musikkskolens tilbud"), har allikevel et flertall av lærerne følt at kontakten med fagrettleder har vært god, en oppfatning som deles av lærerne fra TKM.

Det er en side ved valgfagsundervisningen som vurderes positivt - nemlig dets betydning overfor det frivillige musikkliv. Det legges særlig vekt på strykegruppene som er et direkte resultat av TKM-valgfags-samarbeidet. Korpsene kjenner mindre til valgfagsordningen og bruker den langt mindre. Det er vel også et faktum at korpsene gjennom en årrekke har skapt en egen korpskultur som på sett og vis greier seg selv, mens syv av de ti orkestrene er nye, trenger støtte, og er skapt ut av TKM's miljø. Det har derfor blitt et naturlig samarbeid mellom valgfagsundervisning og skoleorkestrene.

Det har vært et hovedanliggende at valgfagsundervisningen skal styrke den obligatoriske musikkundervisning. Vi har allerede sett at det mangler atskillig på at lærerne møtes tilstrekkelig på skolene og at lærerne føler seg kvalifiserte. På tross av dette er det mange lærere som føler at det foregår en slik positiv innvirkning. Særlig er troen på dette sterk hos lærerne fra TKM (hele 29 av 32 spurte sier seg helt eller nesten helt enig i utsagnet). Et stort flertall av TKM-lærere mener også at valgfagsundervisningen på ungdomstrinnet er blitt lettere etter at elevene velger musikk som valgfag på barnetrinnet.

Sammenlikner vi Trondheim med de to andre kommunene ser vi at Trondheim i følge lærernes svar har oppnådd mer i valgfagsundervisningen enn de andre kommunene. I Trondheim og Bjugn rangerer dette som det viktigste slik forsøket er praktisert, og det er også av det som blir prioritert høgest (se vedlegg 5 - 13). Sammenlikner vi hva lærerne i musikkskolen har deltatt i finner vi også at TKM's lærere har deltatt langt mer i valgfagsundervisning enn lærerne fra de andre musikk-skolene.

Forsøket var ambisiøst og mange forventet meget. Allerede i startfasen viste det seg at forsøket ikke kunne få så store ressurser som initiativtakerne hadde forutsatt. På tross av dette satset forsøks-

ledelsen på et omfattende program for å trekke lærerne med i forsøksarbeidet. Ser vi på avstanden mellom IDEELT og REELT i spørreskjemaene, vil vi finne at denne gjennomgående er stor. Det kan tolkes som uoppfylte drømmer. Vi skal imidlertid være varsomme med en slik tolkning fordi vi her ikke kan si hvor stort REELT/IDEELT-avviket bør være før vi har å gjøre med et betydelig behov. Hva vi kan gjøre er å se på de relative avviks-skårer. Da finner vi at lærerne i grunnskolen ønsker atskillig mer kontakt.

Vi må som en hovedkonklusjon si at forholdet til grunnskolen i Trondheim har utviklet seg i positiv retning. Det er gjort et grunnleggende og meget omfattende arbeid med utviklingen av musikk som valgfag. At behovet er langt større enn tilbudet, og at ambisjonene var altfor store i utgangspunktet skal ikke overskygge det faktum at TKM ved hjelp av forsøket har arbeidet iherdig og meget dyktig for å utvikle et samarbeid mellom musikkskole og barne- og ungdomsskole.

Forholdet til andre skoler: I utgangspunktet var det tenkt at SMF skulle samordne all musikkundervisning på alle nivåer i Trondheim. Dette høres riktig ut - men har vist seg å være for ambisiøst. Riktignok har det foregått en rekke forsøk på samordning. Vedlegg 4 gir et overbevisende bilde av et meget omfattende forsøk, og flere samordningstiltak hører med. Dette gjelder særlig forsøk på å samordne fagplaner. Men det førte ikke til resultater eller faglig samarbeid utover grunnskolen. Enkelte ved Musikkonservatoriet og Universitetet oppfattet TKM's ideer om en ny lærerutdanning som litt for spesielle. Begge disse institusjoner og særlig Universitetet har en hovedoppgave i å utvikle teori. TKM er opptatt av praksis. Mens Musikkonservatoriet i hovedsak har utøvende musikere og Universitetet musikkvitenskapsmenn i sin stab har TKM praktiserende lærere. TKM kjenner bedre enn de andre skolenes behov, men det er selvsagt også tilfellet at TKM "kjører sitt eget løp". Skolen sto for et bestemt syn som i de første årene kanskje ikke hadde så stor gjennomslagskraft på landsplan. Musikkonservatoriet og Universitetet produserer kandidater for et nasjonalt marked. Noe av grunnen til de strandede samarbeidsforsøk kan ligge i de ulike roller og i forskjellig syn på "markedet". I dag er nok holdningene mer positive til den linje TKM har stått for.

Det kan også tenkes at andre forhold har spilt inn. SMF gjennomført av TKM kan ha blitt oppfattet som imperialisme og en for ensidig satsning på en bestemt modell. Det er ikke så lett å se hva Musikk-konservatoriet og Universitetet på et tidlig tidspunkt og ut fra sine interesser skulle kunne tjene på å legge om kursen, selv om konservatorienes senere rammeplan fra 1980 ligger nærmere opp til det syn SMF står for.

Også forsøksledelsen ble etter hvert klar over at andre kunne oppfatte engasjementet som noe bortimot "imperialisme". Harry Rishaug kommenterer:

"Faktisk synes denne reaksjonen ovenfor Smf/TKM å ha funnet sted, bl.a. under den store musikk-skolekonferansen i Trondheim 1978. Jeg mener imidlertid å ha registrert at denne holdningen nettopp gjaldt representanter fra enkelte utdanningsinstitusjoner o.l., og i liten grad de som representerte musikk-skolene, trolig fordi den siste gruppen i større grad har delt de synspunkter TKM's ledelse ga uttrykk for både om ideologi og om det hastverk en har med å finne frem til prinsipper og ordninger som kan bane vei for en generell statsstøtteordning. For mange "utenforstående" som ikke selv har opplevd musikk-skolens problemer, ville denne utålmodigheten for en avklaring forståelig nok gi dem følelse av å bli manipulert inn i en tenking de ikke helt så alle sider av".

I forholdet til de videregående skoler hadde forsøket i utgangspunktet et omfattende program:

"GYMNASSKOLEN:

Etablering og gradvis utbygging av:

- valgfritt undervisningstilbud i estetiske fag/aktiviteter for alle elever uansett studieretning.
- musikklinjer etter mønster av Hartvik Nissens skole, Oslo.

- musikkfagskoletilbud etter Forsøksrådets opplegg med grunnkurs og påbyggingskurs med overgangsmuligheter til andre skoleslag".

- "optimal koordinering mellom de gymnasiale skoler i Trondheim med sikte på å etablere og utvikle varierte og engasjerende musikkundervisnings-/aktivitetstilbud som kan komme flest mulig av elevene i aldersgruppen 16 - 19 år tilgode".

Det foregikk et intenst arbeid på denne sektor de første par årene. Det var en av de første og viktigste oppgavene til prosjektledelsen. Forsøkene strandet. Så skulle det vise seg at det fire år senere blir skapt et fagskoletilbud ved Heimdal videregående skole - sterkt inspirert av SMF, men uten direkte kontakt med forsøksledelsen.

Hva kan det skyldes at SMF synes å lykkes så mye bedre i grunnskolen? Hvorfor var samarbeidsbestrebelsene så vanskelige i andre skoleslag? Vi vet ikke, men det kan vel tenkes at SMF gjennom TKM av andre ble identifisert med en grunnskole-kultur, selv om skolen har en bredt sammensatt lærerstab. Vi vet fra andre forsøk at "kultur-forskjellene" mellom skoleslagene oppleves som sentrale og at samarbeid på tvers av skoleslag har vist seg å være meget vanskelig.

En positiv virkning har imidlertid forsøket skapt. Musikkonservatoriet hadde behov for en øvingsskole. Konservatoriets elever hadde behov for praksis, ikke minst i gruppeundervisning. Konservatoriet laget i samarbeid med SMF sin egen øvingsskole. Lederen for øvingsskolen ble i de første år lønnet av SMF, og skulle i halvdelen av sin stilling organisere øvingsundervisning i grunnskole, musikkskole og musikk-liv, og arrangere kurs for øvingslærere.

Ut over dette har det vært lite samarbeid mellom TKM og skolene ut over grunnskolen. Det har vært gjort forsøk på samordning av studieplaner. Dette blir oppfattet som problematisk av flere. Noen føler imidlertid at forsøkene har vært nyttig fordi.. "det har skjerpet tankegangen og hjulpet oss til å stille de rette spørsmålene om i hvilken retning den pedagogiske utvikling skal gå.."

Et annet viktig moment i samarbeidet med andre skoleslag har vært de regelmessige møter i forsøksutvalget. For noen har dette simpelthen vært det viktigste i forsøket(!) Et slikt forum eksisterte ikke før. Nå er det mulig å møtes i en faglig diskusjon og lære av hverandre.

Vi tror at forsøksutvalget har spilt en vesentlig rolle for utviklingen av forsøket. En av deltakerne sa det slik.. "Før satt vi på hver vår tue og skjøt på hverandre. Nå sitter vi fortsatt på hver vår tue, men vi skyter ikke lenger på hverandre.."

FORHOLDET TIL DET FRIVILLIGE MUSIKKLIV

Vi har allerede vist at forholdet til det frivillige musikkliv allerede i utgangspunktet - og endog blant initiativtakerne - var noe mer ambivalent enn forholdet til skolen. Det var frykt allerede i starten. Frykt for at skolen skulle dominere. Kanskje en implisitt virkning av det faktum at det var skolestyret som bestemte og at det var Forsøksrådet for skoleverket som bidro? Hva enn grunnene kunne være i utgangspunktet så sto TKM overfor en meget betydelig utfordring i samarbeidet med det frivillige musikkliv.

Hovedstrategien det ble lagt opp til var å tilby vokal- og instrumentalundervisning, samt gjøre alle aktuelle metode- og utøverkurs åpne for dirigenter og instruktører fra det frivillige musikkliv. Samtidig gikk SMF aktivt inn for å utvide skolekonserttilbud, og tilby elevopptredener til institusjoner. Igjen ser vi opplegget til et omfattende engasjement - noe som også ville skape store forventninger. Hvorledes har så forholdet til det frivillige musikkliv (FML) utviklet seg?

Generelle trekk: TKM ble nok i utgangspunktet - og i noen grad er dette tilfelle enda - sett på som en trusel overfor det frivillige musikkliv. Vi ser dette spesielt i forholdet til korpsene og til dels i forholdet til korene.

Hovedspørsmålet slik vi ser det er spørsmålet om målsetting og kultursyn. Korpsene representerer en viktig del av det folkelige musikkliv der også de sosiale sider har stor betydning. "Kvalitet" i snever

forstand - slik det ofte ble antatt at TKM definerte det - har kanskje mindre interesse. TKM ble vel til en viss grad sett på som fanebærer for en mer klassisk musikkultur.

Dette førte til endel vanskeligheter særlig i startfasen. Det var bl.a. ikke uvanlig at korpsdirigentene la større vekt på å få barna inn i samspill raskere enn det lærerne fra TKM mente var ønskelig. TKM-lærerne la derimot større vekt på grunnleggende ferdigheter. En kan heller ikke se bort fra at dirigentene kom til å føle seg som amatører i forhold til lærerne fra TKM, bl.a. fordi de sjelden eller aldri ble invitert som ressurspersoner til musikkskolen. Represen-
tanter for enkelte korps ga uttrykk for at de trodde dirigentene uten videre kunne ansettes som lærere ved TKM. I praksis var det imidler-
tid få eller ingen av dirigentene som søkte slik stilling.

Økonomi har på flere måter preget forsøkene på samarbeid. Det har vært en viss frykt for at TKM ville "spise opp" ressurser som ellers kunne gått til det frivillige musikkliv. I realiteten har SMF arbeidet aktivt for å bedre tilskuddene til det frivillige musikkliv, for en bedring av dirigentlønninger. I utgangspunktet var bl.a. kor og orkestre medlemmer og kunne som organisasjoner dra nytte av TKM's tjenester. Denne avtale ble annullert av TKMs utvalg fordi enkelte ikke benyttet ordningen, mens andre ønsket et langt større timetall for å dekke sitt undervisningsbehov. Musikkskolens begrunnelse synes rimelig nok, men kom åpenbart som en overraskelse på deler av musikklivet.

Det har vært vanlig praksis i flere kor og korps at dirigenter og instruktører har fått betalt "under bordet" og at organisasjonene ikke har svart for arbeidsgiveravgift. TKM betaler lønninger som en annen skole - den betaler godt - men netto-lønningen er ikke nødvendigvis høyere enn den "tradisjonelle" ordningen. Selv om disse forhold er vanskelig å dokumentere mener vi allikevel å kunne si at dette i enkelte tilfeller har vært en medvirkende årsak til manglende samarbeid.

Den avgjørende økonomiske diskusjon er allikevel det flere i det frivillige musikkliv opplever som en total forfordeling av ressurser.

Over 1600 barn deltar i skolekorps i Trondheim - og får kr. 250 000 i støtte. Musikkskolen har flere elever (2700), men støtten telles i millioner (kr. 2,4 mill). Dette er nok et viktig punkt i noe av den motstand som er registrert. TKM's statistikk viser imidlertid at 1200 elever kommer fra kor, korps og orkester. Mange av representantene for det frivillige musikkliv ser det ikke slik at støtten til TKM også er støtte til det frivillige musikkliv. Dette er verdt å merke seg (se "eierforhold" nedenfor).

At holdningene er i ferd med å endre seg - om vi forutsetter at våre inntrykk fra intervjuene når det gjelder oppstarten er riktige - ser vi på svarene til spørsmål om ressursutnytting. Det er en ganske klar tendens i svarene fra det frivillige musikkliv at de har vanskeligheter med å skaffe kvalifiserte lærere og at TKM er en hjelp. De synes de får hjelp rent administrativt i tillegg. Selv om noen fremdeles føler at TKM fordyrer opplæringen unødig er ikke disse holdningene delt av et flertall. Vi gjør imidlertid oppmerksom på at svært mange av de spurte var positive til SMF i utgangspunktet og at dette kan forklare noe av tendensen. Vi vil i kapittel 5 foreta en særskilt analyse av forholdet mellom forhåndsinnstilling og opplevelse av forsøket i dag.

Deltakelse i SMF og kvalitet av tilbud:

Det frivillige musikkliv deltar i langt mindre grad enn grunnskolen i SMF. Svært få av de spurte hadde noen gang deltatt på et SMF/TKM-kurs, men langt flere har hatt kontakt med lærere i TKM. Igjen finner vi imidlertid at ideelt sett ønsker det frivillige musikkliv langt mer kontakt enn de har (se vedlegg 8). De få som har deltatt i kurs har funnet dem lærerike og stimulerende.

Flere av intervjuobjektene spurte om TKM i virkeligheten har prioritert det frivillige musikkliv. Det er tegn som tyder på at SMF har vært langt mer forsiktig i samarbeidet med det frivillige musikkliv enn med skolen. SMF har f.eks. ikke prioritert en fagrettleder til å ta seg av arbeidet i forhold til kor, korps og orkester, selv om dette arbeidet er prioritert av alle fagrettlederne. Vi har sett at bare et fåtall dirigenter og instruktører har deltatt i kurs, mens

et økende antall barn får sin vokal- og instrumentalopplæring i TKM's regi (se vedlegg 8). Vi skal imidlertid være oppmerksom på at flere av lærerne ved TKM har bred erfaringsbakgrunn fra det frivillige musikkliv. Mulighetene for utvidet kontakt er sikkert tilstede.

Forholdet til det frivillige musikkliv har vært vanskeligere enn forholdet til grunnskolen. Prosjektleder Harry Rishaug kommenterer:

" TKM gikk ut med "spesialtilbud" til k/k/o i starten.

Dette holdt imidlertid på å skape flere konflikter enn positive resultater. Noe av årsaken synes å være de ulike spilleregler i en offentlig skole kontra de frivillige kulturaktiviteter. TKM's ideologi på dette punkt har imidlertid blitt

- 1) å unngå konkurrerende elementer, f.eks. ikke ha egne kor, korps, orkestre,
- 2) la utviklingen gå i et "naturlig" tempo, dvs. at k/k/o når de selv registrerer behov for hjelp til undervisning kan kontakte TKM og få hjelp. (Fordi TKM har åpent opptak trengs ingen spesialavtaler mellom k/k/o og TKM)."

Kvalitet av tilbud:

Et stort flertall føler at kor, korps og orkester har blitt bedre etter at musikkskolens lærere overtok instrumental- og vokalopplæringen. Det er også generelt en positiv holdning til gruppeundervisningen selv om det også her er ønske om et noe mer individuelt tilbud. Dette er jevnt over positive holdninger til TKM's tilbud.

Det lokale miljø:

Samtidig finner vi at det frivillige musikkliv meget klart prioriterer undervisning i det lokale miljø, og at de ønsker full styring med utviklingen:

.."Vi ønsker all undervisning lokalt for å styrke det lokale musikk- miljø.."	X	UENIG	ENIG					
	(3.9)	(3)	(3)	(13)	(7)	(25)		
	=	1	2	3	4	5		
.."Det er helt sentralt for oss at vi fortsatt har den fulle faglige styring med k/k/o's utvikling.."	(3.8)	(1)	(9)	(8)	(6)	(22)		
	=							

Likhet i utdanningstilbud:

Det er meget klar støtte fra det frivillige musikkliv på prinsippene om åpent opptak. Det er en viss bekymring for at elevkontingenten for familier med flere barn i musikkskolen er en stor belastning, og en sterk støtte for en mer liberal friplassordning. I realiteten ønsker det frivillige musikkliv gratis instrumental- og vokalopplæring på linje med opplæring i norsk og matematikk.

Vilje til samarbeid:

Sammenlikner vi svarene fra det frivillige musikkliv i de tre kommunene finner vi for det første at Trondheim er den eneste kommune der orkestrene spiller en viktig rolle. Felles for de tre kommunene er at det frivillige musikkliv i forhold til grunnskolen har vært relativt lite med i SMF, men at behovene synes store for et slikt samarbeid. Det frivillige musikkliv i Trondheim ønsker å bli prioritert langt høyere i SMF. Her skiller svarene fra Trondheim seg markert ut fra de andre to kommunene.

Sammenlikner vi denne tendensen med de spørsmål som angår grad av informasjon og spørsmål som går på følt behov (f.eks. "Jeg har ofte følt behov for støtte fra musikkskolen, men har ikke bedt om det".) finner vi at Trondheim både føler at informasjonen er for dårlig og at hjelpen er nødvendig. Vi er overrasket over synet på informasjon. Det kan ikke herske tvil om at TKM mer enn kanskje noe annet forsøk har maktet å frembringe et vell av skriftlig informasjon. Kan det tenkes at det er noe annet som ligger i svarene? Kan det være behovet

for direkte kontakt, kommunikasjon, og samarbeid som etterlyses?

Vi skal merke oss at det ikke bare er i Trondheim at det frivillige musikkliv ønsker full kontroll og styring - samtidig som de ønsker støtte. Det er en felles oppfatning og må få betydning for den rolle musikkskolen spiller og de strategier det legges opp til.

ARBEIDET I TRONDHEIM KOMMUNALE MUSIKKSKOLE

Trondheim kommunale musikkskole har vært en integrert del av samordnet musikkforsøk. I planleggingen av evalueringen stilte vi oss spørsmålet om det ville la seg gjøre å skille mellom TKM og SMF. Grunnen til å gjøre et slikt skille ville være å se på hvilke virkninger forsøket hadde hatt uavhengig av den virksomhet som skolen normalt ville gjennomført. Vi fant snart ut at dette var en umulig problemstilling. Faktum er at de fleste av våre intervjuobjekter ikke kunne forklare forskjellen, og vi fant det derfor vanskelig å skille mellom TKM og SMF i våre spørreskjemaer.

Vi ser dette som en viktig observasjon i seg selv. SMF identifiseres med TKM's arbeid. SMF er TKM - for mange. Når eierforholdet er så klart, blir også TKM's miljø, lederskap, personalpolitikk, og verdigrunnlag helt sentralt for forsøkets utvikling. Vi skal i dette avsnittet se nærmere på enkelte sentrale sider ved TKM som skole og hvorledes ledelse og lærere selv vurderer forsøkets utvikling (se vedlegg 5):

Stillingspolitikken:

Fra starten fikk TKM tre helstillinger definert som "kombinerte stillinger", dvs. som kombinasjon av arbeid i musikkskolen og grunnskolen. I tillegg fikk TKM fire fagkonsulenter (fagrettleidere) som også kombinerte sitt arbeid i musikkskolen og grunnskolen. Senere har også flere deltidsansatte lærere fått undervisning i valgfagsundervisning i barne- og ungdomsskolen - men med ansettelse i musikkskolen. Denne ordningen innebærer at skolene refunderer lønnen til disse lærerne i det antall valgfagstimer de underviser ved hver skole.

Både ledelsen og lærerne ved TKM er overveiende meget positive til kombinerte stillinger. På direkte spørsmål fikk vi følgende svarfordeling:

.. "De kombinerte stillinger har	UENIG			ENIG	
virkelig ført til at de faglige	1	2	3	4	5
ressurser er blitt bedre ut-					
nyttet i kommunen..." X=4.7	0	0	0	9	25

Det er meget stor tro på samarbeid mellom musikkskolen og barne- og ungdomsskolen. De fleste mener også at samarbeidet har ført til kvalitetsheving. Vi skal imidlertid merke oss at flere av spørsmålene er ubesvart av et stort antall (se vedlegg 5). Instruksjonen ved utfylling gikk ut på at bare de svar skulle besvares (m.h.t. samarbeid) der de spurte selv hadde erfaring. På spørsmål om kombinerte stillinger har omlag halvparten besvart mens bare 3 personer har avmerket sin rolle som "kombinert stilling" (se s.1., vedlegg 5). De tre personer er de fast ansatte lærere med kombinerte stillinger. De andre er deltidslærere med kombinerte oppgaver.

TKM har altså hatt fire fagkonsulenter knyttet til forsøket. De har hatt en tre-delt stillingsdefinisjon: 1/3 fagkonsulent, 1/3 lærer i grunnskolen, 1/3 TKM-inspektør (administrativ leder internt i TKM). Som nevnt spesialiserte de fire inspektørene seg innen et av følgende fire områder:

1. Kursvirksomhet og materiellutvikling,
2. Estetiske valgfag
3. Skolekonserter
4. Institusjonsbesøk -og informasjon.

Funksjonene har til dels overlappet, vært personbestemt, og derfor skiftet noe gjennom forsøksperioden. Hvorledes har så arbeidet falt ut, hva mener brukerne om arbeidet, hva kan vi si om erfaringene med kombinerte stillinger, og hva mener fagrettlederne selv om sitt arbeid?

Holdningene til fagkonsulentene er jevnt over positive både i grunnskolen og i det frivillige musikkliv (de som her har hatt sporadisk kontakt). Vi må her ta det forbehold at vi ikke har sammenliknende studier å holde oss til når det gjelder læreres syn på fagrettlidere. På det direkte utsagn; "samarbeidet mellom fagrettlidere og skolens lærere har fungert dårlig" får vi følgende svarfordeling:

uenig				enig	
1	2	3	4	5	
35	20	19	14	19	(frekvens)

Svarfordelingen viser at noe over halvparten av de spurte er helt eller delvis uenig i utsagnet, mens noe under 30 % er helt eller delvis enig.

Vi regner med at samspillet mellom konsulent og lærer først og fremst er et spørsmål om kapasitet.

Når vi vet at lærerne på flere spørsmål har vist at de ønsker mer samarbeid, og det samtidig går fram av svarene at musikkskolen innenfor de ressurser og de tiltak de hittil har gjennomført ikke har maktet å gi fullgod hjelp - da konkluderer vi med at fagrettliderordningen oppleves som en overveiende positiv holdning, som imidlertid kan forbedres.

Hvorledes oppleves så de kombinerte stillinger av fagkonsulentene? Det er en utbredt oppfatning at arbeidet er slitsomt. Det er vanskelig å tjene to - for ikke å si tre - herrer. Kravene internt i TKM er så store at det blir vanskelig å være aktiv utad. Dette er på mange måter en bekreftelse på at det har sviktet i ikke liten grad når det gjelder oppsøkende virksomhet - og dermed kanskje når det gjelder informasjon og samarbeid på det personlige plan?

Dette er det inntrykk vi sitter igjen med etter intervjuer og tolkninger av spørreskjemaet. Samtidig er vi klar over at dette forsøket kanskje mer enn noe annet forsøk i Norge har satset på utadvendt virksomhet. Det er f.eks. arrangert omkring 150 lærerkurs (!) Det kan synes som om holdningene er urimelige i forhold til hva som faktisk

har skjedd (se vedlegg 4). Vi tror holdningene i hovedsak skyldes de høye forventninger i starten, det faktum at det i de siste år har vært en drastisk nedgang i tilbud til lærere, og at musikkskolens ansatte p.g.a. det uvanlig store arbeidspress (hovedsaklig p.g.a. dårlig økonomi) simpelthen ikke har maktet mer.

Det er også mange positive sider ved fagkonsulentstillingene. De er faglig stimulerende. De fører til en stor kontaktflate, og en blir dratt inn i viktige utvalg og andre organer som arbeider med utvikling av musikklivet. Sin identitet har fagkonsulentene i TKM. De deltar også ved Pedagogisk senter og i lærerkollegiene på skolene. Disse rollene er imidlertid perifere i forhold til arbeidet ved TKM.

For enkelte lærere er nok identitetsproblemet ganske stort. En av lærerne sa det slik..."Jeg føler meg ikke som skikkelig lærer. Jeg er ikke skikkelig musiker lenger heller. Jeg går som en maskin. Får 2 min. lufting på gangen. Det er lite anledning til å diskutere fag. Det går døgnet rundt..." Vi tror disse holdninger har mer med det generelle press på de ansatte enn holdninger til kombinerte stillinger. Men i en presset situasjon kan nok kombinerte stillinger bli en ekstra belastning - selv om altså slike stillinger har bred støtte og har vist seg å ha stor betydning for forsøkets utvikling.

Lærernes motivering:

Ser vi på de aktiviteter som TKM har gjennomført som ledd i SMF kan en bare konkludere med at arbeidet har vært meget omfattende og krevende. Hvorledes føles det internt? Er det mulig å drive såpass intenst over en periode på 7-8 år uten vesentlige problemer "på huset"?

For det første må vi konkludere med at lærerstaben i meget stor utstrekning deler ledelsens verdisyn når det gjelder forsøket. TKM står her i en særstilling i forhold til f.eks. forsøk i barneskole. TKM har rekruttert lærere som visste hva de gikk til. Det er vel rimeligst å sammenlikne TKM med en skole som Steinerskolen der vi må anta at det ideologiske fellesskap er større enn på en kommunal skole. TKM er på mange måter det beste av to verdener - med en privatskoles ideologiske samhörighet og en offentlig skoles sikkerhet. Eller er det

kanskje ikke fullt så idyllisk?

Vi må konkludere med at synet på "åpent opptak" deles av et overveldende flertall av lærerne. Det er allikevel halvparten av lærerne som har tro på at musikalitetstesten kan forbedres slik at en ville kunne oppnå en rettferdig opptaksordning hvis opptaket begrenses. Rent generelt har lærerne i TKM større tro på forsøkets positive virkninger enn lærerne i grunnskolen og andre brukere. Det er også jevnt over en positiv holdning til gruppeundervisning (særlig når det gjelder begynner elever) - men vi skal merke oss at lærerne ønsker mer individuelle tilbud til særskilte musikkbegavede og til svake elever.

Når det gjelder lærernes personlige motivering må vel denne sies å være tilfredsstillende. Vi merker oss at et meget stort flertall ønsker å "bruke mer tid til å opprettholde et høgt nivå på mitt eget instrument". Mer profesjonelt spill er det som føles som det største behov. Det er også et visst ønske om en arbeidskombinasjon som kombinerer TKM-undervisning med undervisning i valgfag i grunnskolen, evt. på musikklinjen i videregående skole eller i barnehage, eller med ledelse av kor, korps og orkester (altså i større utstrekning enn i dag).

Spørsmål som angår lønnsforhold, arbeidsbetingelser og utviklingsmuligheter er jevnt over mindre positivt besvart. Våre intervjuer kan kanskje kaste noe lys over disse forhold:

En pianolærer sier følgende ... " i starten var jeg fryktelig skeptisk. Tenk gruppeundervisning i piano !. Jeg var vant til 30-60 min. pr. elev, nå skulle jeg ha 2-4 elever på 30 min...

Jeg synes skolen manipulerte med ressursene .. men jeg forsto det som skjedde. Vi måtte det for å overleve. Gruppeundervisning var en økonomisk nødvendighet.. Men min oppfatning har endret seg. Det er mye positivt med gruppeundervisning, og jeg tror det kan brukes på videregående nivå også. Motiveringen øker med gruppeundervisning.."

...En annen lærer (fiolin).. " gruppene var for store.. Jeg begynner

å få differensieringsproblemer.. Arbeidssituasjonen er vanskelig. Elevene forventer kvalitet. Vi kan ikke lykkes.. den ekstra dugnads-innsatsen som nå har vart i 7 år kan ikke holde lenger. Vi strekker oss altfor langt.."

Arbeidsbetingelsene ble tatt opp av flere. Det var særlig stor misnøye med den usikkerhet som timelærerne følte. Først omkring 20.august vet de hva inntekten vil bli for skoleåret. Andre følte at lærere med kombinerte stillinger alltid går foran .. Men sterk-est virket allikevel de følelsene som ble uttrykt av flere i forhold til skolen som arbeidssted:

...." Mange av oss er nå på veg ut. Vi er utbrente.. Mange vil over i gymnaset.."

...." Det finnes ikke kommunikasjon hos oss. Skoleledelsen vet alt. Vi vet meget lite.."

...." Det er umulig å komme videre. Vi blir ikke hørt. Vi er leilendinger..."

Vi tolker disse uttalelsene som uttrykk for en meget presset arbeids-situasjon - noe som oppleves av både lærere og ledelse. Vi mener det er viktig å trekke fram dette - selv i denne generelle rapporten - fordi det viser noen av de kostnader som er forbundet med innovasjons-arbeid over en såpass lang periode som 7 år. Vi skal nedenfor vise at økonomien - dvs. mangel på en ordnet økonomi - har preget mye av den virksomhet som har funnet sted. Det har vært en ganske uvanlig belastning for alle - og ikke minst for rektor. Han er på mange måter kommet mellom barken og veden. Han sier ..

.." jeg føler meg presset av tre ganske uforenlige krefter. På den ene siden har vi vårt ideologiske grunnlag om åpent opptak, noe hele forsøket er bygget opp på. Det å gi like muligheter til alle. Dette stiller uvanlige store krav til oss. For det andre må jeg forsøke å overbevise de kommunale og statlige bevilgede myndigheter om nødvendigheten av de budsjettøkninger som er en konsekvens av forsøks-prinsippene. For det tredje må jeg forsøke å imøtekomme mine læreres

krav om faglig kvalitet. Det er en grense for hvor langt vi kan gå".... Vi vil ikke underslå at det ligger en ganske uvanlig spenning i forsøket - slik det nettopp er illustrert av rektor Kåre Opdal. Og nettopp fordi en skikkelig avklaring ikke er kommet gjennom en såpass lang forsøksperiode som 7 år kan enhver tenke seg at det må røyne på for alle dem som bærer det daglige ansvar.

Sammenlikner vi TKMs svar med svarene fra de andre musikkskolene finner vi flere karakteristika. Lærerne ved TKM har lang formell faglig utdanning. TKM er i det hele et ganske betydelig musikkpedagogisk ressurscenter. Skolen er jo større enn de andre to skolene og representerer uten tvil en kraft også nasjonalt. Lærerne ved TKM har deltatt mer i valgfagsundervisning enn lærerne fra de andre to skolene - noe som henger sammen med en bevisst satsing fra TKMs side.

Holdningene til det ideologiske grunnlag for forsøket er sterke i Trondheim. Det er i enda større grad tilfellet i Bjugn mens Sandnes synes å være i større tvil. Vi vil nedenfor analysere disse forhold nærmere. Vi vet ikke om det skyldes en "miljøfaktor" eller andre forhold som utdanningsbakgrunn, instrument, eller erfaring.

TKM som ressurscenter: Ved hjelp av SMF er TKM bygget ut til et musikkpedagogisk ressurscenter for Trondheim - og til en viss grad for landet for øvrig. En rekke tiltak er initiert i denne sammenheng, som et omfattende informasjonsarbeid til en rekke kommuner. Flere nasjonale konferanser har vært holdt for å drøfte forsøks erfaringer og spre informasjon om forsøket. Forskning er også satt igang gjennom SMF bl.a. tre hovedfagsstudier i samarbeid med Universitetet i Trondheim. Også en rekke generelle musikkpedagogiske saker har vært tatt opp, som bl.a. et arbeid for bedret økonomi i det frivillige musikkliv.

Musikkpedagogisk forskningsutvalg er oppnevnt av SMF etter initiativ fra Landslaget Musikk i Skolen. NAVF har bidratt økonomisk til et forskningsprosjekt om allmennlæreren og musikkundervisning.

Flere tiltak har enten blitt sterkt begrenset eller er innstilt. Særlig viktig var ordningen med kontaktlærere som var med på å forme et positivt forhold til grunnskolene i utgangspunktet. Ordningen var

både tidkrevende og dyr. Det er et åpent spørsmål om den prioritering som her ble foretatt var klok. Kunne det tenkes at forsøket kunne begrenses på noen måte og dermed frigi ressurser til en kontaktlærer-ordning? Kommunikasjon med skoler og andre organisasjoner er et av de vesentlige behov i dette forsøket, fordi en viktig målsetting er integrering og samordning av ressurser.

Utviklingen av materiell - særlig til gruppe-undervisning - har vært et viktig tiltak ved TKM. Her er det bl.a. utviklet opplegg for piano, mini-fiolin, messing, elektrisk orgel, samt gitar.

TKMs årsmelding for 1979 viser at materiellet som er utviklet på skolen er spredt til et meget stort antall kommuner i landet. Bare dette året ble det sendt ut materiell til over 250 adressater. Selv om det kan være delte meninger om nytten av materialet, ser vi på denne spredningen som et uttrykk for et behov. Musikk er ikke prioritert på linje med andre fag i skolen, og utvikling av materiell er derfor en vesentlig oppgave. SMF har her satt igang en vesentlig prosess.

BRUKERNES BEHOV

Vi skal her sammenlikne de svar som er gitt av representanter for det frivillige musikkliv, grunnskolen og musikkskolen på spørsmål om forsøkets praksis og hva de ønsker av samordnet musikkforsøk i framtiden. Vi må vente at svarene er preget av de erfaringer den enkelte har hatt med SMF. Dernest vil vedkommendes gruppetilhørighet antakelig til en viss grad innvirke på svarene. Vi ser allikevel på slike avviks-tabeller som meget nyttige for å finne fram til den relative styrke de enkelte brukerbehov har (se avsnitt "Generelt" i hvert spørreskjema, vedlegg 5-13).

- Vesentligst synes lærerne ved TKM at følgende sider ved forsøket har vært:

- ..."en opprustning av musikkskolen"
- ..."en støtte for utviklingen av
valgfaget musikk.."
- ..."en støtte til det frivillige musikkliv"

Av minst betydning nevner lærerne:

..."et tilbud til grunnskolens lærere
om etterutdanning og videreutdanning.."

Det siste er det allmenn enighet om er lavest prioritert. Både de spurte i grunnskolen og i det frivillige musikkliv rangerer dette lavest - slik forsøket er praktisert. Dette kan skyldes at de mange kurs kom på et tidlig tidspunkt i forsøket om at mange av lærerne som har besvart spørreskjemaet derfor ikke har deltatt i kursene.

Det er noe større uenighet om hva som har vært viktigst. Til dels synes det som om det har vært vanskelig å prioritere. Vi ser dette som et utslag av et forsøk som er meget omfattende og som derfor nødvendigvis arbeider på områder som den enkelte ikke kan ha full oversikt over. Det er imidlertid klart at det som alle mener er høgest prioritert er:

..."en opprustning av musikkskolen".

Dette stemmer godt med de inntrykk vi har fra intervjuer og med de utsagn fra spørreskjemaundersøkelsen som vi har drøftet ovenfor.

Ser vi på behovene slik de framkommer i IDEELT-kolonnen får vi følgende bilde:

musikkskolens lærere prioriterer

..."et tilbud for alle barn uansett økonomi"

høgest. Ser vi på hvilke utsagn som har det største og minste avvik mellom REELT og IDEELT finner vi at

..."en opprustning av musikkskolen"

har minst avvik, (0,1), her synes altså behovene minst,
mens

..."et tilbud til grunnskolens lærere

om etterutdanning og videreutdanning.."

har størst avvik (0,9), her oppleves altså behovene størst.

Ser vi på avvikene i svarene fra de spurte i grunnskolen og det frivillige musikkliv finner vi først at avvikene er større enn for lærerne ved musikkskolen. Det skulle antakelig bety at behovene føles større - muligens at følelsen av å ha lykket er mindre - hos lærere og ledere i feltet. Dette stemmer godt med svarene for øvrig der TKM lærerne gir uttrykk for større grad av måloppnåelse enn andre spurte.

For det andre finner vi - som vi kanskje kunne vente - at hver enkelt gruppe føler behovet størst innenfor sin egen sektor. Grunnskolelærerne (og skolelederne) føler avviket størst når det gjelder etter og videreutdanning for grunnskolens lærere. De spurte om det frivillige musikkliv ser noe bredere på behovene og vurderer følgende utsagn omtrent likt når det gjelder avvik:

..."et tilbud til alle barn uansett økonomi"
(avvik 1.7)

"et tilbud til grunnskolens lærere om etter-
utdanning og videreutdanning.."(avvik 1.6)

..."en støtte til det frivillige musikkliv"(avvik 1.4)

Når det gjelder behovet for mer kurs for lærere så er det altså ingen tvil om at dette oppleves som viktig av alle grupper. Vi skal imidlertid merke oss at det er det frivillige musikkliv som føler at det er mest underprioritert. Avvikene her er henholdsvis:

Grunnskolens lærere:	Avvik 0.7
Det frivillige musikkliv:	Avvik <u>1.4</u>
Musikkskolens lærere:	Avvik 0.4

Analyserer vi det spørsmål som ber deltakerne rangere de mål som synes mest sentrale finner vi at samtlige rangerer

..."et tilbud til alle barn uansett økonomi..."

høgest. Dette betyr at forsøkets hovedideologi synes godtatt og støttet av deltakerne fra samtlige sektorer.

Vi finner videre at de ulike grupper er mest opptatt av å prioritere sin egen sektor. Musikkskolens lærere har mindre klare behov uttalt - noe vi må forvente fordi de ikke er konsumenter, men produsenter. Vi skal imidlertid merke oss at det felt TKMs lærere ønsker å prioritere lavest er kurs til almenlærere - såfremt deres egeninteresse skulle bestemme prioriteringen. Det er m.a.o. en mulig konflikt mellom det klart uttalte behov om større satsing på kurs for almenlærere og de interesser de enkelte lærere har ved TKM.

Det kan selvsagt tenkes at de prioriteringer som det har vært nødvendige å foreta pga. snau budsjetter - og som har ført til langt mindre kursaktivitet enn i startfasen - også kan skyldes manglende motivering fra TKM-læreres side. Vi har imidlertid ikke underlag for å trekke en slik konklusjon. Det vesentlige må være at lærerne ved TKM avklarer sine egne behov og søker å tilpasse disse til de behov som åpenbart er til stede i skoleverket.

ER MÅLENE NÅDD?

Har samordnet musikkforsøk i Trondheim svart til forventningene som ble stillet i utgangspunktet?

Såfremt vi stiller spørsmålet om forsøkets kvalitet på denne måten kan vi ikke unngå å måtte svare delvis negativt. Tildels er det også - post-facto - vanskelig å svare. Tildels er det for tidlig å måle virkninger av SMF med noen sikkerhet. Vi må idag støtte oss til den skriftlige presentasjon som foreligger fra 1972/73 (se vedlegg 3) og til deltakernes inntrykk av oppstarten - slik de husker det idag. Dette gir selvsagt et dårlig grunnlag for sikre konklusjoner. Når vi allikevel sier at svaret til en viss grad må bli negativt så skyldes dette de store forventninger mange hadde til forsøket i utgangspunktet. Det ble markedsført såpass sterkt at mange fikk inntrykk av at forsøket nærmest ville revolusjonere musikkundervisningen. Det er ikke lett å bli målt etter slike forventninger. Fornyer i skoler er en

meget lang og krevende prosess - og endringene er ikke alltid så lette å måle.

Prosjektledelsen er fullt klar over at det ganske enkelt ikke har vært mulig å gjennomføre alt som ble formulert som forsøkets mål. En prioritering har vært helt nødvendig. Prosjektleder Harry Rishaug har også bekskrevet hvor vanskelig det har vært å gjennomføre mange ideer. Han bruker arbeidet med å få fram et musikkfagskoletilbud som illustrasjon...

...."Til tross for at flere alternative muligheter ble berørt lykkes det ikke å komme igang med dette utdanningstilbudet før høsten 1978, altså 4 år etter at en startet dette arbeidet. I og med musikkfaglinjen ved Heimdal videregående skole var imidlertid et "missing link" i utdanningstilbudet i Trondheim forsvunnet.

På mange måter er denne saken typisk for det store antall ideer og konkrete planer som ble lagt fram i det en kan kalle periferien av forsøkets berøringsflate. Musikkonservatoriets øvingsskole kom relativt tidlig inn i bildet, tilbudet om en musikk årsenhet over 2 år som kvelds- og helgestudium for lærere i arbeid i grunnskolen er først utlyst høsten 1980.

Etter en forsiktig begynnelse, er samarbeidet mellom SMF/TKM og Trondheim Symfoniorkester om kammermusikkukene "Vårens musikkfestdager i Trondheim" utvidet med Trøndelag musikkonservatorium og Musikkvitenskapelig institutt ved Universitetet i Trondheim. Våren 1980 bestod dette arrangementet av kammermusikkseminarer - og selvsagt en rekke konserter - for strykere, blåsere, pianister og jazzgrupper.

Andre planer, så som utviklingen av en bred estetisk studieretning med kombinasjonen musikk, forming og drama som kjernefag ligger fortsatt på is, likeledes skissen til en utbygging av Trondheim symfoniorkestres stab av deltidsmusikere gjennom kombinerte stillinger med utdanningsinstitusjonene.

En av de viktigste slutninger en kan trekke av dette - som samsvarer med intensjonene med den usedvanlige lange forsøksperioden på 7 år - er at de fleste nye tiltak, og særlig disse som forutsetter en endring av tradisjonelle tankebaner, i beste fall må ha tid på seg. På bakgrunn av de 6 år som Samordnet musikkforsøk nå har vart, er det bare å slå fast at en på en rekke felter kun har maktet å sette igang en prosess, en prosess en idag vanskelig kan spå resultatene av.."

Ser vi på musikkforsøket i Trondheim i dette perspektiv - og for et øyeblikk glemmer de store vyer i utgangspunktet - kan vi som uavhengige observatører bare registrere at dette er et av de mest grunnleggende pedagogiske forsøk i Norge etter krigen og atskillig er oppnådd over den 7-årige forsøksperioden. La oss summere det vi ser som vesentlige bidrag til utvikling av musikkundervisningen:

1. Høyning av det faglige nivå: Det kan ikke herske tvil om at forsøket har høynet det faglige nivå i byens musikkliv - spesielt gjelder dette følgende forhold: utbygging av et kommunalt musikkpedagogisk resurssenter (TKM), utvikling av gruppeundervisning i musikk, styrkning av valgfagsundervisningen i barneskolen, og høyning av det faglige nivå i kor, korps og orkester. Av spesiell betydning er utvikling av en ny orkestertradisjon i Trondheim - bl.a. basert på fellesundervisning av barn og foreldre. Den totale effekt av disse tiltak er en begynnende erkjennelse av at forsøkets hovedintensjon - å vise at musikk kan bli et allemannseie - er en vesentlig grunntanke som lar seg realisere.

Samtidig må vi tilføye at til tross for disse betydelige resultatene, strever forsøket med en rekke problemer. Ressursvansker har gjort det vanskelig å fullt ut realisere flere sentrale tiltak. Vi ser også spor av visse kommunikasjons- og samarbeidsvansker vis a vis enkelte av samarbeidspartnere, og overfor det frivillige musikkliv. Det er mulig noen av disse vanskene kan ha sin bakgrunn i kvalitativ "kultur-kon-

flikt" mellom det mer folkelige og det klassiske miljø. En finner riktignok ingen spesiell vekt på det klassiske innen TKM selv, og skolen sikter bevisst mot å ivareta størst mulig bredde av musikalske ytringsformer. Det tar likevel tid å markedsføre en slik linje overfor publikum, særlig siden en vel er vant med å assosiere instrumental opplæring med klassiske instrumentarier og musikk.

2. Samordning av musikkundervisning og effektiv ressursutnytting:

På dette området har forsøket bare kommet et stykke på veg. Det betyr ikke at det har vært mislykket - men er bare en understrekning av hvor vanskelig det er å få forskjellige institusjoner og organisasjoner til å samarbeide. Det tar meget lang tid og krever store ressurser. Allikevel er endel oppnådd: TKMs tilbud om vokal- og instrumentalopplæring har begynt å få gjennomslagskraft som en måte å samordne ressurser på. De kombinerte stillinger er en annen strategi som har hatt mange positive virkninger. Forsøksutvalget for SMF viser seg å være en ny og velkommen mekanisme i seg selv for å samordne tiltak.

Samordningsbestrebelsene har først og fremst gitt resultater i grunnskolen. Vi tror dette skyldes at musikk skolens ledelse og lærere har blitt identifisert som "grunnskole-orienterte", at TKM har satset sine ressurser i grunnskolen, og at ordningen med valgfagsundervisning (og refundering av lærerlønninger) har gjort samarbeid mulig. Vanskelighetene har vært atskillig større både overfor andre skoleslag og tildels overfor det frivillige musikk liv. Allikevel har vi registrert en voksende interesse for SMF også her, og fremfor alt et klart uttrykt behov for videre samarbeid.

Den viktigste ressurs sparende strategi er gruppeundervisningen. Det ville vært umulig å gjennomføre ideene med et åpent opp-

tak om tradisjonell individualisert musikkundervisning skulle vært norm. Gruppeundervisning er en betydelig pedagogisk fornyelse som fører til en senkning av utgiftene - noe som igjen kan muliggjøre musikkundervisning for alle.

3. Likhet i utdanningsmuligheter: Den viktigste strategi for å skape like muligheter for alle når det gjelder musikkundervisning har vært prinsippet om det åpne opptak. Det kan ikke herske tvil om at representanter både for det frivillige musikkliv, grunnskolen, og musikkskolen er enige i dette prinsippet.

Vi er noe mer i tvil om disse holdningene gjelder representanter for andre deler av musikklivet (f.eks. Musikkonservatoriet og Universitetet). Det kan nok være en viss frykt for at det åpne opptak betyr "imperialisme" det vil si at musikkskolen fyller all musikkundervisning med sitt innhold. Og spørsmålet om innhold blir antakelig et hovedspørsmål i den videre debatt.

Etterhvert som TKMs tilbud til alle kor, korps og orkestre blir en realitet og tilbudene tilpasses dette allsidige musikktilbud vil antakelig både "imperialismefrykten" og frykten for ensidighet forsvinne. Allikevel vil innholdsdebatten fortsette, og det er en debatt der TKM med sine 100 lærere fra ulike musikktradisjoner står godt rustet til.

Har alle barn fått like muligheter uavhengig av sosial-økonomisk bakgrunn? Det kan vi ikke svare på. Vi vet at tilstrømmingen til ulike TKM-tilbud har vært stor. Vi vet mindre om hvem utøverne er. Rekrutteres de fra bestemte lag av befolkningen? Kommer elevene hovedsakelig fra hjem med musikktradisjoner? Er valg av instrument bestemt av hjemmebakgrunn? Hva kan vi si om elever som slutter?

Innenfor den tidsramme denne evalueringen ble foretatt var det umulig å innhente elevdata av denne karakter. Og selv om vi kunne svart på noen av disse spørsmålene når det gjelder

dagens elever ville vi hverken kunne vite om bildet har endret seg de siste 7 år - og hvorledes disse forhold er i kommuner der det ikke finnes et samordnet tilbud.

Ideene med det åpne opptak har blitt stadig viktigere i argumentasjonen for forsøket. Vi kan bare beklage at skolen ikke har tilstrekkelig elevdata til å klarlegge hvilke virkninger forsøket har hatt når det gjelder likhet i utdannings-tilbud.

Det er vel god grunn til å regne med at det nettopp er barn fra familier med en viss musikk-tradisjon som rekrutteres til musikkskolen. Bare det å kjøpe et piano krever en bevisst prioritering som vel forutsetter atskillig interesse. Det åpne opptak gir i prinsippet alle elever muligheter. Hvilke forhold som bestemmer utvalget (ca 20%) som velger musikk-skolen under åpne opptaks-betingelser - og hvilke faktorer som gjør at det store flertall ikke deltar - synes å være meget sentrale musikkpolitiske spørsmål som burde utredes nettopp i forbindelse med den forsøkssituasjon som idag eksisterer i Trondheim.

4. Større bredde i tilbud: Dette er et mål som langt på veg har vært mulig å realisere. Særlig gjelder dette innenfor det frivillige musikkliv der konserter, institusjonsbesøk og nye kor, korps, og orkestre er resultater av forsøket. Innenfor skoleverket har forsøket ført til et langt større tilbud innenfor valgfag i barneskolen. For øvrig er breddevirkningene av forsøket små i skoleverket.
5. Større kunnskap om og interesse for musikk: Dette målet henger nøye sammen med de fire første. Vi har ikke direkte målinger som kan bekrefte at dette målet er nådd men vi forutsetter at bedre kvalitet av undervisningen, større bredde i tilbud, flere utøvere, og bedre samordning vil føre til økt kunnskap om og interesse for musikk. Indikatorer på at dette er i ferd med å realiseres er den sterke elevtilgangen

og interesse for elevopptredener i Trondheim.

Forsøksledelsen har også bidratt konstruktivt til å spre kunnskap om forsøket på landsplan. Det er avholdt lokale og nasjonale konferanser og det er sendt ut et omfattende informasjonsmateriale. Forsøket har gitt et viktig bidrag til drøftinger om den framtidige musikkundervisning og dermed bidratt indirekte til den videre realisering av dette målet.

6. Sikre musikkskolens fortsatte drift: Det kan ikke herske tvil om at forsøket for en stor del er brukt både til å legitimere TKMs virksomhet og til å sikre en faglig oppbygging av skolen. Vi mener at denne målsetting - som ikke er klart uttalt hverken i utgangspunktet eller undervegs - har blitt en hovedmålsetting for dem som har arbeidet i forsøket. Det har ofte vært en hard kamp om ressurser men TKM har utvilsomt lyktes å overbevise politikere og bevilgende myndigheter om skolens berettigelse.

Dette har imidlertid kostet meget. Vi mener at den økonomiske krise mer enn noen annen faktor har bidratt til å trekke oppmerksomheten bort fra faglige utviklingsmål. Ledelsen ved TKM har måttet kjempe en meget vanskelig kamp for det de har sett som helt nødvendige ressurser for gjennomføringen av forsøket. De beslutninger som førte til prioriteringen av åpent opptak og skolens opplevelse av en situasjon som da oppsto skal vi drøfte nedenfor under avsnittet "kritiske prosesser".

IV KRITISKE PROSESSER

Vi har forsøkt utfra våre data å finne fram til i hvilken grad målene for forsøket er nådd. Til en viss grad har vi også forsøkt å forklare våre observasjoner delvis ut fra spørreskjemaedata og delvis fra våre intervjuer. I kapittel 5 vil vi gå nærmere inn på endel av spørreskjemaundersøkelsen for å se om vi ved særskilte analyser kan forklare noe mer av svarene. Vi skal her se litt nærmere på forhold som det

er vanskelig å tolke utfra spørreskjemadata - men som vi mener å ha dekning for i våre intervjuer. Det vi her sier vil til en viss grad være preget av antakelser men vi tror allikevel at det kan være nyttig for å forstå mer av forsøkets utvikling.

Hittil har vi sett på de ulike programkomponenter - eller det vi har kalt aktiviteter - for å se på samspillet mellom disse og forsøkets mål. Det er f.eks. mulig for oss å fastslå at de kombinerte stillinger har hatt betydning for virkeliggjørelsen av minst to hovedmål, nemlig høgning av faglig nivå og bedre ressursutnytting.

I denne diskusjonen vil vi gå noe lenger. Det kan nemlig tenkes at et og samme tiltak slår forskjellig ut i samme kommune. Det er f.eks. fullt mulig at en utøver av en kombinert stilling lykkes bedre enn en annen i sitt arbeid. Det vi er opptatt av her er hvilke prosesser som er sentrale for at et bestemt tiltak skal kunne føre til målet.

I et forsøk av denne dimensjon vil det foregå så mye at det i en post-facto-evaluering ville være fåfengt endog å tenke seg alt som kan ha skjedd(!). Det er ganske enkelt for komplisert. Et tilbakeblikk har allikevel endel fordeler: Det er mulig i dette perspektivet å plukke ut endel generelle trekk som har preget måten forsøket er gjennomført på over tid. Slike trekk blir etterhvert så vanlige at de danner et mønster. Det er dette mønster vi skal forsøke å fange opp i denne diskusjonen.

BESLUTNINGSPROESSEN.

Vi er her opptatt av forholdet mellom TKM og de kommunale myndigheter, forholdet mellom TKM og de statlige myndigheter (særlig Forsøksrådet), og forholdet mellom kommunale og statlige myndigheter rent generelt.

Det første spørsmål vi må ta stilling til er i hvilken grad beslutningsprosessen er et interessant fenomen å diskutere i forbindelse med gjennomføringen av SMF. Det er grunn til å tro at en rekke episoder og problemer har sammenheng med lokale forhold. Selvsagt er et forsøk i stor grad avhengig av samspill mellom mennesker. Dette forsøket skiller seg neppe ut hverken i den ene eller annen retning i så måte.

I tillegg til person- og situasjonsbestemte episoder har imidlertid evalueringen avdekket endel mer generelle problemer i beslutningsprosessen når det gjelder forsøk. Disse har hatt stor betydning for SMFs utvikling - og vil være nyttig å vurdere for at andre forsøk skal kunne gjennomføres.

SMF kan illustrere flere forhold ved beslutningsprosesser i skoleverket. Vi skal her ta opp endel forhold som vi tror har allmen interesse - og som uten tvil har hatt betydning for forsøkets utvikling:

Forholdet stat-kommune: Forsøksrådet har ansvar for forsøk.

FR har imidlertid ikke midler til å dekke gjennomføringen av en reform. En forsøkskommune som engasjerer seg i et forsøk og som dermed skaper et marked - og dermed et behov for en kommunal tjeneste - står i fare for å måtte fortsette ordningen etter at forsøket er over - til tross for at kanskje andre kommunale oppgaver rent teoretisk burde ha vært prioritert. Så lenge staten m.a.o. bare garanterer en forsøksperiode kan kommunen bli "bondefanget". En kommune må altså se på konsekvensene utover forsøksperioden når den godtar et forsøk.

Virkningen for SMF er ganske klare. Penger har etterhvert blitt et problem i forsøket. I de siste 2 - 3 år har en meget stor del av skolens tid gått med til å mobilisere en opinion for fortsatt drift av TKM på det nivå (åpent opptak) som forsøket har gitt muligheter til. Ifølge kommunale tjenestemenn i Trondheim begynner forholdet stat/kommune å bli problematisk nettopp når det gjelder oppfølging. En av tjenestemennene sier det slik:

.." Dette er måten det drives på i flere departementer. De tar kontakt med fagfeller i kommunene. Får ting igang. Produkerer interessante resultater. Og overlater konsekvensene til kommunene..." (Blix).

Fait a compli: I en presset situasjon vil det bli kamp om ressurser og helt vesentlig å finne støtte. Vi har funnet at samtlige instanser som her har vært involvert, skolestyret, skoleadministrasjonen, rådmannen, formannskapet, FR og departementet har følt at de er blitt

"tatt på senga". Representanter for samtlige organer føler at de ikke har forstått konsekvensene av forsøket. En del uttalelser illustrerer dette:

.."det har bare ballet på seg etterhvert... Ingen kunne forutse dette.." (Sagør).

.."Forsøket kom etterhvert til å få økonomiske dimensjoner som FR neppe kunne ha tenkt ved oppstartingen.." (Arnljot).

.."Vekst og suksess skyldes en dynamisk forsøksledelse. Problemene skyldes at den økonomiske ansvarsfordeling mellom stat og kommune ikke ble klarlagt på forhånd. Dermed ble det usikkerhet om rammen, omfanget og tidspunktet for avklaringen av den, og vi valgte å se gjennom fingrene med det uheldige og egentlig uholdbare i dette. Uketimetallet burde vært en ramme.." (Lie).

.."Skoleadministrasjonen var ikke sterk og modig nok til å få avklart dette. Vi tenkte at tilgangen på elever måtte vel stoppe.." (Lie).

Det interessante er kanskje her problemene med kommunikasjon innen offentlig forvaltning. Informasjonsmengden på lavere nivå kan lett overstige kapasiteten på høyere nivå. Høyere nivå vil ikke ha samme innsikt i premisser og mulige konsekvenser, og kan da få følelsen av "å bli tatt på senga", selv om alle - som i dette tilfellet - har spilt med åpne kort. Nettopp i forsøkssammenheng blir alle stilt overfor nye og uvanlige problemer. Da kan det lett oppstå misforståelser.

Det har ikke vært klart fra noen instans hvor grensene har gått. Ledelsen av forsøket lå verken i FR, KUD eller i kommunen, men i et lokalt forsøksutvalg. Det er vesentlig å forstå at for skolen var åpent opptak og "markedet" det skapte et ansvar som den følte seg forpliktet til. Men med åpent opptak var både de folkevalgte og kommunens tjenestemenn bundet til et opplegg som ville vokse som resultat av etterspørsel. Det er en nokså fremmed problemstilling for

offentlige etater.

Vi skal senere komme tilbake til beslutningen om det åpne opptak. Her skal vi bare nevne at skolen gjorde sitt beste for å planlegge den forventede vekst. TKM's forslag til langtidsbudsjett i årene 1973 til 1978 viser klart at skolen "varslet" både politikere og tjenestemenn om den vekst som ville komme. Det vil føre for langt å gå inn på hele den prosessen som førte til en rekke ekstrabevilgninger for å redde prinsippet om åpent opptak. Hva vi med sikkerhet vet er at beslutningsprosessen førte til endel vonde følelser, skepsis, mistillit og uklarhet. Det er her overhodet ikke grunnlag til å klandre noen part, men det er atskillig grunn til å sette søkelyset på beslutningsprosessen i desentraliserte forsøk.

For å illustrere hva som har foregått i en slik prosess kan vi nevne bystyrets behandling av TKMs 1977-budsjett. Det ble tidlig klart at TKM ikke kunne regne med tilleggsbevilgninger for dette året. Bystyret vedtok da også:

"Det gjennomsnittlige antall undervisningstimer som disponeres av TKM i 1977 må ikke økes utover det som er budsjettet."

Forslagsstilleren hadde ment at timetallet ikke måtte utvides. Dette ble imidlertid aldri meddelt skolen og gikk vel heller ikke klart fram av selve vedtaket. TKM tolket vedtaket som pålegg om å holde seg innen rammen av totalbudsjettet.

På grunn av det relative uketimetallet våren 1977, kunne skolen øke timetallet til 690 for høstsemestret, uten å overskride budsjettet. TKM kunne dermed tillate seg en viss vekst dette året og gjennomføre åpent opptak til tross for den største elevtilgangen i skolens historie (ca 1200). Men samtidig kom skolen til å overskride de timerammer som lå til grunn for bystyrets nevnte vedtak. TKM var imidlertid i god tro og kan neppe lastes for dette.

Vi finner flere eksempler på liknende uklarheter vedrørende rammen for TKM, da særlig for perioden 1977-1980. En fersk vurdering fra

juridisk konsulent konkluderer med at dette må ha gjort det vanskelig å planlegge og administrere driften ved TKM i perioder. Det må iallfall ha vært belastende å møte antydninger om at en ikke har holdt seg innen fastsatte rammer, særlig fordi man ved TKM har lagt stor vekt på å holde seg innen det skolen har oppfattet som gjeldende rammer.

Ovennevnte illustrerer mer enn noe annet at et forsøk av denne karakter krever et meget nært samspill mellom alle parter. Det kan ofte låse seg fast pga. rene misforståelser som lett kunne oppklares om beslutningsprosessen var klarere og kommunikasjonen bedre.

Politikk og administrasjon: Forsøket illustrerer en rekke sider ved forholdet mellom politikere og administrasjon. For det første selve ansvaret for beslutningene:

.."jeg overlot det hele til administrasjonen. Åpent opptak oppfattet jeg som et vilkår fra FR's side. Da var det vel bare å ta konsekvensene av dette siden vi var en forsøkskommune.." (Buch, Trondheim).

.."vi fikk aldri tid nok til å sette oss inn i dette. Dokumentasjonen var enorm, men tid fantes det knapt. Den faglige vurdering foregikk i andre organer, langt under skolestyret.." (Lindbekk, Trondheim skolestyre).

.."Det måtte jo bli Forsøksrådet som i samarbeid med vanlig praksis tok seg av det rent faglige. Rammen om forsøket hva gjaldt mål, planer for organisering og ramme for økonomien til forsøket (ikke til driften), ble godkjent på grunnlag av fremlagte planer. Vi hadde en positiv interesse, men det var alt fra vår side, bortsett da fra den informasjon vi skaffet oss i forbindelse med den årlige godkjenning av Forsøksrådets prosjektplan" (Holtan-Hartwig, KUD).

.."Vi desentraliserte den faglige ledelsen til et Forsøksutvalg. Vi hadde aldri noe med det faglige å gjøre. Vi har bare nærmest fått beskjed fra KUD om å betale. FR har vært

melkeku for TKM.." (Arnljot, FR).

.."Det at skoleledelsen har gått direkte til politikere har vi stort sett latt passere. Vi her i skoleadministrasjonen kan også ha ulike syn (også politisk) når det gjelder måter å gå fram på når slike problemer skal løses.." (Skjånes-Dugstad, Trondheim).

.."Det ville ikke være mulig for meg som formann i forsøksutvalget å sette meg inn i alle detaljer. Jeg måtte jo la prosjektlederen ta seg av saksforberedelsen og først og fremst konsentrere meg om de prinsipielle linjer i forsøket.." (Bertheussen, Trondheim).

Beslutninger om å videreutvikle TKM illustrerer det umulige i å skille mellom politiske og administrative prosesser. Skolen har - ofte gjennom foreldre og lærere - alliert seg med kommunale og statlige politikere. For skolens ansatte har forsøket vært like mye en politisk utviklingsprosess som en faglig pedagogisk prosess fordi de visste at til syvende og siste dreier forsøket seg om musikkundervisningens framtid i Norge. Da ville det bli en kamp om bevilgninger. Spillereglene i Norge er egentlig uklare, og skolen har benyttet flest mulige kanaler for å fremme musikk-saken. Dette kan de neppe klandres for.

Også internt i Trondheim bys administrasjon var oppfatningene mange - og alliansene varierte. Skolen maktet - av og til gjennom benkeforslag - å få sin sak igjennom. Endog Rogalandsbenken og Trøndelagsbenken på Stortinget har vært godt informert om SMF! Det sitter politikere både i Forsøksutvalget og i Musikkskoleutvalget. Dette kan komplisere beslutningsprosessen og gjøre det uklart hvilke spilleregler det er riktig å følge. Det er ulikt syn på hva som er tjenestevei og hvilke muligheter en skoleadministrasjon - og en kommunal administrasjon - har til å styre en prosess når politikerne blir direkte trukket inn som interessepartnere i saksbehandlingen.

FR's rolle: Forsøksrådets hovedoppgave etter at det ble opprettet

var å prøve ut en enhetsskole med forlenget obligatorisk skolegang. En slik utprøving forutsatte en forholdsvis sterk sentral ledelse. Omkring 1970 hadde grunnskolen på det nærmeste funnet sin struktur, og oppmerksomheten kunne rettes mer mot det faglige innholdet. Forholdene lå dermed til rette for en mer desentralisert faglig ledelse. Og fra Forsøksrådets side var det interessant å vinne erfaring med nye modeller for prosjektarbeid. Forsøksrådet delegerte derfor det faglige ansvar til musikkforsøksutvalget med SMF's prosjektleder som sekretær. Oppnevnt 27.juni 1974 (Rådsak 93/74).

Flere ganger i løpet av forsøksperioden har det vært møter mellom representanter for Forsøksrådet og musikkforsøksledelsen i Trondheim, og rådet har årlig mottatt fyldige, skriftlige rapporter om forsøkets gang. Endel problemer oppsto i forbindelse med den økonomiske strategien for forsøket da den lokale ledelse ikke avgrenset sin virksomhet til bare å gjelde det faglige innhold, men spilte på politikere som også hadde direkte kommunikasjon med KUD. Dette medførte bl.a. at det flere ganger ble vedtatt tilleggsbevilgninger over Forsøksrådets budsjett. En må regne det som sannsynlig at det er et generelt trekk ved desentralisert ledelse av forsøksvirksomhet at den lokale ledelse også vil søke å gjøre bruk av alle tilgjengelige kanaler for å vareta prosjektets interesser.

Delegering av det faglige ansvar til Forsøksutvalget har imidlertid gitt forsøket store muligheter for faglig utvikling. Det er skapt et unikt eierforhold til forsøket, og det er ikke tvil om at forsøksutvalget og skolen har gjort et solid arbeid i utviklingen av forsøket. Men samtidig har den sterke delegering fratatt FR nødvendig faglig og økonomisk styring.

Vi går antakelig inn i en langt mer desentralisert forsøksperiode i Norge. Dette vil skape grobunn for en rekke pedagogiske fornyelser. Det blir vesentlig å trekke opp linjer for ansvarsforhold - ikke minst mellom kommune og stat.

ÅPENT OPPTAK.

Helt sentralt i debatten om SMF kom etterhvert diskusjonen om åpent

opptak til å stå.

Kåre Opdal forteller følgende:

"Så var det en dag vi var fortvilet om at vi ikke kunne få plass til alle søkerne innenfor budsjetttrammen. Foreldre til søkere som ikke hadde kommet inn stilte intrikate spørsmål til vår kontorassistent, Gerd Svea, om hva som lå til grunn for utvelgelse ved opptak av elever til TKM. Inspektørene og jeg var i full gang med å diskutere forbedringer av de musikalitetstestene som ble brukt som utvalgskriterier.

Da var det Gerd Svea en dag sa: "Hvorfor søker vi ikke om en tilleggsbevilgning, slik at vi kan ta opp alle søkere". Som tenkt så gjort. Tilleggsbevilgning ble gitt uten noen problemer og det åpne opptak var et faktum. Det var slik det åpne opptak ved TKM begynte".

Siden skulle det vise seg at denne beslutningen fikk omfattende konsekvenser for ressursallokering og for striden om de stadig økende bevilgninger.

Mål eller strategi: Bak en rekke kommentarer i våre intervjuer ligger uklare følelser omkring "åpent opptak". Noen opplever dette som en klar forutsetning for forsøket. Ja, enkelte politikere hadde oppfattet skoleledelsen slik at FRs støtte ville falle bort hvis åpent opptak ikke ble gjennomført. Faktum er at vi ikke kan se at FR har tatt noen slik beslutning.

Vi har allerede sett at FR har hatt relativt liten innflytelse over forsøkets utvikling. I rådsmøte i februar 1973 (sak 23/73) behandlet FR en henstilling fra KUD, tilrådte godkjenning av forsøket, tilrådte oppretting av en styringsgruppe, anbefalte igangsetting høsten 1973 (ble utsatt ett år), og tilrådte samtidig en betydelig reduksjon av budsjettet. Riktignok har vi ikke funnet at KUD har gitt offisiell bekreftelse på at forsøket er godkjent - men i praksis hadde forsøket støtte i KUD.

FR var kanskje positivt innstilt til ideen om et åpent opptak men

var samtidig skeptisk til de økonomiske konsekvenser. Det var "alliansen" mellom skolen/kommunen og KUD som i realiteten førte saken fram og sikret de nødvendige store tilleggsbevilgninger, bevilgninger som måtte tas fra FRs allerede anstrengte budsjett, noe som betydde en redusering av andre prosjekter.

Enkelte synes å tolke åpent opptak som en strategi for å øke bevilgninger til musikkundervisningen. Det er et faktum at debatten om åpent opptak kom 2-3 år etter at forsøket var kommet igang, og en av kommunens politikere hevdet at det må være mulig å oppnå det samme rent forsøksmetodisk ved loddtrekning og et fast budsjett.

Vi tror kanskje at beslutningen om åpent opptak fra skolens side mer var uttrykk for å løse en umiddelbar praktisk situasjon enn en bærende grunnide for musikkundervisningen i Norge. Dette gjelder utgangspunktet. Skolens ledelse følte et sterkt press fra de foreldre som ikke fikk sine barn inn på skolen - på basis av en heller tvilsom musikkvalitetstest. Situasjonen var uholdbar. I utgangspunktet var åpent opptak et forsøk på å slippe foreldrepresset. Skolens ledelse mente at kanskje opptil 50% ville falle fra ganske raskt. Dermed ville det ikke bli noe problem. Så oppdaget den at bare 14,5% falt fra. Det var altså faktisk mulig å lage en kommunal musikk-skole for alle! Dermed endret ledelsens innstilling seg til åpent opptak. Det ble etterhvert et vesentlig pedagogisk mål i samordnet musikk-forsøk.

Det kan neppe herske tvil om skolens grunnleggende skepsis til den gamle utvalgsskolen. Skolens ledelse måtte nok også ofte tåle kritikk fra mange foreldre som ikke fikk sine barn inn på musikk-skolen. Prosjektleder Harry Rishaug kommenterer situasjonen slik:

.."Det er grunn til å nevne at elevopptakene ved musikk-skolen både i 1973 og 1974 var begrenset, idet ganske mange ble stilt på venteliste. Det åpne opptak som prinsipp ble først en realitet høsten 1975, gjort mulig gjennom en tilleggsbevilgning til det ordinære budsjett. Forhistorien til denne dramatiske endring av skolens opptakspraksis var en intern debatt i skolens administrative ledelse. En var svært misfornøyd med erfar-

ingene fra de musikkvalitetstester som var benyttet som kriterium for opptak. Disse kunne ikke gi sikre indikasjoner på et barns forutsetning for å tilegne seg ferdigheter på et instrument. Hva verre var: Skulle ikke kommunens egen skole for vokal- og instrumentalopplæring gi alle barn og unge uansett grad av musikalitet samme mulighet for å utvikle disse evnene. En hadde lagt stor vekt på å unngå sosiale skjevheter, både gjennom opprettelsen av valgfag i musikk, og gjennom en lav elevavgift kombinert med en god friplassordning. Men hva hjalp dette når mange barn likevel ikke kom inn akkurat på det tidspunktet lysten til å lære var der.."

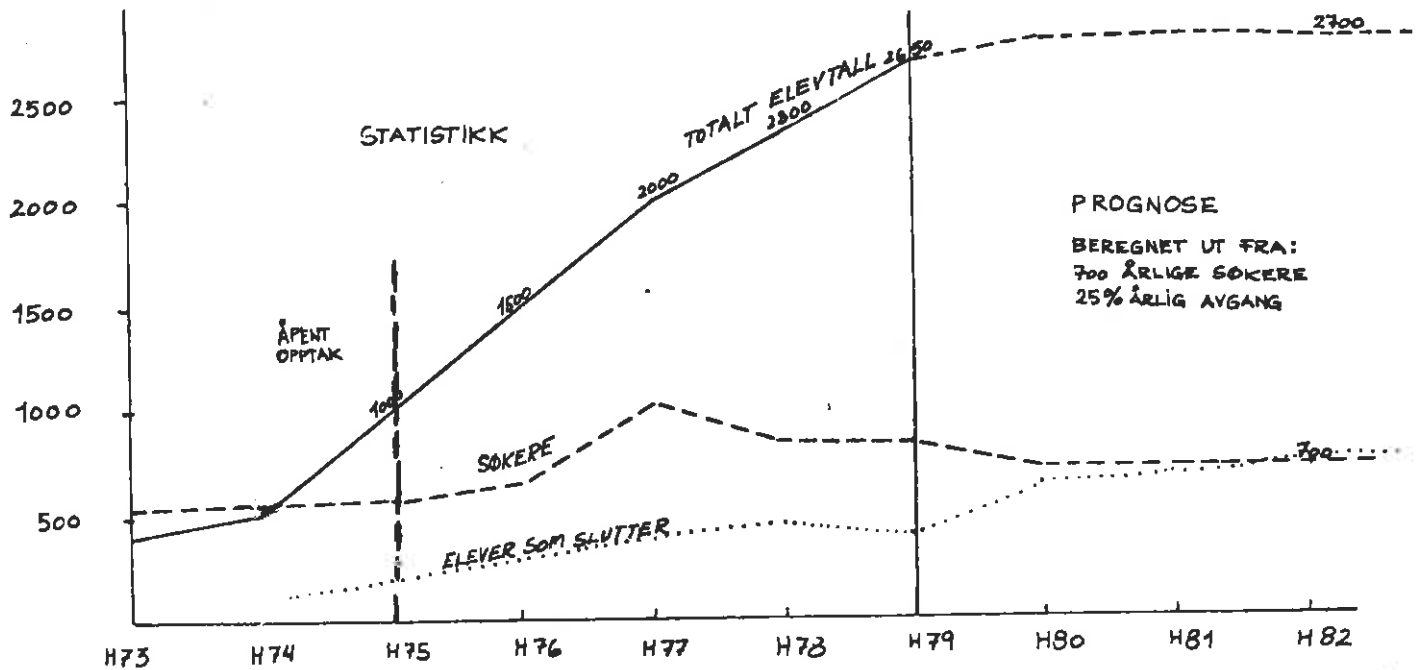
.."I mindre grad enn en kunne vente ble det fra lærernes side gitt uttrykk for skepsis til det å ta opp alle søkere, selv om de fleste var klar over de pedagogiske problemer en fullstendig spredning i musikalitet, arbeidsevne og motivasjon hos elevene innebar. Verdien av et åpent opptak av alle interesserte barn var imidlertid åpenbar, og lærerne aksepterte situasjonen.."

Vi forstår godt skolens glede over den store søkning som ble et resultat av det åpne opptak og den pedagogiske virksomhet. Mange elever er en pedagogisk utfordring men også legitimering for egen virksomhet. Samtidig skapte det økonomiske problemer. Ser vi på forsøket i vidt perspektiv - som et pilotprogram for å fremme en kvalitativ musikkundervisning i Norge for alle - ja da måtte de store tall i seg selv ha mening. Ser vi snevert på forsøket - i rent forsøksmetodisk sammenheng - ja da ville nok begrensninger med sikkerhet i et balansert inntak vært den riktige strategi. Vi fastslår derfor at åpent opptak illustrerer at skolen i realiteten hadde vide kulturpolitiske mål for forsøket - uten at dette kanskje var helt klart i utgangspunktet. Men vi får vel kanskje innrømme også forsøksledelsen muligheter til å lære og utvikle sitt syn i takt med forsøket?

De økonomiske konsekvenser: Det dramatiske problem som oppsto i forbindelse med åpent opptak kan best illustreres ved å sitere prosjektleder Harry Rishaug:

.. "Sammenfallet av prinsippet om det åpne opptak, og den generelle forverring av den kommunale økonomi, dreide gradvis oppmerksomheten til musikkskolens ledelse og forsøksledelsen fra de pedagogiske utfordringer og mot de økonomiske problemer. Det var klart at med den årlige økning i elevantallet som et av de mest iøynefallende resultater av det åpne opptak, ble behovet for tilsvarende budsjettøkninger presserende. Med en kommunal budsjettering basert på "nullvekst" måtte situasjonen bli fortvilt. Et brudd med det åpne opptak ville innebære at skolens servicefunksjon overfor enkelteleven, skoleverket og et frivillige musikkliv ville bli amputert. Drivkraften bak lærerstabens innsats for å make balansegangen mellom en nødvendig gruppestørrelse og en kvalitativ akseptabel undervisning ville falle bort, med et nærmest paradoksalt resultat: en økonomisk dårlig utnyttning av skolens ressurser.."

Hva kostet nå åpent opptak? For å gi et bilde av dette skal vi først se på elevtilgangen i forsøksperioden, dernest analysere budsjettene for de samme år: Figur 1 er hentet fra et av TKMs notater om åpent opptak (se vedlegg 17):

(Figur 1: Statistikk og prognose for TKM 1979).

Det tilbud TKM sto for - med den relativt lave elevkontingent - var såpass attraktivt at det førte til en stor økning i elevtallet.

Skolen var klar over at en sto overfor en sterk økning i elevtallet og varslet kommunen på forskjellige måter (bl.a. gjennom budsjettforslagene) om hvilke økonomiske konsekvenser åpent opptak ville få. Den sterke økningen i budsjettene illustreres ved tabell 3.

Trondheim kommune		KUD (FR) Inkl.kr.25000,-fra N.Kulturråd (1979)
1974	643.000	17.000
1975	951.000	24.000
1976	1.295.000	35.000
1977	1.827.000	35.000
1978	2.247.000	202.000
1979	2.199.000	250.000
1980		480.000

(Tabell 3: Bevilgninger til TKM)

For Trondheim kommune og Forsøksrådet betød en slik vekst et nærmest kontinuerlig problem. Musikkskolen på den annen side argumenterte med at Trondheim relativt sett betalte lite til musikkundervisning. En sammenlikning fra TKMs sekretariat viser nettopp dette (vedlegg 17):

Kostn.for drift av musikkskole (Beregnet pr.innbygger i kommunen, ikke medregnet statstøtte)

	Netto komm.kostn.	År	Antall innbyggere	Kostnad pr. innbygger
Trondheim	2.194.000	1979	135.000	kr. 16,25
Sandnes	1.210.000	1979	36.000	" 33,61
Bjugn	198.256	1979	4.700	" 42,18
Bærum	3.100.600	1979	80.000	" 38,75
Averøy	332.360	1978	5.450	" 60,98
Nittedal	557.725	1978	14.000	" 39,83
Kristiansund N.	623.342	1978	18.300	" 34.06
Bodø	790.000	1978	32.000	" 24.68

(Tabell 4: Utgifter til musikkskoler)

Kommunen fikk betydelige tilskudd fra Forsøksrådet og dens utgifter til musikkskolen blir derfor relativt små. Når vi så vet at prinsippet om det åpne opptak står på alle de store partiers program i Trondheim, hva kan da motstanden skyldes?

Vi mener at hovedforklaringen ligger i den uheldige og uklare beslutningsprosess som i realiteten førte til at "markedsmekanismene" avgjorde budsjettet. Ingen av de bevilgede myndigheter (dvs. Trondheim kommune og Forsøksrådet) hadde tilstrekkelig formell og reell kontroll med de faglige spørsmål til å lede forsøket. Det ble i realiteten overlatt til skolen selv som åpenbart måtte føle presset fra foreldre, og gjorde hva den kunne for å tilrettelegge best mulig musikkundervisning til flest mulig elever. Vi skal ikke her peke på noen enkelt grunn til at den økonomiske krisesituasjon oppsto eller klandre noen enkeltinstans eller person. Vi har forsøkt å vise at hver instans handlet ut fra et mønster som en med rimelighet måtte kunne vente. Men situasjonen som oppsto påvirket forsøket og reiser prinsipielle spørsmål som vi vil ta opp i kapittel 6.

De faglige konsekvenser: Beslutningen som ble tatt i Forsøksutvalget i 1978 om omdisponering av midler for å redde åpent opptak fikk meget store faglige konsekvenser for forsøket - uten at disse på det tidspunkt var tilstrekkelig klare verken for medlemmer av forsøksutvalget, administrasjon og politikere i Trondheim, eller for representanter for Forsøksrådet.

De tiltak som hadde fått en god start, f.eks. ordningen med kontaktlærere, kurs for lærere og materiell-utvikling, ble enten kuttet ut eller begrenset. En del av bevilgningen fra Forsøksrådet (30 %) som skulle gå til utprøving av det omfattende forsøksprogram ble isteden brukt til å opprettholde driften ved TKM. Forsøket måtte nødvendigvis lide under dette.

På mange måter står vi i fare for å evaluere de tre siste år av SMF. Det er meget vanskelig å skille mellom de tre første år og de siste tre år i en post-facto-evaluering. Vi er imidlertid ikke i tvil - på basis av våre intervjuer og med basis i det faktiske aktivitets-

nivå når vi hevder at det pedagogiske forsøk i virkeligheten nærmest var over da de økonomiske konsekvenser av åpent opptak fikk sin virkning.

Vi vil igjen peke på at det er i kritiske situasjoner at de virkelige prioriteringer gjøres. Så lenge det foregår en jevn vekst i et forsøk vil det være rom for å forfølge flere mål samtidig. SMF kom til en skilleveg da det ble klart at alle mål ikke kunne realiseres samtidig. Valget falt på åpent opptak som vel må sies å være et musikk-politisk mål mer enn et musikk-pedagogisk mål. Vi vil ikke her foreta en evaluering av dette valg. Det er i høyeste grad et verdispørsmål. Hva vi har gjort er å peke på konsekvensene av valget.

KOMMUNIKASJON

SMF skulle bygge bro mellom mange interessegrupper. Målet var å samordne musikkundervisning på tvers av skoleslag og i forhold til det frivillige musikkliv. Samarbeid mellom enkeltpersoner i en liten gruppe kan være vanskelig nok, samarbeid mellom høgst forskjellige institusjoner og grupperinger er uten tvil meget vanskelig.

SMF innså dimensjonene av denne oppgaven. En av de første beslutninger var å opprette et bredt samarbeidsutvalg (Forsøksutvalget) som ble et forum i Trondheim kommune for musikkundervisning. Vi har pekt på at flere medlemmer ser verdien i dette utvalget. Det tjente som en god mekanisme for utviklingen av forsøket.

Forsøksutvalget er en bredt sammensatt gruppe med fagfolk fra fylket, kommunen, og musikk institusjoner. I prinsippet skulle en slik mekanisme tjene som en brobygger til skolen, det frivillige musikkliv og de bevilgede myndigheter. I stor utstrekning har den gjort det. Men omfanget av oppgaven er så stort at utvalget neppe kunne forventes å løse samarbeidsproblemer. Vi ser på de kombinerte stillinger, fagkonsulenter, og kontaktlærerordningen som andre nyttige mekanismer. Disse arbeidet nesten utelukkende i grunnskolen (kontaktlærerordningen falt bort etter et par år). Det er også overfor grunnskolen at forsøket har kommet lengst. Det var langt mindre reell kontakt mellom TKM og det frivillige musikkliv. Flere etterlyste en fagkonsulent for kor,

korps, og orkestre. Alle fagkonsulentene har dette som oppgave. Vi tror allikevel dette ville styrket forsøket fordi det ville gitt større muligheter for dialog og for identifisering med forsøket.

I forhold til skoleadministrasjonen både kommunalt og nasjonalt var det større problemer. Vi har pekt på det uheldige i at Forsøksrådet plasserte seg selv på sidelinjen. Sporadiske kontakter kunne ikke oppveie behovet for kontinuerlig dialog. Når dessuten beslutningsprosessen var uklar og problemene tårnet seg opp ble skolen og forsøksutvalget i for stor grad sittende alene med problemene. Det ble et helt urimelig slit å skulle gjennomføre et omfattende forsøk og samtidig slåss for å overleve rent økonomisk.

EIERFORHOLD

Skal en fornyelse bli en realitet må de som deltar internalisere de verdier og handlinger som er en forutsetning for fornyelsene. Skal samordnet musikkforsøk bli en realitet må derfor et meget stort antall personer i en rekke organisasjoner i skoleverket og i det frivillige musikkliv være "medeiere" i fornyelsene. Vi vet fra en rekke forsøk på samordning og integrering av virksomheter at slike endringer er særskilt vanskelige - særlig innenfor den offentlige sektor der intensivene for integrasjon er vanskelig å finne.

Vi hadde ventet atskillig skepsis til SMF fra flere brukere. Endringer som krever såpass omfattende tiltak vil bli møtt med motforestillinger, delvis fordi de kolliderer med deltakernes verdier, deres posisjon, eller fordi tiltakene vanskelig kan gjennomføres i praksis. Vi finner alle disse reaksjonene i SMF.

Hva har så SMF-ledelsen gjort for å bygge opp et felles eierforhold til forsøket? Vi ser på alle tiltak der det er et delt ansvar - der det opprettes en virkelig dialog - som byggende for eierforholdet. SMF satte igang enkelte slike tiltak: ordningen med kontaktlærere og fagrettleidere, instrumental- og vokalopplæring i det lokale miljø, barn-foreldre-undervisning - alle tiltak som bygger bro og skaper et felles eierforhold på ulike plan.

Det er allikevel noen elementer i forsøket som har hindret et felles eierforhold. Det viser seg at flertallet av alle spurte fremdeles føler at forsøket først og fremst har tjent TKM. Det har i langt mindre grad tjent den enkeltes interesser. Det finnes en lang rekke utilfredsstilte behov hos brukerne i forsøket. Hva kan det komme av?

Vi har allerede pekt på ressursallokeringen som vi mener har ført til endel av disse følelsene - kanskje særlig innenfor det frivillige musikkliv. Men spørsmålet er om ikke endog dette ville kunne blitt forstått. Forsøket måtte prioritere midler - og en viss prioritering av TKM var antakelig nødvendig.

Vi tror at to forhold kan ha vært særlig ugunstig. For det første deltakernes manglende følelse av egen-kompetanse. Vi har sett fra vurderingen av lærerkursene at disse ble opplevet som inspirerende og motiverende. De ble også vurdert som kvalitativt gode kurs - men deltakerne gikk ikke tilbake til arbeidet med en følelse at de ville mestre undervisningen etter intensjonene. Kursene ga en smakebit - men ikke kompetanse. Tross alt er det lærerne - og kanskje til syvende og sist allmenlærerne - som skal bære byrdene i skolen. I det frivillige musikkliv vil arbeidet stå og falle med det lokale miljø. Så fremt brukerne ikke hadde følelse av å mestre arbeidet - da kan så mange reaksjoner oppstå. Forsøket kan avvises fordi det er for krevende. Det kan avskrives fordi det er urealistisk. Det kan fordømmes fordi følelsen av ikke å strekke til blir for sterk. Det som ikke skjer er identifisering med forsøket. Og det er nødvendig for en felles eierfølelse.

Forsøksledelsen bestemte seg tidlig for at TKM ikke skulle opprette egne kor, korps og orkestre, men støtte aktivitetene i de lokale miljø. Det ble nettopp gjort for at musikklivet ikke skulle oppleve musikk-skolen og SMF som en trusel. Det var et klart bevis på at skolens ledelse ønsket å "dele eierforholdet". Vi har også sett at dette oppleves som meget positivt av brukerne. Antakelig er det bare et tids-spørsmål før de fleste brukere opplever TKM som en helt nødvendig ressurs for dem. Vi bygger dette på et faktum at alle brukergrupper ønsker mer kontakt. Det tar tid å etablere et felles eierforhold til en ny idè og et nytt program. TKM er på god veg.

KAPITTEL 3:

SAMORDNET MUSIKKFORSØK I BJUGN

VED JON EKELAND

I. INNLEDNING

I dette kapitlet skal vi se nærmere på en del av resultatene fra tre års forsøk med samordnet musikkundervisning i Bjugn kommune. Forsøket i Bjugn har enkelte særtrekk i forhold til SMF i Trondheim og i Sandnes. Bjugn kommune er uten tvil den mest ressursvake av de tre forsøkskommunene, ikke minst på det musikalske og musikkpedagogiske området. Bjugn hadde ingen kommunal musikk-skole før forsøket ble satt i verk, og med unntak av skolekorpsenes aspirantopplæring var det heller ikke annen organisert instrumental-opplæring i kommunen. Dette var både svakhet og styrke for forsøket i Bjugn. Svakhet fordi det selvsagt gav få faglige ressurser og erfaringer å øse av, men samtidig styrke fordi forsøket og de prinsipp det bygger på fikk slå rot i musikkpedagogisk upløyd mark. Forsøket kom ikke som tillegg til, i stedet for, eller som endring av allerede etablert praksis, og det var få konkurrerende musikkpedagogiske ideer og organisatoriske prinsipp å ta hensyn til. Dette utgangspunktet førte også til at SMF i Bjugn fra første stund ble identisk med Bjugn kommunale musikkskolen (BKM). Den kanskje vesentligste side ved SMF i Bjugn var nettopp å etablere slik musikkskole, bygd fra grunnen av på de prinsipp som etterhvert var utkrystallisert ved SMF i Trondheim. En vurdering av SMF i Bjugn må derfor med nødvendighet bli en vurdering av Bjugn kommunale musikkskole som helhet. Siden betegnelsen SMF er relativt lite kjent i Bjugn - og heller ikke forekommer i offentlige dokument på kommunalt hold - finner vi det mest naturlig å benytte betegnelsen Bjugn kommunale musikkskole i den videre framstilling.

I vår beskrivelse og vurdering av forsøket i Bjugn skal vi benytte følgende disposisjon:

- MÅLSETTING: en beskrivelse og vurdering av formelle og reelle mål, slik de er formulert av musikkskolen selv og slik de har blitt utformet gjennom praksis,
- RESULTATER: en beskrivelse og vurdering av hvilke resultater en har oppnådd, sett i lys av målsettingen, og med basis i innhentede data om aktiviteter etc., resultater fra spørreskjemaundersøkelse, og personlige intervju med endel av aktørene i forsøket,
- KRITISKE PROSESSER: en vurdering av hvilke forhold, hendelser beslutninger etc., som har hatt betydning for forsøket og resultatene av dette.

Resultatene fra forsøk av denne art gir liten mening dersom de ikke kan settes inn i en ramme av i alle fall generelle kunnskaper om det lokalmiljø der forsøket utføres. Dette er særlig viktig dersom en samtidig skal vurdere evt. overføring til andre miljø. Vi skal derfor først gi en kort beskrivelse av Bjugn kommune, og av den prosess som førte fram til etablering av Bjugn kommunale musikkskole (BKM).

II. BJUGN KOMMUNE

1. Generelt. Bjugn kommune ligger på Fosen-halvøya, på vestre side av Trondheimsfjorden. Kommunen kan på mange måter sies å være typisk for landkommuner i utkantstrøk. Nåværende kommuneenhet ble dannet ved sammenslåing av fire primærkommuner i 1964. Kommunen dekker nå et forholdsvis stort flateområde med til dels spredt befolkning og lange avstander. Det meste av befolkningen er konsentrert om kommunesenteret Botngård og flere mindre tettsteder langs kysten. Folketallet viste nedadgående tendens fram til 1976, og da særlig i de mer perifere deler av kommunen. Folketallet viser nå svak stigning, og passerte 4800 våren 1980. En legger samtidig vekt på å sikre befolkningsgrunnlaget i

distriktene ved bl.a. økt boligbygging og etablering av barnehager i de mindre tettstedene.

2. Næringsgrunnlag og økonomi. Næringsgrunnlaget i kommunen har gjennomgått vesentlige endringer i løpet av de siste 10 - 20 år, fra hovedvekt på primærnæringer bundet til kystdistriktene (fiske og fiskeforedling) til større vekt på sekundære næringer uten spesiell geografisk tilknytning. Det er grunn til å tro at dette har hatt betydning for samtdige endringer i bosetningsmønsteret, med flytninger fra periferi til sentrum. Jordbruk er største næringsvei, mens største enkeltstående arbeidsplass er Ørland flystasjon i nabokommunen Ørland.

Som mange andre lignende kommuner lever Bjugn "fra hånd til munn". En har imidlertid foretatt gode grunnlagsinvesteringer, bla. på skolesektoren. Denne betraktes nå som nærmest ferdig utbygd, takket være store investeringer i skolebygg i 60-årene. Kommunen står imidlertid overfor store løfter på flere andre områder. Økonomien må derfor sies å være følsom.

3. Skolestruktur. Skoleverket i Bjugn er delt i fem primære kretser. To av kretsene (Botngård og Fagerenget) har kombinerte skoler (1. - 9. klasse), mens en tredje vil få slik struktur (Sandnes skole): I tillegg til de fire kretsene på fastlandet, har øya Tarva egen skole med 5 elever. Barne-tallet totalt og ved de enkelte skolene har vist samme utvikling som for befolkningen for øvrig. Pr. 1.5. 1980 var det i alt 768 elever i grunnskolen i kommunen, fordelt på 435 elever ved Botngård skole og fra 85 - 125 elever ved Fagerenget, Sandnes og Oksvoll skoler. Bjugn har ellers videregående skole med almenfaglig linje (Fosen videregående skole).

4. Musikkliv. Musikklivet i Bjugn blir av våre informanter karakterisert som "tradisjonsrikt", særlig på det vokale området. P.t. har kommunen flere mannskor, damekor og blandet kor. Mannskorene har hatt store rekrutteringsvansker i de senere årene, og viser derfor tendens til "forgubbing". På

den instrumentale side må nevnes at samtlige fire skoler på fastlandet har egne skolekorps, i ubrutt drift siden 1964. Inntil de siste år har en også hatt voksent korps. Dette er nå foreløpig innstilt på grunn av manglende oppslutning. Kontakten mellom ulike musikalske aktiviteter og lag etc. ivaretas av "kontaktutvalget for sang og musikk", et underutvalg under kulturstyrets utvalg fra "tradisjonelle kulturaktiviteter". Kontaktutvalget har nå representanter fra 6 kor, kristelig musikklag og de fire nevnte skolekorpse. Som tidligere nevnt har en før ikke hatt organiserte tilbud om instrumental opplæring i kommunen, med unntak av korpse. aspirantopplæring og noen få og spredte tiltak på privat initiativ. Det var derfor et latent behov til stede da musikkskolen (BKM) åpnet sine dører i 1977.

III. BJUGN KOMMUNALE MUSIKKSKOLE: HISTORIKK.

1. Musikkskoleutvalget av 1974. Tanken om egen musikkskole i Bjugn ble tatt opp etter medvirkning fra Trondheim kommunale musikkskole, (TKM). Ved et forberedende møte høsten 1974 orienterte lederen av TKM, Kåre Opdal om grunnlaget og utformingen av musikkskolen og samordnet musikkforsøk slik det var planlagt i Trondheim. Det var derfor ingen tilfeldighet at en i det videre planarbeid og senere realisering i Bjugn tok sikte på samme grunnleggende prinsipp som i Trondheim.

Nevnte møte førte til at skolestyret satte ned et eget utvalg for å utrede spørsmålet om musikkskole i Bjugn. Utvalget fikk i oppdrag å fremme forslag om:

- utvidet integrert musikkundervisning i skoletida.
- et kommunalt tilbud til spesielt interesserte på ettermiddagstid.

Allerede i utgangspunktet la en altså opp til integrert undervisning som i Trondheim

Utvalgets innstilling ble lagt fram høsten 1975 (heretter kalt Innst. 75). Utvalget hadde bl.a. foretatt en rundspørring blant

grunnskolenes elever om behov og ønske om musikkundervisning. Utvalget konkluderte med at 40% av elevtallet på midlere trinn (3. - 5. kl.) syntes å ha reelle behov for musikkundervisning ut over det som ble gitt i grunnskolen. På denne bakgrunn - og etter vurdering av ulike organisatoriske modeller - avga utvalget følgende innstilling (punktvis sammenfattet):

- All musikkundervisning i og etter skoletid bør organiseres gjennom en kommunal musikk-skole, knyttet til det offentlige skoleverk (grunnskolen).
- Musikk-skolen bør i prinsippet bygges opp etter mønster fra Trondheim kommunale musikk-skole.
- Til musikk-skolen bør knyttes et kommunalt oppnevnt utvalg for avlastning av skolestyret.

En bør merke seg at i følge utvalget burde all musikkundervisning organiseres gjennom en kommunal musikk-skole. Dette underbygger vår tidligere påpekning av at SMF og musikk-skolen fra første stund ble betraktet som helt ut identiske. Utvalget la ellers vekt på følgende organisatoriske og grunnleggende prinsip, for øvrig etter mønster fra Trondheim:

- Integrert musikkundervisning burde organiseres som valgfag i grunnskolen 3. - 5. klasse, i tillegg til frivillig undervisning på ettermiddagstid for spesielt interesserte.
- Dessuten burde alle elever få del i tilbudet gjennom styrking av fagrettledertjenesten, metodikkurs for lærere etc. Musikk-skolen skulle med andre ord fungere som service-organ for skolens obligatoriske musikkundervisning.
- Den frivillige musikkundervisningen burde være desentralisert og knyttet til elevenes hjemmeskoler.
- Den frivillige undervisningen burde i prinsippet være gratis.

Utvalget syntes å akseptere prinsippet om åpent opptak uten forutgående prøving, selv om dette ikke var uttrykkelig nevnt.

Utvalget foreslo at virksomheten ble vedtatt satt i gang høsten 1976, med organisering av valgfag i grunnskolen fra samme tidspunkt.

2. Musikkskoleutvalget av 1976. Utvalgets innstilling (Innst. 75) ble enstemmig vedtatt av skolestyret i desember 1975. I februar 1976 valgte skolestyret musikkskoleutvalg slik innstillingen hadde foreslått. Det nye utvalget fikk 5 representanter fra h.h.v. det frivillige musikkliv, kulturstyret, musikk lærerne og foreldrene. Den kommunale fagrettlederen i musikk ble utvalgets sekretær. Utvalget ble valgt for perioden 1976 - 79, og fikk i foreløpig oppdrag å utarbeide detaljerte planer og budsjettforslag for integrert musikkskole etter de retningslinjer som ble trukket opp i Innst. 75.

Utvalget la fram sitt forslag i november 1976 (Innst. 76). Forslaget omfattet bl.a. eksempel på timeplanteknisk løsning av valgfag for 3. og 4. klasse, forslag til budsjett, og til instruksverk for ansatte i musikkskolen. Forslaget støttet ellers opp om de sentrale prinsippene fra Innst. 75. Utvalget måtte imidlertid fire på prinsippene om gratis undervisning, og foreslo i stedet en kontingent på 200 kr. pr. år.

Utvalgets innstilling ble behandlet i kommunale organ i løpet av våren 1977. Skolestyret vedtok at integrert musikkundervisning i prinsippet skulle innføres f.o.m. høsten 1977, med innføring av frivillig tilbud fra samme tidspunkt. På grunn av forutgående debatt om valgfagsundervisningen blant lærere og foreldre ved Botngård skole, presiserte skolestyret i sitt vedtak at den enkelte skole måtte stå fritt når det gjaldt tidspunkt for innføring av valgfag. Formannskap og kommunestyre opprettholdt skolestyrets vedtak, og i mai 1977 ble daværende fagrettleder i musikk Per-Henning Moan tilsatt som musikkskolestyrer i 1/3 stilling. Bjugn kommunale musikkskole og integrert musikkundervisning var dermed formelt sett en realitet.

IV. MÅL

1. Målformuleringer. Den formelle målsettingen for Bjugn kommunale musikkskole finnes bl.a. i skolens informasjonsbrosjyre. Skolens hovedmålsetting er her formulert i følgende to punkt:

"I samsvar med Mønsterplanens intensjoner vil BKM

- støtte grunnskolen i arbeidet med å formidle best mulig undervisning til alle elever i estetiske fag generelt og musikk spesielt.
- gi best mulig og rimeligst mulig gruppe- og spesialundervisning i musikkaktiviteter til flest mulig barn/ungdom i Bjugn kommune".

I tillegg til ovennevnte to punkt har en formulert en rekke mer eller mindre selvstendige mål, knyttet til den enkelte elev, heimen, skolen, nærmiljøet, og høyere musikkutdanning. Disse gjengis her i sin helhet:

"Gjennom sin virksomhet skal BKM legge grunnlag for

Den enkelte elev:

- best mulig musikalsk og personlig utfoldelse
- aktiv og meningsfull fritidsbeskjeftigelse
- styrking av utholdenhet og pålitelighet
- eventuelle framtidige musikkstudier

Heimen:

- kontakt- og trivselsskapende aktivitet gjennom felles musisering og lytting

Skolen:

- et mest mulig aktivt og nyansert musikkmiljø ved og omkring skolen

Nærmiljøet:

- aktivt miljøarbeid i form av oppsøkende virksomhet, f.eks. elevopptreden for organisasjoner og alders- og pleiehjem

Musikkutdanningsinstitusjonene:

- tilstrekkelig tilgang på studenter med de nødvendige forkunnskaper og ferdigheter".

2. Måldrøfting. Overnevnte formuleringer vil danne basis for vår videre vurdering av resultatene i Bjugn. Vi må imidlertid først knytte endel kommentarer til skolens formelle målsetning, dels fordi vi betrakter denne som ufullstendig uttrykk for målene for forsøket i Bjugn, og dels fordi vi føler behov for nærmere vurdering og presisering av formuleringene med tanke på etterfølgende presentasjon av resultatene. Det kan også være grunn til å vurdere i hvilken grad de formelle målene har hatt og har reell betydning for musikkskolen, eller om disse eller forholdet mellom dem er endret underveis.

Musikkskolens hovedmålsetning gir klart bud om at skolen skal ha to nedslagsfelt: et tilbud knyttet til grunnskolens undervisning og innen dennes rammer, og et tilbud om frivillig instrumentalopplæring på ettermiddagstid. En tok med andre ord sikte på å realisere et integrert undervisningstilbud i musikk. Dette vil vi betrakte som skolens organisatoriske hovedmål. Målformuleringene - og mandatet til musikkskoleutvalget av 1975 (jfr. s. 4) - kunne tyde på at dette målet skulle omfatte alle sider av grunnskolens musikkundervisning, d.v.s. musikkunnskap, musikkopplevelse, musikkvurdering, aktiv musikkutfoldelse etc. I det integrerte tilbudet har en imidlertid hele tiden tatt sikte på sistnevnte element, aktiv musikkutfoldelse, ved å gi instrumentalopplæring i valgfagstimene. Musikkskolens organisatoriske hovedmål kan derfor uttrykkes mer presist som integrert instrumentalopplæring.

Skolens målformuleringer sier lite om hvilke grunnleggende ideer musikkskolen ønsker å fremme gjennom sin virksomhet. Ser vi målformuleringene i sammenheng med grunnleggende prinsipper i forarbeidene til musikkskolen, kan vi peke på følgende overgripende og sentrale målområder for forsøket i Bjugn, og for SMF generelt:

Musikkpedagogiske mål: Som tidligere påpekt syntes Innst. 75 å akseptere prinsippet om åpent opptak uten forutgående prøving til musikkskolens frivillige tilbud. Dette prinsippet kan på den ene side betraktes som virkemiddel for å nå flest mulig med tilbudet. På den annen side synes dette å være en naturlig følge av det vi betrakter som musikkforsøkets grunnleggende musikkpedagogiske "filosofi": at alle har musikalske evner som lar seg utvikle, og like rett til stimulering og utvikling av disse. En slik grunnholdning er ikke ny. Den kommer også klart til uttrykk i Mønsterplanen. Det nye er imidlertid at konsekvensene av en slik holdning også gjøres gjeldende for frivillig instrumentalopplæring. Dette prinsippet kommer ytterligere til uttrykk ved at en ved begrenset opptak p.g.a. små ressurser ikke vil bygge på prøving av musikalske ferdigheter etc., men evt. på prioritering av disipliner/instrument eller på loddtrekning. Vi mener det er grunn til å hevde at musikkskolen bl.a. har som mål å fremme ovennevnte musikkpedagogiske grunnsyn, ved å ta sikte på å gjennomføre de praktiske konsekvensene av dette. Dette målet lar seg derfor delvis vurdere ved å se på gjennomføring av opptak uten forutgående prøving, og ved å undersøke i hvilken grad dette er alment akseptert som grunnleggende prinsipp.

Vi må ellers kunne hevde at musikkskolen tar sikte på en generell oppvurdering av estetiske fag og musikkfaget i grunnskolen, dels ved å binde en større del av skolens ressurser til disse fagene gjennom valgfagsordningen. Dette målet kan også delvis vurderes ved å se på omfang og innhold i faglig service til skolene, og ved å vurdere gjennomføring av valgfagsordningen.

Musikkpolitisk målsetting: Prinsipp som åpent opptak, desentralisert undervisning, og gratis undervisning eller svært lav kontingent, viser at målet var et likeverdigg tilbud til alle barn og unge, uavhengig av økonomiske og geografiske forhold, og uten hensyn til spesielle musikalske forutsetninger eller "evner". Sagt på annen måte innebærer dette at en tok sikte på en offentlig finansiert instrumentalundervisning, med undervisningsrett for alle barn og unge i grunnskolealder. Dette bryter radikalt med tilvante forestillinger om instrumentell grunnopplæring som

et langt på vei privat anliggende, og forbeholdt de spesielt interesserte og/eller talentfulle. En slik målsetting må derfor betraktes som musikkpolitisk svært interessant, ikke minst sett på bakgrunn av Bjugns relativt begrensede økonomiske og faglige ressurser. Også dette målet lar seg bare delvis vurdere, og da ved å se på gjennomføring og holdninger til de prinsipper som omfattes av dette målet.

De mange målformuleringene knyttet til den enkelte elev, heimen etc., kan grupperes på ulike måter, avhengig av formålet. Følgende gruppering faller naturlig for oss, særlig med tanke på senere vurdering av grad av måloppnåelse. Endel av gruppene skal kommenteres med tanke på sistnevnte:

- Kvalitativt mål: Best mulig musikkundervisning i og utenfor skolen, tilstrekkelig forberedelse til evt. videregående musikkstudier. Disse målformuleringene lar seg vanskelig vurdere, ut over evt. konstatering av at elevene blir "flinkere" etterhvert. Slik vurdering måtte innebære måling av oppnådd resultat i forhold til elevenes forutsetninger og medgått tid. Vi kan imidlertid få et indirekte bilde av kvalitative aspekt ved å se på lærernes faglige bakgrunn, og på deres egne oppfatninger av sine forutsetninger for å gi undervisning på ulike nivå.
- Kvantitativt mål: Gi undervisning til flest mulig barn/unge i Bjugn kommune. Med litt begrepsmessig velvilje kan en si at dette målet også omfatter å gi flest mulig indirekte utbytte av musikkskolen gjennom skolekonserter og oppsøkende virksomhet. Målet kan vurderes på grunnlag av utvikling i elevtall og i utadrettet virksomhet.
- Sosiale mål: Aktiv og meningsfull fritidsbeskjeftigelse, kontakt- og trivselsskapende aktivitet i heimen, aktivt musikkmiljø i og omkring skolen, oppsøkende virksomhet og elevopptredener etc. Førstnevnte formulering lar seg bare vurdere på kvantitativt nivå, eller gjennom andres meninger om musikkskolens betydning for barne- og ungdomsmiljøet i Bjugn. Målformuleringen knyttet til heimen

lar seg ikke vurdere innen rammen av foreliggende prosjekt, mens øvrige formuleringer kan vurderes et stykke på vei på grunnlag av oppgaver over aktivitetsnivå etc.

- Personlige mål: Personlig utfoldelse, styrking av utholdenhet og pålitelighet. Disse målformuleringene reflekterer den alment utbredte oppfatningen at musikk og musikalske aktiviteter har generell personlighetsdannende effekt (jfr. "oppdragelse gjennom musikk"). Det er imidlertid vanskelig å finne sikre holdepunkt for en slik oppfatning. Det er i alle fall ugjørlig å vurdere dette målet i foreliggende prosjekt. Vi er tilbøyelig til å betrakte slike målformuleringer som uttrykk for forhåpninger eller ønskemål, og ikke som reelle arbeidsmål.
- Musikkmetodisk mål: Introdusere gruppeundervisning som metode i instrumentalopplæringa i kommunen. Gruppeundervisning som metode er ikke nevnt som selvstendig mål i skolens program. Betegnelsen gruppeundervisning i skolens hovedmålsetting viser likevel at en tok sikte på å innføre denne som sentral metode allerede i utgangspunktet. Vi har derfor valgt å betrakte dette som separat målsetting, og å vurdere grad av måloppnåelse ved å se på læreres og andres erfaringer med metoden.

3. Målendring, målforskyvning. Svært ofte vil målene og evt. forholdet mellom dem endres over tid. Dette kan skyldes bevisst omvurdering på basis av erfaring, eller at en på grunn av ytre eller indre forhold blir tvunget til å endre de opprinnelige målene. Enkelte mål forblir dessuten rent formale, d.v.s. uten reell betydning for virksomheten. Dette kan bl.a. henge sammen med at målene vanskelig lar seg konkretisere og vurdere (jfr. personlige mål ovenfor). En finner også eksempler på at en i realiteten synes å følge helt andre mål enn de en gir uttrykk for, ofte uten at virksomheten selv er fullt oppmerksom på avstanden mellom formelle og reelle mål. I slike tilfeller kan de formelle målene tjene som falsk legitimering av virksomheten.

I et senere avsnitt skal vi vurdere om resultatene fra forsøksperioden egentlig innebærer reelle endringer i musikkskolens mål, eller om det er forhold som kan tyde på vesentlig avstand mellom formelle og reelle mål. Her skal vi nøye oss med å peke på at i følge våre opplysninger betrakter musikkskolen selv overnevnte målformuleringer som fortsatt gyldige og retningsgivende for skolen. Med tanke på etterfølgende vurdering må vi knytte et par bemerkninger til dette.

Som tidligere nevnt måtte musikkutvalget av 1976 fire på prinsippet om gratis undervisning, selv om en fortsatt betraktet dette som det ideelle. Det er vårt inntrykk at dette ikke lenger oppfattes som et realistisk mål, i alle fall ikke på kort sikt. I stedet tar en sikte på en så lav kontingent som mulig, slik at ingen holdes borte fra instrumentalundervisningen av økonomiske grunner. Det sentrale målet: å gi alle barn og unge et likeverdig tilbud uavhengig av økonomi etc., må derfor betraktes som intakt.

Det frivillige musikkliv er ikke direkte nevnt i skolens målformuleringer. Musikkskolen har imidlertid satt i verk tiltak som er direkte siktet inn mot deler av det frivillige musikk-liv. En styrking av det frivillige musikk-liv synes derfor å være et reelt mål for skolen. Vi skal derfor ta dette opp i vår videre vurdering av grad av måloppnåelse.

Vi har tidligere pekt på at enkelte målformuleringer kan betraktes som formale, uten direkte betydning for praktiske tiltak. Dette kan også sies å gjelde for målet formulert i tilknytning til heimen ("kontakt- og trivselsskapende aktivitet..."). En har foreløpig ikke utviklet tiltak som tar direkte sikte på dette (jfr. kombinert opplæring av barn og foreldre i Trondheim).

Denne målformuleringen må derfor foreløpig henregnes til gruppen ønskemål eller forhåpning, og den vil derfor ikke bli berørt i vår videre framstilling. Det kan likevel være på sin plass å peke på at f.o.m. høsten 1980 vil musikkskolen gi ordinært tilbud også til voksne elever, mot dobbel kontingent (kr. 800 pr. år).

Vi må uten tvil kunne hevde at musikkskolen i Bjugn satte seg høye mål, i likhet med SMF generelt. I hvilken grad disse har latt seg realisere i løpet av forsøksperioden, vil bli tema for neste avsnitt.

V. RESULTATER: BESKRIVELSE OG VURDERING:

Dette avsnittet er basert på opplysninger fra musikkskolens ledelse, på resultatene fra spørreskjemaundersøkelsen, og på intervju med et tyvetalls personer med ulik tilknytning til musikkforsøket. (J.fr. vedlegg 1). Resultatene fra spørreskjemaundersøkelsen har dessverre begrenset verdi, bl.a. fordi mange av spørsmålene er ubesvarte. Vi skal derfor legge størst vekt på faktiske data og på intervjuene. Vår framstilling vil bli organisert rundt forsøkets to hovedkomponenter: frivillig musikktilbud og valgfag/faglig service i grunnskolen.

1. Frivillig instrumentalopplæring. Den frivillige instrumentalopplæringa startet høsten 1977. I følge den da nytilsatte musikk-skolelederen "...skjedde det hele nokså raskt", noe som førte til hektisk aktivitet for å skaffe lærerkrefter til de i alt 130 elevene som meldte seg. Musikkskolen var imøtesett med store forventninger. "Takk for musikkskolen" skrev lokalavisa Fosna-folket på lederplass den 30.08.77, dagen etter at de første elevene hadde fått sin første leksjon. Våre samtaler med de berørte parter viser klart at forventningene betraktes som foreløpig innfridde, i alle fall når det gjelder elevtilstrømningen til skolen.

Elevforhold: Tabell 1 viser at det frivillige tilbudet har blitt godt mottatt av barn og unge i Bjugn.

TABELL 1: Antall elever fordelt på instrument og totalt,
pr. semester.

	H. 77	V. 78	H. 78	V. 79	H. 79	V. 80
Blokkfløyte	0	0	10	10	14	14
Klarinett	5	5	7	7	7	7
Messingbl.	0	0	19	18	39	36
Gitar	17	42	31	23	11	10
Trekkspill	0	0	0	5	10	12
Klaver	30	33	41	39	42	35
El. orgel	47	94	104	106	121	105
Fiolin	0	0	4	6	23	31
Mus. barnehage	31	30	11	11	10	0
Totalt	130	204	227	224	267	250

Tabellens nederste linje viser at elevtallet har økt fra 130 høsten 1977 til 250 våren 1980. Vi må vel kunne hevde at dette er respektable tall, ikke minst når vi også peker på at elevtallet for våren 1980 representerer 31,3% av grunnskolens totale elevtall. Nedgangen fra 1979 til vårsemesteret 1980 kunne tyde på at elevtilgangen nå hadde kuliminert. De foreløpige tallene for høsten 1980 (ikke vist i tabellen) viser imidlertid ny økning, antagelig til 270 - 280 elever. Det er derfor umulig å bedømme hva som egentlig er et naturlig elevtall for musikk-skolen i Bjugn.

Den forholdsvis sterke elevtilstrømningen til musikkskolen er selvsagt gledelig, men den har også ført til endel problem, både utad og innad. Resultatene viser at musikkskoleutvalget av 75 hadde rett i at det var et latent behov for et slikt tilbud i kommunen. En har riktignok ikke nådd de 40% av grunnskolens elever som antydnet på grunnlag av sin rundspørring, men det var vel heller ikke rimelig å vente? Det var i alle fall ikke ventet av kommunens administrative og politiske ledelse, som egentlig hadde tenkt seg en "forsiktig start". I følge skolestyrets for-

mann er musikkskolen nå dobbelt så stor som det en hadde regnet med. Ved siden av det positive knyttet til uttrykket "over forventning", har dette hatt en mindre "trivelig" side representert ved stikkordet økonomi. Musikkskolen ble kort sagt dyrere enn en egentlig hadde tatt sikte på. Dette nådde en foreløpig topp i 1979, da budsjettet viste netto utgift for kommunen svarende til kr. 51.82 pr. innbygger. Våre informanter hevder at det da bare var hensynet til forsøket som fikk de folkevalgte til å godta budsjettet. Situasjonen ble foreløpig reddet gjennom statstilskuddet for 1980. Netto utgifter for dette året ble dermed redusert til tilsvarende kr. 27.94 pr. innbygger, eller til ca. halvparten av hva en ellers måtte ha betalt. En kan trygt si at statstilskuddet dermed reddet musikkskolen, eller i alle fall sentrale prinsipp som åpent opptak og lav kontingent. For igjen å sitere skolestyrets formann: "Vi visste egentlig ikke hvor heldige vi var da vi gikk med i Trondheimsforsøket i 1977".

Den sterke økningen i elevtallet har selvsagt også ført til visse vansker på indre plan, d.v.s. for selve undervisningen. Vi kan således spore en økning i timefraværet parallelt med økning i elevtall, fra gjennomsnittlig 7.7% fravær høsten 1978 til 9.2% høsten 1979. Også musikkskolens lærere har inntrykk av at fraværet har blitt mer påtagelig etterhvert, selv om ingen av de vi snakket med vil hevde at dette er et stort problem. Musikkskolens lærere peker ellers på at en del av skolens elever bare har begrenset utbytte av undervisningen. Dette kom til uttrykk i både våre intervjuer og i svarene på spørreundersøkelsen. Sluttligten kan vi peke på at skolen også har hatt en viss økning i antall utmeldinger pr. år, selv om dette foreløpig ikke har bragt det totale elevtallet nedover.

Det er for så vidt fullt forståelig at økende elevtall kan føre til større timefravær, svak motivasjon og innsats hos enkelte elever, og en viss økning i "turn-over" pr. år. Dette kan forklares ved at en ved åpent opptak og økende rekruttering etterhvert vil få inn endel elever med mer perifere musikkinteresser. Vi kan kanskje si at disse vil legge større vekt på musikkskolen

som fritidstilbud enn som musikktilbud. Disse vil i så fall også lett la seg påvirke av evt. nye konkurrerende fritidstilbud. Endel av musikkskolens lærere fortalte således at de opplevde en ren "farsott" av timefravær da lysløypa åpnet. Økende timefravær etc. kan også skyldes at stadig flere elever nå - etter evt. tre års undervisning - føler at de enten har nådd et nivå som de selv mener er tilstrekkelig, eller oppdager at de ikke har særlig mer å hente fra musikkskolen. Dette vil naturlig nok føre til mindre innsats, og til en gradvis bevegelse bort fra musikkskolen.

Vi synes uansett det må stå fast at gjennom den sterke tilstrømningen til musikkskolen har en bekreftet behovet for et slikt tilbud i Bjugn kommune. Elevtallet kan her tjene som indikator på at den frivillige instrumentalopplæringa - og dermed musikkskolen - nå er vel etablert i kommunen. Her kan vi peke på at ca. 1/3 av alle familier med elever i grunnskolealder i kommunen er direkte involvert i denne del av musikkskolens tilbud. Vi må også kunne hevde at musikkskolen i rimelig grad har maktet å oppfylle det vi har betegnet som skolens kvantitative målsetning: å gi instrumentalundervisning til flest mulig barn og unge i Bjugn kommune.

Et likeverdig tilbud? Har en så lyktes i å gjøre instrumentalundervisninga til et likeverdig tilbud til alle, uavhengig av økonomiske og geografiske faktorer og av musikalske forutsetninger? Når det gjelder sistnevnte kan vi uten videre slå fast at en uten unntak har gjennomført åpent opptak uten forutgående vurdering. Vi er imidlertid ikke like sikre når det gjelder de andre to kriteriene, og da særlig ikke når det gjelder evt. økonomiske barrierer mot musikkskolens tilbud.

Som nevnt måtte en oppgi ønsket om gratis undervisning for alle. Våre informanter hevder at elevkontingent var en politisk nødvendighet for å få gjennomslag for forslaget om musikkskolen. Musikkskoleutvalget av 1976 foreslo en årlig kontingent på kr 200,- pr. elev. Når det kom til stykket ble denne fastsatt til det dobbelte, d.v.s. kr 400,- pr år. Det ble dessuten fastsatt søskenmoderasjon, og friplass for familier med særlig lav be-

betalingssevne. Grensen for sistnevnte ble satt til årlig inntekt på kr 400.000,-. En prøvde med andre ord å legge forholdene til rette for et tilbud uten økonomiske begrensninger. Kontingenten har for øvrig blitt holdt på samme nivå; det gjelder også grensen for friplass. Selv om en altså viste vilje til å fjerne økonomiske hindringer, vet vi ikke med sikkerhet i hvilken grad dette har slått til i praksis. Samtlige av våre intervjuobjekt mente at kontingenten lå på et "rimelig" nivå. Et par av dem hevdet likevel å kjenne til enkelttilfeller der en hadde unnlatt å søke opp-tak av økonomiske grunner. Likevel har friplassordningen blitt lite benyttet. Dette kan skyldes at grensen enten er urimelig lav, at ordningen er lite kjent, eller at en kvir seg for å gå til slikt skritt. I en debatt om evt. heving av grensen for fri-plass i skolestyret i 1978, hevdet en av representantene at den lave bruken av friplassordningen kunne tyde på at "...det ikke var fattigfolks unger som begynte på musikkskolen..." Vi kan ikke måle sannhetsgehalten i dette, og har heller ikke oversikt over elevenes sosialøkonomiske bakgrunn.

Resultatene fra spørreskjemaundersøkelsen viser at alle grupper av respondenter - musikkskolens lærere, grunnskolens lærere, og representanter for frivillig musikkliv - mente det er reell av-stand mellom realitet og ideal når det gjelder å skape et like-verdig tilbud uansett økonomi. Men samtidig er det nettopp det-te målet som vurderes høyest på reell måloppnåelse. Disse res-ultatene kan tolkes som at respondentene mener at nåværende satser ikke er til særlig reelt hinder for å ta imot musikkskolens til-bud, men at det likevel er et stykke igjen til det som er musikk-skolens uttrykte mål: gratis undervisning til alle. Det er ellers på sin plass å nevne at i tvungen prioritering av flere alterna-tive mål, ble målet "et tilbud til alle barn uansett økonomi" klart foretrukket av alle de nevnte gruppene. Våre inntrykk fra intervjuene går i samme retning. Vi kan derfor konkludere med at det blant våre informanter synes å være almen tilslutning til dette sentrale prinsippet.

Vi står noe sterkere når det gjelder å vurdere den geografiske spredningen av musikkskolens tilbud. Dette lar seg gjøre ved å se på fordeling av elever på ulike skolekretser, og på gjennom-føring av desentralisert undervisning.

TABELL 2: Elevtall totalt og ved BKM, fordelt på skolekretser.
Absolutte tall og prosent, pr. 01.05.80.

	tot. ant.	ant. BKM	% BKM
Botngård	435	130	29.8
Sandnes	125	26	20.8
Fagerenget	123	52	42,3
Oksvoll	85	32	37.6
Totalt	768	240	31.3

Tabellen viser at fra vel 20% til ca. 42% av elevene i de enkelte kretsene var med i BKM våren 1980. Og det er slett ikke de største skolekretsene som dominerer bildet. Tettstedet og kommunesenteret Botngård har faktisk færre elever i musikkskolen enn deres andel av totalt antall elever skulle tilsi. Dette er for så vidt ikke så merkelig, siden de fleste andre konkurrerende fritidstiltak også finnes her. Omvendt kan en si at de høye andelene for Fagerenget og Oksvoll kan skyldes få andre tilbud på ettermiddagstid. Det er imidlertid en annen forklaring som synes like rimelig: deltagelse i frivillig instrumentalundervisning har sammenheng med valgfagundervisning i grunnskolen. De to skolene med relativt lav andel i BKM (Botngård og Sandnes) har ikke hatt tilbud om musikk valgfag på barne-trinnet i de senere år, mens de to skolene med høyere andeler - Fagerenget og Oksvoll - har hatt slikt tilbud gjennom hele forsøks-perioden. Dette kan tyde på at instrumentale aktiviteter innen grunn-skolens rammer stimulerer til deltagelse i instrumentalopplæring på fritid også.

Tarva skolekrets er ikke tatt med i tabell 2. Dette skyldes at de 5 elevene på øya til nå ikke har fått del i musikkskolens tilbud. Dette forholdet ble tatt i skolestyret våren 1980, så vidt vi kjenner til etter henstilling fra foreldrene i kretsen. F.o.m. høsten 1980 er det etablert et tilbud også for disse elevene, slik at selv de mest fjerntliggende deler av kommunen nå er med på musikkskolens kart. Vi kan derfor konkludere med at musikkskolens tilbud synes å

ha fått god geografisk spredning, først og fremst på fastlandet, men nå også til alle deler av kommunen.

Musikkskolen har lagt stor vekt på å gjennomføre en desentralisert undervisning, med "flyttbare" lærere og "stasjonære" elever. Dette betraktes som et viktig prinsipp, ikke minst fordi det er relativt lange avstander og få offentlige kommunikasjonsmidler i kommunen. Alternativet ville kunne føre til at det helst ble elever med foreldre med tid og anledning til privat transport som fikk del i musikkskolens tilbud. Våren 1980 var det 3 av musikkskolens elever som ikke fikk sin undervisning ved egen hjemmeskole. Vi må derfor kunne hevde at dette prinsippet er gjennomført med bra konsekvens. Våre intervju viser for øvrig at musikkskolelærerne selv sier seg enige i prinsippet, selv om det for de fleste av dem innebærer ofte lange og slitsomme reiser etter full arbeidsdag på annet hold.

På bakgrunn av overnevnte tør vi konkludere med at en langt på vei har lyktes i å skape et tilsynelatende likeverdig tilbud om instrumental opplæring i Bjugn kommune. Vi må imidlertid ta forbehold når det gjelder den økonomiske side av saken. Det er forhold som tyder på at elevkontingenten kan ha vært hindrende for noen, til tross for friplassordningen. Samtlige av våre informanter mente imidlertid at dette i så fall gjaldt svært få familier. Det er likevel klart at tilbudet ikke blir formelt likeverdig før all undervisning er gratis.

Våre intervju, og resultatene fra spørreundersøkelsen, viser videre at det er almen oppslutning om de prinsipper som likeverdig tilbud innebærer. Vi har sett at målet om likeverd uansett økonomi prioriteres av alle grupper respondenter, og at det også er støtte for prinsippet om desentralisert undervisning. Det er også massiv oppslutning om spørreskjemaets påstand om at det ikke bør stilles faglige krav til opptak ved musikkskolen (åpent opptak). Derimot var ca. 35% av respondentene - og særlig grunnskolens lærere - usikre eller enige i påstanden at bare noen få barn er musikalske og at det derfor er begrenset behov for instrumental/vokal-opplæring. Dette kan tyde på at en foreløpig ikke har lyktes fullt ut i å

markedsføre det vi tidligere har kalt musikkforsøkets grunnleggende holdning: at alle har musikalske evner som kan utvikles.

Faglige forhold: Instrumentfordelingen i tabell 1 viser klar overvekt for det enkelte vil kalle "folkelig" instrumentarium: elektronisk orgel og messingblåseinstrument. Tabellen viser ellers god oppslutning om klaver, og gledelig økning når det gjelder fiolin. Musikkbarnehagen har ikke hatt elever etter 1979, muligens på grunn av økende konkurranse fra ordinært barnehagetilbud. I tillegg til instrumentariet i tabell 1, har skolen også gitt tilbud om vokal opplæring, men foreløpig uten søkere. F.o.m. høsten 1980 vil det bli gitt undervisning i kirkeorgel og i ballett.

Musikkskolens instrumentaltilbud er på mange måter avhengig av hvilke lærekrefter som til enhver tid er tilgjengelige - og villige. I motsetning til i Sandnes og i Trondheim, har Bjugn få personer med musikalsk erfaring og bakgrunn fra undervisning. En kan derfor ikke velge og vrake mellom musikkklærere, men må ta det en kan få, og dermed også den instrumentsammensetning disse representerer. Dette kan illustreres ved musikkskolens nye tilbud i ballett: dette tilbudet ble ikke valgt ut blant andre mulige tilbud, men fordi en "tilfeldigvis" har en ballettpedagog i kommunene. Det er klart at et slikt "usikkert" lærermarked fører til en del vansker for musikkskolens ledelse, med stadig "tigging" og overtaling av aktuelle kandidater.

Våren 1980 var 12 instrumentallærere knyttet til musikkskolen, med fra 2 til 16 undervisningstimer pr. uke ("i alt 4 heltidsekviva lenter, inkl. styrer). Fire av instrumentallærerne var ansatte ved Botngård skole, men uten timereduksjon for instrumentalundervisninga på ettermiddagstid. De fire stod for ca. 20% av undervisningsvolumet pr. uke, og mesteparten av instrumentalundervisninga ble altså gitt av lærere uten tilknytning til skoleverket, og på timebasis i tillegg til full tids arbeid. Ingen av instrumental-lærerne har formell utdanning på sitt instrument, og med unntak av musikkskolestyreren er det bare en av de øvrige lærere som har formell musikkutdanning ut over evt. grunnutdanning som lærer. De øvrige lærere må altså betraktes som "interesserte amatører", uten annen pedagogisk bakgrunn for sin virksomhet enn evt. metodikk-kurs arrangert av SMF.

Hvordan opplever så lærerne selv sin situasjon? Vi kan uten videre slå fast at mange finner arbeidet i musikkskolen slitende, særlig fordi det altså dreier seg om arbeid i tillegg til fullt arbeid for de fleste, og med lange reiser. De fleste motiveres først og fremst av ønske om å bygge opp musikkskolen, dels også som ledd i personlig realisering. Det er få som er økonomisk avhengig av musikkskolen. Til tross for at alle våre intervjuobjekt blant lærerne rapporterte om slitende forhold, gav de samtidig uttrykk for glede og personlig utbytte av arbeidet i musikkskolen. "Jeg gleder meg til undervisninga. Elevene er så flinke, og det er artig å merke framgang", hevder en av dem. Svarene på spørreskjemaundersøkelsen viser dessuten at lærerne tross alt vurderer arbeidsforholdene ved musikkskolen som overveiende gode. De fleste svarte dessuten bekreftende på utsagnet: "Ved musikkskolen blir jeg virkelig verdsatt for det jeg gjør". Våre intervju tyder likevel på at tross personlig trivsel og interesse for musikkskolen, føler i alle fall noen av lærerne at praktiske vansker vedrørende ekstraarbeid og lange reiser blir stadig mer belastende. Det er antagelig grenser for hvor langt deres idealisme strekker til mot dette.

Ser vi overnevnte i sammenheng med lærernes svake faglige bakgrunn, kan vi hevde at lærersituasjonen har vært og er et kjerneproblem for BKM. Musikkskoleutvalget hadde håpet på at musikkskolen ville trekke kvalifiserte musikk lærere til kommunen. Dette har foreløpig ikke slått til, og en har heller ikke fått positiv respons på utlysning av stilling som kommunal musikkinstruktør. Når det gjelder faglig bakgrunn, hevder flere av lærerne at de føler de ikke har tilstrekkelig bakgrunn til å undervise elever ut over midlere nivå. Etter lærernes egne utsagn førte dette til få problem i de første år. Men etterhvert som flere av elevene når opp til dette nivået har problemet blitt stadig mer følbart for lærerne, og antagelig også for elevene og foreldrene. Nå er det selvsagt mulig å føre elever fram til et teknisk og musikalsk nivå ut over det en selv behersker. Lærernes manglende faglige bakgrunn og beskjedne pedagogiske erfaring vil imidlertid naturlig nok føre til stadig større usikkerhet etterhvert som de føler at kravene til dem økes.

Det er grunn til å tro at de problem som er forbundet med dette vil kunne øke i tida framover. Vi kan heller ikke se bort fra at overnevnte kan være evt. medvirkende årsak til større fravær og turn-over, fordi stadig flere elever etterhvert når et nivå hvor de føler at de ikke har mer å hente fra musikkskolen. I så fall kan en kanskje forvente økende turn-over i åra som kommer, muligens med nedgang i totalt antall elever til følge.

Overnevnte skulle tilsi at musikkskolelærerne i Bjugn har stort behov for faglige kurs. Dette gir da også lærerne selv uttrykk for. Tilbudet om dette har imidlertid vært nokså magert, i alle fall i forhold til behovet. 8 av musikkskolens lærere pr. våren 1980 hadde deltatt på ulike kurs, 6 av dem på 1 - 2 kurs. Kursene får god vurdering av lærerne, og betraktes som både interessante, faglig fornyende, og for en stor del også som til konkret nytte i undervisninga. Vi tør likevel hevde at SMF ikke har gitt disse lærerne tilstrekkelige muligheter til styrking av faglige forutsetninger for det arbeid de utfører.

Kan vi da konkludere med at musikkskolen i Bjugn ikke har nådd det vi tidligere har kalt kvalitativ målsetning? Både ja og nei. Det synes helt klart at musikkskolen ikke er i stand til å skaffe sine elever de nødvendig forkunnskaper og ferdigheter for videregående musikkstudier. Hvor alvorlig dette er, henger selvsagt sammen med hvilken vekt musikkskolen selv og nærmiljøet legger på dette målet. På den annen side har vi ikke grunnlag for å hevde annet enn at musikkskolen har gitt en rimelig god instrumentalopplæring til sine elever. De av våre informanter som har - eller har hatt barn i musikkskolen, var i alle fall godt fornøyd med såvel faglig utbytte som personlig trivsel. Øvrige informanter mente at skolen også på dette punkt hadde tilfredsstilt forventningene. Det beskjedne materialet vi sitter inne med, gir derfor grunnlag for å hevde at til nå har undervisningen vært av tilfredsstillende kvalitet, sett i forhold til elevmassens behov og nivå. Vi tror imidlertid at det kan bli stadig vanskeligere å opprettholde et faglig forsvarlig nivå overfor en økende del av elevene, med mindre en får tilført lærere med høyere faglige kvalifikasjoner eller gir nåværende lærere muligheter til å styrke forutsetninger.

Gruppeundervisning. Som nevnt la en allerede i utgangspunktet opp til gruppeundervisning i Bjugn. Dette var ikke bare begrunnet i økonomiske og praktiske forhold, men også i tiltro til metodens pedagogiske fortrinn. Erfaringene viser at dette var et stort sett vellykket valg, til tross for lærernes manglende erfaring med metoden. Dette går bl.a. fram av musikkskolelærernes svar på spørreskjemaet. Tabell 3 viser fordelingene på endel av skjemaets påstander vedrørende metoden.

TABELL 3: Svarfordeling fra instrumentallærere vedrørende påstander om gruppeundervisning som metode. Fordeling og gj.snitt.

	uenig					enig	<u>M</u>
	1	2	3	4	5		
1. Gruppeundervisning egner seg ikke for mitt instrument	9	1	-	-	-		1.1
2. Jeg ville foretrukket all undervisning som individuell undervisning	8	1	1	-	-		1.3
3. Gruppeundervisning er en mer effektiv måte å utnytte lærerressursene på	-	-	1	-	10		4.8
4. Gruppeundervisning egner seg ikke for viderekomne på mitt instrument	4	-	-	-	2		2.6

Tabellen viser god oppslutning om gruppeundervisning som metode. Lærerne avviser at metoden ikke passer for deres instrument. og etter tre års prøve vil de heller ikke ønske at all undervisning foregår på individuelt plan. Enkelte er imidlertid enige i at metoden ikke egner seg for viderekomne. Dette er ellers i pakt med almen tilslutning til påstand om at mer begavede elever bør få et mer inidviduelt tilbud, evt. i tillegg til gruppeundervisning.

Inntrykket fra spørreskjemaundersøkelsen bekreftes av våre intervju. Våre intervjuobjekt blant musikkskolelærerne mente at metoden var meget godt egnet, særlig for begynnere. Flere av lærerne hevdet at metoden var mer motiverende enn individualundervisning, bl.a. på grunn av mulighetene for samspill. Metoden var imidlertid vanskeligere å gjennomføre for viderekomne elever p.g.a. større behov for differensiering. På dette nivået kunne det derfor være nødvendig å bryte opp gruppene og evt. omfordele elevene etter nivå. Et par av våre informanter hevdet dessuten at det var lettere å få undervisning til å "gli" i grupper. Dette gjaldt særlig for innlæring av takt og noteverdier, fordi elevene i gruppa var til støtte for hverandre. Andre informanter med barn i musikkskolen mente også at gruppeundervisning var positiv, bl.a. fordi dette motvirket "privatiseringen" av ferdigheter, mindre individuell konkurranse, og dermed større "åpenhet" i å eksponere seg selv overfor andre.

Alt i alt synes gruppeundervisningen å ha falt heldig ut i Bjugn, med forbehold om at viderekomne og mer "begavede" elever burde få et mer individualisert tilbud i tillegg. Resultatene tyder på at metoden har falt heldigere ut i Bjugn enn i de andre to forsøkskommunene. Dette kan skyldes at en tidlig tok sikte på metoden, at musikkskolelederen gikk aktivt inn for å fremme metoden i tro på dens pedagogiske fortrinn, og at musikkskolens lærere hadde relativt begrensede erfaringer med andre metoder. Innføring av gruppeundervisning stilte med andre ord mindre krav til nylæring enn hva som antagelig var tilfelle i Sandnes og i Trondheim. Det positive resultatet kan også skyldes at de fleste av musikkskolens lærere hadde bakgrunn fra kor/korps, der en jo alltid har gitt undervisning/instruksjon i grupper.

Vi betrakter dette som et viktig resultat, særlig med tanke på evt. overføring til andre kommuner med tilsvarende ressurser. Gruppeundervisning har særlige fortrinn i enheter med begrensede økonomiske ressurser og liten tilgang på lærere. Metoden gir høyere utbytte både pr. lærer og pr. kostnadsenhet enn andre metoder, samtidig som metoden i følge våre informanter også byr på

pedagogiske fortrinn, da særlig for begygnerelever. Men erfaringene tyder altså på at viderekomne og evt. mer "begavede" (interesserte?) elever også bør ha tilgang på et mer differensiert og spesialisert tilbud.

Utadrettet virksomhet. Musikkskolen i Bjugn har lagt stor vekt på å presentere resultatene av virksomheten for de som egentlig har betalt "gildet", befolkningen i kommunen. Allerede etter fem måneders undervisning holdt elevene åpen konsert i Bjughallen med 70 elever i sving på podiet. Konserten ble en stor suksess. "Et rikere Bjugn med musikkskolen", skrev lokal-avisa Fosna-folket, og avsluttet med: "Vi gleder oss alt til neste konsert". Det ble egentlig ikke så lenge å vente. I året som fulgte - og i kommende år - deltok musikkskolens elever i en lang rekke større og mindre arrangement. En oversikt for 1979 viser således at musikkskolens konserter, egne elevkonserter, opptredener på helseinstitusjon, deltagelse ved møter i ulike foreninger etc.

Vi tror det var et heldig grep av musikkskolens ledelse å satse såvidt sterkt på utadrettet virksomhet. Dette gav omgivelsene "rask valuta" for investeringene i skolen, og skolen kunne samtidig demonstrere sin egen berettigelse gjennom de resultat en hadde oppnådd. Vi tror dette er en vesentlig årsak til at musikkskolen nå synes solid etablert i Bjugn, både m.h.t. alment omdømme og når det gjelder rekruttering. Musikkskolens lærere hevder dessuten at utadrettet virksomhet har hatt positiv betydning for elevenes motivasjon og interesse, ved at de hele tiden har hatt faste mål i form av opptredener etc. å arbeide mot. Også våre andre informanter var positive overfor denne virksomheten, med unntak av at noen av dem ønsket enda flere konserter. Slik virksomhet synes med andre ord å skape sine egne behov. Alt i alt må vi konkludere med at musikkskolen har maktet å etterleve sitt mål om å drive aktivt miljøarbeid gjennom oppsøkende virksomhet. Dermed har den også skapt økt interesse for sitt eget tilbud, og etterhvert sikret seg en posisjon som sentral kulturfaktor i kommunen.

Frivillig musikkliv. I sitt første driftsår hadde musikkskolen relativt lite kontakt med frivillig musikkliv. Etter initiativ fra "kontaktutvalget for sang og musikk" foreslo BKM at f.o.m. 1978 skulle all aspirantopplæring til skolekorpsene foregå i musikkskolens regi, mot at aspirantene ble meldt inn som elever ved BKM. Forslaget innebar en samordning av instruktørressursene i kommunen, og ble fremmet for å hjelpe de enkelte korps med å skaffe kvalifiserte instruktører til aspirantopplæringa. To av korpsene tok straks i mot tilbudet, mens de øvrige foreløpig stilte seg tvilende til ordningen. Våre informanter oppgav ulike årsaker til dette. Enkelte hevder at korpsene avslo av økonomiske grunner, fordi korpsene måtte betale en del av kontingenten for sine elever. Andre hevder at korpsene også var engstelige for å miste kontrollen med aspirantopplæringa. Formannen for ett av de to korpsene hevder at en nødig ville si opp den hjelpedirigenten som hadde stått for aspirantopplæringa, og at en derfor avslo tilbudet.

Aspirantopplæringa i de to deltagende korpsene var imidlertid vellykket, og etterhvert kom også de to andre korpsene med. All aspirantopplæring foregår altså i BKM's regi. Våre informanter fra frivillig musikkliv var svært fornøyd med ordningen. Riktignok faller ordningen noe dyrere for korpsene, men en mener å ha fått mye igjen for merutgiften. Det administrative arbeid har blitt mindre krevende etter at BKM tok på seg å skaffe instruktør til opplæringa. Våre informanter mener også at nivået har blitt atskillig høyere. Det er dessuten mindre frafall blant aspirantene, slik at hovedkorpsene får "bedre utbytte" av aspirantprogrammet. Våre informanter mente dette skyldtes endret og bedre metodikk. Mens en tidligere måtte gjennomgå et lengre notekurs med avsluttende prøver før en fikk utlevert instrument, kommer en nå i direkte kontakt med instrumentet på et langt tidligere tidspunkt. Dette gir i følge våre informanter bedre trivsel og interesse, og dermed større faglig og personellmessig utbytte av aspirantopplæringa.

En må uten videre kunne slå fast at BKM's aspirantopplæring til nå har falt heldig ut, til tross for en smule skepsis i utgangs-

punktet. Ut over dette har musikkskolens tilbud til det frivillige musikkliv vært relativt beskjedent. Det er derfor mer å hente på dette området, ikke minst i form av faglig støtte til instruktører, og på det vokale området. I følge "kontaktutvalgets" formann har musikkskolen likevel hatt en generell positiv virkning for rekrutteringen til musikklivet.

En skulle tro at en relativt dyr musikkskole ville føre til mindre bevilgninger til andre deler av musikklivet. Dette synes ikke å være tilfelle i Bjugn. I følge formann i "kontaktutvalget" har bevilgningene til kor og korps tvert om steget etter at musikkskolen kom i gang. Dette kan muligens skyldes en generelt opinionsdannende effekt, med større oppmerksomhet mot musikk som bl.a. trivselsskapende faktor. Dette gjør også at en har unngått konflikter mellom musikkskole og frivillig musikkliv. Svarene på spørreundersøkelsen viser i alle fall at respondentene fra frivillig musikkliv gav nærmest enstemmig positiv støtte til musikkskolen, både hva angår grunnleggende verdisyn, faglig kvalitet, pedagogisk metode, og organisering. Forholdene skulle derfor ligge godt til rette for videre og utvidet samarbeid.

Frivillig musikktilbud: avsluttende kommentarer. Musikkskolens frivillige instrumentalopplæring har etter alt å dømme slått god rot i Bjugn. Våre informanter hevder at tilbudet har alment godt omdømme i kommunen, og en har til nå i rimelig grad oppfylt en rekke av de mål en satte for virksomheten. De prinsipp musikkskolen bygger på er imidlertid kostnadskrevende, og det er liten grunn til å tvile på at fortsatt drift etter disse retningslinjene er avhengig av permanent tilskudd fra statlig hold. Budsjettet for 1981 viser at uten statstilskudd vil musikkskolen koste kommunen kr 319.460,-, eller kr 66.55 i gjennomsnitt pr. innbygger. Det er ganske klart at dette ligger langt over det en er villig til å betale. Kommunens kontorsjef antydte således et beløp tilsvarende ca. kr 40,- pr. innbygger som ytterste grense for det økonomisk mulige. Skolestyret har da også utsatt sin beslutning om evt. permanent drift ved BKM til etter at spørsmålet om statstilskudd er avklart. Blant våre informanter var det bare en mening: det ville være en katastrofe om BKM av økonomiske grunner ble nødt til å innstille eller i vesentlig grad redusere sitt tilbud.

2. Grunnskolen. I følge målsetningen har SMF i Bjugn to siktemål i forhold til grunnskolen: å gi instrumentalundervisning som valgfag til spesielt interesserte, og å gi alle elever en bedre obligatorisk musikkundervisning gjennom faglig service til skolen. I det følgende skal vi beskrive og vurdere resultatene på hver av disse områdene.

Valgfag. Som tidligere nevnt ble valgfagsundervisningen på barne-trinnet i prinsippet innført f.o.m. høsten 1977. Tre av skolene opprettet valgfagsgrupper samme høst. Ved en av skolene (Sandnes) var forsøket lite vellykket - muligens på grunn av store grupper og urealistiske valg - og ble derfor ikke gjentatt i følgende år. De to andre skolene - Oksvoll og Fagerenget - har fortsatt valgfagtilbudet, og med godt resultat i følge skolenes egne folk.

Ved begge skolene blir valgfagstilbudet gitt i 2 t. pr . uke i 4. og 5. klasse, og i kombinerte grupper. Ved Oksvoll skole kan elevene velge mellom alternativene musikk, heimstell og kropps-øving, mens en ved Fagerenget har forming og heimstell som alternativ til musikk. Begge skolene har små kull - i alt 46 elever på de to aktuelle klassetrinn - og det er derfor ikke mulig å undervise i mer enn to valgfagsgrupper pr. år ved hver skole. Dette innebærer at elever som har valgt "lite populære" alternativ blir plassert på andre grupper. Slik plassering har imidlertid ikke ført til problem for undervisningen, heller ikke for musikk. Ovennevnte forhold har bl.a. ført til at en ved Oksvoll ikke hadde musikkgruppe i ett år på grunn av lite valg.

Ved begge skolene har en gode erfaringer med ordningen. Valgfagene har ikke ført til timeplanproblem, men en har derimot hatt vansker med lærerressurs og romfordeling i enkelte år. Ingen av skolene har egen musikk lærer, og musikkgruppene har derfor i alle år blitt undervist av lærere uten noen form for formell musikalsk bakgrunn. All undervisning har blitt ivaretatt av skolens egne lærere, og en har i så måte ikke hatt noen form for kontakt eller støtte fra musikk skolens folk. Instrumentalopplæringa er dermed begrenset av hvilke instrument skolens lærere mer eller mindre tilfældig føler seg i stand til - og villige til - å undervise i. Ved Oksvoll skole har en drevet med nokså varierte instrumentale aktiviteter,

mens valgfagstilbudet ved Fagerenget i realiteten har vært valgfag gitar. Samtlige av våre informanter mente likevel at tilbudet har bedret musikkmiljøet ved skolene. Ved Oksvoll skole deltar således valgfagsgruppa i musikkundervisninga for andre klasser, noe som har ført til vesentlig styrking av musikalske aktiviteter i denne.

Selv om valgfagsordningen altså har fungert bra ved de to skoler den har prøvd, så har den ikke fått gjennomslag i grunnskolen i Bjugn. Ved den største skolen, Botngård, med sine 101 elever på de aktuelle trinn, har en til nå stilt seg avvisende til forslaget om valgfag. Allerede musikkskoleutvalget av 1976 sitt forslag om valgfag skapte sterk debatt blant lærere og foreldre tilknyttet Botngård skole. Så vidt vi har kunnet bringe på det rene var det særlig utvalgets eksempel på timeplanteknisk løsning som utløste de største motsetningene. Lærerne beklaget at forslaget ikke var forelagt dem før det ble endelig utformet. Dessuten pekte en på at i følge forslaget kom formingsfaget til å bli skadelidende. Vi har ellers inntrykk av at mange lærere mener at valgfagsundervisningen innebærer en urimelig prioritering av musikkfaget i forhold til andre fag ved skolen.

Våren 1980 vedtok lærerrådet likevel at det burde innføres valgfagsundervisning også ved Botngård skole. En skulle tro at problemene dermed var løst. Vårt intervju med rektor ved skolen gjorde det imidlertid klart at det likevel ikke ville bli valgfagstilbud ved Botngård skole høsten 1980 (senere bekreftet). Rektor Overrein hevdet at hovedproblemet var musikkskolens krav om små grupper. Hverken rom- eller ressurssituasjon tillot grupper med under 10 elever, noe musikkskolen ikke ville akseptere. Overrein pekte ellers på at en i fordeling av ressurser innen skolen var forpliktet til å ta like hensyn til alle fag, og at musikk altså ikke burde settes i en særstilling. Saken står altså fortsatt i stampe ved Botngård skole.

Vi må altså konkludere med at en ikke har fått fullt gjennomslag for grunnskolens del av integrert instrumentalundervisning. En

har likevel ikke gitt opp håpet om at dette kan la seg løse med tiden. Såvel skolesjef som skolestyrets formann uttrykte håp om at samarbeidet mellom Botngård skole og BKM ville endre seg til det bedre, slik at også denne skolen kunne realisere skolestyrets prinsippvedtak om valgfagsundervisning og integrert instrumentalopplæring. Vi kan derfor ikke hevde at dette forsøket har vært mislykket; egentlig har det vel ikke blitt fullt ut prøvet i og med at den største skolen har stått utenfor denne del av forsøket. Våre resultater peker likevel på et viktig forhold: valgfagsundervisning lar seg realisere med tilfredsstillende resultat også ved skoler med få elever. Tilbudet er imidlertid både i mengde og innhold svært følsomt for lærernes instrumentale erfaringer, med mindre en henter lærekrefter utenfra. Dette har en ikke gjort i Bjugn. Valgfagsundervisningen har derfor blitt en sak for grunnskolen alene, riktignok med musikkskolen (SMF) som initiativtager og "inspirator".

Faglig service. Vi kan umiddlebart slå fast at heller ikke den faglige service til grunnskolens obligatoriske undervisning har fungert etter forutsetningene. Det er svært få av grunnskolens musikk lærere som har deltatt på kurs arrangert ved SMF, og fagrettlederressursen har heller ikke blitt særlig utnyttet. Musikkskolestyreret har samtidig fungert som fagrettleder i kommunen, med 6 timer nedsatt lesetid for formålet. Per-H. Moan hevder at til tross for tilbud om hjelp fra fagrettleder er det få lærere som har benyttet denne. De faste besøkene rundt om på skolene ble derfor etterhvert opplevd som lite fruktbare, og en stadig større del av tid avsatt til dette ble derfor benyttet til saker vedrørende det frivillige musikkskoletilbudet. Dette satte lederen i en vanskelig stilling. På den ene siden følte han ansvar for å gi faglig service til musikk lærere som ytret lite aktivt ønske om dette, mens han på den andre side skulle ivareta en relativt svakt dimensjonert lederfunksjon (1/3 stilling) for en raskt voksende musikkskole. Vi er enige med Moan i at dette var en nær sagt umulig situasjon, og at resultatet naturlig nok måtte bli kronisk dårlig samvittighet for de oppgaver som føltes minst aktivt påtrengende: fagrettlederfunksjonen. F.o.m. 01.08.1980 er lederfunksjonen utvidet til 1/2 stilling med tittel rektor, mens fagrettlederfunksjonen som separat funksjon

samtidig faller bort. Dette endrer imidlertid ikke særlig på situasjonen i og med at musikkskolens leder pr. instruks samtidig skal ivareta funksjonen som fagrettleder i musikk i kommunen.

Vår spørreskjemaundersøkelse viser klart at musikk lærerne i grunnskolen i Bjugn har som gruppe relativt svak utdanning i faget. Dette burde tilsi at de også har stort behov for faglig støtte for sitt arbeide. Svarene på spørreskjemaet gir da også klart uttrykk for dette: svarene viser klar diskrepans mellom reell og ideell situasjon når det gjelder tilgang på kurs i musikkmetodikk, instrumental/vokalkurs, fagveiledning ved fagkonsulent, og støtte til faglig materiale. Ser vi samtidig på den lave kursdeltagelsen (3 av 21 respondenter) og effekten av fagrettleder-tjenesten etc., må vi kunne hevde at SMF foreløpig har hatt liten betydning for grunnskolens musikk lærere.

Ser vi så på musikk lærernes svarfordelinger m.h.t. forsøket generelt, er det klart at de fleste var - og er - positivt innstilt overfor musikkforsøket. Det er imidlertid mye som tyder på at de har lite kjennskap til hva forsøket egentlig innebærer, og at de heller må betraktes som tilskuere enn som deltagere i dette. Dette kommer bl.a. til uttrykk ved at det er påfallende lave svarfrekvenser på svært mange av skjemaets spørsmål. Når det gjelder effekten av musikkskolens tilbud, er det høyst varierende meninger om musikkskoleelevenes betydning for skolens musikkundervisning, og om den praktiske nytten av skolekonsertene. Våre intervju viser likevel at i alle fall enkelte lærere har hatt positivt utbytte av musikkskolens elever i sin undervisning i musikk og i andre fag.

Vi må altså konkludere med at SMF i Bjugn ikke har vært like vellykket innen grunnskolen som i det frivillige tilbudet. Dette er for så vidt lett forståelig: Mens det frivillige tilbudet var en nyskapning i kommunen, måtte f.eks. valgfagstilbudet konkurrere mot vel etablerte organisatoriske prinsipper. Det er kanskje av betydning at dette tilbudet nettopp fikk nedslag i de mindre skolene, med færre organisatoriske og administrative forhold å ta hensyn til. Våre resultater kan kanskje illustrere at det all-

tid er lettere å etablere nye tilbud på ledige marked, enn å introdusere faglige endringer som har konsekvenser for vel etablert organisatorisk og faglig praksis.

3. Sammenfattende konklusjoner. Musikkforsøket i Bjugn har hatt sin vesentligste hovedtyngde i den frivillige instrumentalopp-læringa. Ser vi tilbake på resultatene må vi vel kunne hevde at dette samtidig framstår som forsøkets viktigste reelle målsetning: å etablere en frivillig instrumentalopplæring - d.v.s. musikkskole i kommunen. En synes å ha lyktes svært bra i dette, kanskje i større grad enn deltakerne selv forventet. Samtidig har en maktet å realisere i alle fall en del av det vi har kalt forsøkets musikkpolitiske målsetning: å skape et likeverdig tilbud, uavhengig av musikalske forutsetninger, geografisk tilhørighet, og økonomisk evne. Åpent opptak er gjennomført uten unntak, og tilbudet har også fått en etter måten god geografisk spredning ved den desentraliserte undervisningen. Vi er mer usikre når det gjelder den økonomiske side av saken, men vi må vel kunne hevde at tilbudet ikke vil være fullt ut likeverdig før all undervisning er gratis.

Ser vi så på de andre målformuleringen for musikkskolen, er det klart at en har realisert den kvantitative målsetning langt ut over det en hadde forventet. Et elevtall svarende til ca. 1/3 av alle barn og unge i kommunen må betraktes som et meget "respektabelt" resultat, også om skolens kvalitative mål. Våre informanter blant skolefolk og foreldre etc. uttrykte stor tilfredshet med resultatene. Vi tror da også at musikkskolens lærere har gitt en fullt ut tilfredsstillende begynneropplæring. Flere av dem hevder imidlertid at de ikke føler seg i stand til å gi undervisning til viderekomne elever. Musikkskolen har samtidig hatt relativt lite å tilby sine lærere i form av kurs og annen faglig styrking, og en har heller ikke lyktes i å trekke kvalifiserte musikk-lærere til kommunen. Vi kan derfor ikke se bort fra at musikkskolen etterhvert vil få stadig større vansker med å tilfredsstille elevenes behov for undervisning. Vi må derfor konkludere med at det synes å være et stykke igjen før en har nådd opp til et kvalitativt rimelig nivå.

Gjennom utstrakt utadrettet virksomhet har musikkskolen også realisert i alle fall en del av sin sosiale målsetning, samtidig som dette har bidratt til å befeste skolens posisjon. Flere av våre informanter pekte på at musikkskolen samtidig har ført til et bedre barne- og ungdomsmiljø i kommunen. Vi kan ikke ta reell stilling til dette, ut over å bemerke at påstanden vel ikke er urimelig tatt i betraktning av at 1/3 av alle barn og unge i grunnskolealder er opptatt med musikalske aktiviteter på ettermiddagstid. Endelig må vi peke på at musikkskolen også har lyktes i å styrke i alle fall en del av det frivillige musikkliv, spesielt gjennom aspirantopplæringa til skolekorpsene. Det frivillige musikkliv har imidlertid flere uløste behov, og det er derfor mer å hente på dette feltet.

Forsøket har foreløpig ikke falt like heldig ut i grunnskolen. Instrumentalopplæring som valgfag har foreløpig blitt tilbudt til bare 1/4 av grunnskolens elever på de aktuelle klassetrinn. Forsøkets organisatoriske mål - integrert instrumentalopplæring - er derfor foreløpig ikke realisert i særlig grad. Forsøket har likevel vist at valgfagsundervisning kan gjennomføres også i små skoler. Det arbeides også aktivt for å løse konflikten med Botngård skole, slik at tilbudet kan omfatte samtlige elever på de aktuelle klassetrinn. Målet er derfor ikke oppgitt.

Også den faglige service til grunnskolen har vært av beskjedent omfang. Fagrettleder-ressursen har blitt lite utnyttet, og det er svært få av grunnskolens musikkklærere som har formell utdanning i faget, og det er derfor stort behov for faglig styrking av lærerstaben. Vi må derfor konkludere med at det er et godt stykke igjen til målet på dette punkt: å gi alle barn og unge del i musikkskolens tilbud gjennom kvalitativt bedre musikkundervisning i grunnskolen.

Musikkforsøket i Bjugn har altså resultert i en vel etablert musikkskole, mens det i mindre grad har hatt forventet effekt for grunnskolen. Vi kan likevel ikke hevde at forsøket har vært mislykket vis a vis grunnskolen. Vi vil heller påstå at viktige deler av forsøket foreløpig ikke er utprøvd i skolen, fordi den største skolen i kommunen foreløpig har stått utenfor

forsøket. De to ledd i forsøket - grunnskolen og frivillig opplæring - har på mange måter utviklet seg i ulik takt. Dette illustrerer at det ofte er lettere å skape noe nytt enn å endre det bestående.

VI. KRITISKE PROSESSER.

Hvorfor gikk det som det gikk? I det følgende skal vi se på en del forhold som etter vår mening har hatt avgjørende betydning for resultatene i Bjugn.

1. Arven fra Trondheim. Initiativet til musikkskolen i Bjugn - i alle fall i den spesielle form - kom egentlig fra Trondheim. Kåre Opdals ideer fant etterhvert gjenklang hos bl.a. den senere musikkskolelederen Per-Henning Moan og hos skolesjef Arne Olden. Etter dette var det tilsynelatende bare en mening om hvilken utforming en framtidig musikkskole i Bjugn måtte få: mønsteret var Trondheim kommunale musikkskole. I Bjugn tok en derfor allerede på et tidlig tidpunkt sikte på sentrale ideer som åpent opptak, desentralisert undervisning, gruppeundervisning etc. Disse viktige prinsippene kom ikke inn i en allerede etablert praksis, og sjansene for at de skulle kunne gjennomføres var derfor desto større. Vi mener dette bl.a. er en av grunnene til at f.eks. gruppeundervisningen har falt så heldig ut i Bjugn.

Men arven fra Trondheim hadde også betenkelige sider, i alle fall sett fra politikernes side. Ved å overta de sentrale prinsipp fra Trondheim, arvet en samtidig en del "ubehagelige" problem: forsøket fikk dimensjoner - og dermed økonomiske konsekvenser - som ingen hadde forutsett. Egentlig hadde en tenkt seg en forsiktig start i Bjugn. Prinsippet om åpent opptak innebærer imidlertid at virksomheten ville øke i takt med etterspørselen, i alle fall så lenge politikerne var villige til å betale gildet. Og det holdt hardt i 1979. Budsjettet for dette året viste en utgift for kommunen svarende til kr. 51.80 pr. innbygger. Skolesjefen hevdet at "...dette var en verdensrekord ingen parter er tjent med". Samme person mente også at det bare var hensynet til forsøket som den gang reddet musikkskolen.

Til arven fra Trondheim hører også status som forsøkskommune. Det er egentlig uklart hvilken beslutningsprosess som førte til Bjugns deltagelse i forsøket. Begrepene SMF og "forsøket" forekommer ikke i forarbeidene til musikkskolen, og heller ikke i andre offisielle dokument om saken. Så vidt vi har kunnet finne ut foreligger det ingen offisiell beslutning på kommunalt plan om deltagelse i SMF. Ingen synes heller å ha stilt spørsmål om dette. Det synes som om Bjugn automatisk ble del av forsøket ved å opprette en musikkskole bygd på samme prinsipp som TKM. Like fullt har Bjugn hatt store fordeler av sin forsøksstatus, ikke minst på økonomisk plan. Det er like fullt klart at det ikke var økonomiske motiv som lå bak kommunens beslutning om å følge Trondheimsmodellen for musikkskolen, men faglige begrunnelser. Med henvisning til den senere statsstøtten hevdet skolestyrets formann således at: "Vi visste egentlig ikke hvor heldige vi var da vi gikk med i Trondheimforsøket i 1977".

Arven fra Trondheim innebar også at en kunne trekke veksler på TKM's erfaringer og materiell på faglig plan. Ingen av musikkskolens lærere hadde særlig erfaring fra pedagogisk virksomhet, og kursene arrangert av SMF var derfor til uvurderlig hjelp i en begynnerfase. En dro også på private studiebesøk til kolleger i Trondheim. På mange måter kom Bjugn til duket og dekket bord på dette området, noe som gav instrumentalopplæringa - da særlig med tanke på gruppemetoden - en "flying start". Etter begynnerfasen har kontakten med Trondheim så vidt vi kan bedømme vært heller liten. Musikkskolelederen har nok hatt løpende kontakt med prosjektleder Harry Rishaug, men en har ikke etablert noen fast rutine for prosjektlederens forhold til Bjugn. Bjugn har heller ikke vært fast representert i forsøksutvalget i SMF. TKM og SMF's rolle vis a vis Bjugn har mest hatt karakter av "fødselshejelp", mens musikkskolen i Bjugn etterhvert har måttet lære å stå på egne ben.

2. Markedsføring. Historien om SMF er ufullstendig dersom en ikke peker på den sentrale rolle som pågående og effektiv markeds-

føring har hatt for prosjektet i Bjugn som i Trondheim. Vi ser det slik at Per-Henning Moan har vært en fremragende PR-mann for musikkskolen i Bjugn, samtidig som hans egen person ikke har fått dominere bildet. I Bjugn dreide det seg mindre om å selge ideer, men mer om å selge resultater. Gjennom omfattende utadrettet virksomhet kort tid etter at instrumentaltilbudet var satt i gang, demonstrerte musikkskolen sin egen berettigelse samtidig som den gjorde tilbudet ytterligere kjent blant befolkningen. Vi tror dette var et meget heldig "grep", av stor betydning for skolens raske vekst og dermed også sikre posisjon i kommunen. Nå har Moan også på andre måter vist forståelse for betydningen av PR, blant annet gjennom aktive framstøt overfor lokalpressen. Avisa Fosna-folket er aldri uvitende om små og store begivenheter innen musikkskolen.

3. Eierforhold. Som påpekt annet sted er eierforhold av sentral betydning for gjennomføring av forsøksvirksomhet, bl.a. fordi dette gir personlig interesse for å gjøre forsøket vellykket.

En skulle tro at eierforholdet ikke ville medføre særlige vansker for forsøket i Bjugn, fordi både grunnskole, frivillig musikkliv, foreldrene og kulturstyret var representert i de forberedende og senere musikkskoleutvalg. Det synes da også å være slik at alle nevnte parter føler delaktighet i selve musikkskolen, og at denne gjennom utadrettet virksomhet etterhvert har utvidet eierforholdet også til større deler av befolkningen i kommunen. Det har med andre ord blitt vår musikkskole.

Saken stiller seg noe anderledes når det gjeldet forsøket i sin helhet. Det synes helt klart at dette ikke betraktes løsrevet fra musikkskolen, og at det derfor også oppfattes som musikkskolens sak. Dette er da heller ikke så merkelig tatt i betraktning at det nettopp var musikkskolen de forberedende arbeidene og vedtaket i 1977 dreide seg om. Riktignok vedtok man samtidig å innføre valgfagsundervisning i grunnskolen, men dette ble nærmest betraktet som et ledd i musikkskolens virksomhet, og seilte under dennes navn. Satt på spissen kan en si at grunnskole og

det frivillige musikkliv nærmest har blitt oppfattet som objekt for en forsøksvirksomhet i musikkskolens regi, og ikke som sidestilte parter i forsøket. Det er i alle fall klart at det i Bjugn ikke skilles mellom forsøket og musikkskolen, hverken offisielt eller blant deltagerne. SMF er et så godt som ukjent begrep i Bjugn.

Vi tror dette ligger bak noen av de vansker forsøket har hatt overfor frivillig musikkliv og grunnskolen. Forholdet til frivillig musikkliv har bydd på minst problem. Men musikkskolens utspill om å overta aspirantopplæringa ble først møtt med skepsis fra to av korpsene. En av grunnene var nettopp frykt for å miste kontrollen, d.v.s. frykt for å bli dirigert utenfra. Når forholdet nå har blitt så bra, skyldes det erfaringer med at denne frykten var grunnløs og at musikkskolens tilbud egentlig hadde mye å tilføre korpsene.

Debatten om valgfagsundervisningen ved Botngård skole synes også å ha en viss bakgrunn i manglende eierforhold. Et sentralt anke-mål mot forslaget i Innst. 76 til timeplanteknisk løsning var nettopp at dette ikke var drøftet med lærerne på forhånd. Vi har inntrykk av at eierforholdet fortsatt står i veien for løsning av dette spørsmålet, og at musikkskolen og dens virksomhet her betraktes, som grunnskolen, uvedkommende. Rektor ved skolen hevder således at skolen ikke kan imøtekomme musikkskolens krav om grupper med under 10 elever. Denne kan tyde på at skolen nettopp opplever seg selv som objekt for forsøksvirksomhet, slik vi tidligere antydte. Ellers har vi inntrykk av at manglende eierforhold også kan ligge bak det mislykkede forsøket med valgfag ved Sandnes skole. Slik vi har fått forsøket beskrevet, var det nokså halvhjertet og dermed nærmest dømt til å mislykkes.

KAPITTEL 4.SMF I SANDNES
v/Inge Vinje

INNLEDNING

Det kan i utgangspunktet synes noe merkelig at vi i evalueringen av SMF også har valgt å foreta en casestudie i Sandnes, som først ble med i forsøket høsten 1978 og som gjennomførte åpent opptak for første gang høsten 1979. Musikkskolen har lang tradisjon i Sandnes med formell start allerede i 1966. Det nære samarbeid som har utviklet seg, både med grunnskolen og det frivillige musikkliv, gjør at vi ikke kan trekke slutninger om hvilke kvalitative endringer som er gjennomført på grunn av den mer formelle deltakelse i SMF. Vår begrunnelse for å velge denne case-studien er at Sandnes allerede på et svært tidlig tidspunkt synes å ha vært påvirket av flere av de grunnleggende ideer i SMF. Musikkskolen hadde blant annet et nært samarbeid både med grunnskolen og det frivillige musikkliv, ved at det i samtlige skolekretser i kommunen ble drevet instrumental-/vokalopplæring i tilknytting til skolekor og skolekorps, og ved at enkelte barneskoler også hadde forsøk med praktisk-estetiske valgfag. Allerede i 1974 hadde musikkskolen også startet opp med alternative pedagogiske modeller - gruppeundervisning. Vi tror videre at svært mange av de prosesser og problemer som har skjedd i samarbeidet mellom musikkskolen, grunnskolen og det frivillige musikkliv vil kunne ha stor læringsverdi for andre kommuner. I tillegg er Sandnes den eneste av kommunene i SMF som har forsøkt musikkbarnehage systematisk som en integrert del av musikkskolen, og som har sine spesielle grunnopplæringsmidler (se side 5) "som et bindeledd" mellom musikkskolen, grunnskolen og det frivillige musikkliv.

Som nevnt gjør den sene formelle deltakelse i forsøket det umulig å skille mellom utviklingen av musikkskolen og SMF i Sandnes. Vi har derfor valgt å bygge opp case-studiet, resultatene fra intervju- og spørreskjemaundersøkelsen, ved at vi først gir en kort oversikt over utviklingen av musikkskolen i Sandnes. Deretter ser vi hvordan musikkopplæringen totalt (heretter kalt SMF) blir vurdert av lærerne

i musikkskolen, lærere i grunnskolen og representanter for det frivillige musikkliv. Til sist vil vi ta for oss resultatene av SMF i Sandnes og kritiske prosesser; hendelser, arbeidsmåter og strategier som har hatt innflytelse på forsøkets utvikling.

UTVIKLINGEN AV MUSIKKSKOLEN.

Etter initiativ fra dirigenten, organist Kåre Opdal, vedtok Sandnes Orkesterforening i 1963 at det skulle opprettes en orkesterskole. Høyland og Sandnes kommuner gikk inn for å gi økonomisk støtte til skolen. Høsten 1964 startet skolen med 49 elever og med Odd Leren som leder og dirigent for elevorkestret. Leren var dessuten formann for styret, som for øvrig besto av Bjørn Line, forretningsfører, og Kåre Opdal, Orkesterforeningens representant.

Elevorkestret hadde sin første interne konsert før jul i 1964, mens debutkonserten ble holdt allerede i april 1965. Ved utgangen av 1964 hadde skolen 62 elever på de forskjellige orkesterinstrument.

I november 1965 ble det opprettet egen koreklasse med 31 elever, slik at en ved utgangen av året hadde 100 elever. I alt var det 17 lærere.

I 1966 ble skolens navn endret til Sandnes musikkskole, og vedtektene ble endret slik at andre aktiviteter kunne settes i gang. Det ble startet musikkbarnehage med 120 elever. En pianoklasse med 20 elever ble startet i 1967. Da det ikke var mulig å oppnå kommunalt tilskott til musikkbarnehagen, ble den innstilt fra høsten 1967.

Ved utgangen av 1967 hadde skolen ialt 180 elever, derav 50 i koreklassen.

Disse første årene var driften og administrasjon i vesentlig grad basert på stor frivillig innsats fra leder og lærere. Det var pionerånd og det store "syn for saken" som var drivkraften. Det første styret innså allerede etter ett års drift at skolens aktivitet måtte inn i fastere opplegg med større engasjement fra kommunenes side.

Bystyret vedtok høsten 1968 å gjøre musikkskolen kommunal, med eget

styre som skulle være underlagt skolestyret.

Det ble opprettet 1/2 stilling for undervisningsleder. Organist Kåre Opdal ble tilsatt i denne stillingen fra januar 1969. Han forsøkte å få utbygd skolen, slik at den etter en 3-års periode kunne dekke det store behovet for frivillig musikkopplæring i kommunen. Utbyggningsutvalgets planer hadde som mål å få ca. 550 elevplasser etter en 3-års periode. Kommunens økonomi tillot imidlertid ikke en slik utbygging.

Elevtallet i individuell undervisning stagnerte derfor slik at det høsten 1974 var ca. 200 elever og i tillegg ca. 280 i musikkbarnehagen og de ulike kor.

Kåre Opdal sluttet som undervisningsleder sommeren 1972, og Harald Bjørgan ble midlertidig engasjert som ny undervisningsleder fra 01.08.72 og senere fast tilsatt fra 1974.

5-ÅRS UTBYGGINGSPLAN:

Høsten 1972 kunne et utredningsutvalg med mandat fra formannskapet legge fram en 5-årsplan for perioden 1973 - 1977 (denne 5-årsplanen kan fås ved henvendelse til Sandnes musikkskole). Utredningen la opp til ca. 10% økning i undervisningstimetallet og kom dessuten med en del konkrete forslag angående administrasjon, oppretting av faste lærerstillinger m.m. 5-årsplanen ble aldri realitetsbehandlet i de politiske organer, bortsett fra i musikkskolens styre. Planen ble likevel benyttet ved budsjettering og videre utbygging i perioden, og de konkrete forslag ble i store trekk gjennomført.

MUSIKKBARNEHAGEN:

Musikkbarnehagen med 120 barn måtte som nevnt, etter kun ett års drift innstille virksomheten i 1967, da det ikke lyktes å oppnå kommunalt tilskudd. I 1972 fikk musikkskolen starte musikkbarnehage med 60 barn, under forutsetning av at den var selvfinansiert. Allerede året etter fikk en plass til 140 barn fordelt på 5 steder. Senere har en hatt en jevn utvikling. Fra og med 1978 ble det også gitt et

mindre kommunalt tilskudd for å unngå for høy kontingent. I 1979 er det ca. 300 barn fordelt på 10 undervisningssteder. Totalt er det ca. 25% av alle 5- og 6-åringer i kommunen som får dette førskoletilbudet.

GRUNNOPPLÆRING VED BARNESKOLENE:

Sandnes lokallag av musikkskolen startet med grunnopplæring på fiolin i skolekretsene allerede i 1966. Denne aktivitet ble en del av musikkskolen, da denne ble kommunal i 1969.

Etter initiativ fra musikkskolen ble denne form for desentralisert musikkskoleundervisning utvidet til å dekke vokalopplæring, opplæring på et instrument eller opplæring i samspill/sang.

Ansaret for grunnopplæringen ble lagt til barneskolene i et forsøk på å få dette godkjent som et utvidet grunnskoletilbud, slik at en kunne oppnå statsstøtte. Søknaden om statsstøtte ble imidlertid avslått.

Etter svensk mønster fikk en vedtatt regler, slik at hver barneskole skulle få 1. uketime pr. 50. elev, med et minimum på tre timer (senere fem). Først i 1977 ble timetallet budsjettert i samsvar med reglene.

Grunnopplæringen fungerte ikke etter forutsetningene, særlig på grunn av at de budsjetterte midler ikke var i samsvar med de vedtatte fordelingsreglene (se over). Det viste seg også nødvendig med en koordinerende instans som kunne få ansvar for både budsjettering, tilsetting av lærere og praktisk gjennomføring. Etter initiativ fra musikkskolen og med oppslutning fra alle berørte parter, ble grunnopplæringen flyttet over til musikkskolens budsjett som egen konto for den desentraliserte virksomhet. I 1979 har en i grunnopplæringen 170 korpsmedlemmer, ca. 50 skolekormedlemmer og ca. 70 strykere, og dessuten elever på bl.a. gitar, piano og blokkfløyte. Grunnopplæringen er dermed blitt en del av det totale tilbud om instrumenttal og vokal opplæring som musikkskolen administrerer.

Høsten 1974 ble undervisningslederstillingen omgjort til full stilling med undervisningsplikt, 3 av lærerne fikk fast tilsetting i ordnede stillinger, og kontorassistenten fikk fast 1/2 stilling.

Høsten 1974 kunne musikkskolen ta opp 32% av alle søkerne. Eleven ble tatt opp etter en musikalsk test.

I 1978 ble det vedtatt en ny målsetting for musikkskolen. Den nye målsettingen ga et klarere uttrykk for de ideer en hadde arbeidet for i mange år. Det viktigste her var å få gitt en kvalitativt sett best mulig undervisning uten ekskluderende elevkontingenter til alle interesserte barn og unge. Begrepet ÅPENT OPPTAK innbefattet dessuten at undervisningen er organisert uten noen form for forskole, notekurs e.l. Barnet får begynne direkte på det ønskede instrument, hvis det har de nødvendige fysiske forutsetninger og modenhet.

Innenfor det pedagogiske opplegg har musikkskolen i de siste år arbeidet mye med gruppeundervisning for nybegynnere. Da dette er et relativt nytt metodisk opplegg, har skolen satset på å gi lærerne en best mulig innføring og skolering i dette. Her har det nære samarbeid med SAMORDNET MUSIKKFORSØK I TRONDHEIM gitt verdifull støtte. Sandnes musikkskole kom med i dette forsøket fra og med høsten 1978, og fra høsten 1979 er alle søkere tatt opp, dvs. over 500 nye elever fordelt på grunnopplæring i skolekretsene og sentralisert undervisning. Det åpne opptak ble mulig grunnet en kombinasjon av positiv holdning hos politikerne i kommunen og noe statsmidler

Skolen har ca. 1450 elever og 50 ansatte totalt, med undervisning 15 steder i kommunen.

MUSIKKSKOLENS VURDERING AV SMF

Lærerne ved musikkskolen har generelt en svært bra musikkutdanning. Over 80 % er enten utdannet ved musikkonservatorium/musikkhøgskole, eller de har mellomfag, hovedfag i musikk. I vår undersøkelse av hvor disse høgt kvalifiserte musikk lærere hadde sin hovedinteresse, viste intervjuundersøkelsen at de i overveiende grad var knyttet til de

aktiviteter som foregår på musikkskolen og i denne regi. Målsettingen om at musikkskolen gjennom sin virksomhet skulle støtte grunnskolens obligatoriske musikkundervisning og de praktisk-estetiske valgfags-tilbud var langt på vei fremmed for dem. Når dette, vårt klare inntrykk etter intervjuene, ikke kommer klart fram i resultatene fra spørreskjemaet, (se vedlegg) tror vi dette har nær sammenheng med det gode forhold musikkskolelærerne har med grunnskolen gjennom "grunnopplæringen" og som kordirigenter.

Fra musikkskolens ledelse ble forholdet til grunnskolen pekt på som den del av målsettinga det hadde vært vanskeligst å få gjort noe effektivt med. Bjørgan, rektor ved musikkskolen, sier om dette: "Jeg må innrømme at vi ikke har nådd svært langt i arbeidet med å nå denne målsettingen. Dette skyldes i vesentlig grad to forhold: For det første har vi siden 1977 forsøkt å få to undervisningsinspektører ved musikkskolen, som samtidig skulle ta seg av fagveiledning i grunnskolen og musikkskolens desentraliserte virksomhet.

For det andre har vi satset på at utviklingen innen grunnskolens musikkfag må skje på grunnskolens premisser, med grunnskolens ressurser og i samsvar med mønsterplanen. En eventuell fornyelse og utvikling i grunnskolen er derfor avhengig av den holdning grunnskolens egne lærere har til faget. Vi har primært forsøkt å påvirke denne holdningen. Det har vært vanskelig, særlig på grunn av det forhold jeg først pekte på".

Når det gjelder synet på arbeidsformene ved musikkskolen synes det å være relativt stor forskjell mellom lærerne og ledelsen. Intervjuene kan tyde på at den vesentligste årsaken til denne forskjellen ligger i synet på gruppeundervisningen. Lærerne var her klart mer skeptiske til denne enn ledelsen. Som ansvarlig ved skolen, vil ledelsen i større grad være oppmerksom på at bevilgningene til skolen er nært knyttet sammen med åpent opptak, og den eneste måten å gjennomføre åpent opptak på innenfor den økonomiske ramme, er en relativ utstrakt bruk av gruppeundervisning. Når lærerne ble spurt om musikkskolen bør bygge på åpent opptak, fikk vi denne svarfordeling:

uenig			enig	
.	.	.	.	.
3	2	1	4	11

Dette kan synes svært bekreftene, men når de blir spurt om det bør stilles faglige krav til instrumental-/vokalopplæring, (se vedlegg) er de ikke lenger like overbeviste. Dette kan tyde på at vi får et forventet lærersvar ved å nevne begrepet åpent opptak direkte. Denne antakelsen understrekes også av at ca 45% av lærerne mener at de elever som i dag går på musikkskolen ikke har forutsetninger for å gå der.

Vurderingen av det faglige nivå ved musikkskolen er jevnt over positiv (se vedlegg). De lærere som har deltatt i kurs, er jevnt over svært fornøyde med disse. De ønsker imidlertid en forbedring av kursene når det gjelder relevansen til den praktiske gjennomføringen av undervisningen. Både i intervjuene og i resultatene av spørreskjemaundersøkelsen går det fram at lærerne ser musikkskolen som svært viktig i utviklingen av den faglige kvalitet av instrumental- og vokalopplæringen i grunnskolen og i kor, korps og orkester. Vår opplevelse av at lærerne har stor tillit og tro på egen institusjon støttes også av lærernes vurdering av den tiltro foreldrene har til kvaliteten av tilbudene ved musikkskolen. Generelt sett synes det riktig å si at musikkskolens lærere ser musikkskolen som et nødvendig ressurscenter i oppbyggingen av musikklivet i skole og innenfor det frivillige musikk-liv.

Som nevnt, tyder mye på at synet på gruppeundervisning avviker noe mellom ledelsen og lærerne i Sandnes. En sammenlikning mellom synet på gruppeundervisning mellom lærerne i Sandnes og Trondheim, viser at lærerne i Trondheim jevnt over har større tro på gruppeundervisningen. Dette kan ha en viss sammenheng med at det prosentuelet er flere lærere med pianoundervisning i Sandnes enn i Trondheim, men dette synes likevel ikke å forklare hele forskjellen. På bakgrunn av at lærerne i Trondheim stort sett har lengre erfaring med gruppeundervisning, ligger det nær å tro at erfaring med gruppeundervisning gir større innsikt og løsningsevne overfor de pedagogiske problemer

som er knyttet til denne modellen, og dermed også en mer positiv holdning til undervisningsmåten.

Samarbeidet mellom musikkskolen og det frivillige musikkliv vurderes positivt innenfor alle aktiviteter. En av lærerne sa det slik: "Det kan ikke være tvil om at forholdet mellom musikkskolen og det frivillige musikkliv er positivt, svært mange av oss er jo en del av det selv, som ledere for kor, korps og orkestre."

Forholdet til orkestrene kommer likevel i en særstilling. Dette har muligens sammenheng med utviklingen av musikkskolen i Sandnes (se 3). Intervjuene både med ledelsen i musikkskolen og med flere representanter fra det frivillige musikkliv, spesielt korpsdirigentene viste imidlertid at denne vurderingen må ses på bakgrunn av den skepsis flere innenfor det frivillige musikkliv tidligere hadde til musikkskolen. Det synes nemlig ikke å være tvil om at det hele tiden har vært en positiv utvikling i dette forholdet, og at dette er grunnen til at den nå vurderes svært positiv. Samarbeidet mellom musikkskolen og korpsene synes imidlertid å ha langt igjen før begge parter er tilfredse. Ledelsen ved musikkskolen pekte på at det av og til kunne svikte, både i mangel på informasjon og samordning.

Samarbeidsformene mellom grunnskolen og musikkskolen synes i Sandnes å være mindre utviklet enn mellom musikkskolen og det frivillige musikkliv. Årsakene til dette mener lærerne ved musikkskolen ligger i at skolene vet svært lite om musikkskolens tilbud totalt, (i parentes bemerket har bare ca 20% av lærerne ved musikkskolen vært med på å gi informasjon til skolene/det frivillige musikkliv som SMF), at de ofte er lite villige til å prioritere musikkfaget med rammetimer, og at skolene har utviklet egne opplegg uavhengig av musikkskolen. Intervjuene tyder imidlertid på at årsakene stikker langt dypere. Det synes ikke som verken skoleadministrasjon, rektorene eller lærerne er overbevist om at den måten SMF (musikkskolen) nå drives på vil styrke den obligatoriske eller valgfagsundervisningen i musikk. (Vi vil komme nærmere tilbake til dette under kritiske prosesser).

Når ønsket om og behovet for samarbeid likevel blir så sterkt understreket av lærerne ved musikkskolen, trekker vi den slutning at de fremdeles vurderer det slik at en har et langt skritt igjen før mål-

settingen i forhold til grunnskolen er nådd.

Vi finner det også viktig å ta med at motiveringen til lærerne ved musikkskolen synes svært høy. Det virker som om de aller fleste betrakter musikkskolen som en god og sikker arbeidsplass. Det er kun en av lærerne som svarer positivt på spørsmålet om å søke en annen stilling så snart mulighetene byr seg. Flere av lærerne ved musikkskolen nevnte imidlertid i intervjuene at de var svært misfornøyd både med arbeidstiden og at de ikke fikk noen spesiell godtgjørelse for kveldsarbeid. Denne uttalelsen fra en, er representativ. "Hvorfor kan ikke timene i musikkskolen legges i tilknytting til skoletiden for elevene, det ville vært mye bedre både for dem og for oss... Da hadde jeg også sluppet å ergre meg over at vi ikke blir betalt for kveldsarbeid.."

Det at spørreskjemaene (se vedlegg 7) og intervjuene totalt likevel viser en svært motivert og interessert lærerflokk, tyder på en svært stor grad av tilfredshet med arbeidet.

Både ved spørreskjemaundersøkelsen (se vedlegg 7) og intervjuene går det også klart fram at de aller fleste lærerne ønsket mer tid og mulighet til å utvikle seg på sitt eget instrument - utvikle seg til mer profesjonelle musikere.

Når det gjelder lærernes vurdering av musikkbarnehagen synes denne klart entydig både i spørreskjemaet (se vedlegg 7) og i intervjuene. Det bør prioriteres økonomiske midler som sikrer fortsatt drift, og lærerne vurderer musikkbarnehagene som et svært viktig musikk-pedagogisk tilbud innenfor musikkskolen.

I spørreskjemaet (se vedlegg 7) er lærerne bedt om å vurdere hva SMF reelt er og hva det burde være. Det er svært interessant å merke seg at lærerne her først og fremst vurderer SMF som en opprustning av musikkskolen og et tilbud til alle barn uansett økonomi. Disse målene blir også ideelt sett vurdert som viktigst. Støtte til det frivillige musikkliv og samordning av kommunens musikktilbud kommer også høgt opp blant ønskemålene. Støtte til ulike aktiviteter innenfor grunnskolen finner vi på bunn, både når det gjelder lærernes vurdering av den reelle situasjon og slik de ønsker utviklingen av SMF.

GRUNNSKOLENS VURDERING AV SMF

I vurderingen av SMF fra grunnskolens lærere har vi her valgt å holde "grunnopplæringen" utenfor. Bruken av grunnopplæringsmidlene vil bli spesielt omtalt under resultater av forsøket.

Det synes å være generell enighet om at lærerne i grunnskolen (obligatorisk og valgfagsundervisning) i Sandnes har deltatt svært lite i SMF (se vedlegg 13). Valgfagsordningen på barnetrinnet er ikke knyttet til SMF på samme måte som i Trondheim, heller ikke har fagrettlederen i musikk den samme kombinerte stilling med musikkskolen. Behovet for et samarbeid synes imidlertid å være sterkt ønsket, både når det gjelder metodikk, instrumental-/vokalkurs for lærere, ikke minst fagveiledning gjennom musikkfagkonsulent og materiell støtte.

Når vi skal vurdere grunnskolens forhold til SMF (se vedlegg 13), er det naturlig å ta for seg valgfagene spesielt. Valgfagsundervisningen, slik den er bygd opp i Sandnes, har ingen organisatorisk tilknytning til musikkskolen. Fagveilederne ved pedagogisk senter har også liten kontakt med musikkskolen i arbeidet for å utvikle musikkvalgfag best mulig. Eielsen, fagveileder i musikk sier det slik: "Trondheimsmodellen bør tilpasses de forhold vi har i Sandnes. Jeg tror det er best om veileder i musikk har sitt virke ved pedagogisk senter, men at veilederen bør holde god kontakt med musikkskolen. Det bør skje en holdningsendring hos lærerne i grunnskolen, slik at de kan benytte de muligheter samarbeid med musikkskolen kan gi".

Det synes derfor naturlig at lærerne i svarene på spørreskjemaet er entydige i sitt syn på det utbytte en har hatt av det gruppeundervisningsmaterieil som er utviklet ved musikkskolen. Det synes heller ikke som skolen, det frivillige musikkiliv og hjemmene har oppnådd bedre kontakt gjennom valgfagsundervisningen. Årsaken til dette synes også å ligge i organiseringen. Den er ikke tilknyttet skolenes kor, korps og orkester.

I det hele vurderer vi valgfaget musikk på barnetrinnet i Sandnes som en del av grunnskoletilbudet, atskilt både fra musikkskolens ak-

tiviteter og det frivillige musikkliv.

Spørreskjemaet (se vedlegg 13) viser at ca 50% av de spurte lærere har deltatt på kurs arrangert av musikkskolen eller pedagogisk senter. Lærerne vurderer det faglige nivå på disse kursene svært bra. Svarene viser at deres største behov; få hjelp til den praktiske musikkundervisningen, er dårligst imøtekommet.

Hvordan stiller lærerne i grunnskolen seg til spørsmålet om likhet i utdanningstilbud? (se vedlegg 13). Her synes de ikke å være enige. Dette gjelder spørsmål som: Bør alle elever ha gratis opplæring i instrumental-/vokal på linje med opplæring i norsk og matematikk?" og "Bare noen få elever er musikalske og det er derfor bare et begrenset behov for instrumental-/vokalopplæring".

Vi finner den uenighet/meningsforskjell som her synes å komme tilsyne svært interessant. Vi mener å kunne konstatere at selv blant lærere med spesiell interesse for musikkfaget hersker det uenighet om hvor stor utbredelse vokal- og instrumentelopplæring bør ha.

Også for grunnskolens lærere blir musikkbarnehagen vurdert som et spesielt verdifullt tilbud (se vedlegg 13). De er også svært enige i vurderingen av at barn fra musikkbarnehagen er mer motivert for musikk i barneskolen enn andre barn.

Hva betyr SMF for grunnskolens lærere? De mener forsøket først og fremst er en opprustning av musikkskolen.

Deretter følger et tilbud til de spesielt motiverte elevene og en støtte til det frivillige musikkliv. Grunnskolen vurderes av lærerne som den samarbeidspartner som har minst utbytte av forsøket. Hva ønsker så de at SMF skal være? Et tilbud til alle barn, uansett økonomi kommer klart på topp. Støtte til et frivillige musikkliv vurderes også høyt, sammen med en støtte for utviklingen av valgfaget musikk og en samordning av kommunens musikktilbud.

Når lærerne selv vurderer et tilbud til grunnskolens lærere om etterutdanning og videreutdanning innenfor SMF som lavest av målene, tror

vi det har sammenheng med lærernes tradisjonelle etterutdanningsmuligheter, og den dårlige forbindelse mellom fagveileder i musikk ved pedagogisk senter og musikkskolen (jfmr. Trondheim),

Totalt sett synes musikkskolens aktiviteter (SMF i Sandnes) å ha liten innflytelse både på den obligatoriske og valgfagsundervisningen ved barnetrinnet i Sandnes. Den påvirkning som er, synes i overveiende grad å skje ved at en relativt stor del av elevene er opptatt med musikkaktiviteter i fritiden, med den konsekvens dette har for et faglige nivå i musikktimene.

DET FRIVILLIGE MUSIKKLIVS VURDERING AV SMF

Deltakelsen i SMF har også fra det frivillige musikklivs side vært svært liten. Kontakten har hovedsaklig vært gjennom grunnopplæringen og ved god personlig kontakt med lærerne i musikkskolen og representantene for det frivillige musikkliv. Vi finner det også viktig å bemerke at resultatene fra spørreskjemaet (se vedlegg 10) viser at behovet/ønsket synes størst for en utvikling innenfor grunnopplæringen og med vokal-/instrumental grunnopplæring gjennom valgfag i barneskolen. Disse resultatene synes å stemme svært godt med vår intervjuundersøkelse, hvor det klart gikk fram at spesielt korps og kor følte sin tilknytting til grunnskolen og det miljø de var med på å utvikle i nærmiljøet, svært sterkt. I intervjuet med de fire korpsdirigentene D. Grønneberg, P. Iversen, T. Hyldmo og T. Hansen ble dette sagt klart og entydig: "Vi arbeider for å utvikle et best mulig musikkmiljø rundt grunnskolene. Musikkskolen, det er "noe" som er i Sandnes".

Den ekstremt lave deltakelsen i SMF viser seg også på deltakelsen i kurs. Kun ca. 25% av de som besvarte skjemaet hadde deltatt på kurs (se vedlegg 10). Vurderingen av kursene var derimot bra, med unntak av den praktiske relevans innenfor metodikk-kursene, hvor meningene var delte.

Våre intervjuer med dirigentene i skolenes kor og korps, viste en klar samstemmighet i synet på at kombinasjonen av grunnopplæringsmidler og musikkskolens tilbud hadde ført til en faglig styrking av deres

musikkaktiviteter. Dette synet blir understreket i svarene fra spørreskjemaet (se vedlegg 10).

Gruppeundervisning og aktiviteter innenfor det frivillige musikkliv burde henge nøye sammen. Det viser seg imidlertid at det frivillige musikkliv relativt entydig ønsker at det blir gitt mer individuell undervisning ved musikkskolen, og at musikkskolens gruppeundervisning ikke virker udelt motiverende på barna (se vedlegg 10). Nå synes dette å ha nær sammenheng med det frivillige musikklivs vurdering av musikkskolens tilbud i forhold til kor/korps og orkester. Det er musikkskolen som skal stå for utviklingen av de individuelle ferdigheter, mens det frivillige musikkliv (kor, korps og orkester) har ansvaret for utviklingen av samspill, og slik vi vurderer det, det sosiale miljø.

I intervjuene gikk uttalelser som "de dirigentene ser håp i, sendes til musikkskolen" og "ett dilemma er de svært flinke elevene", igjen.

Det virker i dag som om det frivillige musikkliv har akseptert musikkskolen som en viktig samarbeidspartner i arbeidet for å utvikle musikklivet i kommunen generelt og for å utvikle korene, korpsene og orkestrene spesielt. De er stort sett enige i at de trenger et musikkpedagogisk senter i denne utviklingen, og et flertall synes også å finne den nåværende organisering fornuftig.

Er musikkaktivitetene ved instrumental- og vokalopplæring tilstrekkelig i Sandnes? Representantene for det frie musikkliv ønsker helt klart en oppvurdering av disse aktivitetene (se vedlegg 10). Dette synes imidlertid å være svært vanskelig i en kommune hvor andre fritidsaktiviteter/tilbud, formingsskole, idrett m.m. peker på at en for stor del av de kommunale midler går til musikk. Finansrådmann Nyborg uttrykker det slik: "Vi må prøve å holde musikkskolen på det nivå det er. En eventuell utvidelse ser jeg ingen mulighet for. Det er mange andre fritidsaktiviteter som står for tur." Dette synspunktet blir understreket både av skolesjefen og skolestyreformannen.

Musikkskolens vurdering av hva SMF reelt er, er kanskje som en skulle vente; Et tilbud for alle barn uansett økonomi kommer klart på topp

i dagens SMF. Som en god nummer to kommer en opprustning av musikk-skolen. Det er viktig å merke seg at også her vurderes grunnskolen å ha fått svært lite utbytte av SMF.

Hva ønsker så det frivillige musikkliv av SMF?

Av spørreskjemaet (se vedlegg 10) går det fram at ønsket er størst i retning av i langt større grad å vektlegge utviklingen av valgfaget musikk og i langt mindre grad ta hensyn til opprustningen av musikk-skolen.

Vi ser ikke dette som noen kritikk av musikkskolens arbeid, men snarere et uttrykk for det behov skolenes kor/korps og orkestre synes å føle om en stadig nærmere kontakt med skolen, tid og mulighet til utvikling av faglig nivå og en oppbygging av positive aktiviteter i skolens nærmiljø. Disse synspunkter ble understreket i ett av våre intervju hvor det ble hevdet å være en generell "redsel" i det frie musikkliv for å miste verdifull kontakt med barna når musikkskolen overtar undervisningen, og at de derfor ønsker at "all" undervisning bør desentraliseres for å styrke det lokale musikkmiljø.

VURDERING AV RESULTATENE

Selv om Sandnes kommune ikke har hatt noen samordningskomite som har vurdert en felles målsetting for musikkskolen, grunnskolen og det frivillige musikkliv, og derfor heller ikke noen bevisst strategi for å gjennomføre slike mål, har vi likevel valgt å vurdere resultatene i Sandnes i lys av målene for SMF. Dette har vi funnet å kunne gjøre fordi de uttalte målsettinger i SMF er såpass generelle at de vil kunne innpasses i målsettingen både for musikkskolen, grunnskolen og det frivillige musikkliv i Sandnes.

1 HØYNING AV DET FAGLIGE NIVÅ

Det synes ikke å herske tvil om at musikkskolen og dermed SMF har bidratt til å høyne det faglige nivå i byens musikkliv totalt. Dette gjelder spesielt utviklingen av musikkskolen som et musikkpedagogisk ressurscenter og høying av det faglige nivå i kor, korps og orkestre.

Vi må imidlertid tilføye at det, som tidligere nevnt, med våre data ikke har vært mulig å finne noen sammenheng mellom musikkskolens virksomhet og det faglige nivå i grunnskolens obligatoriske musikkundervisning eller i undervisningen i musikk valgfag.

Et kjernepunkt i diskusjonen musikk-skole-grunnskole har vært grunnopplæringsmidlene. I samsvar med reglene er disse midlene brukt til å styrke den frivillige instrumentale/vokale opplæring. Midlene koordineres i dag av musikkskolen og har vært en viktig ressurs for den positive utvikling på kor-, korps-, orkester - og individuelt nivå, som utvilsomt har funnet sted.

For oss synes det som om grunnskolen i denne debatt drøfter to hovedspørsmål:

Hvordan en innenfor reglene kan finne fram til en organisering av grunnopplæringsmidlene som best mulig styrker musikkundervisninga i skolekretsene totalt.

Hvordan finne fram til pedagogiske modeller, impliserer også etterutdanning av lærere, som gjør det mulig å integrere den musikkinteresse og ferdighet elevene får gjennom grunnopplæringa og ellers i musikkskolen med grunnskolens musikkundervisning.

Som "observatør" til denne debatten synes situasjonen i Sandnes slik:

1. Det er ingen uoverensstemmelse mellom musikkskolen og grunnskolen når det gjelder målsettinga for musikkundervisninga i grunnskolen. Begge ønsker at musikk i denne sammenheng bør inngå som en helhet i elevenes opplevelser, sammen med bl.a. rytmikk, drama, musikk og forming. Hvorfor har en ikke forsøkt å samarbeide for å nå denne målsettinga ?
2. Både musikkskolen og grunnskolen v/Pedagogisk senter har erfaring og personlige ressurser som vil være viktig i

oppbyggingen av en eventuell etterutdanning i musikk for lærere.

3. Det synes å være svært mange lærere med videreutdanning i musikk ved grunnskolene. Ved musikkskolen er disse personressursene "frigjort". Hva med grunnskolens musikk-lærere ? Hva gjøres for å "frigjøre" dem ?
4. De pedagogiske erfaringer i grunnskole og musikkskole er ikke utnyttet i forsøket på å finne fram til pedagogiske modeller for hvordan grunnopplæringsmidlene kan nyttes for å styrke skolekretsenes musikkundervisning totalt.

Etter vår mening burde musikkskolen og grunnskolen forlengst funnet fram til egnede fora og samarbeidsformer, som hadde som målsetting å utnytte de store musikkressurser som finnes i kommunen. At det fremdeles er langt dit viser det faktum at skolekontoret nedsatte prosjektgruppen "grunnskole-musikk-skole" i april 1980 uten deltakelse fra musikkskolen.

2. SAMORDNING AV MUSIKKUNDERVISNINGEN OG EFFEKTIV RESSURSUTNYTTING

Slik de som har besvart spørreskjemaet vurderer situasjonen, synes det som om forsøket langt på vei har nådd de resultater en hadde forventet. (Se vedlegg). Både når det gjelder instrumental- og vokal-opplæringen synes Sandnes å ha kommet svært langt i samordning av ressursene. Grunnopplæringsmidlene har her vært en svært viktig ressurs, både på grunn av de muligheter de gir rent økonomisk, ved at de hovedsaklig administreres/koordineres av musikkskolen, men også ved at de gir mulighet for utvikling for spesielle lokale interesser.

De viktigste og kanskje største problemer ved samordningen ligger også her i forholdet til grunnskolen. Det har ikke vært noe formelt samarbeid med fagkonsulenten ved Pedagogisk senter og dermed også lite reelt samarbeid. Dette har også ført til lite samarbeid mellom lærere i musikk i grunnskolen og musikkskolen. Den mulige ressurs som ligger i valgfagsundervisningen i grunnskolen, synes også å ha vært svært lite utnyttet.

Gruppeundervisningen har vært en viktig ressurs sparende strategi, også ved at den i Sandnes har gitt praktisk mulighet til å gjennomføre intensjonen om åpent opptak.

3. STØRRE BREDDE I TILBUDENE

Dersom vi ikke bare ser på utviklingen av musikklivet i Sandnes i den tid SMF har eksistert, er det klart at bredden av musikktilbudene har økt betraktelig. Det gjelder ikke bare de økte valgmuligheter innenfor musikkskolen, men også at alle barneskolene i kommunen har fått sitt skolekor og skolekorps, og at orkestrene nå også begynner å komme. Økt konsertvirksomhet og institusjonsbesøk er også resultater av musikkskolens (SMFs) virksomhet. Virkningene for skoleverket synes imidlertid svært små.

4. LIKHETER I UTDANNINGSMULIGHETER

I Sandnes vet vi svært lite om dette målet er nådd. Vi vet at langt flere barn er tilknyttet de musikkaktiviteter som faller inn under musikkskolen, grunnskolen (grunnopplæringen) og det frie musikkliv, men vi har ingen data på hvilken familiebakgrunn disse barna har når det gjelder musikktradisjoner. Dataene (se vedlegg) forteller imidlertid at den kontingent som må betales ikke synes å være til hinder for barn fra noe sosialøkonomisk lag. Lærerne ved musikkskolen mener også at det er et mye bredere lag av befolkningen som i dag er representert som elever ved skolen enn tidligere. Dette gir oss likevel et altfor spinkelt grunnlag til å trekke sikre konklusjoner.

5. SIKRE MUSIKKSKOLENS FORTSATTE DRIFT

Selv om dette ikke var et uttalt mål ved starten av SMF i Sandnes, går det klart fram av intervjuer både med finansrådmannen, kontorsjefen i kommunen og skolestyreformannen at deltakelsen i forsøket i hovedsak var basert på ønsket om statsstøtte til musikkskolen. I løpet av de år musikkskolen har eksistert i Sandnes, har det ofte vært kamp om ressurser, men for å sitere nåværende skolestyreformann:

"Musikkskolen har kommet for å bli, men noen utvidelse kan det ikke bli tale om".

En sammenlikning mellom de tre partene i SMF, lærerne i musikkskolen, lærerne i grunnskolen og representanter for det frivillige musikkliv, viser både relativt store overensstemmelser og store forskjeller når det gjelder hva SMF har oppnådd og hva de ønsker forsøket skal være (se tabell 1 side 22).

TABELL 1

Jeg mener at det samordnede musikkforsøk først og fremst

a er (reelt)

b burde være (ideelt)

lite viktig			svært viktig			REELT	IDEELT
1	2	3	4	5			
a et tilbud til grunnskolens lærere om etterutdanning og videreutdanning						MS: GS: FML: 2,6 2,0 2,0	MS: GS: FML: 3,9 3,3 2,9
b en støtte for utviklingen av valgfaget musikk (instrumentalopplæring, materiell-utvikling)						3,8 2,8 2,3	4,5 3,9 3,7
c et tilbud til de spesielt motiverte barna						4,0 3,5 3,4	4,6 3,7 3,5
d en opprustning av musikkskolen						4,6 3,6 3,5	4,8 3,7 2,9
e en støtte til det frivillige musikkliv						4,1 3,5 3,4	4,7 4,3 3,8
f et tilbud for alle barn uansett økonomi						4,6 3,3 4,0	4,8 4,7 4,3

g en samordning av kommunens

musikktilbud

3,4 3,2 3,4 4,7 3,9 3,6

Tabell 1 gir en oversikt over hva musikkskolens lærere, grunnskolens lærere og representanter for det frivillige musikkliv mener forsøket reelt er og hva det burde være (ideelt). Tallene i kolonnene refererer seg til gjennomsnittet av de som har svart i de ulike institusjoner. Tabellen viser videre hvordan de ulike mål rangeres, både reelt og ideelt.

SMF, som et tilbud til grunnskolen, blir av alle tre partene reelt sett vurdert som minst vellykket. Forholdet mellom reelt og ideelt-markeringene viser også at det er i forholdet til grunnskolen partene mener SMF bør utvikle seg mest. Det synes imidlertid å være en viktig forskjell i at både det frivillige musikkliv og grunnskolen vurderer målsettingen om at SMF ideelt bør være en støtte for valgfag musikk svært høgt, mens den hos musikkskolens lærere ønskes svært lavt. Dette kan ha nær sammenheng med at den egeninteresse både grunnskolen og det frivillige musikkliv vil ha av at valgfaget musikk virkelig fungerer.

Det er entydig at alle parter vurderer forsøket reelt som en sterk støtte til opprustningen av musikkskolen og som en støtte til det frivillige musikkliv, samt et godt tilbud til de spesielt motiverte elever. Når det gjelder den ideelle målsettingen, blir en støtte til det frivillige musikkliv og et tilbud til spesielt motiverte elever vurdert høgt av alle tre. Når det derimot gjelder opprustningen, er det bare musikkskolen som ønsker denne på topp. Blant grunnskolelærerne blir denne vurdert nest lavest og hos det frivillige musikk-liv lavest.

Vi vurderer dette som et klart tegn på at musikkskolen ved dette forsøket har klart å vise de ressurser de har som musikkssenter reelt, og at de gjerne vil nytte dette for å sikre musikkskolens fortsatte eksistens, statsstøtte.

Målsettingen om å gi alle barn et tilbud uansett økonomi, blir vurdert på topp reelt av musikkskolen (ikke annet å vente) og av det frivillige musikkliv, som sannsynligvis har barn fra de fleste samfunnslag i sine aktiviteter. Lærerne derimot, som jo har alle elever, og som kanskje i større grad enn de to andre partene bør vite hvem som deltar i SMF totalt vurderer oppnåelsen av denne målsettingen langt lavere. Dette kan tyde på at forsøket ikke har fanget opp de elevgrupper en egentlig ønsket.

Grunnskolens lærere og det frivillige musikkliv vurderer målsettingen som en samordning av kommunens musikktilbud som tilnærmet oppnådd. Musikkskolens lærere har derimot en markant forskjell mellom reelt og ideelt på dette punktet. Det er sannsynlig at lærerne i musikkskolen har et bedre bilde av kommunens musikkressurser totalt, og at deres utsagn om at en fremdeles har langt igjen før en kan være fornøyd på dette punktet, bør tillegges avgjørende vekt.

Dersom en ser hvor på skalaen de ulike parter har plassert sin reelle oppfatning av hva SMF først og fremst er, går det klart fram at lærerne ved musikkskolen vurderer den reelle måloppnåelse som langt høyere enn både grunnskolen og det frivillige musikkliv. Intervjuene og utviklingen av SMF i Sandnes viser klart at det kun var musikkskolen som hadde noe eierforhold til forsøket, og at de var den eneste som med nødvendighet er avhengige av at forsøket blir vellykket. Vi ser derfor disse to forhold som avgjørende for den nevnte forskjellen.

Til slutt i dette kapitlet vil vi igjen understreke den sikre plass musikkbarnehagen synes å ha innenfor Sandnes musikkskole, og den svært positive vurdering den får av lærerne i grunnskolen.

KRITISKE PROSESSER

Vår beskrivelse av de kritiske prosesser i Sandnes bygger foruten intervjuene, på offisielle dokumenter som skolestyresaker og rundskriv til skolene. For oss har denne kombinasjonen vært nødvendig. Etter intervjuene satt vi igjen med en klar forståelse av at beslut-

ningsprosessen, kommunikasjonen og eierforholdet hadde spilt en avgjørende rolle for gjennomføringen og de resultater en har fått av forsøket i Sandnes. Det var imidlertid svært vanskelig å få tak i grunnlaget for mange av de intervjuutsagn vi fikk, hvorfor disse prosessene var problematiske. Det er i denne sammenheng de offisielle dokumenter hjalp oss til å få satt tingene på plass.

BESLUTNINGSPROESSEN

Vi vil her konsentrere oss om hvem som tok beslutning om deltakelse i forsøket, på hvilket grunnlag Sandnes gikk inn i forsøket og hvilke konsekvenser dette hadde for oppstartingen og gjennomføringen.

BESLUTNING OM DELTAKELSE I FORSØKET

I kapittel 2 om SMF Trondheim (side 48f) er det klart vist at beslutningsprosessen, hvem tar avgjørelser om hva i SMF, hele tiden har vært svært uklar. Dette kommer også klart fram når det gjelder beslutningen om Sandnes' deltakelse i forsøket. Vi finner det her nødvendig å referere hele saksgangen:

Foreløpig søknad om deltakelse i forsøket sendt fra STYRET FOR SANDNES MUSIKKSKOLE. Tilbud om å delta i forsøket kom fra musikkforsøksutvalget i Trondheim til SANDNES MUSIKKSKOLE. Skolestyret vedtok i mai 1978 at Sandnes formelt skulle søke om deltakelse i forsøket, og vedtaket ble ekspedert via SANDNES MUSIKKSKOLE til musikkforsøksutvalget i Trondheim. Utvalget behandlet søknaden i juni 1978 og sendte samme dag MELDING til Forsøksrådet. Det foreligger imidlertid fremdeles ingen offisiell bekreftelse på at Sandnes virkelig deltar i forsøket.

Vi finner tre svært viktige faktorer i denne saksgangen. For det første er Sandnes musikkskole den eneste av samarbeidspartnerne som har vært direkte involvert i beslutningen om deltakelse. Mye tyder også på at forarbeidene til Sandnes' søknad i stor grad har vært konsentrert om en person, rektor ved Sandnes musikkskole. I den foreløpige søknad om å komme med i Samordnet musikkforsøk av 15.mars 1978, heter

det: "En henviser til tidligere konferanse angående denne sak, mellom rektor for Sandnes musikkskole, Harald Bjørgan, rektor ved Trondheim komm. musikkskole og prosjektleder for Samordnet Musikkforsøk i Trondheim, Harry Rishaug." Hverken grunnskolen eller det frivillige musikkliv hadde drøftinger med musikkskolen om hvilke konsekvenser en deltakelse ville medføre.

For det andre er det en klar oppfatning i Sandnes av at de virkelig er med i SMF; dette til tross for at de som nevnt ikke har fått dette bekreftet fra Forsøksrådet. Dette viser etter vår mening klart den sterke stilling musikkforsøksutvalget i Trondheim har hatt i forsøket. Det er samtidig mye som tyder på at musikkskolen i Sandnes selv ønsket å være deltaker, fordi dette var den eneste måten de kunne få gjennomført åpen opptak på. Velvilje fra kommunens politikere og kr. 35.000,- i forsøksmidler gjorde åpent opptak mulig.

Når skolestyret i Sandnes vedtok å søke om deltakelse i forsøket, gjorde de denne avhengig av statstilskudd. "Statstilskott etter gjeldende regler for grunnskolen er en forutsetning for å delta i forsøket (sak 110/78)". Selv om denne forutsetningen aldri er oppfylt viser senere saksbehandling at skolestyret likevel betrakter Sandnes som deltaker i SMF (eks sak 103/80, "Tilsyn med samordnet musikkforsøk"). Når skolestyret på denne måten synes å handle i strid med sine egne vedtak, mener vi det har sammenheng med den klare politiske enighet om at musikkskolen burde bygge på åpent opptak, og at dette lot seg gjøre med de relativt små midler de fikk som deltakere.

GRUNNLAGET FOR DELTAKELSE I FORSØKET

Den begrunnelse styret i musikkskolen bruker i sin søknad om deltakelse i forsøket er i hovedsak konsentrert om musikkskolens oppbygging. Det blir ikke nevnt noe om hvilke forutsetninger og strategier de ulike samarbeidspartnere har for å nå målene med forsøket.

Hovedsaken synes å være en nærmere tilknytting til den materiell- og idéspredning som finner sted i SMF, en opprustning av musikkskolen og mulighetene for åpent opptak. Både skolestyreformannen og

finansrådmannen bekrefter vår oppfatning av at åpent opptak var hovedsaken i spørsmålet om deltakelse i forsøket. Finansrådmannen: "Statsstøtte og åpent opptak var hovedpunktene." Skolestyreformannen: "Vi så mulighetene for å få statsstøtte og å få gjennomført åpent opptak i musikkskolen." På den annen side er det klart at SMF også kan ha mye å lære av hvordan musikklivet er organisert i Sandnes. Dette gjelder ikke minst den lange erfaring med musikkbarnehage, bruken av grunnopplæringsmidlene og kombinerte stillinger.

KONSEKVENSER FOR OPPSTARTINGEN OG GJENNOMFØRINGEN

Vi mener å ha dekning for å hevde at det ikke skjedde noen kvalitative endringer i Sandnes etter at de selv og musikkforsøksutvalget regnet dem som deltakere i forsøket. (Åpent opptak ble først gjennomført fra høsten 1979). Det ble ikke opprettet noen lokal prosjektledelse og heller ikke et samarbeidsorgan som kunne drøfte målene og finne felles strategier for å nå dem.

KOMMUNIKASJONSPROSESSEN

Det er i utgangspunktet svært vanskelig å foreta en post-facto evaluering av en gitt kommunikasjonsprosess. På bakgrunn av at det ikke skjedde noen endringer etter deltakelsen i forsøket er det også vanskelig å skille klart mellom hva som hendte før og etter høsten 1978. Vi mener likevel at vi har såpass klare data, at det er mulig å peke på noen av de viktige problemer som har vært i kommunikasjonsprosessen.

I det følgende har vi valgt å se på kommunikasjonen mellom musikkskolen og grunnskolen og mellom musikkskolen og det frivillige musikkliv. Rektor ved musikkskolen vil stå sentralt i denne diskusjonen, da vi her i én person har samlet initiativtakeren, deltakeren i beslutningsprosessen og formidleren for idèspredningen fra SMF i Trondheim.

KOMMUNIKASJON OG MUSIKKSKOLE - GRUNNSKOLE

Det er klart at musikkskolen ved rektor lenge før deltakelsen i

prosjektet forsøkte å spre idéene fra SMF i Trondheim. I et rundskriv fra musikkskolen til barneskolene om grunnopplæringen i musikk av 30.03.77 (med kopi til skolesjefen), følger det bl.a. vedlagt en artikkel av Kåre Opdal "angående musikkforsøk i Trondheim der praktisk-estetiske valgfag står meget sentralt". I sak 30/77 til skolestyret legger rektor for musikkskolen fram en saksutredning om "Omorganisering og styrking av musikkopplæringstilbudet i Sandnes". Utredningen tar utgangspunkt i de erfaringer som er gjort ved SMF i Trondheim og trekker konsekvenser for Sandnes.

Fra grunnskolens side ble det som tidligere nevnt, først nedsatt en gruppe for å vurdere forholdet mellom grunnskolen og musikkskolen i april 1980. Gruppen vurderer sentrale temaer som:

1. Hvordan skal grunnskolenes obligatoriske undervisning best styrkes?

- a) Kan grunnskolen make dette alene, eller er den best tjent med hjelp og støtte fra Musikkskolen?
- b) Skilles det i dag mellom den musikkundervisning/opplæring som Musikkskolen driver, faglig og innholdsmessig, og en obligatoriske undervisning i grunnskolen?
Eventuelt hvordan og hvorfor?

Er f.eks. opplæring til kor og korps, vokal- og instrumentalopplæring en oppgave for grunnskolens musikkundervisning?

- c) Trenger skolene grunnopplæringsmidlene for å kunne styrke den obligatoriske musikkundervisning?
- d) Eller skal grunnopplæringsmidlene administrativt ligge til
 - I Musikkskolen?
 - II Musikkskolen og grunnskolen i samarbeid, men ansvaret for koordineringen liggende på rektor i grunnskolen?

- e) Vil skolene være interesserte i å organisere, ved hjelp av egne lærere og i samarbeid med Musikkskolen frivillig musikkopplæring?

2. Hvilke krav må stilles til lærerutdanningen for at grunnskolens musikkundervisning best kan styrkes?

- a) Trenger vi en utdanning hvor de ulike disipliner innen praktisk/estetiske fagområder bedre blir integrert?
(Sagene lærerskole modell)
- b) Eller skal lærerutdanningen mer kvalifisere lærerne for instrumental og vokal ferdighet?
- c) Hvorfor søker så mange av musikkpedagogene i dag musikk-skolene og konservatoriene?
Stiller grunnskolen for store krav til musikk læreren som i dag har fått en tradisjonell musikk lærerutdanning?

Når vi trekker fram disse eksemplene, er det fordi vi mener at de er symptomatisk for den kommunikasjon som har vært mellom musikkskolen og grunnskolen. For det første viser eksemplene at rektor ved musikk-skolen har et relativt klart bilde av hva han ønsker og vil at samarbeidet med grunnskolen skal være, mens grunnskolen selv er svært usikker på hvordan den best kan utnytte musikkskolen som ressurs. For det andre blir idéer, utredninger som omhandler begge parter, lagt fram i mer eller mindre offisielle dokumenter uten at den andre part har vært med på grunnlagsdrøftingene bak forslaget. Vi ser ikke dette som en kritikk av de personer som har bedrevet denne kommunikasjonsformen, men snarere som nødvendig konsekvens av det system de er underlagt. Mangelen på og nødvendigheten av lokal prosjektledelse/samordningsgruppe viser seg m.a.o. helt avgjørende for at det skal bli reell toveis kommunikasjon mellom musikk-skole og grunnskole i en kommune på størrelse med Sandnes (35.000 innbyggere).

MUSIKKSKOLEN - DET FRIVILLIGE MUSIKKLIV

Det har vært en klar positiv utvikling i forholdet og kommunikasjonen mellom musikkskolen og det frivillige musikkliv. Dette skyldes i vesentlig grad at musikkskolen igjen har overtatt administrasjonen og koordineringen av grunnopplæringsmidlene og at korpsdirigentene nå i større grad er trygge på "hvor de har musikkskolen". Det er imidlertid to områder som fremdeles skaper irritasjon og problemer: "For liten og for dårlig kontakt mellom musikkskolen og styret og dirigentene i korpse" (intervju med fire korpsdirigenter).

Vi mener at noe av kommunikasjonsproblemene også her kunne vært løst dersom forsøket hadde hatt en lokal prosjektledelse/samordningsgruppe. Dette gjelder spesielt kontakten mellom musikkskolen og styremedlemmene og kor- og korpsdirigentene.

EIERFORHOLD

En forutsetning for at en fornyelse skal bli gjennomført er at deltakerne identifiserer seg med de mål, verdier og handlinger som er innebygd i fornyelsen. Som vi har sett under beslutnings- og kommunikasjonsprosessen, tyder alt på at hverken grunnskolen, det frivillige musikkliv eller musikkskolen identifiserte seg med SMFs mål, verdier og nødvendige handlinger. Forsøket hadde m.a.o. ingen reell mulighet for å bli gjennomført i Sandnes.

En slik bombastisk uttalelse vil kunne gi et fullstendig skjevt bilde av hva som egentlig har skjedd i Sandnes. For det første blir SMF av alle parter vurdert som musikkskolens virksomhet. Det synes derfor naturlig å se eierforholdet i lys av dette. For det andre mener vi å konstatere at både musikkskolens lærere, grunnskolen, det frivillige musikkskolen og foreldre i all hovedsak er tilfreds med musikkskolens tilbud. Det er likevel noen elementer i musikkskolens virksomhet som har hindret et felles eierforhold. Flertallet av de spurte mener at aktivitetene ved musikkskolen, inklusive åpent opptak, først og fremst har tjent musikkskolens interesser og det frivillige musikkliv, og i svært liten grad grunnskolen. Det fins altså fremdeles udekte behov hos brukerne. Det vil være vesentlig å finne fram til grunner

ÅPENT OPPTAK.

Etter tre års forsøksdrift i Trondheim ble det tatt en beslutning av stor prinsipiell og praktisk betydning: innføring av åpent opptak. Dermed ble tradisjonen med musikalitetstest som vilkår for opptak forlatt. Dette førte i Trondheim til en meget sterk økning i elevantallet. Dette førte etter hvert til store økonomiske problemer og en forskyvning av oppmerksomheten i forsøket fra rent faglige til politiske og økonomiske spørsmål.

Åpent opptak dreier seg utelukkende om å sløyfe opptakskravene (musikalitetstesten) ved opptak og dermed ta opp alle søkerne. Dette er det meget stor enighet om. Her har forsøket vist sin berettigelse. Det er ikke samme enighet om kontingent og friplassordning. Selv om dette ikke har noe med vår definisjon av åpent opptak å gjøre er det allikevel relevant i denne sammenheng siden åpent opptak får økonomiske konsekvenser. Vi vet ikke nok om hvilket kontingentnivå som er akseptabelt for de store grupper. Spørsmålet for ressurssvake kommuner må være hvor stor andel av utgiftene den enkelte skal dekke om det finnes en liberal friplassordning. Dette kan ikke forsøket svare på.

Hvor dyrt åpent opptak blir er først og fremst avhengig av deltakelsesprosenten og gruppestørrelsen. I Trondheim har gruppestørrelsen ligget på omlag 3,0. Både musikkskolens lærere og representanter for det frivillige musikkliv har ønsket et lavere forholdstall for at skolen også skal kunne tilby mer individualiserte opplegg. Ser vi på deltakerprosenten i de tre kommunene finner vi at denne varierer fra omlag 20% til omlag 30% av elevtallet i grunnskolen. Det kan se ut som om mindre kommuner får en bredere oppslutning enn de større kommunene, kanskje fordi disse har et bredere fritidstilbud til barn og ungdom.

Vi vet at åpent opptak har begynt å reise spørsmål av mer innholdsmessig karakter. Når så mange barn deltar blir det enda viktigere hva slags musikkforståelse skolen representerer. Debatten om hvilken musikk-kultur musikkskolen fremmer vil bli enda mer aktuell ettersom flere barn fra hjem uten de tradisjonelle musikktradisjoner deltar.

i tilstrekkelig grad utviklet et opplegg i felleskap, for dermed å skape et felles eierforhold til samarbeidet. Noen hevder at tilbudet er for kostbart, men det gjelder få. Andre føler at det er en verdi-konflikt mellom musikkskolenes tilbud og det frivillige musikkliv.

5. Musikkskolenes lærere føler i sterkest grad at samarbeidet ikke har fungert tilfredsstillende. Samtidig har vi sett at disse har størst tro på tilbudet og på dets virkninger. Vi mener at dette kanskje mer enn noe viser et behov også fra musikkskolens side til å bygge opp bedre kommunikasjon mellom musikkskolene og samarbeidspartnerne.
6. Tilslutt vil vi nevne at mangel på samarbeid ikke kan forklares ut fra en rekke mulige hypoteser, som f.eks. at tilbudet virker fordyrende, at det tar midler fra konkurrerende tiltak, at skolene har egne opplegg, at dirigent eller styret ikke er interessert i samarbeid, eller at musikkskolen vil kunne forstyrre opplegget. De som deltar og de som ikke har deltatt har omlag like holdninger til disse spørsmål. Det betyr altså ikke at det ikke er et problem - men at de to grupper ikke skiller seg vesentlig i holdninger til disse spørsmål.

Er målet med integrert musikkundervisning oppnådd? Det er ikke enkelt å gi et kortfattet svar. Vi synes skolene er på veg mot dette målet. De har begrenset seg til enkelte samarbeidspartnere og begynner å finne samarbeidsmetoder som skaper forutsetninger for en integrert musikkskole. Skolene har nådd langt på enkelte områder, og Trondheim som har arbeidet med SMF i syv år har langt på veg skapt en integrert musikkskole i forhold til barneskolen. Dog må vi legge til at samtlige skoler har en vei å gå før målene med integrert musikkundervisning er oppnådd.

Vi ser imidlertid også store fordeler med denne modellen i de store kommunene.

Vi har også pekt på endel av de problemer og svakheter som synes å ha vært forbundet med den integrerte musikk-skole i forsøksfasen. Vi vet ikke i hvor stor grad disse problemene vil være typiske eller om de er forbundet med særtrekk ved forsøkskommunene eller selve forsøks-situasjonen. Vi har konkludert følgende:

1.

Samarbeid med grunnskolen fungerer der det er et konkret og praktisk tilbud som kan avhjelpe noe av den situasjonen som finnes i musikk-undervisningen i barne-skolen.

2. Grunnene til deltakelse/ikke deltakelse blant lærere er mange.

Det ser ut til at informasjonen om hva SMF egentlig tilbyr har vært for dårlig. Vi tror kanskje ut fra det materialet vi har at det er mangel på kommunikasjon mer enn informasjon som er problemet (vi vet at svært mange ikke har lest det informasjonsmaterialet som de har fått). Noen skoler er redde for at musikken skal ta ressurser fra andre fag. Til slutt finnes det også mellom-menneskelige problemer i forholdet mellom fagrettleider og skole (bl.a. betyr rektors holdninger mye). Slike problemer har imidlertid vært forholdsvis små og få.

3. Holdningene til samarbeid er jevnt over meget positive. Rektor er som regel positiv. Selv blant dem som ikke har benyttet seg av samarbeidsmulighetene er det en stor gruppe som ønsker slikt samarbeid. På tross av at ideen med en integrert musikk-skole neppe har blitt fullt forstått og gjennomført så er ideene levende og behovene reelle.

4. I det frivillige musikk-liv er deltakelsen størst fra orkestrenes side og minst fra korpsene (bare 12 %). Den sviktende deltakelse har igjen flere årsaker: Igjen nevnes det at informasjonen er for dårlig. Vi velger å gi den samme tolkning som overfor grunnskolens lærere. Flere hevder at tilbudene ikke er tilstrekkelig tilpasset behovene i det frivillige musikk-liv. Vi mener dette bekrefter vår arbeidshypotese at musikk-skolene i for stor grad har kjørt sin linje og kanskje ikke

(omlag 150 kurs), og har i dag musikkundervisning for omlag 2700 elever. Skolen har omlag 100 heltids- og deltids lærere.

Bjugn er en liten kommune på Fosen-halvøya, en typisk kommune i utkantstrøk. Folketallet er omlag 4800, med ialt 768 elever. Musikklivet er karakterisert som "tradisjonsrikt" og kommunen har satset meget på utviklingen av et godt musikktilbud. Integrert musikkskole i Bjugn har hovedsaklig vært definert som et samarbeid mellom musikkskolen og det frivillige musikkliv, men har også omfattet valgfagsundervisningen i et par barneskoler. Totalt har musikkskolen i dag 250 elever hvilket tilsvarer hele 31 % av grunnskolens elever.

Sandnes skiller seg fra Trondheim og Bjugn på flere måter når det gjelder definisjon av integrert musikkskole. For det første har Sandnes et omfattende arbeid igang i barnehagen (5-6 åringer). Samarbeidet med grunnskolen skjer gjennom grunnopplæringsmidler som innebærer at musikkskolen er administrativt og faglig ansvarlig for all vokal- og instrumentalopplæring i grunnskolen. I tillegg har musikkskolen et nært samarbeid med det frivillige musikkliv. Vi skal imidlertid se at ansvaret for vokal- og instrumentalopplæringen gjennom grunnopplæringsmidlene ikke er ensbetydende med "samarbeid" med grunnskolen.

Rent generelt kan vi fastslå at det er nedlagt et meget omfattende arbeid for å samordne musikktilbudene i de tre kommunene. Trondheim har som pionerkommune tatt på seg en rekke oppgaver som f.eks. forsøk med å samordne fagplaner, opprettelse av musikktilbud i den videregående skole, opprettelse av øvingsskole, igangsetting av forskning, og en rekke liknende tiltak. For å styrke musikkundervisningen har TKM arrangert omlag 150 lærerkurs, og utviklet metodeopplegg for en rekke instrumenter. Undervisningsmaterieell er allerede spredt og benyttet i mange kommuner i landet.

Den integrerte musikkskoletanken er med på å styrke musikkundervisningen rent kvalitativt. Samtidig kan den bli en viktig strategi for å samordne og spare ressurser, ikke minst gjennom de kombinerte stillinger som gir muligheter for langt mer fleksibel bruk av faglige ressurser. Særlig i mindre kommuner synes det å være vesentlig både av faglige og økonomiske grunner å satse på en integrert musikkskole.

FORSØKET I DE TRE KOMMUNER

Forsøket startet i Trondheim kommune i 1974 etter to års forarbeid. Bjugn hadde forberedende arbeid igang allerede fra 1974, musikkskolen kom igang høsten 1977 og kommunen ble formelt med i forsøket fra 1978. I Sandnes kommune har det foregått et pionerarbeid i musikkundervisningen i flere år. Initiativtakeren til SMF, rektor Kåre Opdal, ble tilsatt som rektor ved Trondheim kommunale musikk-skole etter flere års arbeid i Sandnes. I praksis hadde derfor Sandnes arbeidet med flere aspekter av forsøket i flere år, men kom først formelt med i SMF i 1979.

Kommunene er forskjellige på mange måter, f.eks. når det gjelder størrelse, grad av urbanisering, skole- og kulturtilbud, musikk-faglige resurser, og ikke minst grad av involvering i forsøket. Vi har ikke gjort noe forsøk på å sammenlikne de tre kommunene i form av noen "rangering". Det ville være meningsløst. Vi har isteden forsøkt å se på styrke og svakhet ved de ulike modeller som er utviklet for dermed å få et rikere bilde av de muligheter som andre kommuner står overfor ved en utbygging av en integrert musikkundervisning.

Mange av hovedmomentene i SMF er i samsvar med forslagene i Norsk Kulturråds utredning: "Frivillige musikkaktiviteter for barn og ungdom" (avgitt 1975).

Dette gjelder i første rekke integrert musikk-skole og gruppeundervisning.

INTEGRERT MUSIKKSKOLE

Dette begrepet brukes med forskjellig meningsinnhold. I praksis viser det seg også at kommunene har lagt tyngdepunktet på ulike aspekter:

Trondheim har hovedsaklig definert integrert musikk-skole som et samarbeid mellom musikk-skolen (TKM) og grunnskolene. TKM ser seg som et service-senter for alle musikk-lærere, instruktører og dirigenter, ønsker å gi vokal- og instrumentalopplæring i det lokale miljø, og tilbyr dermed også en service til det frivillige musikk-liv. Samtidig har TKM stått helt sentralt (også nasjonalt): i utviklingen av materiell (særlig til gruppeundervisning) og i utviklingen av lærerkurs

KAPITTEL 6: SAMMENDRAG OG KONKLUSJONER

ved Per Dalin

Forsøksutvalget for Samordnet Musikkforsøk (SMF) ba IMTEC i mars 1980 å foreta en evaluering av sitt forsøk som pågikk i Trondheim (siden 1974), i Bjugn (siden 1978) og i Sandnes (siden 1979). Forsøket er meget omfattende og det ble oppnådd enighet om å konsentrere evalueringen omkring tre hoved-komponenter av forsøket:

1. INTEGRERT MUSIKKSKOLE; med sikte på å klargjøre mulighetene og begrensningene ved et samarbeid mellom musikkskolen, grunnskolene og det frivillige musikkliv,
2. ÅPENT OPPTAK: med sikte på å vurdere mulighetene for å gjennomføre opptak uten de vanlige faglige inntakskrav (og med en minimal elev-kontingent),
3. GRUPPEUNDERVISNING: med sikte på å klarlegge muligheter og begrensninger i vokal- og instrumentalundervisning i grupper (for ulike instrumenter).

Rapporten drøfter en rekke evalueringsmetodiske oppgaver og problemer som er knyttet til dette oppdraget. IMTEC valgte en kombinasjon av case-studier, spørreskjemaundersøkelse, og deltakeraktiv evaluering, med muligheter for deltakerreaksjoner i alle faser av arbeidet. Det arbeid som her legges fram er et resultat av et omfattende samarbeid mellom IMTECs forskere, og de involverte parter i de tre kommuner.

Vi har valgt å evaluere tre komponenter ved forsøket som vi mener har stor aktualitet også for andre kommuner. Vi vil her legge til at det er usikkerhet om forsøkserfaringene uten videre lar seg overføre til andre kommuner, delvis pga spesielle forhold i forsøkskommunene og ikke minst pga det "forsøks-klima" som utvikles i en pioner-sammenheng. Vi tror allikevel mange erfaringer har verdi utover forsøks-situasjonen (se for øvrig kap.1)

for forandringer. Kunsten å drive forsøk er først og fremst å involvere flest mulig deltakere i et aktivt og inspirerende samarbeid. I et forsøk som omfatter flere tusen aktører står forsøksledelsen overfor uvanlig store utfordringer. Ledelsen i samordnet musikkforsøk har etterhvert blitt mestre i samspill.

Imidlertid synes vi det er for få som har besvart dette spørsmålet (50%) til at vi finner det meningsfylt å fortolke resultatene her.

5. MOTIVERING

"Jeg vil søke en annen stilling så snart muligheten byr seg". Vi regnet dette for et relativt sterkt ladet utsagn og betraktet det som alvorlig hvis mange var enige. Under beregner vi svarfordelingen for lav- og høygruppen (eierforholdet).

	uenig				enig	N	$\bar{X}$
LAV	3	5	4	2	2	16	2,7
HØY	11	1	1	-	1	14	1,5

Tabell 50: "Eierforholdet"/"Søke annen stilling" (MS).

Det er grunn til å tro at årsaken til at den større usikkerheten m.h.t. "å søke ny stilling ..." er å finne i at lavgruppens "stilling", framfor i grad av eierforhold til forsøket. 89% i lavgruppen er som nevnt timelærere.

Forskjellen mellom de to gruppene er imidlertid statistisk signifikant (probabiliteten = 0.01%).

Vi har som sagt ikke kunnet foreta videre analyser av eierforholdet p.g.a. tidspress. Det skulle imidlertid allerede med dette utgangspunkt kunne fastslås at eierforholdet er en viktig forklarende variabel.

Hvorledes får deltakere et eierforhold til forsøket? Vi kan ikke svare på dette med sikkerhet. Vi vil anta at flere som har deltatt aktivt både var positive i utgangspunktet og har hatt heltidsstilling (eller en større delstilling) ved musikkskolen. Her som i andre forsøk er det en "indre kjerne" som representerer ideologien og er drivkraften. Jo mer perifere aktørene er, jo vanskeligere er det å motivere deltakerne

imidlertid at "høygruppen" (eierforholdet) er betydelig mer enige i utsagnet.

($\bar{x}_{lav} = 3,5$, $\bar{x}_{høy} = 4,6$, probabiliteten = 0,01).

De som investerer tid i forsøket har m.a.o. størst tro på det.

b) "Gruppeundervisning egner seg ikke for mitt instrument".

Høygruppen er totalt uenig i dette utsagnet ($\bar{x}_{høy} = 1,1$).

Lavgruppen er også uenig, men ikke i samme grad ($\bar{x}_{lav} = 2,1$).

I tråd med dette er "høygruppen" i stor grad enig i at "gruppeundervisning er en mer effektiv måte å utnytte ressursene på" ($\bar{x}_{høy} = 4,7$).

Dette er ikke tilfellet for de med lavt eierforhold til forsøket som har mer delte meninger om dette ($\bar{x}_{lav} = 3,7$, probabiliteten = 0,01).

Vi finner igjen de samme forskjeller i forhold til grunnlagstenkningen i forsøket.

3. RESSURSUTNYTTING

Vi finner i denne sammenheng et interessant og naturlig resultat. De med lavt eierforhold til musikkforsøket er betydelig mer enig i at "vi har bare i liten grad utnyttet de muligheter som finnes for samarbeid mellom musikkskolen og andre".

($\bar{x}_{lav} = 4,2$, $\bar{x}_{høy} = 2,7$, probabilitet = 0,02).

Det kan tenkes at dette viser at viljen til større satsing er tilstede.

4. FORHOLDET TIL SKOLENE OG DET FRIVILLIGE MUSIKKLIV

De to gruppene har ikke vesensforskjellige syn i sine vurderinger til skolene og det frivillige musikkliv. Vi har funnet utslag bare på ett utsagn (VI,9).

I tråd med hva man kunne vente er det stort sett bare time-lærere (89%) i gruppen som vi har definert som "lavgruppe" (eierforholdet). Gruppen kunne med fordel vært identifisert som "lavgruppe" (forholdet). Gruppen kunne med fordel vært identifisert også på andre variabler.

Vi har undersøkt om gruppene atskiller seg innenfor fem hovedområder:

1. Verdier og mål
2. Faglig nivå
3. Ressursutnytting
4. Forholdet til skolene og det frivillige musikkliv
5. Motivering

1. VERDIER OG MÅL

Gruppen har markert forskjellig holdning til følgende forhold: "Det måtte være mulig å forbedre musikaltestene ved opptak, slik at vi kunne få en mest mulig rettferdig opptaksordning hvis opptaket begrenses".

Resultatene viser at gruppen med lavt eierforhold til forsøket er betydelig mer enig i at det må være mulig å forbedre musikaltesten.

($\bar{x}_{lav} = 3,7$, $\bar{x}_{høy} = 2,4$, probabiliteten = 0,04%).

De er m.a.o. i langt mindre grad enige i ideologien om åpent opptak.

2. FAGLIG NIVÅ

- a "Kvaliteten på k/k/o har blitt bedre etter at musikk-skolens lærere overtok instrumental-/vokalopplæringen".

Det er viktig å huske at det er vurderingene fra musikkskolens folk som ligger til grunn i resultatene her. Disse viser

selv om vi ikke uten videre kan anta at alle de som har deltatt i samarbeid med musikkskolen har visst noe om SMF. Vi har tidligere pekt på dette som et grunnleggende evalueringsproblem i rapporten.

Den statistiske og datatekniske framgangsmåten for å skille ut en lavgruppe og en høygruppe på "eierforholdet" til forsøket, får man et inntrykk av ved å lese metodevedlegget (vedlegg 14 - manipulasjon av data).

Vi mener som nevnt at "eierforholdet" kan forklare en rekke av de effekter vi har påvist gjennom evalueringen. Igjen er vi i den situasjon at vi ikke kan føre en variabel som kontroll i alle relasjoner det kunne vært nødvendig - igjen på grunn av rammen for evalueringen.

Det vi da har valgt å gjøre er å se om vår operasjonalisering av begrepet "eierforhold" slår ut på bestemte typer variabler, eller bestemte holdninger til samordnet musikkforsøk.

Før vi ser på resultatene vil vi understreke at angående disse relasjonene, som tilfellet også har vært i andre sammenhenger, vil det være av interesse å fortolke tabeller som ikke viser forskjell mellom gruppene. Dette er ikke gjort her for å unngå at ikke framstillingen blir for omfattende.

Så langt har vi bare analysert resultatene fra musikkskolene. For å ha et bilde av de personer som inngår i de utskilte gruppene har vi sammenstilt "eierforhold" og "stilling" (ved musikkskolen):

Frekvensfordeling:

	fast still.	fagrett- leder	komb. lærerp.	time- lærer
"Lavt eier- forhold	2	-	-	17
"Høgt eier- forhold	9	3	-	7

Tabell 49: "Eierforhold"/stilling (MS)

Vi ser at svarene på utsagnet om "SMF har utviklet seg slik jeg forventet det" viser liten spredning. 96% (53 av 55 stk.) har svart at utviklingen av SMF har vært som forventet. Ser vi videre (på den vertikale fordelingen av svarene) på hvordan man i utgangspunktet var innstilt til SMF, blir konklusjonen at utviklingen i samordnet musikkforsøk har vært som forventet, uavhengig av hvilken innstilling man hadde i utgangspunktet.

Vår hovedkonklusjon er at vi ikke har med en homogen gruppe å gjøre - hverken når det gjelder selve utgangspunktet eller når det gjelder deres holdninger til forsøkets utvikling (noe som er bekreftet ved annen analyse). Det går fram - som vi kunne forvente - at musikkskolene skiller seg klart ut som den mest positive gruppe. Her har vi imidlertid ikke et utvalgsproblem siden alle har besvart.

Denne analysen bekrefter også at forsøket har hatt en positiv utvikling og at forventningene bare sjelden ikke er blitt innfridd.

EIERFORHOLDET OG HOLDNINGER

En av våre arbeidshypoteser som vi enda ikke har testet er om eierforholdet til et forsøk vil prege de holdninger deltakerne har til forsøket. Med eierforholdet mener vi en deltakers personlige forhold til forsøkets ideer og praksis. Den sikreste indikator på et høyt eierforhold er deltaking i forsøket. Vi har derfor valgt å skille ut en lavgruppe og en høygruppe når det gjelder deltaking for å se på deres vurderinger. Vi venter altså å finne en høy korrelasjon, på en rekke spørsmål - og mener dermed å kunne vise at grad av eierforhold er en underliggende - eller forklarende - variabel til mange av de sammenhenger vi har analysert.

Vi vet at denne variabelen "eierforhold" kan være relativt vanskelig å måle. Ett uttrykk for den mener vi det er mulig å få ved å summere svarene på spørsmålene om kjennskap til samordnet musikkforsøk og deltakelse i samordnet musikkforsøk.

Når det gjelder hvordan forsøket har utviklet seg i forhold til forventningene, ser vi igjen at det er relativt stor usikkerhet. Dette kan selvsagt ha flere årsaker. Sannsynligvis hadde vel ikke alle klare forventinger til hva forsøket ville gi.

Konklusjonen av analysen blir at vi på grunnlag av de to spørsmålene kan slutte at noen få (3 stk. = 7%) som var ubetinget positive til forsøket i utgangspunktet er delvis uenig i at forsøket har svart til forventningene (dvs. utviklet seg slik jeg forventet det).

Vi ser at bare 45 av de 88 som deltok i undersøkelsen fra det frivillige musikkliv inngår i analysen. Dette skyldes at bare de som har besvart begge spørsmålene (utsagnene) er tatt med.

Dersom man ellers i tabellen finner avvik i svarfordelingen fra den som er gjengitt i rådata (frekvensopptellingen) i vedlegg 5 - 13, skyldes dette samme nevnte forhold.

Ubesvart på ett av spørsmålene i krystabellene medfører altså at subjektet tas ut av analysen.

c) Musikkskolen

SMF utv. seg som forventet		uenig				enig	
		1	2	3	4	5	
Innstilling							
Negativ	1	-	-	-	-	1	1
	2	-	-	-	-	3	3
	3	-	-	1	8	11	20
	4	-	-	1	3	12	16
Positiv	5	-	-	-	2	13	15
		-	-	2	13	40	55 total

Tabell 48: Utviklingen i SMF/Forhåndsinnstillingen (MS).

synspunkter er representert? Vi har ønsket å gjøre en analyse av dette ut fra to spørsmål som ble stilt samtlige deltakere i spørreskjemaundersøkelsen.

"... allerede i utgangspunktet var jeg positiv overfor musikkforsøket..."

"... samordnet musikkforsøk har utviklet seg slik jeg forventet det ..."

Disse to spørsmålene gir oss muligheter til å finne fram til hva slags holdninger rent generelt som preger den gruppen vi arbeider med.

For alle tre grupper har vi utarbeidet krysstabeller for å kunne analysere sammenhengen mellom de to nært forbundne forholdene.

a) Grunnskolen:

SMF, Utviklet seg som forventet Innstilling	Uenig					Enig	N
	1	2	3	4	5		
1 Negativ	2	-	-	-	-		2
2	-	1	3	-	-		4
3	1	2	12	1	1		16
4	-	2	7	6	-		15
5 Positiv	2	5	18	13	4		42
	N	5	10	40	20	4	79 total-sum

Tabell 46. Utviklingen i SMF/Forhåndsinnstilling (Grunnskolen).

I utgangspunktet for analysen ser vi to tendenser gjøre seg gjeldende. Først er det helt klart at de aller fleste i grunnskolen var positivt innstilt til SMF. Når det gjelder

ikke satset på egne kor, korps og orkestre, så skulle nettopp forholdene ligge til rette for utstrakt samarbeid.

5. Musikkskolens lærere føler i sterkeste grad at samarbeidet ikke har fungert tilfredsstillende. Samtidig har vi sett at disse har størst tro på tilbudet og på dets virkninger. Vi mener at dette kanskje mer enn noe viser et behov også fra musikkskolens side til å bygge opp bedre kommunikasjon mellom musikkskolene og samarbeidspartnerne.
6. Til slutt vil vi nevne at mangel på samarbeid ikke kan forklares utfra en rekke mulige hypoteser, som f.eks. at tilbudet virker fordyrende, at det tar midler fra konkurrerende tiltak, at skolene har egne opplegg, at dirigent eller styret ikke er interessert i samarbeid, eller at musikkskolen vil kunne forstyrre opplegget. De som deltar og de som ikke deltar har omlag like holdninger til disse spørsmål. Det betyr altså ikke at det ikke er et problem - men at de to grupper ikke skiller seg vesentlig i holdninger til disse spørsmål.

Er målet med integrert musikkundervisning oppnådd? Det er ikke enkelt å gi et kortfattet svar. Vi synes skolene er på veg mot dette målet. De har naturlig nok i praksis måttet begrense seg til enkelte samarbeidspartnere og begynner å finne samarbeidsmetoder som skaper forutsetninger for en integrert musikkskole. Skolene har nådd langt på enkelte områder, og Trondheim som har arbeidet med SMF i syv år har langt på veg skapt en integrert musikkskole i forhold til grunnskolen. Dog må vi legge til at samtlige skoler har en vei å gå før målene med en integrert musikkundervisning er oppnådd.

FORVENTNINGER OG HOLDNINGER

Kan det tenkes at vi stort sett har arbeidet med deltakere som er positive til forsøket - både i utgangspunktet og i fortsettelsen? Har vi med andre ord noen sikkerhet for at flere

2. Grunnene til deltakelse/ikke-deltakelse er mange. Det ser ut til at informasjonen om hva SMF egentlig tilbyr har vært for dårlig. Vi tror kanskje utfra det materialet vi har at det er mangel på kommunikasjon mer enn informasjon som er problemet (vi vet at svært mange ikke har lest det informasjonsmaterialet som de har fått). Noen skoler er redde for at musikken skal ta ressurser fra andre fag. Til slutt finnes det også mellom-menneskelige problemer som forholdet mellom fagrettleider og skole og rektors holdninger. Slike problemer har vært forholdsvis små og få. Et viktig moment, dette gjelder i alle fall Trondheim, er at det har vært stor gjennomtrekk i det FML. Når vi vet at kursene ble holdt tidlig i forsøket (1975-76) kan vi her ha noe av forklaringen på de vanskeligheter forsøksledelsen har stått overfor.
3. Holdningene til samarbeid er jevnt over meget positive. Rektor er som regel positiv. Selv blant dem som ikke har benyttet seg av samarbeidsmulighetene er det en stor gruppe som ønsker slikt samarbeid. På tross av at ideen med integrert musikkskole neppe har blitt fullt forstått og gjennomført så er ideene levende og behovene reelle.
4. I det frivillige musikkliv er deltakelsen størst fra orkestrenes side og minst fra korpsene (bare 12%). Den sviktende deltakelse har igjen flere årsaker: Igjen nevnes det at informasjonen er for dårlig. Vi velger å gi den samme tolkning som overfor grunnskolens lærere. Flere hevder at tilbudene ikke er tilstrekkelig tilpasset behovene i det frivillige musikkliv. Vi mener dette kan bekrefte vår arbeidshypotese at skolene i for stor grad har kjørt på sin linje og kanskje ikke i tilstrekkelig grad sittet ned og utviklet et opplegg i fellesskap, for dermed å skape et felles eierforhold til samarbeidet. Noen hevder at det er en verdikonflikt mellom musikkskolenes tilbud og det frivillige musikkliv. Andre hevder at siden musikkskolen har satset på frivillighet og som i Trondheim

2. "Dirigenten vår er lite interessert i samarbeid med musikkskolen"
3. "Styret for vårt k/k/o er lite interessert i samarbeid med musikkskolen"
4. "Musikkskolen kan lett komme til å forstyrre vårt opplegg".

Vi synes det ligger nyttig informasjon i svarene på disse utsagnene. Det er viktig å få bekreftet at dette ikke er virksomme årsaker til ikke å delta i samarbeid.

Tabell 43 til 45 viser krysstabeller over deltakelse og noen forhold som ikke har slått ut signifikant. Vi har derfor ikke villet legge tolkninger på de observerte forskjeller tallene viser.

Vi vil til slutt føye til at denne analysen mellom deltakere og ikke-deltakere (i samarbeid med musikkskolen), kunne vært ført langt videre. Datamaterialet vårt inneholder imidlertid så mye interessant stoff at vårt hovedproblem har vært å begrense oss.

Integrert musikkundervisning forutsetter et nært samarbeid med grunnskolen og det frivillige musikkliv. Vi har allerede sett at ambisjonene i SMF opprinnelig var større. Vi tror det er realistisk å regne med at det er grunnskolen og det frivillige musikkliv som i realiteten er samarbeidspartnere. Det materialet vi nå har, gir grunn til en del refleksjoner og konklusjoner:

1. Samarbeid med grunnskolen fungerer der det er et konkret og praktisk tilbud som kan avhjelpe noe av den situasjon som finnes i musikkundervisningen i barne-skolen. Det er mindre grunn til å tro at oppleggene har appell i ungdoms-skolen. Dette har heller ikke vært noe mål. Behovene er langt større i barneskolen. Her skal jo alle lærere kunne undervise i musikk.

Blant dem som ikke har deltatt i noe samarbeid med musikk-skolen er det betydelig flere som er enige i utsagnet - 29% mot 11% av de som deltar i samarbeid (tabell 36).

Vi synes dette er et spesielt viktig resultat. Det er klart at selv i en gruppe som har velbegrunnede meninger om hvorfor de ikke deltar i noe samarbeid med musikk-skolen (se s.20), er det hos mange et latent behov for støtte fra musikk-skolen.

Vi har også sammenliknet på noen andre forhold, uten å ha funnet noen forskjeller. Disse resultatene kan være vel så interessante.

På følgende utsagn hadde vi nemlig ventet en forskjell: "Musikk-skolen fordyrer musikk-tilbudet til barna unødig når vi sammenlikner hva vi selv kan organisere denne undervisningen for".

Vi vet at det er korpsene som stort sett ikke deltar i noe samarbeid. Fra musikk-skolehold har det blitt antatt at det forhold utsagnet over tar opp kan være en forklaring. Tabell 37 viser at dette ikke er tilfelle. Deltakere og ikke-deltakere har hovedsaklig samme syn; dvs. at bare få er enige i at musikk-skolen fordyrer musikktilbudet.

Neste utsagn mente vi også ville avdekke en utbredt holdning blant "ikke-deltakere" (i samarbeid):

"Endel av de kommunale/statlige midler som går til musikk-skolen i dag burde heller vært gitt direkte til k/k/o i byen".

Ca. 25% er av denne oppfatning (tabell 38). Imidlertid er det ingen forskjell mellom deltakere og ikke-deltakere i svarene til dette utsagnet.

Følgende fire utsagn har heller ikke "slått ut" på gruppen ikke-deltakere i samarbeid og kan følgelig heller ikke forklare hvorfor det ikke deltas (tabell 39 til 42):

1. "vi har vårt eget opplegg og trenger ikke hjelp fra musikk-skolen"

Vi ser at bare 12% fra korpsene har deltatt i de nevnte kurs. Dette er en viktig forutsetning for den påfølgende datafortolkning. I den gruppen vi har analysert, hvor vi forutsetter at ikke-deltakelse er representativt for ikke-deltakelse i samarbeid med musikkskolene, kommer ca. 70% fra korpsene. Medlemmer i korpsene er altså de som relativt sett deltar minst i samarbeid. Vi antar at dette kan skyldes korpsenes spesielle tradisjon og musikk-kultur.

Resultatene i det følgende er basert på tabellene 32 til 45.

En rekke forhold er med å forklare svikten i deltakelse. Først er det klart at kjennskapen til musikkskolens tilbud er for dårlig - 47% av de som ikke deltar hevder dette. Det er grunn til å tro at musikkskolen ikke har nådd godt nok fram med sin informasjon - (selv om denne har vært omfattende som vi tidligere har pekt på (se kap. 1)).

De som ikke deltar i samarbeid mener oftere at musikkskolens musikktilbud passer dårlig til behovene.

Relativt mange (ca. 40%) - og betydelig flere enn i den gruppen som deltar i samarbeid - synes "musikkskolens undervisning er for kostbar for vårt k/k/o". Det er åpenbare farer ved at egenandelen av finansieringen økes. Det må være et mål at ikke økonomiske forhold blir utslagsgivende for samarbeidet.

Det er også klart forskjell mellom de to grupper i meningen om "vi og musikkskolens folk har ulikt verdisyn når det gjelder k/k/o-tilbudet til barn". Ingen av dem som har deltatt i samarbeid er av denne oppfatning. De som ikke har deltatt har mer delte meninger om dette (utsagnet over). Ca 20% er enige i utsagnet.

Videre har vi funnet en klar sammenheng mellom utsagnet "jeg har ofte følt behov for støtte fra musikkskolen, men ikke bedt om det" og deltakelse.

skal vi ta utgangspunkt i et spørsmål i grunnskoleskjemaet som skiller ut de som ikke deltar i noe samarbeid med musikk-skolene.

Det som karakteriserer denne gruppen er 1) at over halvparten synes informasjonen om tilbudet var for dårlig (tabell 29), 2) at rektor oftere (enn ved skoler som deltar i samarbeidet) ikke er interessert i samarbeid med musikkskolen (tabell 30), 3) flere oppgir at samarbeidet med fagrettlederne har gått dårlig - ca. 50% (tabell 27), 4) flere føler at musikkforsøket tar ressurser fra andre fag i skolen - 50% (tabell 28).

Vi ser dette som en bekreftelse på to generelle trekk ved forsøkssituasjonen. Det er ikke mulig å nå ut til alle, delvis fordi dette også avhenger av mottakerens holdninger. For det andre er deltaking i seg selv en vesentlig faktor i utvikling av et positivt eierforhold til forsøket.

SAMARBEID MUSIKKSKOLE - DET FRIVILLIGE MUSIKKLIV

Vi var også interessert i å belyse det frivillige musikklivs syn på samarbeidet med musikkskolene og særlig årsaken til at flere ikke deltar. Kjenner ikke det frivillige musikkliv til tilbudet (SMF)? Hvordan er behovene, og tilfredsstillter SMF disse? Hvem er det som ikke deltar osv.?

Til grunn for analysen skilte vi ut den gruppen fra det frivillige musikkliv som ikke hadde deltatt i noen av musikkskolens metodikk/utøverkurs. Vi kontrollerte først hvordan kor/korps/orkester fordelte seg prosentvis på deltakelse/ikke deltakelse og fant følgende resultat:

Horisontal % fordeling	Deltid			
	k/k/o	Nei	Ja	N
	kor	57	44	23
	korps	88	12	50
	orkester	70	30	10

Tabell 31: Deltatt i samarbeid/K-K-O

Vi skal se på et spørsmål til som er parallelt i de to gruppene, før vi trekker noen konklusjoner om samarbeidet musikkskolen - grunnskolen.

	uenig		enig			N	$\bar{X}$
Musikk- skolen	9	2	24	20	46	46	3.9
Grunn- skolen	29	21	18	14	19	154	2.8

Tabell 26: "Samarbeidet mellom fagrettløderne og grunnskolen lærere har fungert dårlig".

Vi ser av tabellen at musikkskolens lærere vurderer samarbeidet betydelig mer negativt enn grunnskolen lærere. Musikkskolens fagrettlødere har hatt en uhyre krevende arbeidsoppgave. Vi har grunn til å tro at fagrettløderne i musikk i tillegg til de spesielle problemer forsøket reiser også har problemer som er typiske for fagrettlødere i andre fag; mangel på tid, vanskeligheter med å få etablert et godt samarbeidsforhold med mer enn et fåtall skoler og lærere, og en oppsplittet arbeidsdag. Undersøkelsen viser (tabell 27) at de lærere i grunnskolen som har samarbeidet med fagrettløderne er godt fornøyd med samarbeidet. Et fåtall av lærerne ønsker mer kontakt (vedlegg 11 - 13). Vi kan slutte at fagrettløderne i forsøket har gjort et godt arbeid. Våre intervjuer bare underbygger dette og viser at fagrettløderne har arbeidet langt mer enn noen med rimelighet kunne forvente.

Bare i liten utstrekning synes det som rektor er negativ til samarbeidet. Musikkskolens folk synes samarbeidet går bra hvis rektor er positiv.

Flere svar viser at samarbeidet musikkskole - grunnskole ikke fungerer tilfredsstillende. Tallene gir oss imidlertid ikke tilfredsstillende svar på hva som ikke fungerer i samarbeidet og hvorfor. Vi vil allikevel peke på de ulike holdninger i den gruppen som har deltatt og den som ikke deltatt. Først

I barneskolen hvor SMF har konsentrert tiltakene, finner vi at ca. halvparten (45%) mener at valgfagsundervisningen "neppe" kunne vært gjennomført uten musikkskolens støtte. Den andre halvparten (ca.48%) er av motsatt oppfatning. Det er videre interessant at så få i barneskolen har svart hverken enig eller uenig i utsagnet (7%).

Konklusjonen blir altså at betydelig flere fra barneskolen enn fra ungdomsskolen mener valgfagsundervisningen ("i musikk ved vår skole") "neppe" kunne vært gjennomført uten musikkskolens støtte.

2A SAMARBEID MUSIKKSKOLE - GRUNNSKOLE

For å få et bilde av hvordan samarbeidet mellom musikkskolen og grunnskolen har fungert, har vi sammenstilt svarene på parallelle spørsmål angående samarbeidet. Vi er oppmerksom på at en slik sammenslåing vil "skjule" flere viktige forhold. Materialet er allikevel bedre egnet til å avdekke generelle tendenser enn detaljer. Det første "parret" går på rektors innvirkning på samarbeidet. Vi ser av tabellen under, som ikke er noen ordinær krysstabell, at musikkskolens folk synes det er lett å få i stand samarbeid dersom rektor er positiv. I grunnskolen er det bare få som hevder at rektor ikke er interessert i samarbeid.

	uenig					enig	N	$\bar{X}$
Rektor er ikke int. i samarb. med MS	78	6	6	6	6		159	1.6
Dersom rektor i en B-U skole er pos. til samarb., er det lett å få det i stand	2	-	11	14	73		56	4.6

Tabell 25: Samarbeid musikkskole - grunnskole.

HYPOTESE 3:

Bakgrunnen for vår siste hypotese angående valgfagsordningen er at den er spesielt rettet mot barneskolen. Ungdomsskolen har sin egen tradisjon med musikk valgfag. Derfor antok vi at ansatte ved barnetrinnet ville være mer enige i det følgende utsagnet enn ungdomstrinnansatte:

"Valgfagsundervisningen i musikk ved vår skole kunne neppe vært gjennomført uten musikkskolens støtte".

Vi ser spredningen i svarene:

uenig			enig	
1	2	3	4	5
36%	13%	7%	20%	24%

at ekstremene er mye brukt; dvs. alle unntatt 7% har tatt standpunkt (uenig/enig). Det gir interessante perspektiver på kildene til variasjon. Vi vil se av resultatene i vedlegg 5 - 13 (dersom disse samholdes) at variasjonen ikke kan tilskrives kommune (Sandnes, Bjugn, Trondheim). Dette nevnes bare fordi mye oppmerksomhet har vært rettet mot sammenlikningen mellom kommuner.

Tabell 24 viser oss sammenhengen mellom skoleslag og synet på gjennomførbarheten av musikk valgfag.

Resultatene er interessante; først og fremst fordi svarene viser to vesensforskjellige fordelinger for barneskoleansatte og ungdomsskoleansatte. I ungdomsskolen er de aller fleste (82%) uenige i utsagnet ("valgfagsundervisning i musikk ved vår skole kunne neppe vært gjennomført uten musikkskolens støtte"). Bare få (14%) var av motsatt oppfatning.

Valgfagslærerne (spesiallærerne) i barneskolen er i større grad enn allmennlærerne enige i at valgfagsundervisningen i barneskolen har styrket den obligatoriske musikkundervisning.

Man vil se av vedlegg 14 at vi har valgt 5%'s forkastningsnivå for våre statistiske analyser (t-test). Ut fra denne forutsetning kan ikke den observerte forskjellen i mening mellom valgfagslærerne og andre betraktes som statistisk signifikant (tabell 22); dvs. at det er mer enn 5%'s sjanse for at den forskjellen vi har funnet kan tilskrives andre forhold. Dette resulterer i at hypotesen ikke bekreftes.

HYPOTESE 2:

Også m.h.t. om det timetall skolen bruker til musikk valgfag er tilstrekkelig, er det særlig stor spredning i svarene:

uenig			enig	
1	2	3	4	5
18%	19%	17%	21%	26%

Vår primærinteresse også her er om variasjonen forklares av "stilling". Vi har da formulert følgende hypotese med utgangspunkt i denne forventningen:

"Valgfagslærerne atskiller seg i syn på om rammetimetallet er tilstrekkelig".

Konklusjonen har framkommet etter analyse av tabell 23. Vi ser der at valgfagslærerne skiller seg markert fra rektorer og inspektører på den måten at de oftere mener rammetimetallet er utilstrekkelig. Den forskjellen vi ser mellom allmennlærere og valgfagslærere er ikke statistisk signifikant.

frivillige musikkliv, og at TKM i stor grad har vært identifisert med grunnskolen allerede i utgangspunktet. Men kan det tenkes at grad av integrering kan ha andre årsaker?

Vi har valgt ut to områder for videre analyse:

1. Valgfag og dets virkninger på skolens totale musikkundervisning,
2. Holdninger til samarbeid i musikkskolen, grunnskolen og det frivillige musikkliv.

VALGFAGORDNINGEN I BARNESKOLEN

Evalueringen av hvordan forsøksoppleggets valgfagordning har fungert og hvilke konsekvenser den har fått, har vi konsentrert om følgende tre spørsmål:

- a) Har valgfagsordningen i barneskolen ført til en styrking av den obligatoriske undervisning, og har valgfaglærerne (spesiallærerne) forskjellig oppfatning fra allmennlærere og rektor/inspektør på dette spørsmålet?
- b) Oppfattes timetallet til musikk valgfag som tilstrekkelig, og har valgfagslærerne forskjellig oppfatning fra allmennlærerne og rektor/inspektør på dette spørsmålet?
- c) Kunne valgfagsundervisningen i musikk (ved vår skole) vært gjennomført uten musikkskolens støtte, og er det forskjellig syn på dette i barneskolene og ungdomsskolene?

HYPOTESE 1:

Av frekvensopptellingene med gjennomsnitt (vedlegg 5) ser vi at meningene om hvorvidt "valgfagundervisningen i barneskolen har ført til en styrking i den obligatoriske undervisning" er svært delte. Kildene til denne variasjonen kan være mange. Vi forventet at variabelen "stilling" ville forklare en betydelig del av den. Med dette utgangspunkt stilte vi følgende hypotese:

Spørsmålet for ressursssvake kommuner må være hvor stor andel av utgiftene den enkelte skal dekke om det finnes en liberal friplassordning. Dette kan ikke forsøket svare på.

INTEGRERT MUSIKKSKOLE

Med integrert musikkskole mener vi en musikkundervisning som i størst mulig grad utnytter ressursene i kommunen i et nært samarbeid med grunnskolen og det frivillige musikkliv. Målet er å tilby best mulig vokal- og instrumentalundervisning til alle barn i deres lokale miljø og utnytte de faglige ressurser som finnes i kommunen til kvalifisering både av lærere, instruktører og dirigenter.

Vi har pekt på de store vanskeligheter som ligger i å samordne og integrere forskjellige institusjoner og organisasjoners aktiviteter. Det er en prosess som krever stor innsikt og lang tid. Vi har sett at de tre kommunene har kommet et stykke på veg gjennom forsøksperioden.

Vi ser også at de tre kommunene har lagt vekt på ulike former for samarbeid - eller kanskje at de praktiske forhold har definert hva "integrert musikkskole" har kommet til å bety:

I Trondheim har det hovedsaklig lyktes i forhold til grunnskolen, selv om den opprinnelige prognose på ca. 3000 elever i valgfag skulle vise seg å være for optimistisk. I Bjugn har det mest vellykkede samarbeid skjedd med det frivillige musikkliv. I Sandnes har det før forsøket formelt ble startet vært etablert en organisatorisk løsning gjennom grunnopplæringsmidlene som i realiteten har gitt musikkskolen styring med instrumental- og vokalopplæringen for kor, korps og orkester.

Det har ikke ennå lyktes noen av forsøkskommunene fullt ut å etablere en integrert musikkskole. (Se definisjon ovenfor). Det ligger åpenbare lokale årsaker til grunn for dette, i tillegg til de generelle økonomiske problemer forsøket har stridt med. Vi har pekt på at lærerne i Bjugn i hovedsak kommer fra det

Vi må på dette tidspunkt kunne fastslå at selv om motstanden mot åpent opptak har vært stor fordi de økonomiske problemer har vært vanskelig å mestre, så må forsøket likevel kunne sies å ha ført til et gjennombrudd i hele grunnlagstenkingen omkring musikkundervisning:

- 1: Alle kan ha glede av musikkundervisning fordi alle er utstyrt med musikalske evner som kan utvikles.
- 2: Både lærere i musikkskolen, i grunnskolen, og i det frivillige musikkliv støtter ideene om åpent opptak.
- 3: Holdningene til åpent opptak er uavhengig av instrument og av antall års praksis (lærere i grunnskolen).
- 4: Lærere i musikkskolen med mange års erfaring er noe mer skeptiske til åpent opptak enn lærere med få års praksis - men begge grupper er likevel positive til grunntanken.
- 5: De foreldre (blant grunnskolens lærere) som har egne barn i musikkskolen synes kontingenten er et mindre problem enn de som ikke selv har barn i musikkskolen.

Åpent opptak dreier seg utelukkende om å sløyfe opptakskravene (musikalitetstesten) ved opptak. Dette er det som vi ser meget stor enighet om. Her har forsøket vist sin berettigelse. Det er ikke samme enighet om kontingent og friplassordning. Selv om dette ikke har noe med vår definisjon av åpent opptak å gjøre er det allikevel relevant i denne sammenheng siden åpent opptak får økonomiske konsekvenser. Vi vet ikke nok om hvilket kontingentnivå som er akseptabelt for de store grupper. Vi skal imidlertid merke oss at de lærere som ikke har sine egne barn i musikkskolen ser på kontingenten som et større problem enn lærere som har barn der. Lærerne må vel nærmest regnes som en lavtlønnsgruppe. Når en så motivert gruppe ser på økonomien som et problem, kan dette være en indikasjon på at kontingenten også oppleves som et problem av andre - mindre motiverte - lavtlønnede foreldre?

Det vi vet om åpent opptak er at det vil få økonomiske konsekvenser. Hvor dyrt det vil bli vil bl.a. avhenge av hvilken gjennomsnittlig gruppestørrelse som blir fastlagt. Som nedenstående tabell fra Trondheim viser har gjennomsnittlig gruppestørrelse ligget på omkring 3,0. TKM har argumentert for et lavere tall for å kunne gi mer individuelt tilpasset tilbud til viderekomne elever. Et slikt ønske er også uttrykt av andre - spesielt av representanter for det frivillige musikkliv.

Utfra et slikt forholdstall kan en kommune selvsagt regne ut totalkostnadene for musikkundervisningen om et visst antall læretimer er gitt.

	Antall elever i gj.sn. for høst- sem. og vår.sem.	Antall timer	Gjennomsnittlig gruppestørrelse
73/74	436	166	2,63
74/75	552	179	3,08
75/76	983	269	3,32
76/77	1.467	479	3,06
77/78	2.086	681	3,04
78/79	2.254	720	3,13
79/80	2.600	845	3,07
HØST-80	2.727	883	3,09

FIG.:

Elevtallsutvikling på skoleårsbasis (Trondheim).

Vi vet at åpent opptak har begynt å reise spørsmål av mer innholdsmessig karakter. Når så mange barn deltar blir det enda viktigere hva slags musikkforståelse skolen representerer. Debatten om hvilken musikk-kultur musikkskolen fremmer vil bli enda mer aktuell ettersom flere barn fra hjem uten de tradisjonelle musikktradisjoner deltar.

Resultatene viser at den klare og nesten udelt positive innstillingen til åpent opptak i det frivillige musikkliv er helt uavhengig av om man selv har barn i musikkskolen. Det kan imidlertid være verdt å merke seg at ved de to aspekt av åpent opptak, er det større enighet om at "tilbudet bør være gratis" enn at det "ikke bør stilles faglige krav". Sistnevnte forhold viser større variasjon i meninger. Dette er også interessant sett på bakgrunn av at relativt få (særlig med barn selv i musikkskolen) betraktet kontingenten som noe problem.

Vi merker oss ellers i tabell 21 at 19% med barn selv i musikkskolen er delvis uenige i utsagnet "det bør ikke stilles faglige krav". Det betyr at de mener at det bør stilles faglige krav ved opptak, selv om de neppe ubetinget er av denne oppfatning.

Selv om dette bare er om lag en femdel av samtlige med barn i musikkskolen, er det tross alt mer enn tre ganger så mange som i gruppen uten barn i musikkskolen. Vi understreker imidlertid til slutt at vi ikke har funnet noen statistisk signifikant forskjell i gjennomsnittet for gruppene.

Vi har allerede pekt på at vi i virkeligheten ikke vet om åpent opptak har ført til "likhet i utdanningsmuligheter" i den forstand at elever fra alle lag i befolkningen deltar i like stor grad (innenfor en kommune). Ingen av musikk-skolene har ført en statistikk over tid som gir oss like opplysninger.

Det vi vet er at veksten har vært meget sterk - under den forutsetning at foreldrene betaler en relativt beskjeden kontingent fra kr 260,- i Sandnes til kr 450,- i Trondheim pr. år. Åpent opptak har vært definert som opptak i musikk-skolen uten forutgående musikalitetstest. I Bjugn deltar omlag hver tredje elev, i Sandnes er tallet omlag det samme, mens deltakelsen i Trondheim er ca. 16% av årskullet.

Av tabell 14 ser vi først at det er bred enighet om hvorvidt "alle elever burde ha gratis tilbud om instrumental-/vokal-opplæring på linje med opplæring i norsk og matematikk". Imidlertid er det en viss tendens for lavgruppen (de med lite undervisningspraksis) til oftere å være helt enig i utsagnet (henholdsvis 90% og 68%).

Vi finner den tilsvarende tendens på spørsmålet om det bør stilles faglige krav ved opptak til instrumental-/vokal-opplæring (tabell 15). Begge gruppene er klart imot, lavgruppen i noe større grad.

På direkte spørsmål om man er enig eller uenig om "musikk-skolen bør bygge på åpent opptak", har vi heller ikke funnet noen statistisk signifikant forskjell mellom ansatte med lav og høy undervisningspraksis i musikk.

Den variasjonen man vil se av tabell 16 kan derfor ikke tillegges spesiell vekt.

HYPOTESE 2:

"Synet på åpent opptak varierer med hvilket instrument vedkommende lærer underviser i".

Vi har konsentrert dataanalysen om eventuelle forskjeller mellom lærere i piano og fiolin; dette fordi disse utgjør over halvparten av totalen, og de andre instrumentgruppene er så små at selv minimale målingsunøyaktigheter (reliabilitets-svikt) vil gi uforholdsmessige store utslag.

Resultatene av analysen er basert på tabellene 17, 18 og 19. Konklusjonen er i dette tilfellet lett å trekke. Tabellene viser klart at det ikke er noen avhengighet mellom synet på åpent opptak og instrument (piano - fiolin).

I det frivillige musikkliv har vi også forsøkt å analysere synet på åpent opptak (tabell 20 og 21). De to samme utsagnene som er brukt, i spørreskjemaene til grunnskolen og musikkskolen, danner også grunnlaget for vurderingen her.

HYPOTESE 2:

"Lærere med barn selv i musikkskolen betrakter kontingenten som et større problem enn lærere uten barn i MS".

Resultatene viser at situasjonen er motsatt (tabell 12 - 13). Det er lærere som ikke selv har barn i musikkskolen som oftest antar at kontingenten er en belastning. Vi tror forklaringen er at de som prioriterer musikkundervisning har anledning til å betale kontingenten og vurderer den som rimelig, kanskje sett i forhold til hva annen fritidsaktivitet koster i dag. Det er dog lærere som har en relativt god økonomi som er spurt. Resultatene må derfor vurderes i dette lys. De reiser allikevel spørsmålet om hvor høy kontingenten kan være uten at det store flertall føler det som et problem. Enhver økning vil måtte kompenseres med en liberal friplassordning.

Også blant musikkskolens lærere hadde vi bestemte forventninger om hva eventuell variasjon i synet på åpent opptak kunne skyldes. Disse forventningene kommer til uttrykk i følgende to hypoteser:

HYPOTESE 1:

"Synet på åpent opptak varierer, avhengig av mengde undervisningspraksis i musikk".

Til denne analysen brukte vi den samme kategoriseringen av praksis som beskrevet på s.3 (høy - lavgruppe). Videre la vi de to utsagnene spm III 11 og 12 (vedlegg 5) til grunn som avhengige variabler. Disse tar som nevnt (s.6) opp to aspekt ved åpent opptak ("gratis tilbud", "åpent opptak"). I tillegg har vi spurt direkte om lærerne er enige eller uenige i at MS bør bygge på åpent opptak.

Resultatene framkommer av krysstabellene 14, 15, 16.

Åpent opptak er stort sett anerkjent som et viktig prinsipp for kommunenes musikkundervisning. Holdningene i Trondheim og Bjugn er helt klare. Det er allikevel spredning i svarene og vi har vært opptatt av å undersøke nærmere hva som kan forklare ulike holdninger til åpent opptak:

Vi forventet at synet på åpent opptak ville avhenge av den enkeltes bakgrunn; nærmere spesifisert ved 1) undervisningspraksis, 2) instrument, 3) om den spurte selv hadde barn i musikkskolen.

I grunnskolen opererer vi med to hypoteser.

HYPOTESE 1:

"Synet på åpent opptak varierer med antall år musikkundervisning".

For å gjøre analysen mer oversiktlig og meningsfull har vi funnet det mest fornuftig å omkode slik at sammenlikningene foretas mellom én gruppe med 0 - 4 års praksis med musikkundervisning og én med 5 år eller mer.

To utsagn var ment å avdekke synet på åpent opptak. Det ene (spm V1, vedlegg 11) går på "gratis tilbud" mens det andre (spm V2, vedlegg 11) går på at "det ikke bør stilles faglige krav". Vi antar at bare det siste spørsmål vil bli godtatt som definisjon på åpent opptak av musikkskolens ledelse, men også det første spørsmålet ("gratis tilbud") blir av enkelte assosiert med åpent opptak.

Resultatet av analysen viser at synet på åpent opptak ikke varierer med antall år i musikkundervisning (tabell 10 - 11).

Hypotesen må derfor forkastes. Imidlertid stiller begge grupper seg positivt til åpent opptak, hvis vi legger resultatene fra de to nevnte utsagnene til grunn.

6. Selv om gruppeundervisning har slått igjennom, og selv om også viderekomne elever kan ha glede av gruppeundervisning er det også behov for et mer individuelt tilpasset opplegg for viderekomne elever.

Vi mener at vi ut fra disse konklusjoner langt på vei kan forklare forskjellene mellom Trondheim, Bjugn og Sandnes. Som vi skal se nedenfor kombinerer Trondheims-lærerne (ved musikkskolen) to karakteristika i større grad enn Sandnes-lærerne: De er både mer positive til åpent opptak og til gruppeundervisning. Fiolin-undervisning er mer utbredt i TKM enn ved musikkskolene i de andre to kommunene. Lærerne i Bjugn har mindre erfaring med individuell undervisning, (se kap. 4) og har derfor hatt relativt få motforestillinger til gruppeundervisning.

ÅPENT OPPTAK

Det kan neppe herske tvil om at åpent opptak har stått meget sentralt i diskusjonen omkring samordnet musikkforsøk. Det kom inn i diskusjonen i 1975 i Trondheimsforsøket, var en forutsetning i Bjugn-opplegget og en av beveggrunnene for at Sandnes kom med i SMF i 1978.

Åpent opptak førte til mange motsetninger mellom de bevilgende myndigheter og musikkskolenes ledelse. Dette kommer vel klarest til uttrykk i Trondheim der konsekvensene av åpent opptak ble så store. Vi har allikevel pekt på at reaksjonene i Trondheim kanskje helst må sees på bakgrunn av den anstrengte, økonomiske situasjon og den uklare beslutningsprosess enn som en negativ holdning til åpent opptak. Vi har også pekt på at den svært anstrengte situasjon som oppsto i Trondheim har svekket de faglige pedagogiske mål i forsøket. Men dette endrer ikke holdningene til åpent opptak.

Heller ikke på noen av de andre spørsmålene atskiller de to grupperingene seg betydelig. Vi må derfor konkludere med at "synet på gruppeundervisning" ikke avhenger av mengden undervisningspraksis i musikk.

Imidlertid har de to gruppene noe forskjellig oppfatning på utsagnet: "Det er ikke spørsmål om gruppe- eller individuell undervisning, men tid og muligheter til begge deler".

Lærere med lite undervisningspraksis er betydelig mer enige i utsagnet (tabell 9).

Vi vil ikke her gi noen tolkning av denne forskjellen.

Ser vi samlet på disse resultatene i forhold til situasjonen i Bjugn, Trondheim og Sandnes kan vi trekke følgende slutninger:

1. Gruppeundervisning i musikk har vist seg å være en undervisningsmetode som virker motiverende og stimulerende for elevene,
2. Lærerne er i stor utstrekning positive til denne undervisningsform,
3. Lærere som har erfaring med gruppeundervisning er mer positive overfor denne form for undervisning enn lærere som ikke har øvelse i gruppeundervisning,
4. Lærere med lang praksis i musikkskoleundervisning (dvs. som oftest med erfaring fra individuell undervisning) skiller seg ikke i holdninger fra lærere med mindre erfaring,
5. Det er store forskjeller i synet på gruppeundervisning i forhold til hvilket instrument det gjelder. Det ser f.eks. ut til at fiolin-opplegget har falt heldigere ut enn piano-opplegget. Vi må dog igjen påpeke at vi her har å gjøre med svært forskjellige og vanskelig sammenliknbare undervisningssituasjoner.

Vi har for enkelthets skyld konsentrert analysen om sammenlikning "piano" - "fiolin". Vi er klar over at det er vanskelig å gjøre direkte sammenlikninger. I Trondheim deltar f.eks. barn og foreldre sammen i fiolin-undervisningen, i piano er det eldre barn uten foreldre - og det er ett instrument for alle i gruppen.

Lærere i begge instrumenter ser ut til å mene at deres instrument (i de undervisningssituasjoner vi har beskrevet ovenfor) egner seg for gruppeundervisning (tabell 4). Dog er det flere pianolærere (enn fiolinlærere) som mener gruppeundervisning er lite egnet. Når det gjelder undervisning for viderekomne er de aller fleste (pianolærere) av denne oppfatning. Gruppeundervisning passer best på begynnertrinnet (tabell 5).

Utsagn IV, 19 (vedlegg 5): "Gruppeundervisning gir meg for lite tid med den enkelte elev" viser oss en vesensforskjellig holdning til gruppeundervisning avhengig av instrument. Betydelig flere pianolærere (enn fiolinlærere) er enige i utsagnet (tabell 6). Resultatet er klart i tråd med våre forventninger.

HYPOTESE 3:

"Synet på gruppeundervisning avhenger av mengden undervisningspraksis i musikk".

Som utgangspunkt for å teste denne hypotesen skilte vi ut to yttergrupper: En med bred undervisningspraksis (høggruppe) og én med liten undervisningspraksis (lavgruppe). Denne omkodingen ble foretatt på grunnlag av spørsmål F1 - "antall år i musikkskolen" og F4, "antall år undervisning på konservatorienivå e.l.":

Tabell 7 viser hvordan de to gruppene er skilt ut.

Resultatene av analysen viser først at omtrent like stor andel (ca. 25%) med lite praksis som de med mye praksis kunne tenke seg å ha all undervisning som individuell undervisning (tabell 8).

punkter. Vi vil derfor legge hovedvekten på forhold vi mener kan ha almen interesse, og dessuten vise hvorledes særtrekk ved oppleggene i de ulike kommuner kan ha virket på forsøket.

GRUPPEUNDERVISNING

Vi har allerede sett at det stort sett er en positiv holdning til gruppeundervisning i Trondheim og Bjugn. Holdningene i Sandnes er preget av mer skepsis. Vi finner at det også er nokså stor spredning på svarene. Vi har derfor med utgangspunkt i svarene fra musikkskolene formulert tre hypoteser:

HYPOTESE 1:

"Synet på gruppeundervisning avhenger av hvor stor andel av elevene som er begynnerelever".

Flere utsagn avdekker synet på gruppeundervisning (se vedlegg 5 - 7) (1). Resultatene viser at det er en klar sammenheng mellom de to forhold i hypotesen. Hovedkonklusjonen er at lærere med erfaring i gruppeundervisning på begynnertrinnet i markert større grad mener metoden egner seg. Dette gjelder særlig på begynnertrinnet, men en stor andel mener også at gruppeundervisning egner seg for viderekomne elever og kan være et vesentlig element også på høyere nivå (se tabell 1, 2, 3) (2).

Endel lærere ville foretrukket all undervisning som individuell undervisning. Dette er imidlertid uavhengig av andelen begynnerelever. Vi regner det for svært sannsynlig at dette i høy grad avhenger av instrument (se senere analyser).

HYPOTESE 2:

"Synet på gruppeundervisning avhenger av instrument".

På denne hypotesen gir data oss en klar bekreftelse.

-
- (1) Se vedlegg 14 angående analysemetoder. Alle hypoteser er testet på 5%-nivå, dvs. det er 5% sjanse for at utslagene skyldes tilfeldigheter.
 - (2) Alle tabellene i dette kapitlet finnes i vedlegg 18. Enkelte tabeller er også presentert i teksten.

KAPITTEL 5

SAMORDNET MUSIKKFORSØK - EN SAMLET VURDERING

VED PER DALIN OG OLAV SKARD

Vi har hittil beskrevet og vurdert SMF slik det har utviklet seg i tre forsøkssituasjoner. Som det vil framgå har SMF utviklet seg tildels meget forskjellig i de tre kommunene. Det fins selvsagt store fellestrekk, og vi skal også se på disse i dette kapitlet. Vi vil ta vårt utgangspunkt i hovedkomponentene av forsøket og analysere disse på tvers av kommunene. På denne måten håper vi å kunne forklare noen av de forskjeller vi har funnet.

I samarbeid med evalueringsutvalget og representanter for musikkskolene har vi utviklet en rekke hypoteser for å søke å forklare det som kan synes som markerte forskjeller i holdninger til hovedmålene for forsøket. På bakgrunn av de bakgrunnsdata vi har om den enkelte som har besvart spørreskjemaene har vi kunnet danne bestemte utvalg på tvers av kommunene for å se om andre faktorer enn "kommune-faktoren" bedre kan forklare forskjellene. I vår analyse vil vi holde oss til de tre hovedmål for evalueringen, nemlig:

- 1 Gruppeundervisning
- 2 Åpent opptak
- 3 Integrert musikkskole

Vi er oppmerksomme på at det i tillegg er en lang rekke andre interessante spørsmål som kan besvares på grunnlag av de data vi har. Dette vil vi på det nåværende tidspunkt ikke kunne ta opp.

Før vi presenterer resultatene vil vi igjen presisere at musikkskolene og forsøket i de tre kommuner tildels har så klart individuelle særtrekk at det er meget vanskelig - tildels meningsløst - å trekke sammenlikninger. Dette gjelder ikke minst fordi kommunene kom med i forsøket på forskjellige tids-

vjuer. Vi mener dette er et klart signal fra spesielt korpsdirigenterne om å få større medbestemmelse over deler av musikkskoleopplæring.

som kan forklare dette.

Utgangspunktet for å oppnå eierfølelse overfor musikkaktivitetene er at de enkelte parter er tilfreds med de tilbud som gis. Vi mener imidlertid at dette ikke er tilstrekkelig. Det synes i tillegg å være nødvendig med delt ansvar om fellesoppgaver og full anerkjennelse som likeverdige partnere.

Har Sandnes delt ansvaret for fellesoppgaver, og er det full anerkjennelse av f.eks. grunnskolens lærere og dirigentene i musikk-korpsene? Musikkskolen har, som vi tidligere har sett, hatt svært lite samarbeid med grunnskolen i sitt arbeid for å styrke den obligatoriske musikkundervisningen og de praktisk-estetiske valgfag på barnetrinnet. Våre intervjuer viser at Bjørgan har relativt klare oppfatninger av hvordan musikkskolen bør arbeide mot disse målene; grunnskolen derimot stiller seg mer spørrende og avventende til konsekvensene av musikkskolens virksomhet. Musikkskolen bygger derfor i all hovedsak aktivitetene opp etter sin linje. Ansvaret for utviklingen av strategier er ikke delt på dette området. Vi mener også å kunne hevde at grunnskolens lærere ikke føler seg "dyktige" nok til å samarbeide med musikkskolen. Fagveileder i musikk uttrykte det slik: "Den vanlige lærer i musikk føler at han ikke har noe nytte av musikkskolen til hjelp i den praktiske undervisningen. Han har også store faglige komplekser i musikk, spesielt når han blir konfrontert med musikkskolen." Det første av disse synspunktene støttes av det lave antall lærere som har svart på spørsmålet om deltakelse i kurs. De som har svart er også minst fornøyd med overføringsverdien til den praktiske undervisningssituasjon. Når det gjelder forholdet mellom grunnskole og musikkskole blir det vesentlig å trekke opp linjer for delt ansvarsforhold og utvikling av lærerne i grunnskolen til likeverdige partnere.

Selv om musikkskole-tilbudene i stadig større grad er tilpasset behovene til det frie musikkliv, synes det likevel ikke som om eierfølelsen overfor aktivitetene er bedret. Vi mener dette har nær sammenheng med at musikkopplæring gjennom musikkskolen fremdeles blir oppfattet som tilbud. Uttalelser som "musikkskolen bør desentraliseres" og "musikk bør omfatte mer", var representative i våre inter-

Vi må på dette tidspunkt kunne fastslå at selv om det har vært motstand mot åpent opptak særlig fordi de økonomiske problemer har vært vanskelig å mestre så må forsøket likevel kunne sies å ha ført til et gjennombrudd i hele grunnlagstenkingen omkring musikkundervisning. Vi har kommet til følgende konklusjoner:

1. Alle kan ha glede av musikkundervisning fordi alle er utstyrt med musikalske evner som kan utvikles.
2. Både lærere i musikkskolen, i grunnskolen, og i det frivillige musikkliv støtter ideene om åpent opptak.
3. Holdningene til åpent opptak er uavhengig av instrument og av antall års praksis (lærere i grunnskolen).
4. Lærere i musikkskolen med mange års erfaring er noe mer skeptiske til åpent opptak enn lærere med få års praksis - men begge grupper er likevel positive til grunntanken.
5. De foreldre (blant grunnskolens lærere) som har egne barn i musikkskolen synes kontingenten er et mindre problem enn de som ikke selv har barn i musikkskolen.

GRUPPEUNDERVISNING I MUSIKK

Vokal- og instrumentalopplæring i grupper har stått sentralt i forsøksarbeidet i SMF i samtlige kommuner. På dette felt har forsøket vunnet en rekke metodiske erfaringer som vil komme andre skoler tilgode, og det er dessuten utarbeidet materiell til en rekke instrumenter særskilt beregnet på gruppeundervisning. TKM har her spilt den sentrale rolle. I de senere år har det foregått atskillig spredning av materialet som allerede er i bruk i kommuner over hele landet.

Det viser seg at synet på gruppeundervisning blant praktiserende lærere varierer endel. Hovedkonklusjonen er at lærere med erfaring i gruppeundervisning på begynnertrinnet i markert større grad mener metoden egner seg. Vi mener det er spesielt viktig å trekke fram dette resultatet fordi en såpass radikal undervisningsmetode (i alle fall når det gjelder enkelte instrumenter) vanligvis blir møtt med skepsis. Vi har trukket følgende konklusjoner når det gjelder gruppeundervisningen.

1. Gruppeundervisning i musikk har vist seg å være en undervisningsmetode som virker motiverende og stimulerende for elevene.
2. Lærerne er i stor utstrekning positive til denne undervisningsform.
3. Lærere som har erfaring med gruppeundervisning er mer positive overfor denne form for undervisning enn lærere som ikke har øvelse i gruppeundervisning.
4. Lærere med lang praksis i musikkskoleundervisning (dvs. som oftest med erfaring fra individuell undervisning) skiller seg ikke i holdninger fra lærere med mindre erfaring.
5. Det er store forskjeller i synet på gruppeundervisning i forhold til hvilket instrument det gjelder. Det ser f.eks. ut til at fiolinopplegget har falt heldigere ut enn piano-opplegget.
6. Selv om gruppeundervisning har slått igjennom, og selv om også viderekomne elever kan ha glede av gruppeundervisning er det også behov for et mer individuelt tilpasset opplegg for viderekomne elever.

KRITISKE PROSESSER - ET BLIKK FREMOVER.

For å kunne forklare hva som har skjedd og hvorfor forsøket har nådd de resultater vi har summert ovenfor, har vi studert en rekke kritiske prosesser i forsøket. Vi ser dette som vesentlig fordi nye kommuner

vil stå overfor flere av de samme oppgaver. Det er ofte slik i forsøksarbeid at det som blir mest avgjørende er ikke hva en ønsker å gjennomføre men måten det skjer på.

Vi kan heller ikke her uten videre sammenlikne de tre første kommunene og vi kan heller ikke med sikkerhet vite om de samme problemer vil dukke opp i andre kommuner. Vi tror allikevel at en klargjøring av kritiske prosesser er viktig:

Økonomi: Finansiering har vært et gjennomgangstema de siste tre år i SMF. Beslutningen om åpent opptak har hatt så store økonomiske konsekvenser at rent faglige spørsmål har kommet mer i bakgrunnen. Det er helt avgjørende for utviklingen av musikkundervisningen i kommunene at det nå skjer en avklaring av hvorledes finansieringen skal skje, og hvilket økonomisk nivå som bør være rettesnor for arbeidet. Vi ser det som helt urealistisk å regne med at kommunene alene vil makte å finansiere en integrert musikkskole med omlag 25% av årskullet, selv med de innsparinger som ligger i gruppeundervisningen. Staten må komme inn som partner. Dette krever forhandlinger og avklaringer snarest. Det blir like viktig å få avklart gruppestørrelse, lønnsvilkår, kombinerte stillinger, og andre nøkkelkomponenter som får innflytelse på det økonomiske nivå. Vi minner om at flere praktiske forhold er uløste, f.eks. pensjonsforhold i forbindelse med kombinerte stillinger. Vi ser det som helt avgjørende at forhandlinger om dette kommer igang snarest.

Forsøket har gitt atskillige erfaringer på disse områdene, noe som vil komme godt med i den videre utvikling av musikkundervisningen (se særlig kapittel 2).

Av mer prinsipiell betydning for kommunene er spørsmålet om prioriteringer av ulike kulturtiltak. Musikkskolesaken kan falle mellom to stoler - skolens og kulturens interesseområder. Vi står antakelig overfor vanskelige prioriteringer innenfor den offentlige sektor. Det er vanskelig å se at musikkundervisning kan sees isolert fra denne debatt. Vi vet at etablerte tilbud har lettest for å bli prioritert (ofte uten grundig debatt om behov og kvalitet).

Musikkundervisningen står overfor alvorlige utfordringer av prinsipiell politisk karakter.

Organisasjonsform: Vi har sett at SMF i for stor grad har vært knyttet til musikkskolen. Enkelte har opplevd dette som "imperialisme" og det har neppe lyktes å skape et bredt eierforhold til forsøket i alle de kretser som burde vært aktivt involvert i forsøket. Vi ser det som helt avgjørende for tanken om en integrert musikkundervisning at kommunene tenker nøye gjennom roller, funksjoner, og ansvarsforhold. Viktige prinsipper som har med barne- og ungdomsskolens rolle, oppgavene i det frivillige musikkliv, og samordning av undervisning fra barnehage til høyskole må gjennomdrøftes. Her stiller kommunene med ulike forutsetninger. Forsøket har vist noen av de problemer både små og store kommuner står overfor. I de små vil vi etterhvert få et lærer-ressurs-problem. Gjennom musikkskolen bygges det opp musikkferdigheter på et helt nytt nivå i kommunen. De lærere som starter denne undervisning trenger selv omfattende etter- og videreutdanning. I de store kommunene har vi sett problemene med å samkjøre de ulike tilbud.

Vi tror alle kommuner bør skape et MUSIKKRÅD som har som oppgave å tilrettelegge samarbeid mellom alle musikktilbud i kommunen og legge en langtidsplan for utvikling av kommunens samlede ressurser på feltet. Rådet bør sees atskilt fra musikkskolen - som bør gå inn som en av flere partnere i musikkrådet.

Organiseringen av musikkskolens virksomhet bør skje i nært samarbeid både med skolen og det frivillige musikkliv. Det blir nødvendig å finne en styringsform for dette samarbeid som ikke favoriserer skolen til fortrenghet for det frivillige musikkliv. En mulighet er et styre der samtlige brukere er representert.

Det er helt klart fra den evaluering som er foretatt at prinsippet om desentralisert undervisning i det lokale miljø både styrker det lokale musikkliv og bidrar til tillit og godkjenning av musikkskolenes arbeid. Musikkskolene vil med et utadvendt og desentralisert tilbud lettere bli oppfattet som et musikkpedagogisk ressurscenter i kommunen.

Beslutningsprosessen: Forsøket har avklaret en rekke problemer i forbindelse med et desentralisert forsøk. Vi regner med at disse problemene er av mer generell interesse for forsøksarbeid og har mindre interesse for de kommuner som nå skal igang med opprettelsen av musikkskoler. Vi vil allikevel peke på at forsøket har vist at desentralisert forsøksarbeid kan skape meget uklare forvaltningsforhold, endre forholdet mellom stat og kommune, mellom politikere og administrasjon, og mellom KUD og FR.

Vi må anta at også nye kommuner vil oppleve en rask vekst i antall elever som deltar i musikkundervisningen - om de følger det opplegg som er utviklet i SMF. Vi regner selvsagt med at hver kommune vil finne fram til modeller som er tilpasset de lokale ressurser, men vi tror allikevel at det er vesentlig å finne fram til klare ansvarsforhold og en beslutningsprosess som skaper avklaring på forhånd slik at veksten kan finansieres og skolenes faglige utvikling sikres.

Pedagogiske oppgaver: SMF har gjort en pionerinnsats på det musikkpedagogiske området. Vi står allikevel bare ved begynnelsen av en prosess. Det er et klart behov - endog i de mest ressursrike kommuner - for etter- og videreutdanning. Skal musikkundervisningen bli kvalitativt bedre må framfor alt almenlæreren (såvel som valgfagslæreren) føle at han (hun) mestrer den daglige undervisning. Forsøket har vist at det trenges lang og grundig opplæring, en oppgave små kommuner ikke kan løse alene. Det er en vesentlig nasjonal oppgave å bygge ut et fleksibelt etter- og videreutdanningssystem som tilfører kommunene (ikke bare den enkelte) en kapasitet til å løse de faglige problemer som vil oppstå ved et vellykket musikkopplegg. Skal slik kvalifisering kunne skje slik at det skaper en kommunal kapasitet må selve organiseringen av utdanningen igjennomtenkes nøye. Det vil bli nødvendig med desentraliserte kurs på en rekke nivåer for ulike typer av musikk-lærere, instruktører, dirigenter og skoleledere.

De viktigste pedagogiske oppgaver er nok allikevel forbundet med det åpne opptak. Oppgavene har musikk-kulturelle dimensjoner. Hva slags musikkforståelse ønsker kommunene å fremme? Kan det skapes en fruktbar dialog mellom ulike musikktradisjoner i kommunen? Vil en slik

dialog skape fornyelse og rekruttere nye grupper til musikkundervisning?

Åpent opptak krever at den enkelte musikk lærer har muligheter til å gjennomføre vokal- og instrumentalopplæring for bredt sammensatte grupper. Dette stiller nye metodiske krav. Det forutsettes materiell, men kanskje i enda større grad et musikkpedagogisk miljø der den enkelte lærer kan finne støtte og hjelp.

Framfor alt står musikkpedagogene overfor den oppgave å endre holdninger i befolkningen. Musikk-opplæring har i generasjoner blitt betraktet av mange som noe som angår de få musikalske. Prinsippet om det åpne opptak forlater prinsippet om utvalgsskole og nærmer seg prinsippet om almenskole i musikk. Vi har sett at det tar meget lang tid å forandre pedagogiske holdninger i befolkningen. På dette feltet tror vi også det vil ta mange år. Skal musikkundervisning for alle bli godtatt må derfor musikkpedagogene satse på et utadvendt arbeid som engasjerer den alminnelige borger. Det arbeid som er nedlagt i forsøkskommunene ved institusjonsbesøk, konserter og opptredener, og kanskje ikke minst "barn-foreldre-opplæringen" (mini-fiolin) er eksempler på holdningsdannende arbeid som i det lange løp vil skape en sikrere basis for musikkundervisningen.

Fortsatt forsøk: Samordnet musikkforsøk går nå mot sin avslutning. Forsøk i musikkundervisningen står forhåpentligvis bare ved sin begynnelse. Det er nå vesentlig for alle kommuner å drive forsøk på basis av de erfaringer som hittil er høstet. Hver enkelt kommune, hver skole, ja hver lærer må finne fram til en form og arbeidsmetode som tjener de overordnede mål for musikkundervisningen.

Selv om den desentraliserte modell som det her ble lagt opp til førte Forsøksrådet og andre instanser opp i uventede problemer, så har arbeidet også båret frukter. Det var nyttig for alt forsøksarbeid i norsk skole at Forsøksrådet i 70-årene gjorde forsøk med en radikal desentralisert forsøksmodell. På basis av disse erfaringer er det nå mulig å finne fram til tjenlige modeller for forsøk - noe som også vil komme fremtidige forsøk i musikkundervisning til gode.

KOMMENTAR VED

LEIF BRASETH

EVALUERINGEN AV SMF -

SISTE TRINN FØR OMFATTENDE UTBYGGING?

Evalueringen av Samordnet musikkforsøk i Trondheim, Sandnes og Bjugn (SMF) må sees på som det siste trinn i et langt og møysommelig arbeid i forberedelsene til en mer systematisk og omfattende utbygging av frivillige musikkaktiviteter for barn og ungdom. En slik utbygging vil sette fart i planleggingen og igangsettingen av kommunale musikkskoler, den vil styrke den obligatoriske musikkundervisningen i grunnskolen, og aktivitetene i de frivillige musikkorganisasjonene.

Dette kapitlet er ment å sette SMF og evalueringen av dette inn i en kulturpolitisk sammenheng. I løpet av evalueringsperioden oppstod det et behov for å få en slik framstilling i nær tilknytning til selve rapporten.

HISTORIKK

De første kommunale musikkskolene kom i gang i første halvpart av 1950-årene. Narvik og Voss var blant de aller første. Litt senere kom også Stavanger og Kristiansand med, og i løpet av tiåret kom enda noen i tillegg.

I løpet av 1960-årene ble det startet flere musikkskoler. Tanken om kommunale musikkskoler var nå alment godt kjent, og det var ikke bare folk med spesielle musikkinteresser som arbeidet med å få startet slike skoler. Også andre så verdien i å bygge ut skoleslaget som et ledd i en almen kulturell utbygging.

Det var imidlertid først på 1970-tallet at i gangsettingen av kommunale musikkskoler virkelig skjøt fart, og i løpet av dette tiåret kom skoleslaget opp i et antall av ca. 150. I tillegg finnes det enkelte skoler med halvt kommunal og halvt privat finansiering. Omlag 85 kommuner har f.t. planer om å starte musikkskole.

Den lokale dagspressen har vært svært opptatt av både planleggingen og utbyggingen. Reportasjer og referater fra virksomheten har jevnt vært å lese.

Det ser likevel ut til at utbygging og planlegging har vært ujevnt fordelt utover landet. Mye har vært avhengig av de såkalte ildsjelene, enkeltpersoner som har tatt initiativ. Men størst betydning har nok visse offentlige organer hatt, f.eks. Nordnorsk Musikkråd og enkelte skoledirektører. I og med at det ikke har vært noe felles organ for hele landet som har stått bak måtte det hele bli tilfeldig. Det er da også store hvite flekker på Norgeskartet, selv om Norsk Musikkskoleråd i de senere årene har gjort en god del og enkelte fylkeskulturstyrer har tatt initiativ.

Når det gjelder andre frivillige musikkaktiviteter for barn og ungdom, har også disse fått en oppsving i løpet av de tjue siste årene. Her står Norsk Musikkorpsforbund i en særstilling. Allerede i 1907 ble det første guttekorpsset startet (Møllergaten skole), og for noe over femti år siden ble Norsk Musikkorpsforbund startet. Skolekorpsene utgjør en egen avdeling innen korpsforbundet og teller godt over tusen korps.

Flere av korforbundene har nå dannet barnekoravdelinger, som til sammen utgjør flere hundre kor. I tillegg har vi spelemannslagene, hvor enkelte også har juniorlag. Det finnes dessuten en god del leikaringer for barn. Et av de yngste forbundene for barn er Norsk Skoleorkesterforbund, som i stor grad er et resultat av det arbeid som de kommunale musikkskolene har drevet.

Den historiske oversikt som er gitt ovenfor, er en kort skisse og gir på ingen måte et fullstendig bilde av den utvikling som har funnet sted. Det en først og fremst her ønsker å peke på,

er at behovet for musikalsk aktivitet blant barn og ungdom er stort, og at det til nå bare er delvis dekket. Dette har resultert i ulike tiltak for å få gjennomført opplæring og instruksjon, og denne aktiviteten har igjen resultert i en rekke organisasjoner. Framveksten av denne aktiviteten har funnet sted bl.a. på grunn av omstruktureringen av samfunns- livet i løpet av den siste mannsalderen. Det har oppstått et kulturbehov som en har forsøkt å dekke. Dermed er vi også framme ved en terskel hvor videre utbygging for å dekke behovet er avhengig av at landets øverste myndighet på dette området, Kirke- og undervisningsdepartementet, legger tilrette for virksomheten gjennom strukturer og økonomiske ordninger.

NORSK KULTURRÅDS UTREDNING

Foranlediget av en søknad om tilskudd til skolestrykeorkestrene oppnevnte Norsk Kulturråd i 1971 en 3-mannsgruppe til å komme med forslag om mandat og utredningsutvalg for en større utredning om tiltak til støtte for frivillige musikkaktiviteter for barn og ungdom.

3-mannsgruppen leverte sin rapport i september 1972. Norsk Kulturråd vedtok i møte 23.08.73 å oppnevne følgende som medlemmer av utredningsutvalget:

Skolekonsertsjef Leif Braseth, Oslo, formann
Skolestyrer Hans Kolstad, Kongsberg
Skolesjef Odd Asbjørn Mediås, Steinkjer
Advokat Mette Nasset, Tynset
Skolestyrer Åsvald Solheim, Hå

Sekretær ble lektor Arne Kildal, Sandnes.

Utvalgets mandat gikk ut på å gi en oversikt over omfanget og drivkraftsformen for eksisterende kommunale musikkskoler i Norge og å vurdere situasjonen for barn og ungdom når det gjelder adgangen til frivillige musikkaktiviteter. Utvalget skulle komme med retningslinjer for etablering og drift av kommunale musikkskoler og videre komme med en beskrivelse av hvordan instrumental- og vokalopplæring kan innpasses i grunn-

skolens musikkopplegg, bl.a. med å styrke kontakten med den lokale musikkvirksomheten. Herunder skulle det drøftes spørsmålet om bruk av instruktører i skolens undervisningsopplegg.

På et senere tidspunkt utvidet Norsk Kulturråd mandatet til å se på spørsmålet om utbygging av kommunale ballettskoler etter samme mønster som de kommunale musikkskolene.

I det følgende gis en sammenstilling av de konklusjoner og forslag utvalget ga og de resultater en har fått gjennom SMF, samt andre kommentarer fra artikkelforfatteren.

KONKLUSJONER OG FORSLAG FRA NORSK KULTURRÅDS UTVALG SAMMENHOLDT MED
EVALUERINGEN AV SMF OG ANDRE OPPLYSNINGER

Den 3/12-1975 la Norsk Kulturråds utvalg fram sin utredning. De viktigste konklusjonene og forslagene er her sammenholdt med resultatene fra evalueringen av SMF og andre data som er relevant og av ny dato.

Siste avsnitt som vedrører målsettingsformuleringer viser hvordan målsettingen slik den ble formulert i Norsk Kulturråds innstilling fra 1975 er videreutviklet og presisert i og med forsøksmusikkskolenes reviderte målsetting (vedtatt i Trondheim 1979, Sandnes 1980 - i noe modifisert form - og beregnet lagt fram for Bjugn skolestyre våren 1981).

NORSK KULTURRÅDS UTVALG:

FORSLAG OG KONKLUSJONER

2.1. Utvalget mener at alle barn og ungdommer i Norge bør ha adgang til frivillige musikkaktiviteter. Musikken er aktiviserende og gir mulighet for verdifull fritid. Den bidrar til menneskets trivsel og virker utviklende i sosial, følelsesmessig og intellektuell sammenheng. Den er et middel mot isolasjon og ensomhet idet den inspirerer til gruppeaktiviteter og samarbeid. Musikkaktiviteter gir mulighet for et rikt kulturliv i lokalmiljøet.

2.2. Utvalget er klar over at det har skjedd en positiv utvikling i de siste år. Det oppfattes stadig nye musikkskoler, og musikk er i dag en majoritetsaktivitet i Norge. Utvalget mener likevel å kunne konstatere

- at tilbudet om musikkaktiviteter for barn og ungdom er for lite i forhold til etterspørselen
- at tilbudet om musikkaktiviteter er tilfeldig fordelt utover landet. Det er flest tilbud i byer og tettsteder, færre tilbud i Nord-Norge enn i Sør-Norge
- at det er mangel på kvalifiserte lærere
- at de eksisterende musikkskolene er svært forskjellige i sine driftsformer og i sine undervisningstilbud
- at strykeropplæringen er for liten og av hensyn til landets behov må ofres spesiell oppmerksomhet
- at omkostningene ved en tilfredsstillende musikkopplæring idag er for høye til alle som ønsker slik opplæring, kan få det.
- at eksisterende musikkskoler har store økonomiske problemer.

Utvalget har undersøkt forholdene med hensyn til frivillig musikkopplæring i noen andre land i Europa. En mener å kunne konstatere at mange land er kommet lenger enn Norge med utbygging av musikkskoler, og at de fleste land sliter med økonomiske problemer, problemer med å skaffe kvalifiserte lærere og problemer med å gi skolene god kvalitet.

Utvalget mener at problemene i Norge er større enn i mange land fordi Norge mangler tradisjoner og erfaring, og fordi vi har et langstrakt land med store avstander og spredt befolkning.

2.3. For å få en tilfredsstillende adgang til frivillige musikkaktiviteter for barn og ungdom i Norge, mener utvalget at landets totale musikkliv må sees på som et hele og at det må opprettes kommunale musikkskoler over hele landet.

Utvalget har derfor beskrevet i detalj hvordan man kan oppnå en samordning av musikkopplæringen i landet og hvordan kommunale musikkskoler bør etableres og drives.

SAMORDNET MUSIKKFORSØK:

RESULTATER FRA EVALUERINGEN SLIK DET GÅR FRAM AV
RAPPORTEN - SAMT OPPLYSNINGER OM OG VURDERING AV
RELEVANTE SPØRSMÅL

Forsøket har ført til et gjennombrudd i hele grunnlagstenkningen omkring musikkundervisning. Evalueringen har blant annet følgende konklusjon: "Alle kan ha glede av musikkundervisning - fordi alle er utstyrt med musikalske evner som kan utvikles."

Forsøket har også ført til et gjennombrudd for gruppeundervisningen, og evalueringen sier blant annet om dette: "Gruppeundervisning i musikk har vist seg å være en undervisningsmetode som virker motiverende og stimulerende for elevene."

Musikkskolen fører til et rikere kulturliv i lokalmiljøet. I de tre forsøkskommunene har det vært fra 20% til over 30% deltakelse fra grunnskolens elever. I tillegg kommer deltakelse i kor, orkester, korps og andre gruppeaktiviteter.

Siden Norsk Kulturråds utvalg forelå (1975) har det skjedd en ytterligere positiv utvikling når det gjelder opprettelse av nye musikkskoler. Den siste kjente oversikt (jan.1981) viser at det er opprettet 180 kommunale musikkskoler. I løpet av de siste to årene har tallet steget med 30. Videre er det kjent at ca. 100 kommuner arbeider med planer om å starte musikkskole. Dessverre er det skoler som er blitt lagt ned i løpet av det samme tidsrom på grunn av kommunenes økonomiske problemer.

Noe som en spesielt bør være oppmerksom på, er at de 180 kommunene som har etablert musikkskole, representerer 70% av elevene i norsk grunnskole. Strevet med å få etablert kommunale musikkskoler, er altså blitt et strev for utkantkommunene.

Dette medfører også følgende situasjon:

- tilbudet er fortsatt for lite i forhold til etterspørselen.
- tilbudet er tilfeldig fordelt utover landet, og dertil kommer en del utestengningsmekanismer, både direkte og indirekte.
- det er mangel på kvalifiserte lærere over hele landet.
- strykeropplæringen er for liten i forhold til landets behov.
- omkostningene ved en tilfredsstillende musikkopplæring er for høy for kommunene, og eksisterende musikkskoler har store økonomiske problemer.

Imidlertid er det i løpet av de siste årene vunnet en rekke verdifulle erfaringer, både på det organisatoriske og pedagogiske plan. Det er blant annet åpent opptak, integrert musikkundervisning og gruppeundervisning. Dette er det full enighet om, noe som evalueringen av SMF viser. Sang- og musikkorganisasjonene har også støttet disse tre momentene.

Å se på det totale musikkliv under ett var den bærende idé i SIF. De meget gode erfaringer fra dette forsøket og erfaringer fra andre steder i landet ut fra dette syn bør nå samles og systematiseres for å danne grunnprinsippene i den videre utbygging av de frivillige musikkaktivitetene for barn og ungdom.

2.4. De kommunale musikkskoler må ikke ha økonomisk gevinst som mål. I samarbeid med heimen må de sette elevene og deres personlige utvikling i sentrum og gjennom sine lærere ha ansvar for en i alle henseender formålstjenlig undervisning. De kommunale musikkskoler må være allmenndannende og ha som et av sine hovedmål å berike og stimulere musikkaktivitetene i lokalmiljøet.

2.5. Utvalget foreslår at musikkskolene, liksom den obligatoriske skole, blir underlagt skolestyret. Da musikkskolene vil ha mange spesielle problemer og oppgaver, foreslås det opprettet et eget musikkskoleutvalg under skolestyret i kommunen.

2.6. Utvalget mener at de kommunale musikkskoler må samordnes med det offentlige skoleverk, dersom tilbudet om musikkopplæring skal nå alle.

2.7. Utvalget foreslår at musikkskolene får statsstøtte. Uten statsstøtte vil bare de rikeste kommunene kunne drive musikkskole uten at elevkontingenten blir for høy. Det er viktig at ingen blir utestengt fra musikkskoleundervisning av økonomiske grunner.

2.8. Utvalget mener at det må til en vesentlig kapasitetsøkning når det gjelder en hensiktsmessig musikk-lærerutdanning og at det må utarbeides et tilpasset lønnsregulativ for dem som arbeider i musikkskolene. Både lærere og instruktører må gis adgang til etterutdanning og tilleggsutdanning. Dette vil bidra vesentlig til at musikkskolene får et velkvalifisert personale.

2.9. Utvalget vil sterkt understreke at det må åpnes adgang til opprettelse av kombinerte stillinger for musikkskole og det offentlige skoleverk. Dette er av helt avgjørende betydning for å skaffe et tilstrekkelig antall kvalifiserte musikk-lærere nå og i framtiden.

2.10. Utvalget mener at musikkskolene må gis full adgang til å benytte lokaler i den kommunale grunnskole og i skoleverket forøvrig.

2.11. Utvalget foreslår at Kirke- og undervisningsdepartementet løser på reglene om det bundne minstetallet i barneskolen. I denne forbindelse vil utvalget også foreslå at Kirke- og undervisningsdepartementet utarbeider oversiktlige orienteringer om de muligheter den enkelte skole har til å bruke bundne timer og styrkingstimer til valgfag og at det blir igangsatt forsøk med dette.

2.12. Utvalget foreslår at norsk folkemusikk og folkedans blir en del av musikkskolens fagkrets på de stedene hvor det er ønskelig og praktisk mulig.

Avgiftsnivaet er idag et problem for de fleste kommunale musikkskoler. I enkelte skoler blir det avkrevd en årlig avgift på kr 1.800,- pr. år. Selv om kontingenten er svært høy, ligger det neppe noen økonomisk gevinst her, men dette gjør at disse skolene blir sterkt selektive. Den selektive musikkskole tvinges også inn i en eller annen vikarierende argumentasjon for å forsvare sin eksistens. Skolen må vise at den til tross for begrensninger i opptaket gir noe igjen for de kommunale bevilgninger. Resultatet blir gjerne en stadig søken etter talentene og en sterkt prestasjonsrettet undervisningsform.

En skole i en slik situasjon har vanskeligheter med å være allmenndannende. Målet må selvsagt være åpent opptak. I evalueringsrapporten er dette formulert slik: "Prinsippet om det åpne opptak forlater prinsippet om utvalgsskole og nærmer seg prinsippet om allmennskole i musikk."

Spesielt med tanke på integrering er det vanskelig å tenke seg noen annen organisasjonsform enn under skolestyret. Det betyr ikke at andre kommunale organ, som f.eks. kulturstyret er stilt utenfor. Et samarbeid her er meget naturlig. Skolestyret v/musikkskoleutvalget bør være ansvarlig for ressurstildelingen til musikkskolen.

Under pkt. 2.4. er det nevnt at selektive mekanismer gjør seg gjeldende, men for at et tilbud om frivillig musikkaktivitet skal nå de som ønsker dette, er det også spørsmål om en hensiktsmessig organisasjonsform. SMF har synt at en samordning med det offentlige skoleverk har vært en riktig vei å følge.

Spørsmålet om statsstøtte til drift av kommunale musikk-skoler er f.t. den mest aktuelle sak vedrørende frivillige musikkaktiviteter for barn og ungdom.

I evalueringsrapporten blir det også pekt på dette. Det heter: "Det er helt avgjørende for utviklingen av musikkundervisningen i kommunene at det nå skjer en avklaring av hvorledes finansieringen skal skje, og hvilket økonomisk nivå som bør være rettesnor for arbeidet. Vi ser det som helt urealistisk å regne med at kommunene alene vil makte å finansiere en integrert musikkskole med omlag 25% av årskullet, selv med de innsparinger som ligger i gruppeundervisningen. Staten må komme inn som partner."

Dette forslaget resulterte i et eget utvalg (Hagen-utvalget) som skal utrede hvilket behov det er for musikk-lærere. SMF iverksatte på et tidlig tidspunkt en rekke kurs for lærere og instruktører som var meget nyttige.

Det samme utvalget som er nevnt under pkt. 2.8. skal også utrede spørsmålet om kombinerte stillinger. Kombinerte stillinger har aktualisert seg i enda sterkere grad i den tiden som er gått siden forslaget til Norsk Kulturråds utvalg ble lagt fram. Dette er også i høyeste grad et utkantproblem.

Dette ser ut til å ha blitt praksis i kommunene.

Siden utredningen forelå er det gitt adgang til å ha valgfag i praktisk-estetiske fag også på barnetrinnet i grunnskolen. For musikkfagets vedkommende har dette ført til en styrking, og her foreligger det muligheter for samarbeid med både den kommunale musikkskolen og det frivillige musikk-liv (musikkorganisasjonene). Mulighetene ser ut til å være mange når det gjelder å få organisert denne delen av elevenes undervisning, blant annet er det med dette åpnet en dør fra skolens side til lokalmiljøets kulturelle egenart. Det skal her pekes på at en måte å bruke valgfagtimene på for en del av elevene, er å la kor, korps og orkestre ha sine samspillprøver i disse timene. Dette kan være spesielt aktuelt i kommuner med spredt bosetting hvor det er vanskelig å samle elevene på ettermiddags- eller kveldstid.

En del av musikkskolene har fulgt opp dette rådet, og en del grunnskoler har også lagt slike aktiviteter inn i valgfagordningen (jfr. 2.11).

2.13. Utvalget foreslår at ballettundervisning blir til-
lagt musikk skolene der hvor dette er naturlig og ønskelig.
Utbygging av egne kommunale ballettskoler etter mønster
av de kommune musikkskoler; synes i nåværende situasjon
urealistisk både på bakgrunn av lærermangel og kommunenes
økonomi.

2.14. Utvalget foreslår opprettet et statlig musikk-
skoleråd. Rådet bør ha som oppgave å være samarbeids-
og kontaktorgan for musikk skolene ved siden av å være
rådgivende organ for staten i musikk skole spørsmål.

2.15. Utvalget vil understreke betydningen av at flest
mulig kommuner starter opp musikk skole virksomhet i
nærmeste framtid.

Som en overgangsordning vil en derfor måtte løse
finansieringsspørsmålet uten statstilskudd. Hvordan
dette kan gjøres rent midlertidig, er derfor
skissert i eget kapittel.

En stor vanskelighet i denne forbindelse for skolene er
mangelen på ballettlærere. På de få stedene hvor dette
problemet er løst og hvor ballettundervisning er kommet
i gang, har det ført til stor interesse.

NOMU (Norsk Musikkskoleråd, en interesseorganisasjon for
de kommunale musikkskolene i Norge) har tatt over mange
av de oppgaver et slikt råd var tiltenkt. Det er mulig
at det vil være formålstjenlig at Grunnskolerådet blir
det statlige organ som også tar seg av de saker som angår
de kommunale musikkskolene. Dette også ut fra tanken om
en integrert musikkopplæring.

Det har vist seg at mange kommuner har hatt vilje til å
følge denne oppfordringen. Men uten statstilskudd vil
mange kommuner ikke få noen slik skole, som nevnt tidligere,
og svært mange musikkskoler har det svært skralt. I noen
tilfeller er kontingenten så høy at skolen i praksis er
selvfinansierende. Å holde oppe musikktilbudet er et
spørsmål om å holde ut til statstilskuddet kommer, blir
det meldt fra mange kommuner.

NORSK KULTURRÅDS INNSTILLING. FORSLAG TIL FORMÅLSPARAGRAF

7.1.1.1. Musikskolen skal i samarbeid med heimen, skoleleverket og musikkorganisasjonene ta sikte på:

- å utvikle elevenes musikalske evner og anlegg, utløse og kultivere skapende krefter og gi den enkelte elev større muligheter til å oppleve og vurdere musikk.
- å legge grunnlaget for et rikt musikkmiljø i lokalsamfunnet.

7.1.1.2. For å oppnå dette skal musikskolen

- gi musikalisk allmennutdannelse,
- gi vokal- og instrumentalundervisning,
- gi undervisning i samspill og samsang,
- gi orientering om kulturarven og om vår tids uttrykksformer i musikk,
- gi elevene muligheter til utøving av sine ferdigheter i og utenfor skolen.

7.1.1.3. Musikskolen kan ta inn i sin fagkrets dans og bevegelse som kunstnerisk uttrykksform.

7.1.2. KOMMENTARER TIL FORMÅLSPARAGRAFEN

Musikkskolen skal være allmenndannende. Musikk er et allmenndannende fag ved at det skaper mottagelighet og innsikt og gir kunnskaper og ferdigheter som medfører verdier og nye muligheter for videre utvikling.

Musikkskolen skal være et tilbud til alle. Den må derfor organisatorisk integreres i grunnskolen og gi hver enkelt elev muligheten til å utvikle sine spesielle musikalske evner og anlegg.

Deler av musikkskolens undervisning integreres i grunnskolens musikkundervisning for elever på samme alderstrinn. Andre deler av musikkskolens undervisning må være sideordnet med og videreførende i forhold til grunnskolens undervisning. De musikk-skoleelevene som har særlige interesser og anlegg, må få et undervisningstilbud tilpasset deres behov.

Instrumental- og vokalopplæring med vekt på samspill og sang må stå som det sentrale i musikkskolens virksomhet, men det kan også undervises i musikkteoretiske fag og komposisjon.

Ballett, dans, bevegelse, drama og mime er former for aktiv musikkutfoldelse og kan derfor der hvor det er ønskelig, inngå i musikkskolens undervisningstilbud.

Musikkskolen skal bidra til kontakt mellom mennesker og til meningsfylt fritid. Derfor skal den arbeide for et rikere musikkmiljø i kommunen.

Den skal ta initiativ til aktivitetsgrupper, den skal arrangere elevopptredener, gi konserter og drive oppsøkende virksomhet der hvor det måtte være behov for det.

MÅLSETTINGSFORMULERING FOR FORSØKSMUSIKKSKOLENE

Slik den er vedtatt for Trondheim kommunale musikkskole i Trondheim skolestyre 27/6-79, Trondheim bystyre 19/12-79.

I samsvar med Mønsterplanens intensjoner skal TKM:

STØTTE GRUNNSKOEN I DEN OBLIGATORISKE MUSIKKUNDERVISNING (Gjelder alle grunnskoleelever i kommunen.)

STØTTE GRUNNSKOEN GENERELT I TILRETTELLEGGING AV ESTETISKE VALGFAG/TILBUD BÅDE PÅ BARNE- OG UNGDOMSTRINNET (Gjelder alle grunnskoleelever i kommunen dersom alle skolene gir dette tilbud.)

SØTTE GRUNNSKOEN SPESIELT I TILRETTELLEGGING AV DE VOKALE OG INSTRUMENTALE GRUNNOPPLÆRINGSTILBUD SOM KAN ORGANISERES INNENFOR ESTETISKE VALGFAG. (Gjelder alle interesserte grunnskoleelever i den utstrekning de enkelte skoler kan gi tilbud om musikkskolepreget undervisning som ledd i valgfaopp- leggene.)

STØTTE GRUNNSKOEN I DE FRIVILLIGE MUSIKKAKTIVITETENE SOM FOREGÅR F.EKS. I SKOLEKOR, -KORPS, -ORKESTER O.L.

GI VOKAL OG INSTRUMENTAL GRUNNOPPLÆRING I GRUPPER TIL ALLE INTERESSERTE BARN OG UNGE I FØRSKOLE/GRUNNSKOLEALDER SOM IKKE FAR SLIK UNDERVISNING GJENNOM BARNEHAGE ELLER GRUNNSKOLENS VALGFAGOPPLEGG

GI SPESIELL MUSIKKSKOLEUNDERVISNING (gruppe og/eller individuelt) TIL ALLE INTERESSERTE ELEVER SOM HAR NÅDD UT OVER GRUNNOPPLÆRINGSSTADIET

GI GRUPPEINSTRUKSJON TIL ALLE VIDEREKOMNE ELEVER SOM ER INTERESSERT I Å DELTA I MINDRE VOKALE OG/ELLER INSTRUMENTALE ENSEMBLER, F.EKS. KAMMERMUSIKKGRUPPER, SOM ELEVENE EVT. IKKE KAN FÅ TILBUD OM GJENNOM DE LOKALE SKOLEKOR, -KORPS, -ORKESTRE.

Konkrete tiltak i arbeidet med å virkeliggjøre den delen av målsætningen som vedrører samarbeidet med grunnskolen er bl.a.:

- Samarbeid om organisatoriske opplegg, lærerkrefter, fagretledning, lærerkurs, spesialinstrumenter m.m.

Gjennom sin virksomhet skal TKM legge grunnlag for

DEN ENKELTE ELEV

- best mulig musikalisk og personlig utvikling
- aktiv og meningsfull fritidsbeskjeftigelse
- eventuelle framtidige musikkstudier, også med yrkessiktepunkt

HEIMEN

- kontakt- og trivselskapende aktivitet gjennom felles musisering og lytting

SKOLEN

- et mest mulig aktivt og nyansert musikkmiljø ved og omkring skolen

NÆRMILJØET

- aktivt miljøarbeid i form av oppsøkende musikalisk virksomhet, f.eks. elevopptreden for organisasjoner o.l., og særlig for enkeltpersoner og grupper som har spesielt behov for kontakt og adspredelse (pasienter ved sykehus, pensjonister ved alders-, syke-, vanføre- og pleiehelmer etc.)

MUSIKKLIVET

- god rekruttering, særlig i disipliner hvor denne er svak

MUSIKK-UTDANNINGS-INSTITUSJONENE

- tilstrekkelig tilgang på studenter med de nødvendige forkunnskaper og ferdigheter

Norsk Kulturråds utvalg beskrev i detalj hvordan en kunne oppnå en samordning av musikkopplæringen i landet og hvordan kommunale musikkskoler skulle etableres og drives. I denne beskrivelsen var det to hovedmoment:

1. gruppeundervisning og
2. integrert musikkskole.

BEKREFTELSER

SMF har vært meget omfattende og det var derfor nødvendig for den som sto for praktisk gjennomføring av evalueringen, IMTEC, å konsentrere oppmerksomheten rundt noen få hovedkomponenter som en visste hadde stått i sentrum for forsøket.

Disse tre komponentene ble:

1. integrert musikkskole
2. åpent opptak og
3. gruppeundervisning.

To av de tre komponentene er altså de samme som det ble lagt spesielt vekt på i utredningen fra Norsk Kulturråd. Det er dermed av betydning å kunne se nærmere på hvordan forsøket har falt ut når det gjelder disse to komponentene. De har dermed vært igjennom følgende skjematiske utvikling:

Forslag $\longrightarrow$ forsøk $\longrightarrow$ evaluering/konklusjon.

Den tredje komponenten, åpent opptak, har kommet som et resultat av utviklingen i forsøket. Den er dermed ikke mindre viktig, selv om den ikke forelå som forslag på det tidspunkt forsøket begynte.

Integrert musikkskole

Norsk Kulturråds utvalg la opp til en integrert skole gjennom formålsparagraf og gjennom detaljerte beskrivelser av organiseringen av undervisningen.

I sine kommentarer til formålsparagrafen sa utvalget:

"Musikkskolen skal være allmenndannende.

Musikk er et allmenndannende fag ved at det skaper mottagelighet og innsikt og gir kunnskaper og ferdigheter som medfører verdier og nye muligheter for videre utvikling.

Musikkskolen skal være et tilbud til alle. Den må derfor organisatorisk integreres i grunnskolen og gi hver enkelt elev muligheten til å utvikle sine spesielle musikalske evner og anlegg.

Deler av musikkskolens undervisning integreres i grunnskolens musikkundervisning for elever i samme alderstrinn".

Om organiseringen av musikkopplæringen heter det:

"Grunnprinsippet for det organisatoriske opplegget er en samordning av musikkopplæringen i landet.

Utvalget legger stor vekt på at den musikkopplæring som foregår i den obligatoriske skole, i kommunale musikkskoler og i kor, korps og orkestre som drives av frivillige organisasjoner, må sees på som et hele.

Organiseringsplanen er derfor utformet på en slik måte at et samarbeid mellom disse institusjonene blir fordelaktig, nødvendig og selvfølgelig.

Musikalsk allmennutdanning bør barnehager, grunnskole, musikkskoler og frivillige organisasjoners kor, korps og orkestre gi i fellesskap".

I evalueringsrapporten ser vi at resultatet av forsøket på dette området er noe ulikt fra kommune til kommune. I Trondheim er det langt på veg skapt en integrert musikkskole i forhold til grunnskolen. Det har gjennom forsøket blitt presisert at

musikkskolen ikke må frata grunnskolen noe av dens ansvar for den allmenne musikkopplæring, men at grunnskolen på sin side vil ha store muligheter til å gi musikkopplæring ut over de obligatoriske timer.

Forsøket har også lyktes meget godt i forholdet til en del av organisasjonene. TKM har utviklet seg til et service-senter for alle musikk lærere, instruktører og dirigenter. Her har også materiellutvikling og kursvirksomhet inngått.

Når det gjelder forholdet til organisasjonene, har det imidlertid siden evalueringsrapporten ble utarbeidet skjedd en videre utvikling av positiv karakter i Trondheim.

Utviklingen når det gjelder påmeldingen av korps elever har vært jevnt stigende fra år til år, men påmeldingen til skoleåret 1981/82 (oversikt pr. 7/4 1981) viser en spesiell sterk stigning. For enkelte instrumenters vedkommende (klarinett, trompet/kornett, althorn/mellofon, baryton/tenorhorn) er stigningen fra ca. 100% til 150%. I inneværende skoleår er det om lag 600 av den totale elevmassen på 2.700 som kommer fra korpsene.

Innstillingen er altså meget positiv, og det ser ut til at korpsene nå for fullt har oppdaget hva musikkskolen har å bety for deres grunnopplæring. I TKM-nytt (internt meldingsblad for ansatte i TKM) for februar 1980 har en korpsdirigent (Torbjørn Malvik) skrevet spesielt om samarbeidet med TKM. Denne dirigenten representerer et av de korps som i stor grad benytter TKM til sin undervisning (ca. 70% av medlemmene høsten 1980).

For å klargjøre noe mer hva det er korpsene kan ha mest nytte av i et slikt samarbeid, skal det her siteres litt fra denne artikkelen:

"Fra vår side er vi blitt mer og mer overbevist om at systematikken i opplæringen er meget viktig. Vi har også oppdaget at TKM best kan ivareta dette, fordi man ved institusjonen har ressurser og kan lønne kvalifiserte instruktører på en skikkelig måte. De gir kontinuitet

i instruktørstaben, noe som dessverre er vanskelig å makte for et skolekorps alene. Ordningen slik den praktiseres i dag med at elever av skolekorps kan melde seg inn som elever ved TKM, sparer i alle fall vårt skolekorps for mye administrativt arbeide. Her kan nevnes momenter som avtale av leie av rom til undervisningen, anskaffelse av instruktører, utlønning av instruktører o.l....

På det musikalske område har TKM etter min mening vært til berikelse for skolekorpsene ved at man har funnet fram til undervisningsopplegg som på en bedre måte enn tidligere motiveres barna for musikk. Dette gir seg utslag på flere måter, blant annet ved at de blir mere kritiske overfor det de spiller og hvordan de spiller det...

TKM har også ivaretatt vårt korps behov for opplæring på en rekke instrumenttyper som det vanligvis er vanskelig å skaffe instruktører til. Jeg tenker her på instrumenter som walthorn, slagverkinstrumenter, fløyter og trombone...

Når samarbeidet mellom TKM og vårt korps etter hvert har utviklet seg så positivt, tror jeg, som jeg var inne på innledningsvis, at begge parter har oppdaget at vi har felles interesse og mål med vår virksomhet..."

Når det gjelder skolekorene, er det her et langt mindre samarbeid enn med korps og orkestre. Til nå har det vært bare aspirantene til Nidarosdomens guttekor som har fått sin grunnopplæring gjennom TKM. Hva det kan komme av at korene har vist mindre interesse enn skoleorkestrene og skolekorpsene, er ikke lett å si, men muligens kan det knytte seg til følgende forhold:

1. Korene har ikke oppdaget mulighetene de har gjennom TKM.

2. Korene ser ikke de samme behov for opplæring som korpseene.
3. Kontingenten er for høy i forhold til hva det tradisjonelt har kostet å være med i et kor.

Prosjektledelsen er imidlertid spesielt opptatt av dette, og er i ferd med å analysere forholdet.

Evalueringen viser at synet på fagrettledertjenesten er noe ulikt. Det kan i denne sammenheng være nyttig å peke på at når det gjelder vurdering av de tjenester som gis på ulike områder innenfor veiledningstjenesten på landsbasis, viser det seg i flere undersøkelser at nytteverdien ansees fra lærernes/skolenes side som begrenset. En avgjørende faktor her er forholdet mellom behov for bistand og hva som må til av tiltak for at det skal merkes i lærernes daglige arbeid. I neste omgang blir det igjen avgjørende hva slags omfang tjenesten har. Forventningene fra skolens side vil derfor være vanskelig å dekke i de aller fleste tilfeller.

Veiledningstjenesten, som har vært tilknyttet SMF innenfor Trondheim kommune, har i andre sammenhenger vært vurdert til å være meget bra. Det kan her vises til uttalelser fra skoler om den felleskommunale veiledningstjenesten. Fra Pedagogisk Senters side blir også veiledningstjenesten innenfor musikk vurdert som meget hensiktsmessig i og med den måte tjenesten har dekket ulike behov på. Tjenesten i musikk har her vært et godt eksempel for andre områder.

I Bjugn har integreringen lyktes best i forholdet til det frivillige musikk-liv, men også et par mindre barneskoler har glidd fint inn i samarbeidet.

I Sandnes er det et nært samarbeid med det frivillige musikk-liv. Grunnopplæringsmidlene har gjort at musikkskolen har utviklet et godt desentralisert opplegg.

Samarbeidsresultatene både i Bjugn og Sandnes må nødvendigvis vurderes på den bakgrunn at de har vært med i forsøket i kort tid. Dette gjelder spesielt Sandnes som til nå bare har vært med i vel et år.

Gjennom erfaringene fra andre forsøk og nye tiltak i skolen og i forholdet mellom etablert skole og samfunn forøvrig, vet vi at innarbeiding av nye samarbeidsformer vil ta tid. Sett på den bakgrunn må resultatene av forsøket være meget tilfredsstillende, og på enkelte områder tildels imponerende.

Interessant er det også å se forsøksresultatene i forhold til Norsk Kulturråds utvalg sine forslag på dette området. Som en kunne vente har ikke et så vidtfaamnende forsøk lyktes fullt og helt over hele spekteret, men forsøket har vist at det ikke er noe i veien med forslagene. Noen av målsettingene er langsiktige, og det ville dermed være vanskelig at de skulle kunne bli nådd i forsøksperioden. Det trengs tid til tilpasning og gjennomføring. Viljen til å lykkes er i stor grad til stede på mange hold, men det kreves i høy grad mer informasjon, kurs o.l.

Gruppeundervisning

Utgangspunktet for Norsk Kulturråds utvalg sitt forslag om å foreslå gruppeundervisning var ikke de økonomiske fordeler ved en slik organisering, men det var de pedagogiske fordelene. Utvalget viser til undersøkelser i USA og til erfaringer i Sverige, og til at det ute i Europa er tradisjoner på dette området helt tilbake til 1920-årene. Det blir pekt på at i en vellykket gruppe oppstår en positiv atmosfære som er av stor betydning menneskelig, og som stimulerer arbeidet med musikken. Gruppeundervisning gjør det lett for elevene å bevare konsentrasjonen gjennom hele undervisningstiden, fordi deres oppmerksomhet avvekslende kan rettes mot dem selv, mot læreren, mot en av de andre medelevene, mot alle medelevene.

De amerikanske undersøkelsene som altså bekreftes av svenske erfaringer viser at elever i grupper kan leksene sine bedre enn de elevene som får individuell opplæring, de er sikrere i sin opptreden forsåvidt som de er vant til å spille for andre, de er bedre i samspill, og de slutter ikke i musikkskolen så fort.

Rapporten om evalueringsresultatet på dette området er meget entydig. Den slår uten reservasjon fast at gruppeundervisning virker motiverende og stimulerende på elevene, og at lærerne i stor grad er positive til denne undervisningsformen. Et viktig moment er at de lærerne som har erfaring med gruppeundervisning er mer positive enn de som ikke har øvelse i undervisningsformen. Heller ikke de lærere med lang undervisningspraksis fra kommunal musikkskole, og derav også lang praksis med individuell undervisning, skiller seg ikke i holdninger fra lærere med mindre erfaring. Dette skulle tilsi at undervisningspersonalet har skjønnet fordelene med denne undervisningsformen, og at den er godtatt. Divergens i oppfatningen går på dette med at det ikke er alle instrumenttyper som egner seg like godt til gruppeundervisning og at enkelte viderekommende elever bør få anledning til større individuell opplæring.

Det er svært gledelig at gruppeundervisningen har lyktes såpass godt som den har gjort i SMF.

I Norsk Kulturråds utredning blir det foreslått at elevene starter i en storgruppe og at de skal få erfaring med flere instrumenter og forskjellige musikalske aktiviteter. Erfaringene fra SMF viser at det er best at elevene starter direkte med den aktivitet de har valgt i musikkskolen. Dette samsvarer også med idéen om åpent opptak og med at elevene skal få anledning til å velge selv.

Åpent opptak

Uttrykket åpent opptak ble ikke brukt av Norsk Kulturråds utvalg, men dette er i tråd med utvalgets ånd, fordi det i utredningen blir slått fast i første punkt i konklusjonene at alle barn og ungdommer i Norge bør ha adgang til frivillige musikkaktiviteter.

Det viktigste resultat av beslutningen om å innføre åpent opptak, er at dette har ført til et gjennombrudd i hele grunnlagstenkingen omkring musikkundervisning, nemlig den at alle kan ha glede av musikkundervisning fordi alle er utstyrt med musikalske evner som kan utvikles.

Dersom det skal bli full mening i at musikkskolen skal være allmenndannende, må konsekvensen være at mønsteret blir åpent opptak.

Andre bekreftelser

Rapporten avdekker et problem som den minste forsøkskommunen står overfor i den nærmeste framtid, kanskje allerede i inneværende år. Det er mangelen på musikk lærere. Det viser seg at lærerne jevnt over har muligheter til å gi en undervisning som står i forhold til elevenes utvikling de to første årene. Etter hvert blir det vanskeligere og vanskeligere.

Dette vil selvsagt bli et problem for musikkskolene, spesielt i distriktene. Dette er da også kjent fra andre lignende kommuner.

Norsk Kulturråds utvalg la stor vekt på utdanningen av musikk lærere. Det var vel dette som bl.a. førte til at et utvalg (Hagenutvalget), oppnevnt av Statens Musikkråd, skal utrede videre dette viktige spørsmålet og spørsmålet om kombinerte stillinger, som evalueringsrapporten kommer inn på som en nødvendighet.

(Jfr. konklusjoner og forslag - pkt. 2.8).

Ingen av forsøkskommunene har hatt forskole til den kommunale musikkskolen. Under evalueringsarbeidet kom det ikke fram noen ting som tydet på at dette skulle ha vært et behov. I allefall er det ettertrykkelig bevist at det er fullt mulig å drive en musikkskole uten forskole. (Forskole må ikke forveksles med det arbeidet som blir drevet i de vanlige barnehagene eller i en musikalsk barnehage).

Norsk Kulturråds utvalg kom med et vel underbygget forslag om statsstøtte til drift av kommunale musikkskoler. Konklusjonen i evalueringsrapporten følger meget sterkt opp med bl.a. å si at det vil være helt urealistisk å tro at kommunene alene vil makte å finansiere en integrert musikkskole med omlag 25% av årskullene, selv om det ligger mye innsparing i

gruppeundervisningen. Vi har da også sett at den tendens til å opprette musikkskoler utover landet som for få år siden fantes, nå så å si har stoppet opp, hovedsaklig på grunn av økonomisk strammere tider. (Jfr. konklusjoner og forslag - pkt. 2.2, 2.4, 2.7 og 2.15).

Evalueringsrapporten bekrefter enda et forhold som utvalget pekte på: Det skapes stor musikalsk aktivitet ved opprettelse av musikkskoler. Vi hører om mengder av konserter av forskjellige slag. Elevene opptrer på tilstelninger, og ikke minst blir institusjonene i helse- og sosialsektoren tilgode sett med svært mange besøk. Vi må regne med at dette er effektive tiltak mot den kommersielle musikkulturen.

HVEM ANGÅR DENNE EVALUERINGEN?

Musikkforsøket og evalueringen av det som angår de som arbeider innenfor de skoleslagene som forsøket og evalueringen omhandler, d.v.s. de som arbeider i kommunal musikkskole og i grunnskole. Rapporten bør bli gjenstand for grundige drøftinger i lærerråd, i lærernes organisasjoner og i foreninger hvor foreldrene er med. Den gir også grunnlag for studiearbeid. Rapporten bør også bli gjenstand for oppmerksomhet i sammenheng med kurs og konferanseopplegg for skoleledere.

Musikkorganisasjonene bør også studere rapporten meget nøye. De er den tredje parten i samarbeidet om den integrerte musikk-skolen.

Det er svært om å gjøre at alle parter er aktivt med fra begynnelsen av når det gjelder planlegging og oppbygging i denne sammenhengen, og evalueringen har vist at alle parter er avhengige av hverandre og har gjensidig nytte av samarbeidet. Det er om å gjøre at en alltid husker på at det er den enkelte elevs utvikling som er det sentrale, og ikke utviklingen til den enkelte institusjon eller organisasjon.

En gruppe som med spesiell interesse vil lese denne rapporten, er politikerne. Politikerne vil selvsagt oppleve et større press fra opinionen om vedtak som innebærer muligheter for utbygging og videre utvikling av den kommunale musikkskolen etter at denne rapporten er ferdig. Det må da være en trygghet for de som skal ta beslutninger å vite at dette sentrale og viktige forsøket lyktes så godt som det gjorde. Videre må det være godt å merke seg at den moderne musikkskolen legger opp til et bredt samarbeid og engasjement på det lokale plan for å skape en kulturaktivitet. Dette er en kulturaktivitet som er tilpasset vår nye samfunnsstruktur og en aktivitet som vil være med på å utviske kulturelle lagdelinger. Det er imidlertid viktig å understreke at mulighetene til dette må gis til alle lokalsamfunn over hele landet.

Er det andre som bør lese rapporten?

Selvsagt alle som har med musikkformidling å gjøre, men særlig de som befinner seg i utdanningsinstitusjonene, og da spesielt bør folk innenfor utdanningsinstitusjonene med musikk studere rapporten nøye. Når det gjelder de pedagogiske oppgavene er vi ennå bare i begynnelsen av en prosess, står det i rapportens sluttkapittel.

HVA NÅ?

Norsk Kulturråds utredning har delvis blitt lagt på is. Konkrete resultater har latt vente på seg. De sentrale myndigheter har villet vente på konklusjonene vedrørende samordnet musikkforsøk. Institusjoner, organisasjoner og enkeltpersoner innenfor musikklivet har imidlertid vært levende opptatt av de spørsmål som er drøftet her. Nå har altså evalueringsrapporten kommet, og hva så?

Svaret er at det er regjeringen som bør ta fatt. Under interpellasjonsdebatten i Stortinget 6. februar 1980 fremmet representanten Kjell Magne Bondevik følgende forslag:

"Departementet anmodes om å legge fram for Stortinget forslag til ordninger for statstøtte til kommunale musikkskoler bl.a. basert på erfaringene fra forsøkene med integrering av musikkskole og grunnskole".

Forslaget ble enstemmig oversendt regjeringen.

Vi ser fram til drøftinger og konkrete resultater i form av etablering av ordninger vedtatt sentralt. Blant annet er en statsstøtteordning et vilkår for å realisere det viktigste forslaget til Norsk Kulturråds utvalg: at alle barn og ungdommer i Norge bør ha adgang til frivillige musikkaktiviteter.

VEDLEGG 1.

BEGREPER BRUKT I SAMORDNET MUSIKKFORSØK,
VED HARRY RISHAUG.

Integrert musikkskole - musikkskole bygd opp innenfor grunnskolen som et musikkpedagogisk servicesenter for grunnskolen og det frivillige musikkliv.

Åpent opptak - opptak av alle interesserte barn og unge i den kommunale musikkopplæringen (musikkskole/grunnskole) uten musikalske, sosiale eller økonomiske utvalgsriterier.

Gruppeundervisning - systematisk undervisning av flere elever samtidig, gjennom aktivisering av alle elevene både i samspill/sang og i den mer individualiserte del av undervisningen.

Kombinerte stillinger - spesielt utprøvd i Trondheim. Gjelder i prinsippet alle musikkskolens lærere som har undervisning i grunnskole/andre skoleslag, eller i musikklivet, som en del av sin stilling. Lønn for det samlede timetall utbetales av musikkskolen og refunderes musikkskolen fra samarbeidspartnere. Dersom det samlede timetall er tilstrekkelig høyt, gis rett til kommunal pensjonsordning på lik linje med andre kommunale stillinger.

Estetiske valgfag - estetiske gruppeaktiviteter på grunnskolens barnetrinn med tilbud om valg mellom i hovedsak musikk, forming, kroppsøving, drama og heimkunnskap i tillegg til de obligatoriske timer. Det har vært opp til den enkelte skole å ta stilling til om skolen ønsker å gi tilbudet, hvilke fag en skal tilby, og på hvilke(t) klassetrinn. Et siktemål har vært at de estetiske valgfag skulle innebære noe annet enn de obligatoriske timer, i musikk f.eks. grunnopplæring på instrument/sang i smågrupper.

VEDLEGG 2: EVALUERINGSMODELL (kommentar)

Modellen illustrerer mulige forbindelser mellom ressurer som ble satt inn i forsøket, tiltak, foreløpige mål, og endelige mål slik de oppleves av brukere i 1980. Hensikten med modellen er å få et bilde av de mange mulige effekter ulike tiltak har hatt. Det er ikke hensikten å forklare årsakssammenhenger, men heller å gi et utgangspunkt for å stille hypoteser omkring mulige virkninger av ulike tiltak.

Et forsøk som SMF er så sammensatt at det er ganske umulig å si noe endelig og bestemt om årsakssammenhenger. Etter vår mening illustrerer nettopp modellen at sammenhengene er så komplekse at kun en kombinasjon av kvalitative metoder (f.eks. case-studier), og mer kvantitative angrepsmåter (f.eks. spørreskjema) kan gi muligheter for en forsvarlig vurdering.

Gjennom en rekke intervjuer ble etterhvert bildet av forsøket tegnet. De ulike intervjuobjekter hadde forskjellige oppfatninger om hva som hadde skjedd, hvorfor et tiltak var satt igang, og de mulige virkninger av tiltaket. Det var allikevel mulig å antyde noen hoved-hypoteser på grunnlag av dette arbeidet. Dette er visuelt nedfelt i den vedlagte modell-tegning. Vi har her ikke tatt med alle mulige sammenhenger.

Siden det er ulike oppfatninger av hva som faktisk har skjedd har vi støttet oss til den statistikk musikkskolen har ført (se vedlegg 4). At det er ulike oppfatninger av virkningene ser vi på som helt naturlig - tildels avhenger det av hvilken rolle respondenten har spilt i forsøket, tildels hvilken klient-gruppe han/hun tilhører. Svarene i spørreskjemaene gir et godt utgangspunkt for å analysere spredningen i svar i forhold til ulike grupper (se vedlegg 5 - 13). Det er gitt en redegjørelse for analysemetodene i vedlegg 14.

PLAN

FOR SAMORDNET MUSIKKFORSØK I TRONDHEIM

MÅL

Gjennom et bredt anlagt samordnet musikkforsøk i Trondheim vil en prøve å legge forholdene tilrette slik at

- elever/studenter kan få tilbud om best mulig innføring i musikk som ledd i sin allmennutdanning på alle trinn i skoleverket fra førskole til universitet.
- elever/studenter med særlig sterke interesser og forutsetninger for utvidet fordypning i musikkfaget/musikkstudier med yrkessiktepunkt, kan få adekvate tilbud på alle plan innenfor skoleverket, uten å måtte være henvist til egenfinansiert undervisning.

MÅLETS KONSEKVENSER FOR UTVALG AV FORSØKSPROSJEKTER

For at elever/studenter skal få tilbud om best mulig innføring i musikk i skoleverket, som ledd både i allmenn- og yrkesutdanning, vil det være aktuelt å sette i verk forsøk med

- styrking av eksisterende musikkundervisningstilbud på alle plan i skoleverket i Trondheim.
- oppretting av nye undervisningstilbud der dette er nødvendig.
- samordning av musikkundervisningsplaner i alle aktuelle skoleslag fra førskole til universitet.
- intensivert utdanning og etterutdanning av personell som skal undervise i musikk på alle plan i skoleverket.
- optimal koordinering mellom alle aktuelle skoleslag i Trondheim med tanke på fornuftig disponering av resurser.

STYRKING AV EKSISTERENDE MUSIKKUNDERVISNINGSTILBUD VIL SKJE PÅ FØLGENDE MÅTE:

- a) Tiltak som vil være felles for de fleste involverte skoler/skoleslag:
 - utvidelse av musikkfagrettledertjenesten
 - en viss økning av elev- og lærertimetall i estetiske fag generelt og i musikkfaget spesielt, både når det gjelder obligatorisk og frivalgt undervisning.

- gradvis forbedring av de ytre forhold for effektiv og meningsfylt undervisning i estetiske fag, f.eks. utvidet romprogram, komplettering av læremidler og utstyr, instrumenter m.m. Intensivert materiellutvikling/produksjon.
 - utvidelse av skolekonserttilbudet.
 - utvidelse av de musikalske gruppeaktivitetstilbud.
 - utvidelse av lærerutdannings- og etterutdanningstilbudene.
- b) Tiltak som vil være spesielle for de skoler/institusjoner som utdanner musikk lærere:
- intensivering av musikkmetodikkundervisningen.
 - utvidelse av øvingsundervisningsopplegg.

OPPRETTING AV NYE UNDERVISNINGSTILBUD:

FØRSKOLEN:

- etablering og gradvis utbygging av integrerte utviklings-/aktiviseringstilbud i estetiske emner, deriblant musikk.

GRUNNSKOLEN:

- etablering og gradvis utbygging av valgfagtilbud i estetiske fag/aktiviteter, deriblant musikk, på barnetrinnet.

GYMNASSKOLEN:

Etablering og gradvis utbygging av:

- valgfritt undervisningstilbud i estetiske fag/aktiviteter for alle elever uansett studieretning.
- musikklinjer etter mønster av Hartvik Nissens skole, Oslo.
- musikkfagskoletilbud etter Forsøksrådets opplegg med grunnkurs og påbyggingskurs med overgangsmuligheter til andre skoleslag.

POSTGYMNASIALE SKOLER:

Etablering og gradvis utbygging av følgende nye musikkundervisningstilbud ved Trondheim lærerskole:

- musikkfag som halvårig enhet i treårig lærerutdanning.
- ettårig videreutdanningskurs i musikk.

SAMORDNING AV MUSIKKUNDERVISNINGSPLANER I ALLE AKTUELLE SKOLESLAG FRA FØRSKOLE TIL UNIVERSITET:

I alle de skoleslagene som er involvert i forsøket vil det i forsøksperioden bli utviklet og utprøvd optimale musikkundervisnings-/utviklings- og aktiviseringstilbud med utgangspunkt i de enkelte skoleslags fagplaner.

Gjennom kontinuerlige kontaktmøter vil en i løpet av forsøksperioden søke å nå fram til optimal koordinering av musikkundervisningsplanene i de aktuelle skoleslag.

INTENSIVERT UTDANNING OG ETTERUTDANNING AV PERSONELL SOM SKAL UNDERVISE I MUSIKK PÅ ALLE PLAN I SKOLEVERKET

For å kunne makte å få tilfredsstillende dekning av musikk-lærerbehovet, vil det i forsøksperioden være nødvendig med intensivert utdanningsprogram.

Detaljerte planer for et mere langsiktig utdanningsprogram lar seg vanskelig skissere på nåværende tidspunkt, da en rekke forskjellige skoler/institusjoner vil være involvert med ulike opplegg. Det forutsettes at utdanningsprogrammene finansieres over de forskjellige skoler/institusjoners budsjetter. Dette betyr at midler til ekstraordinære tiltak som må iverksettes på grunn av forsøket må innarbeides i skolene/institusjonenes budsjettforslag, eller skaffes tilveie via søknader om ekstrabevilgninger.

På denne måte vil det gå relativt lang tid før ovennevnte tiltak kan gi nevneverdige resultater. På den annen side vil enhetslederen for musikk-lærerutdanning ved et slikt opplegg få muligheter til solid planlegging av prosjektet.

I forsøkets oppstartingsfase vil det være aktuelt med en rekke temporære styrkingstiltak i form av bl.a. kortere og/eller lengre suppleringskurser i musikkmetodikk, gruppeinstruksjon o.l. Slike kurser vil i stor utstrekning kunne arrangeres i tilknytning til Pedagogisk senter.

Det vil dessuten være aktuelt med en viss omlegging av gjeldende musikkundervisningsopplegg ved lærerutdanningsinstitusjonene i retning av sterkere vektlegging av musikkmetodikk og øvingsundervisning. Det antas at slike justeringer i stor utstrekning vil la seg gjennomføre uten vesentlige budsjettendringer.

AKTUELLE KOORDINERINGSTILTAK VIL VÆRE:

- optimal koordinering mellom Trondheim grunnskole og Trondheim kommunale musikkskole med sikte på et bredest mulig og best mulig tilrettelagt musikkundervisnings-/aktivitetstilbud for alle elever i grunnskolen.
- optimal koordinering mellom de gymnasiale skoler i Trondheim med sikte på å etablere og utvikle varierte og engasjerende musikkundervisnings-/aktivitetstilbud som kan komme flest mulig av elevene i aldersgruppen 16 - 19 år tilgode.
- optimal koordinering mellom aktuelle skoler/institusjoner med sikte på å utvikle et bredt postgymnasialt musikkutdanningsmiljø i Trondheim. Det tas utgangspunkt bl.a. i innstilling fra samarbeidsutvalget for lærerutdanning avgitt i mars 1972 av et utvalg oppnevnt av Rådet ved Norges Lærerhøgskole. Det forutsettes at en ved opplegget samarbeider med det kontaktutvalget for lærerutdanningsinstitusjoner som er under etablering i Trondheim.

OPPSUMMERING AV ARBEIDSMÅTER I DE FORSKJELLIGE SKOLESLAG

FØRSKOLEN:

Utvikling og utprøving av planer og materiell for musikkopplegg i førskole/daginstitusjoner.

GRUNNSKOLEN:

Utvikling og utprøving av optimale musikkundervisnings-/aktiviseringsstilbud med utgangspunkt i Mønsterplanen, Forsøksrådets og Rikskonsertens musikkforsøk, og Trondheim kommunes planer for styrking av musikkfaget gjennom oppretting av kommunal musikk-skole integrert i skoleverket.

GYMNASSKOLEN:

Utvikling og utprøving av musikkundervisningsopplegg for musikklinjer og/eller valgfag i gymnasskolen. Oppretting av musikkfagskoletilbud (to-treårig grunnleggende yrkesutdanning i musikk) med utgangspunkt i forsøk i Sandnes og planer utarbeidet av Forsøksrådets fagutvalg for musikk.

POSTGYMNASIALE SKOLER:

Utvikling og utprøving av samordnete undervisningsopplegg for utdanning og etterutdanning av personell til musikkundervisning på alle plan, fra førskole til universitet.

Utdanningen/etterutdanningen forutsettes å foregå ved Barnevernsinstituttet Dronning Mauds Minne, Trondheim lærerskole, Musikkonservatoriet i Trøndelag, Universitetet i Trondheim og Pedagogisk senter.

Det tas utgangspunkt bl.a. i Lærerutdanningsrådets rammeplan for førskolelærerutdanning, Benestadutvalgets innstilling om musikk-lærerutdanning, Musikkonservatorienes planer for fag-lærerutdanning, Eva Nordland-komiteens innstilling om opp-takskriterier ved postgymnasiale skoler o.fl.

I Musikkonservatoriets opplegg for utdanning av musikere, instruktører/dirigenter flettes inn f.eks. skolekonsertseminar o.l. som vil ha betydning i forsøkssammenheng. Det forutsettes at Universitetet i Trondheim vil gjennomføre forsknings- og utviklingsarbeid i tilknytning til musikkforsøket. Som ett av flere aktuelle forskningsprosjekter kan nevnes registrering av elevers musikalske modning gjennom forskjellige former for musikk-undervisning/aktivitet/påvirkning gjennom forsøksperioden.

ORGANISERING AV FORSØKET

Samordnet musikkforsøk i Trondheim forutsettes ledet av en styringsgruppe oppnevnt av Forsøksrådet.

Den daglige ledelse koordineres av en lokal prosjektleder.

Prosjektlederen er sekretær for styringsgruppen, og kan ha sin arbeidsplass ved Trondheim universitet eller Pedagogisk senter.

Prosjektlederens viktigste oppgave blir å arbeide for at forsøksplanens mål kan nås, bl.a. gjennom kritisk vurdering av forsøksresultater med påfølgende nødvendige justeringer av oppleggene. Prosjektlederen får også koordinerings- og forskningsoppgaver som sitt spesielle arbeidsområde.

Prosjektlederen samarbeider med enhetsledere som er ansvarlige for følgende delprosjekter:

1. Koordinering grunnskole/kom. musikkskole.
2. Skolekonserter i alle skoleslag.
3. Utdanning og etterutdanning av personell som skal undervise i musikk på alle trinn i alle aktuelle skoleslag i Trondheim. Musikkmetodikk og øvingsundervisning i alle aktuelle skoleslag.
4. Materiellutvikling-/produksjon og informasjon.
5. Gymnasskolen.

Det forutsettes en person til å lede hvert av delprosjektene som er nevnt under punkt 2, 3, 4 og 5.

Koordineringen mellom grunnskole/kom. musikkskole forutsettes ledet av de fire personene som etter planen skal tilsettes i kombinerte stillinger som lokale musikkfagrettleidere i grunnskolen/ 1.lærere ved Trondheim kom. musikkskole.

På grunnskolens barnetrinn, hvor arbeidsmengden i forbindelse med forsøket beregnes å bli størst, vil det bli en lønnet kontaktlærer ved hver skole som enhetslederne kan samarbeide med. Kontaktlærerne sprer så løpende forsøksinformasjoner til sine medlærere.

Det tas sikte på å komme igang med forsøket ved ca. 8 barne-skoler skoleåret 1973/74. Deretter beregnes en jevn opptrapping med ca. 8 nye skoler hvert år inntil alle skoler som ønsker å delta i forsøket har kommet med.

IGANGSETTING, GJENNOMFØRING OG EVALUERING AV FORSØKET

Samordnet musikkforsøk i Trondheim vil etter de foreliggende planer bli mere omfattende enn forsøk flest. Det vil omfatte en rekke skoleslag i Trondheim, med et befolkningsgrunnlag på 130.000.

Forsøkets hovedsiktepunkt - å arbeide seg fram til samordning av musikkundervisningsplaner for alle aktuelle skoleslag i byen, fra førskole til universitet, - indikerer en relativt lang forsøksperiode.

En finner det nødvendig å inndelegge forsøksperioden i tre faser:

1. Innledningsfasen
2. Gjennomføringsfasen.
3. Evalueringsfasen.

Forsøksutvalget finner det realistisk å forutsette to skoleår i innledningsfasen (1973-75), tre skoleår i gjennomføringsfasen (1975-78) og to skoleår i evalueringsfasen (1978-80).

UTVIKLING 1973 - 1980

SAMORDNET MUSIKKFORSØK I TRONDHEIM

- EN OVERSIKT OVER MAL OG AKTIVITETER ved Harry Rishaug

MAL

Gjennom et bredt anlagt samordnet musikkforsøk i Trondheim vil en prøve å legge forholdene til rette slik at

- 1.1. - elever/studenter kan få tilbud om best mulig innføring i musikk som ledd i sin allmennutdanning på alle trinn i skoleverket fra førskole til universitet.

- 1.2. - elever/studenter med særlig sterke interesser og forutsetninger for utvidet fordypning i musikkfaget/musikkstudier med yrkessiktepunkt, kan få adekvate tilbud på alle plan innenfor skoleverket, uten å måtte være henviset til egenfinansiert undervisning.

2 MALETS KONSEKVENSER FOR UTVALG AV FORSØKS-PROSJEKTER

For at elever/studenter skal få tilbud om best mulig innføring i musikk i skoleverket, som ledd både i allmenn- og yrkesutdanning, vil det være aktuelt å sette i verk forsøk med

- 2.1 - styrking av eksisterende musikkundervisnings-tilbud på alle plan i skoleverket i Trondheim.

Planen vedtatt i Trondheim skolestyre 5.1.1973.

Tatt til etterretning i Trondheim formannskap 28.3.1973

Oppnevning av utvalg fra FR 14.06.74

Tilslutning fra Rådet for Trondheim lærerskole 30.1.73

Tilslutning fra Universitetet, Barnevernsinstituttet, Trøndelag musikkonservatorium, Sør-Trøndelag fylke.

Planens målsetting er ikke endret i løpet av forsøksperioden.

Spesifiseres senere.

Punkt 3.2.1

3.2.2

4.4.1

4.4.2

- 2.2. - oppretting av nye undervisningsstilbud der dette er nødvendig.

- Spesielt av betydning: Musikklinje ved videregående skole (musikkfragskole)
- øvingsskole
- konservatorium
- estetiske valgfag på grunnskolens barnetrinn
- skolekonserter

- 2.3. - samordning av musikkundervisningsplaner i alle aktuelle skoleslag fra førskole til universitet.

Grunnskolen
 Samordning musikkskole/gr.skole og spesielt musikkundervisn. barneskole/ungdomsskole.
 Samordning av musikkskole/konservatorium
 1) i forb. med faglærerutdanningen
 2) i forb. med øvingsskole

- 2.4. - intensivert utdanning og etterutdanning av personell som skal undervise i musikk på alle plan i skoleverket

Se punkt: 3.2.1 side 5
 3.2.2 " 5
 4.4.2

- 2.5 - optimal koordinering mellom alle aktuelle skoleslag i Trondheim med tanke på fornuftig disponering av ressurser

- Kursene har i stor grad vært arrangert i samarbeid mellom de involverte institusjoner/organisasjoner.
- De estetiske valgfag i musikk med musikkskolepreget undervisning er en betydelig avlastning for kommunen (musikkskolen).

3 STYRKING AV EKSISTERENDE MUSIKKUNDERVISINGS- TILBUD VIL SKJE PÅ FØLGENDE MÅTE:

- 3.1 a) Tiltak som vil være felles for de fleste involverte skoler/skoleslag
- 3.1.1 - Utvidelse av musikkfagrettleider-tjenesten

Grunnskolen:

Fagrettleider-tjenesten i grunnskolen øket med 40 t/u (1973 - 80)

I tillegg fagrettleider ved Pedagogisk senter i 1. stilling i perioden 1972 - 77.

Sør-Trøndelag fylke

Musikkonsulent i 1. stilling 1976/77 etter initiativ fra SMF (v/skoleledertjenestens kontor).

- 3.1.2 - en viss økning av elev- og lærertimetall

i estetiske fag generelt og i musikkfaget spesielt, både når det gjelder obligatorisk og fritt valgt undervisning.

Grunnskolen:

Estetiske valgfag opprettet 1973/74 med 11 skoler. I 1979/80 28 skoler. Elevtall i musikk valgfag ca. 200 i 1973/74, 402 i 1979/80, 454 i 1980/81.

Økning i lærertimetall musikk 7. klasse ungdomstrinnet (gruppedeling, valgfagtilbud innenfor obligatorisk musikk)

- 3.1.3 - gradvis forbedring av de ytre forhold for

effektiv og meningsfylt undervisning i estetiske fag, f.eks. utvidet romprogram, komplettering av læremidler og utstyr, instrumenter m.m. Intensivert materiell-utvikling/produksjon

Grunnskolen:

Bevilgninger fra Trondheim kommune og SMF til grunnskolen

- til innkjøp av utstyr, instrumenter, metodeverk.

Intensivert materiellproduksjon via Pedagogisk senter/TKM/SMF

- gruppeundervisningsmateriell (piano, gitar, fiolin, messing)

- samspillmateriell oblig. musikkundervisning.

3.1.4 - utvidelse av skolekonserttilbudet

Tall fra årsmeldingen TKM/SMF	
Årstall	Antall skolekons.
1973	36
1974	63
1975	144
1976	194 (2 kons. pr.elev)(Fullt utbygd etter RK mønster)
1977	231
1978	243
1979	146 (vår 139 kons./høst 7 kons.)
Trondheim tok ikke imot R.K.tilbudet for skoleåret 79/80.	

3.1.5 - utvidelse av de musikalske gruppeaktivitetstilbud

- Grunnskolen
 - estetiske valgfag med prosjektarbeid/opptredener.
- Musikkskolen
 - elevopptredener ved sykehus, eldreheim osv. som et ledd i undervisningen
 - undervisning som grunnlag for rekruttering til kor, korps og orkestre (1980: korelever: 160, korps: 550, orkester 500).

Det frivillige musikkliv

- Opprettelse av følgende stnykeorkestre:
 - Asvang, Kolstad, Ranheim, Byåsen.
- Oppbygging på nytt av Åsheim og Nidarvoll

- Opprettelse av følgende skolekor:
 - Byåsen, Kolstad, Ranheim, Steindal, Charlottenlund Ungdomsskole

- Opprettelse av følgende skolekorps:
 - Brundalen, Steindal (under planlegging)
- Følgende korps har hele sin undervisning i musikkskolens regi:
 - Brundalen, Asveien, Romulslia, Breidablikk, Sjetne, Byåsen (mesteparten)

3.1.6 - utvidelse av lærerutdannings- og etter-
utdanningsstilbudene

- Ca. 150 kurs for lærere/instruktører
- Oppretting av halvårsenhet ved Trondheim lærerskole
- Oppretting av halvårsenhet ved Barnevernsinstituttet
- Årsenhet i musikk (for lærere i arbeid) ved Trøndelag musikkonservatorium (utlyst høsten 1980).

3.2 b) Tiltak som vil være spesielle for de skoler/
institusjoner som utdanner musikk lærere:

3.2.1 - intensivering av musikkmetodikkundervisningen

- Ca. 150 kurser/forelesninger i regi av SMF, en rekke av disse i samarbeid med de involverte skoler/institusjoner
- oppretting av musikkpedagogisk forskningsutvalg

3.2.2 - utvidelse av øvingsundervisningsopplegg

Musikkonservatoriet:

Gradvis oppbygging av en øvingsskole for studentene tilknyttet TKM. Øvingsskoleleder engasjert i $\frac{1}{2}$ stilling av musikkforsøksutvalget. Senere er stillingen i sin helhet lønnet av konservatoriet.

Universitetet:

Drøftinger, møter ang. øvingsundervisning for studenter ved Musikkvitenskapelig institutt.

4. OPPRETNING AV NYE UNDERVISNINGSTILBUD:

4.1 Førskolen

4.1.1 - etablering og gradvis utbygging av integrerte
utviklings-/aktiviseringsstilbud i estetiske
emner, deriblant musikk.

I samarbeid med bl.a. Ruth Winsnes Ravndal ved Barnevernsinstituttet har en ved TKM utviklet et gruppeundervisningsopplegg for førskolebarn og foreldre.

-
- 4.2 Grunnskolen:
- 4.2.1 - etablering og gradvis utbygging av valgfag-tilbud i estetiske fag/aktiviteter, deriblant musikk, på barnetrinnet.
- De estetiske valgfag i hovedsak et tilbud i fagene forming, kroppøving, mus./bevegelse, heimkunnskap, musikk.
- Til tross for at nær alle barneskoler nå gir valgfag-tilbud har ikke musikktilbudet hatt den økning en kunne vente. En venter imidlertid markert økning i 1980/81 idet en rekke elever som har søkt TKM isteden er tatt opp som valgfagelever i grunnskolen.
-
- 4.3. Gymnasskolen:
- Etablering og gradvis utbygging av:
- 4.3.1 - valgfritt undervisningstilbud i estetiske fag/aktiviteter for alle elever uansett studie-retning.
- Utretningskomité oppnevnt av musikkforsøksutvalget la i 1976 fram en skisse til modell for kombinert estetisk studieretning (musikk/forming/drama).
- Skissen er av fylkesskolesjefen oversendt FR.
- En komité oppnevnte av fylkesskolesjefen har foreslått instr./vokalt valgfag i videreg. skole fra 1981.
-
- 4.3.2 - musikklinjer etter mønster av Hartvik Nissens skole
- Igangsett ved Trondheim Katekralsskole 1972 (?)
-
- 4.3.3 - musikkfagstilbud etter Forsøksrådets opplegg med grunnkurs og påbyggingskurs med overgangsmuligheter til andre skoleslag.
- Igangsett ved Heimdal videregående skole 1978.
-
- 4.4 Postgymnasiale skoler:
- Etablering og gradvis utbygging av følgende nye musikkundervisningstilbud ved Trondheim lærerskole
- 4.4.1 - musikkfag som halvårig enhet i treårig lærer-utdanning
- Igangsett Barnevernsinstituttet og Trondheim lærerskole utlyst høsten 1980.
- 4.4.2 - ettårig videreutdanningskurs i musikk.
- Utløst ved Trøndelag musikkonservatorium høsten 1980.

5.

SAMORDNING AV MUSIKKUNDERVISNINGSPLANER I ALLE
AKTUELLE SKOLESLAG FRA FØRSKOLE TIL UNIVERSITET:

I alle de skoleslagene som er involvert i forsøket vil det i forsøksperioden bli utviklet og utprøvd optimale musikkundervisnings-/utviklings- og aktiviseringsstilbud med utgangspunkt i de enkelte skoleslags fagplaner.

Kontaktmøter for de ulike skoleslag er gjennomført i perioden.

Gjennom kontinuerlige kontaktmøter vil en i løpet av forsøksperioden søke å nå fram til optimal koordinering av musikkundervisningsplanene i de aktuelle skoleslag.

6.

INTENSIVERT UTDANNING OG ETTERUTDANNING AV PERSONELL SOM SKAL UNDERVISE I MUSIKK PÅ ALLE PLAN I SKOLEVERKET.

For å kunne makte å få tilfredsstillende dekning av musikkfaglærerbehovet, vil det i forsøksperioden være nødvendig med intensivert utdanningsprogram.

Detaljerte planer for et mere langsiktig utdanningsprogram lar seg vanskelig skissere på nåværende tidspunkt, da en rekke forskjellige skoler/institusjoner vil være involvert med ulike opplegg. Det forutsettes at utdanningsprogrammene finansieres over de forskjellige skoler/institusjoners budsjetter. Dette betyr at midler til ekstraordinære tiltak som må iverksettes på grunn av forsøket må innarbeides i skolene/institusjonenes budsjettforslag, eller skaffes tilveie via søknader om ekstrabevilgninger.

På denne måte vil det gå relativt lang tid før ovennevnte tiltak kan gi nevneverdige resultater. På den annen side vil enhetslederen for musikkfagrettdanning ved et slikt opplegg få muligheter til solid planlegging av prosjektet.

I forsøkets oppstartingsfase vil det være aktuelt med en rekke styrkingstiltak i form av bl.a. kortere og/eller lengre suppleringskurser i musikkmetodikk, gruppeinstruksjon o.l. Slike kurser vil i stor utstrekning kunne arrangeres i tilknytning til Pedagogisk senter.

Se punkt 3.2 side 5

Det vil dessuten være aktuelt med en viss omlegging av gjeldende musikkundervisningsopplegg ved lærer- og utdanningsinstitusjonene i retning av sterkere vektlegging av musikkmetodikk og øvingsundervisning. Det antas at slike justeringer i stor utstrekning vil la seg gjennomføre uten vesentlige budsjettendringer.

Se punkt 3.2.2 side 5.
Dessuten møter UNIT, Musikkvit. institutt med sikte på øvingsundervisning allerede på grunnfagsplan.

7. AKTUELLE KOORDINERINGSTILTAK VIL VÆRE:

7.1

- optimal koordinering mellom Trondheim grunnskole og Trondheim kommunale musikkskole med sikte på et bredest mulig og best mulig tilrettelagt musikkundervisnings-/aktivitetstilbud for alle elever i grunnskolen.

7.2

- optimal koordinering mellom aktuelle skoler/institusjoner med sikte på å etablere og utvikle varierende og engasjerende musikkundervisnings-/aktivitetstilbud som kan komme flest mulig av elevene i aldersgruppen 16-19 år tilgode.

Komite oppnevnt av fylkesskolesjefen med prosjektleder, rektor Wiklem Pedersen, insp. Mjøl, med oppgave å utrede musikktilbudet i videreg. skole bl.a. instrum. mentalt valgfag igjennom musikkskolen

7.3

- optimal koordinering mellom aktuelle skoler/institusjoner med sikte på å utvikle et bredt postgymnasialt musikkutdanningsmiljø i Trondheim. Det tas utgangspunkt bl.a. i innstilling fra samarbeidsutvalget for lærerutdanning avgitt i mars 1972 av et utvalg oppnevnt av Rådet ved Norges Lærhøgskole. Det forutsettes at en ved opplegget samarbeider med det kontaktutvalget for lærerutdanningsinstitusjoner som er under etablering i Trondheim.

Musikkforsøksutvalget har drøftet videreføring av samarbeidet i form av et musikkråd i kommunen. Et forberedende møte om saken ble planlagt i vår, men er utsatt til høsten 1980.

8. OPPSUMMERING AV ARBEIDSMÅTER I DE FORSKJELLIGE SKOLESLAG

8.1 Førskolen:

Utvikling og utprøving av planer og materiell for musikkopplegg i førskole/daginstitusjoner.

8.2 Grunnskolen:

Utvikling og utprøving av optimale musikkundervisnings-/aktiviseringsstilbud med utgangspunkt i Mønsterplanen, Forsøksrådets og Rikskonserntenes musikkforsøk, og Trondheim kommunes planer for styrking av musikkfaget gjennom oppretting av kommunal musikksskole integrert i skoleverket.

Det meste overlatt til Barnevernsinstituttet. Endel kurser arrangert for førskolens lærere.

8.3 Gymnasskolen:

Utvikling og utprøving av musikkundervisningsopplegg for musikklinjer og/eller valgfag i gymnasskolen. Oppretting av musikkfagskoletilbud (to-treårig grunnleggende yrkesutdanning i musikk) med utgangspunkt i forsøk i Sandnes og planer utarbeidet av Forsøksrådets fagutvalg for musikk.

Se punkt 4.3.

Postgymnasiale skoler:

Utvikling og utprøving av samordnede undervisningsopplegg for utdanning og etterutdanning av personell til musikkundervisning på alle plan, fra førskole til universitet.

Utdanningen/etterutdanningen forutsettes å foregå ved Barnevernsinstituttet Dronning Mauds Minne, Trondheim lærerskole, Musikkonservatoriet i Trøndelag, Universitetet i Trondheim og Pedagogisk senter.

Det tas utgangspunkt bl.a. i Lærerutdanningsrådets rammeplan for førskolelærerutdanning, Benestadutvalgets innstilling om musikkilærerutdanning, Musikkonservatorenes planer for faglærerutdanning, Eva Nordland-komiteens innstilling om opptakskriterier ved postgymnasiale skoler o.fl.

I Musikonservatoriets opplegg for utdanning av musikere, instruktører/dirigenter flettes inn f.eks. skolekonsertseminar o.l. som vil ha betydning i forsøksammenheng. Det forutsettes at Universitetet i Trondheim vil gjennomføre forsknings- og utviklingsarbeid i tilknytning til musikkforsøket. Som ett av flere aktuelle forskningsprosjekter kan nevnes registrering av elevers musikalske modning gjennom forskjellige former for musikk-undervisning/aktivitet/påvirkning gjennom forsøksperioden.

Organisering av forsøket

Samordnet musikkforsøk i Trondheim forutsettes ledet av en styringsgruppe oppnevnt av Forsøksrådet.

Den daglige ledelse koordineres av en lokal prosjektleder.

Prosjektlederen er sekretær for styringsgruppen, og kan ha sin arbeidsplass ved Trondheim universitet eller Pedagogisk senter.

Prosjektlederens viktigste oppgave blir å arbeide for at forsøksplanens mål kan nås, bl.a. gjennom kritisk vurdering av forsøksresultater med påfølgende nødvendige justeringer av oppleggene. Prosjektlederen får også koordinerings- og forskningsoppgaver som sitt spesielle arbeidsområde.

Prosjektlederen samarbeider med enhetsledere som er ansvarlige for følgende delprosjekter:

1. Koordinering grunnskole/komm. musikk-skole.
2. Skolekonserter i alle skoleslag.
3. Utdanning og etterutdanning av personale som skal undervise i musikk på alle trinn i alle aktuelle skoleslag i Trondheim. Musikkmetodikk og øvingsundervisning i alle aktuelle skoleslag.

Her kan nevnes hovedoppgaver av Per Kvistad Uddu om gruppeundervisning i piano, Per Arnt Tødaas "ungdomsskoleelevers holdning til musikk". Via Pedagogisk senter samarb. med Ole F. Lillemyr om et utprøvningsprosjekt i generell musikkmetodikk.

Etter initiativ fra Landslaget Musikk i Skolen ble Musikkped. forskningsutvalg oppnevnt av forsøksutvalget i 1976. Medlemmer fra forsøket, utvalget, Musikkvit. og ped. inst. universitetet.

Oppnevnt av F.R. 14.06.74

Engasjert 01.04.1974. Harry Rishaug

Arbeidsplass ved TKM.

Enkeltledere i perioden:

Oddvin Vatlestad	1974 - 80.
Vidar Hjemås	1975 - 80.
Liv Utløer Henriksen	1974 - 80.
Ola Løkken	1974 - 75.
Harald Bjørkøy	1977 - 80.
Tore Engstrøm	1974 - 75.

4. Materielle utvikling-/produksjon og informasjon. 5. Gymnasskolen.

Det forutsettes en person til å lede hvert av delprosjektene som er nevnt under punkt 2, 3, 4 og 5. Koordineringen mellom grunnskole/komm. musikkskole forutsettes ledet av de fire personene som etter planen skal tilsettes i kombinerte stillinger som lokale musikkfagrettledere i grunnskolen/1.lærere ved Trondheim komm. musikkskole.

På grunnskolens barnetrinn, hvor arbeidsmengden i forbindelse med forsøket beregnes å bli størst, vil det bli en lønnet kontaktlærer ved hver skole som enhetslederne kan samarbeide med. Kontaktlærerne sprer så løpende forsøksinformasjoner til sine medlærere.

Det tas sikte på å komme igang med forsøket ved ca. skoleåret 1973/74. Deretter beregnes en jevn opptrapping med ca. 8 nye skoler hvert år. inntil alle skoler som ønsker å delta i forsøket har kommet med.

10.

IGANGSETTING, GJENNOMFØRING OG EVALUERING AV FORSØKET

Samordnet musikkforsøk i Trondheim vil etter de foreliggende planer bli mere omfattende enn forsøk flest. Det vil omfatte en rekke skoleslag i Trondheim, med et befolkningsgrunnlag på 130.000.

Forsøkets hovedsiktepunkt - å arbeide seg fram til samordning av musikkundervisningsplaner for alle aktuelle skoleslag i byen, fra førskole til universitet. indikerer en relativt lang forsøksperiode.

En finner det nødvendig å inndeile forsøksperioden i tre faser:

Enhetslederne har i en viss utstrekning skiftet område i perioden.

Vatlestad har hatt est. valgfag.

Hjemås (og Engstrøm) skolekonserter.

Liv Utlér Henriksen informasjon/gymnasskolen.

Prosjektlederen materielproduksjon

(Per Olaf Green 1/2 stilling matr. prod. 1978/79).

Bjørkøy (Løkken) kurs, lærerutdanning.

Kontaktlærerordningen i virksomhet

fra _____ til _____

med kont. lærere i alle off. skoler (ca. 50)

Valgfag 1973/74 11 skoler

1980 30 skoler

Forsøket formelt igangsatt våren 1974.

1. Innledningsfasen
2. Gjennomføringsfasen
3. Evalueringsfasen.

Forsøksutvalget finner det realistisk å forutsette to skoleår i innledningsfasen (1973-74); tre skoleår i gjennomføringsfasen (1975-79) og to skoleår i evalueringsfasen (1978-80).

Igangsett 1974.

Plan endret til:

Innledningsfase (1974-76)
Gjennomføringsfase (1976-79)
Evalueringsfase (1979-81)

I BAKGRUNNSINFORMASJON

A STILLING (sett ring):

Svar:

15	1	fast stilling
3	2	fagrettleder
3	3	kombinert lærerpost
54	4	timelærer

B INSTRUMENT (sett ring):

Svar:

22	1	piano
22	2	fiolin
3	3	andre strykere
6	4	el-orgel/trekkspill
7	5	treblåsere
5	6	messingblåsere
3	7	gitar
3	8	sang
3	9	slagverk

C ANTALL TIMER UNDERVISNING ...

Svar:

.i musikkskolen pr uke (sett ring):

20	1	én - fem timer
29	2	seks - tolv timer
21	3	mer enn halv stilling
4	4	hel stilling

Svar: .i annen skole pr uke (sett ring):

28	1	ingen
18	2	mindre enn halv
5	3	halv stilling eller mer
1	4	hel stilling

D AV MINE ELEVER I MUSIKKSKOLEN UTGJØR BEGYNNERELEVER (0 - 3 år i musikkskolen) (sett ring):

Svar:

22	1	ingen
11	2	firedel
17	3	halvdelt
7	4	tre firedeler
12	5	alle

E UTDANNING - sett ring rundt alle de utdanningskategorier
Svar: du har gjennomgått:

8	1	lærerprøve
4	2	musikklinje fra lærerskolen
36	3	musikkonservatorium/musikkhøgskole
5	4	militærmusikereksamen
7	5	grunnfag i musikk
14	6	mellomfag/hovedfag i musikk
5	7	etter- og videreutdanningskurs
16	8	annet (spesifisér)
5	9	ingen musikkutdanning
7	10	NML's høyere prøve
5	11	-"- normale prøve

F PRAKSIS

Svar: .antall år i musikkskolen (sett ring):

14	1	under ett år
8	2	inntil to år
12	3	inntil tre år
8	4	inntil fire år
33	5	fem år eller mer, oppgi hvor mange

Svar: .antall års lærerpraksis i offentlig skole (sett ring):

29	1	ingen
8	2	inntil ett år
3	3	inntil tre år
11	4	inntil fem år
12	5	inntil sju år eller mer, oppgi hvor mange
(13 ubesv.)

Svar: .antall år i andre musikkskoler (sett ring):

36	1	ingen
7	2	inntil ett år
4	3	inntil to år
4	4	inntil tre år
4	5	inntil fire år
12	6	fem år eller mer, oppgi hvor mange
(9 ubesv.)

Svar: .antall år undervisning på konservatorienivå e.l. (sett ring):

42	1	ingen
6	2	inntil ett år
3	3	inntil to år
4	4	inntil tre år
1	5	inntil fire år
9	6	fem år eller mer, oppgi hvor mange
(11 ubesv.)

Spesifisér hva slags undervisning det dreier seg om:

Svar: .antall år i privatundervisning (sett ring):

- 17 1 ingen
 7 2 inntil ett år
 3 3 inntil to år (1 ubesv.)
 6 4 inntil tre år
 2 5 inntil fire år
 29 6 fem år eller mer, oppgi hvor mange

Ar	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	14	15
Freq.	44	2	2	3	1	1	1	1	2	1	5	1	1	2
=====														
Ar	18	20	26	33	35	40	45	46						
Freq.	1	1	2	1	1	1	1	1						
=====														

. antall år som utøvende musiker: (oppgi hvor mange)

. annen praksis (spesifiser og oppgi hvor mange år):

...

...

...

G KJENNSKAP TIL SAMORDNET MUSIKKFORSØK (sett ring)

	ALDRI	AV OG TIL	OFTE	
Jeg har lest informasjonsmateriell om SMF	1	2	3	
Svar:	2	44	30	
Jeg har lest skolestyresakene om SMF	1	2	3	
Svar:	31	24	11	(10 ubesv.)
Jeg har deltatt aktivt i utformingen av SMF	1	2	3	
Svar:	44	11	8	(13 ubesv.)
Jeg har gitt informasjon til skolene/ det frivillige musikkliv om SMF	1	2	3	
Svar:	40	13	7	(16 ubesv.)

II DELTAKELSE I SAMORDNET MUSIKKFORSØK

Enkelte spørsmål skal besvares to ganger ved å sirkle inn det tall som best beskriver situasjonen slik du opplever den nå (reelt) og slik du ønsker den (ideelt).

1 Jeg har vært deltaker i metodikk/utøverkurs (sett ring):
Svar:

12	1	ett kurs	
8	2	to kurs	(31 ubesvart)
2	3	tre kurs	
23	4	flere	

2 Jeg har vært instruktør ved metodikk/utøverkurs (sett ring):
Svar:

6	1	ett kurs	
2	2	to kurs	(62 ubesvart)): ingen kurs
-	3	tre kurs	
6	4	flere	

3 Bruk følgende skala til å besvare spørsmålene under:

- 1 aldri
- 2 sjelden (én gang pr semester)
- 3 av og til (én gang hver annen måned)
- 4 ofte (én/to ganger i måneden)
- 5 meget ofte (én gang i uken)

Som lærer ved musikkskolen

a har jeg (reelt) ..

b burde jeg (ideelt) ..

		$\bar{X}_R$	REELT					IDEELT					$\bar{X}_I$
			aldri		alltid	aldri		alltid					
a	deltatt i konserter (med elever)		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
	Svar: 2.3		12	33	15	8	1	1	17	21	17	1	3.0
b	vært med på institusjonsbesøk (med elever)		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
	Svar: 1.9		22	29	11	3	1	2	14	28	13	1	2.9
c	hatt oppgaver som dirigent for kor/korps/orkester (1)		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
	Svar: 1.6		43	6	1	-	7	19	7	6	2	10	2.5
d	vært instruktør i k/k/o		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
	Svar: 1.8		43	2	2	1	9	15	6	8	3	11	2.7
e	hatt valgfagsundervisning (som vikar)		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
	Svar: 2.1		36	5	2	2	11	19	3	5	2	8	2.4
f	gitt råd til andre musikk lærere		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
	Svar: 2.3		19	13	17	5	3	6	7	15	7	6	3.0
g	annet (spesifisér)		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
	Svar: 1.4		4	-	1	-	-	3	-	1	1	-	2.0

(1) kor/korps/orkester vil heretter bli forkortet til k/k/o

III VERDIER OG MÅL

Sett ring rundt nummeret som best uttrykker din enighet eller uenighet med hvert utsagn.

	uenig					enig	
	1	2	3	4	5		
1	Lærerne og ledelsen ved musikkskolen har samme grunnleggende syn på skolens mål						X
						1 2 3 4 5	
						Svar: 2 1 15 18 28	4.1
2	Lærerne og ledelsen ved musikkskolen har samme syn på skolens arbeidsformer						
						1 2 3 4 5	
						Svar: 3 7 20 25 10	3.5
3	Slik jeg oppfatter skolens målsetting gir jeg den min fulle tilslutning						
						1 2 3 4 5	
						Svar: 1 5 4 19 45	4.4
4	De jeg samarbeider med, støtter opp om skolens målsetting						
						1 2 3 4 5	
						Svar: 1 - 2 8 37	4.4
5	Musikkskolen bør bygge på åpent opptak						
						1 2 3 4 5	
						Svar: 4 - 2 8 61	4.6
6	Musikkskolen bør bygge på et nært samarbeid med grunnskolen						
						1 2 3 4 5	
						Svar: 1 1 4 4 63	4.7
7	Musikkskolen bør bygge på et nært samarbeid med det frivillige musikkliv						
						1 2 3 4 5	
						Svar: - - 2 4 70	4.9
8	Elever bør få tilbud om instrumental/vokalopplæring i sitt lokale miljø gjennom valgfagsundervisning						
						1 2 3 4 5	
						Svar: 1 2 3 9 58	4.7
9	Kommunen trenger et musikkpedagogisk (ressurs)senter som musikkskolen i oppbyggingen av musikktilbudet i skole og frivillig musikkliv						
						1 2 3 4 5	
						Svar: - - 4 4 60	4.8
10	Musikkskolen og det frivillige musikkliv har ulikt syn på målene for de frivillige musikktilbud						
						1 2 3 4 5	
						Svar: 11 15 14 10 3	2.6
11	Alle elever burde ha gratis tilbud om instrumental/vokalopplæring på linje med opplæring i norsk og matematikk						
						1 2 3 4 5	
						Svar: 3 2 5 5 57	4.5

	uenig 1	2	3	4	enig 5	
12	Det bør ikke stilles faglige krav ved opptak til instrumental-/vokalopplæring					$\bar{X}$
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{2 \ 1 \ 3 \ 8 \ 57}$					4.6
13	Bare noen få elever er musikalske, og det er derfor bare et begrenset behov for instrumental-/vokalopplæring					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{65 \ 5 \ 4 \ 2 \ 1}$					1.2
14	TKM's elevavgift på kr 450 pr. år er en merkbar belastning for familier med flere barn i musikkskolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{1 \ 4 \ 14 \ 12 \ 40}$					4.2
15	TKM's elevavgift på kr 450 pr. år er en belastning for familier med ett barn i musikkskolen når en ser på de totale utgifter forbundet med barnets musikkvirksomhet					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{27 \ 7 \ 20 \ 10 \ 5}$					2.5
16	Elever med særskilt begavelse innenfor estetiske fag bør ha like gode muligheter for videreutvikling av evner og ferdigheter som mer teoretisk begavede elever					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ - \ 171}$					5.0
17	Det måtte være mulig å forbedre musikalitetstestene ved opptak slik at vi kunne få en mest mulig rettferdig opptaksordning hvis opptaket begrenses					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{25 \ 2 \ 10 \ 2 \ 25}$					3.0
18	Kommunal musikkskole er et viktig ledd i oppbyggingen av en musikkprofesjon med faste og ordnede lønnsforhold					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ 1 \ 4 \ 4 \ 64}$					4.8
19	Samordnet musikkforsøk har utviklet seg slik jeg forventet det					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{1 \ 2 \ 15 \ 15 \ 15}$					3.9

IV FAGLIG NIVA

I dette avsnittet vil vi ha din vurdering av de aktiviteter du selv har deltatt i, som "elev" eller lærer/veileder. Du kan hoppe over spørsmål der du selv ikke har erfaring.

1 Kursene jeg har deltatt i har vært

X

4.6 uinteressante 1 2 3 4 5 interessante
Svar: - 1 3 10 34

4.5 faglig svake 1 2 3 4 5 faglig
Svar: - 1 4 12 30 stimulerende

4.2 tradisjonelle 1 2 3 4 5 fornyende
Svar: 2 1 6 13 24

4.3 til lite nytte i 1 2 3 4 5 til konkret nytte
undervisningen Svar: 1 2 5 15 24 i undervisningen

Sett ring rundt nummeret som best uttrykker din enighet eller uenighet med hvert utsagn:

uenig 1 2 3 4 enig 5

2 Metodikkursene, henholdsvis instru-
mentalkursene (vokalkursene)

X_n	METODIKKURS	INSTRU/VOKAL X_1
a	ga meg et tilstrekkelig grunnlag for å gjennomføre min undervisning	
Svar: 3.0	1 2 3 4 5 7 3 10 8 4	1 2 3 4 5 4 3 9 4 3 3.0
b	ga meg inspirasjon til å arbeide videre med min undervisning	
Svar: 4.2	1 2 3 4 5 1 1 4 11 17	1 2 3 4 5 - 2 4 6 13 4.2
c	ga meg idéer som jeg har brukt i undervisningen	
Svar: 4.2	1 2 3 4 5 1 2 5 8 19	1 2 3 4 5 - 3 4 7 12 4.1

3 Valgfagsundervisningen i barneskolen har ført til en styrking av den obligatoriske musikkundervisning

Svar: 4.5

1 2 3 4 5
1 - 2 8 21

4 Gruppeundervisningsmateriellet (laget ved musikkskolen) har hjulpet meg i valgfagsundervisningen

Svar: 3.8

1 2 3 4 5
4 1 3 6 11

	uenig 1	2	3	4	enig 5	
5	Metodeverket bruker jeg til stadighet i forberedelse og gjennomføringen av den obligatorisk musikkundervisningen					$\bar{X}$
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{4 \ 1 \ 5 \ 6 \ 8}$					3.5
6	Kvaliteten på k/k/o har blitt bedre etter at musikkskolens lærere overtok instrumental-/vokalopplæringen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 2 \ 13 \ 17}$					4.5
7	Jeg har stort utbytte av det materiellet som er utarbeidet for mitt instrument ved musikkskolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{7 \ 2 \ 5 \ 7 \ 30}$					4.0
8	Flere elever har uregelmessig oppmøte til mine timer på musikkskolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{51 \ 11 \ 3 \ 2 \ 6}$					1.6
9	Foreldrene burde betale en høyere kontingent fordi elevene da ville ta undervisningen mer alvorlig					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{65 \ 2 \ 3 \ 3 \ 0}$					1.2
10	Mange av de elever som i dag går på musikkskolen har ikke forutsetninger for å gå der					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{30 \ 18 \ 14 \ 7 \ 4}$					2.1
11	Jeg synes elevene får mer ut av min privatundervisning enn av min undervisning på musikkskolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{20 \ 5 \ 8 \ 6 \ 8}$					2.5
12	De særskilt musikkbegavede elever ved musikkskolen burde få et mer individuelt tilbud					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ 2 \ 5 \ 8 \ 57}$					4.7
13	Eksamener ved musikkskolen vil øke elevenes motivering					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{56 \ 5 \ 2 \ 4 \ 3}$					1.5
14	Institusjonsopptredener er en viktig motiverende faktor i undervisningen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{11 \ 9 \ 19 \ 44}$					4.4
15	Vi burde innføre prøver etter et par års undervisning for å kunne avgjøre om en elev burde fortsette eller ikke					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{46 \ 8 \ 8 \ 3 \ 6}$					1.8
16	Jeg ville foretrukket all undervisning som individuell undervisning					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{39 \ 5 \ 13 \ 10 \ 6}$					2.2

	uenig				enig	
	1	2	3	4	5	
17	Gruppeundervisning egner seg ikke for mitt instrument					X
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{50 \ 3 \ 10 \ 6 \ 1}$					1.6
18	Gruppeundervisning passer best på begynnertrinnet					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{7 \ 3 \ 8 \ 15 \ 40}$					4.1
19	Gruppeundervisningen gir meg for lite tid med den enkelte elev					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{7 \ 7 \ 13 \ 15 \ 26}$					3.7
20	Gruppeundervisning er en mer effektiv måte å utnytte lærerressursene på					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{2 \ 4 \ 4 \ 12 \ 47}$					4.4
21	Gruppeundervisning egner seg ikke for viderekomne elever på mitt instrument					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{14 \ 11 \ 11 \ 15 \ 21}$					3.3
22	Selv undervisning på høyere nivå kan gjerne ha gruppeundervisning som et vesentlig element					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{7 \ 8 \ 11 \ 15 \ 31}$					3.8
23	Det er ikke spørsmål om gruppe- eller individuell undervisning, men tid og muligheter til begge deler					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{1 \ 3 \ 5 \ 9 \ 52}$					4.5
24	De som søker musikkskolen direkte synes å være mer motivert enn de elever som tar valgfag musikk i skolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{6 \ - \ 5 \ 9 \ 12}$					3.7
25	Foreldrene er meget fornøyd med det tilbudet deres barn får gjennom musikk-skolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ 2 \ 11 \ 24 \ 21}$					4.1
26	Den sosiale side av musikkutfoldelsen synes å være et mer vesentlig mål i alle k/k/o enn faglig kvalitet					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{2 \ 5 \ 15 \ 13 \ 7}$					3.4
27	Jeg har brukt mye av min fritid til å gi ekstra undervisning til viderekomne elever i musikkskolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{13 \ 5 \ 13 \ 13 \ 20}$					3.3

uenig
1 2 3 4 enig
5

1	Jeg synes samarbeidet har gått fint mellom musikkskolen og	SVAR:	X
		1 2 3 4 5	
a	kor	- 1 1 3 9	4.4
b	korps	- 1 4 5 13	4.3
c	orkester	- 1 3 6 17	4.4
d	barneskolen	1 2 5 8 10	3.9
e	ungdomsskolen	1 2 4 4 7	3.8
f	andre skoler	- - 3 5 6	4.2
g	institusjoner	1 - 5 8 13	4.2
2	De kombinerte stillinger har virkelig ført til at de faglige ressurser er blitt bedre utnyttet i kommunen	1 2 3 4 5	
	Svar:	- - - 9 25	4.7
3	Kontaktlærerordningen i skolen har ikke fungert etter intensjonene	1 2 3 4 5	
	Svar:	2 2 7 3 -	2.8
4	Jeg tror det er et reelt behov for samarbeid mellom lærere/dirigenter på den ene siden og musikkskolens lærere/ledelse på den andre	1 2 3 4 5	
	Svar:	- - 4 15 31	4.5
5	Vi har bare i liten grad utnyttet de muligheter som fins for samarbeid mellom musikkskolen og andre	1 2 3 4 5	
	Svar:	3 5 7 9 10	3.5
6	Valgfag i musikk på ungdomstrinnet er blitt lettere etter at elevene har gjennomgått musikk valgfag i barneskolen	1 2 3 4 5	
	Svar:	- - 3 8 9	4.3
7	Valgfagtilbudet i grunnskolen er med på å styrke k/k/o	1 2 3 4 5	
	Svar:	1 - 1 7 28	4.6
8	Ressurser bør prioriteres for musikkundervisning i barnehagen	1 2 3 4 5	
	Svar:	4 3 13 9 26	3.9

VI FORHOLDET TIL SKOLENE OG DET FRIVILLIGE MUSIKKLIV

	uenig				enig	
	1	2	3	4	5	
1	Skolene vet for lite om musikkskolens tilbud					$\bar{X}$
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{3 \ 8 \ 14 \ 4 \ 17}$					3.5
2	K/k/o vet for lite om musikk- skolens undervisningstilbud					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{7 \ 10 \ 13 \ 5 \ 6}$					2.8
3	Musikkskolens faglige krav virker for store for den vanlige lærer					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{13 \ 9 \ 6 \ 5 \ 3}$					2.3
4	Musikkskolens krav til faglig kvalitet kan føre til at dirigenter for k/k/o trekker seg fra samarbeid					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{13 \ 7 \ 6 \ 6 \ 2}$					2.3
5	Grunnskolen er ofte ikke interessert i å prioritere musikkfaget med ramme- timer					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{1 \ 3 \ 3 \ 7 \ 14}$					4.1
6	Musikkskolens tilbud synes ikke å passe med de behov skolene har					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{16 \ 7 \ 4 \ 4 \ 2}$					2.1
7	Skolene synes ofte å ha sine egne opp- legg i musikk og er derfor sjelden interessert i hjelp fra musikkskolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{13 \ 7 \ 6 \ 5 \ 3}$					2.4
8	K/k/o har sine tradisjoner i ivareta og ønsker ikke at musikkskolen skal "forstyrre opplegget"					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{16 \ 3 \ 6 \ 7 \ 2}$					2.3
9	Dersom rektor i en barne-/ungdomsskole er positiv til samarbeid, er det lett å få det i stand					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ 1 \ 2 \ 4 \ 30}$					4.7
10	K/k/o vil i større grad komme til å utnytte musikkskolens tilbud hvis dirigenten er positiv til det					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 2 \ 7 \ 30}$					4.7
11	Samarbeidet mellom fagrettleder og grunnskolenes lærere har fungert godt					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 5 \ 7 \ 4}$					3.9

12	Samarbeidet mellom musikkskolen og institusjonene (institusjonsbesøk) har fungert godt		X
		$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 5 \ 10 \ 23}$	4.5
13	Det vanlige lærer i grunnskolen har ikke følt at han/hun har maktet å gjennomføre en god musikkundervisning, selv etter gjennomgått metodikkurs i musikk-skolens regi		
		$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{1 \ 1 \ 5 \ 4 \ 5}$	3.7
14	Mine elever har så stor musikkaktivitet i sitt eget k/k/o at de bare i liten grad kan delta i institusjonsbesøk		
		$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{8 \ 15 \ 13 \ 8 \ 6}$	3.0
15	Korpsene ønsker at barna skal inn i samspillet lenge før vi som musikk-lærere mener de er modne for det		
		$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{4 \ 2 \ 3 \ 6 \ 7}$	3.5

VII MOTIVERING

	uenig				enig	
	1	2	3	4	5	
1	Hovedårsaken til at jeg søkte musikk-skolen var at jeg ønsket en fast og sikker arbeidsplass					X
					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{20 \ 8 \ 8 \ 7 \ 26}$	3.2
2	Allerede i utgangspunktet var jeg positiv overfor musikkforsøket					
					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 3 \ 16 \ 46}$	4.7
3	Jeg opplever musikkskolen som en trygg og sikker arbeidsplass					
					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{6 \ 9 \ 10 \ 17 \ 24}$	3.7
4	Jeg ønsker å bruke mer tid til å opp-rettholde et høgt nivå på mitt eget instrument					
					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{1 \ 1 \ 4 \ 10 \ 48}$	4.6
5	Jeg vil søke en annen stilling så snart en mulighet byr seg					
					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{36 \ 9 \ 9 \ 7 \ 7}$	2.1

- 6 Jeg a) har i dag (reelt)
b) ønsker meg (ideelt)

uenig					enig					$\bar{X}_R$	$\bar{X}_I$	REELT					IDEELT				
1	2	3	4	5	1	2	3	4	5			1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
a	Profesjonelt spill																				
b	Lærer i grunnskolens obligatoriske musikkundervisning				2.1	3.4	24	4	2	1	8	12	1	5	3	18					
c	Lærer i grunnskolens valgfag				1.6	1.5	23	-	3	1	2	22	2	4	-	1					
d	Lærer i musikklinje (videregående skole)				2.6	3.3	16	1	2	1	10	10	2	4	4	15					
e	Dirigent i k/k/o				1.7	2.8	23	-	-	3	3	11	3	6	5	7					
f	Musikkbarnehage				2.2	2.7	19	-	1	2	7	16	1	2	5	9					
g	Arrangering/komponering				1.1	2.2	24	1	1	-	-	18	1	2	2	6					
h	Administrativt arbeid				1.6	2.6	19	4	3	-	2	12	3	9	3	6					
i	Annet				1.8	2.0	21	1	-	2	4	26	1	1	3	4					
					2.1	2.0	11	-	-	-	4	10	-	1	-	3					

Sett ring rundt nummeret som best uttrykker din enighet eller uenighet med følgende utsagn:

	uenig				enig	
	1	2	3	4	5	
7	Jeg synes lønnsforholdene ved musikk-skolen er gode					$\bar{X}$
	1 2 3 4 5 6 8 11 19 30					3.8
8	Jeg synes arbeidsforholdene ved musikkskolen er gode					
	1 2 3 4 5 6 14 17 18 19					3.4
9	Ved musikkskolen blir jeg virkelig verdsatt for det jeg gjør					
	1 2 3 4 5 4 3 10 16 24					3.9
10	Uten musikkskolen ville min arbeids-situasjon vært langt dårligere rent økonomisk					
	1 2 3 4 5 16 5 12 8 28					3.4

VIII GENERELT

1 Jeg mener at det samordnede musikkforsøk først og fremst

a er (reelt) og

b burde være (ideelt)

lite viktig svært viktig
1 2 3 4 5

REELT:

IDEELT:

$\bar{X}_R$

$\bar{X}_I$

a et tilbud til grunnskolens lærere om etterutdanning og videreutdanning

2.9 $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{6 \ 5 \ 10 \ 4 \ 5} \quad \frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{6 \ 2 \ 6 \ 9 \ 19} \ 3.8$

b en støtte for utviklingen av valgfaget musikk (instrumentopp-læring, materiellutvikling)

4.4 $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 7 \ 8 \ 22} \quad \frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 2 \ 9 \ 33} \ 4.7$

c et tilbud til de spesielt motiverte elevene

3.0 $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{10 \ 5 \ 15 \ 5 \ 11} \quad \frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{6 \ 4 \ 11 \ 7 \ 23} \ 3.7$

d en opprustning av musikkskolen

4.4 $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ 1 \ 6 \ 15 \ 25} \quad \frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ 1 \ 10 \ 7 \ 28} \ 4.3$

e en støtte til det frivillige musikk-liv

4.3 $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ 2 \ 6 \ 16 \ 23} \quad \frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 2 \ 12 \ 36} \ 4.7$

f et tilbud for alle barn uansett økonomi

4.0 $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ 5 \ 8 \ 16 \ 21} \quad \frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 2 \ 3 \ 49} \ 4.9$

g samordning av kommunens musikktilbud

3.9 $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{2 \ 1 \ 14 \ 6 \ 19} \quad \frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 4 \ 5 \ 37} \ 4.7$

2 Dersom jeg skulle prioritere det jeg selv er mest interessert i å utvikle av de sju punktene i spørsmålet ovenfor, ville det være:

Rangér:	a	b	c	d	e	f	g
1. plass	1	4	5	6	4	33	5
2. plass	1	11	6	8	11	11	3
3. plass	4	6	6	11	9	4	7
4. plass	3	6	4	7	11	2	10
5. plass	9	6	7	2	5	3	6
6. plass	6	6	7	7	6	-	3
7. plass	12	1	13	2	-	-	8

I BAKGRUNNSINFORMASJON

A	STILLING (sett ring):	%
Freq.		
1	1 fast stilling	9
0	2 fagrettleder	-
2	3 kombinert lærerpost	18
8	4 timelærer	73

B	INSTRUMENT (sett ring):	%
Freq.		
2	1 piano	18
1	2 fiolin	9
0	3 andre strykere	-
4	4 el-orgel/trekkspill	36
2	5 treblåsere	18
1	6 messingblåsere	9
1	7 gitar	9
0	8 sang	-
0	9 slagverk	-

C ANTALL TIMER UNDERVISNING ...

Freq.		.1 musikkskolen pr uke (sett ring):	
6	1	én - fem timer	55
2	2	seks - tolv timer	18
2	3	mer enn halv stilling	18
0	4	hel stilling	-

Freq.		.1 annen skole pr uke (sett ring):	
7	1	ingen	18
1	2	mindre enn halv	9
2	3	halv stilling eller mer	18
1	4	hel stilling	9

D	AV MINE ELEVER I MUSIKKSKOLEN UTGJØR BEGYNNERELEVER (0 - 3 år i musikkskolen) (sett ring):	%
Freq.		
5	1 ingen	27
1	2 firedel	9
0	3 halvdel	-
1	4 tre firedeler	9
4	5 alle	36

E .UTDANNING - sett ring rundt alle de utdanningskategorier du har gjennomgått:

Freq.		
4	1	lærerprøve
0	2	musikklinje fra lærerskolen
1	3	musikkonservatorium/musikkhøgskole
0	4	militærmusikereksamen
3	5	grunnfag i musikk
0	6	mellomfag/hovedfag i musikk
0	7	etter- og videreutdanningskurs
2	8	annet (spesifisér)
4	9	ingen musikkutdanning

F PRAKSIS

Freq. .antall år i musikkskolen (sett ring):

			%
2	1	under ett år	18
4	2	inntil to år	36
4	3	inntil tre år	36
1	4	inntil fire år	9
0	5	fem år eller mer, oppgi hvor mange	

Freq. .antall års lærerpraksis i offentlig skole (sett ring):

			%
6	1	ingen	55
1	2	inntil ett år	9
0	3	inntil tre år	-
0	4	inntil fem år	-
4	5	inntil sju år eller mer, oppgi hvor mange	36

Freq. .antall år i andre musikkskoler (sett ring):

			%
11	1	ingen	100
-	2	inntil ett år	
-	3	inntil to år	
-	4	inntil tre år	
-	5	inntil fire år	
-	6	fem år eller mer, oppgi hvor mange	

Freq. .antall år undervisning på konservatorienivå e.l. (sett ring):

			%
10	1	ingen	91
-	2	inntil ett år	-
-	3	inntil to år	-
-	4	inntil tre år	-
1	5	inntil fire år	9
-	6	fem år eller mer, oppgi hvor mange	

Spesifisér hva slags undervisning det dreier seg om:

antall år i prviatundervisning (sett ring):

Freq.			%	År	Antall
9	1	ingen	82		
-	2	inntil ett år	-	0	8
-	3	inntil to år	-	10	1
2	4	inntil tre år	18	25	1
-	5	inntil fire år	-	28	1
-	6	fem år eller mer, oppgi hvor mange			

antall år som utøvende musiker: (oppgi hvor mange)

annen praksis (spesifiser og oppgi hvor mange år):

...

...

...

G KJENNSKAP TIL SAMORDNET MUSIKKFORSØK (sett ring)

		ALDRI	AV OG TIL	OFTE	Ubesv.
Jeg har lest informasjons- materiell om SMF	Freq.	$\frac{1}{0}$	$\frac{2}{5}$	$\frac{3}{1}$	5
Jeg har lest skolestyresakene om SMF	Freq.	$\frac{1}{2}$	$\frac{2}{1}$	$\frac{3}{1}$	7
Jeg har deltatt aktivt i ut- formingen av SMF	Freq.	$\frac{1}{3}$	$\frac{2}{0}$	$\frac{3}{1}$	7
Jeg har gitt informasjon til skolene/ det frivillige musikkkliv om SMF	Freq.	$\frac{1}{4}$	$\frac{2}{0}$	$\frac{3}{0}$	7

II DELTAKELSE I SAMORDNET MUSIKKFORSØK

Enkelte spørsmål skal besvares to ganger ved å sirkle inn det tall som best beskriver situasjonen slik du opplever den nå (reelt) og slik du ønsker den (ideelt).

1 Jeg har vært deltaker i metodikk/utøverkurs (sett ring):

Freq.			%
3	1	ett kurs	27
3	2	to kurs	27
1	3	tre kurs	9
1	4	flere	9
			(27% ubesvart)

2 Jeg har vært instruktør ved metodikk/utøverkurs (sett ring):

-	1	ett kurs	
-	2	to kurs	
-	3	tre kurs	11 ubesvart
-	4	flere	

3 Bruk følgende skala til å besvare spørsmålene under:

- 1 aldri
- 2 sjelden (én gang pr semester)
- 3 av og til (én gang hver annen måned)
- 4 ofte (én/to ganger i måneden)
- 5 meget ofte (én gang i uken)

Som lærer ved musikkskolen

a har jeg (reelt) ..

b burde jeg (ideelt) ..

b		REELT					IDEELT					
		$\bar{x}_R$	aldri	alltid	aldri	alltid	$\bar{x}_I$					
a	deltatt i konserter (med elever)	2.9	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	3.0							
b	vært med på institusjonsbesøk (med elever)	2.3	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	3.3							
c	hatt oppgaver som dirigent for kor/korps/orkester (1)	1.8	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	3.0							
d	vært instruktør i k/k/o	1.5	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	2.0							
e	hatt valgfagsundervisning (som vikar)	1.0	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	2.0							
f	gitt råd til andre musikkklærere	1.6	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	2.3							
g	annet (spesifiser)	1.0	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	-							

(1) kor/korps/orkester vil heretter bli forkortet til k/k/o

III VERDIER OG MÅL

Sett ring rundt nummeret som best uttrykker din enighet eller uenighet med hvert utsagn.

	uenig				enig	
	1	2	3	4	5	
1	Lærerne og ledelsen ved musikkskolen har samme grunnleggende syn på skolens mål					X
	Freq $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ - \ 1 \ 9}$					4.9
2	Lærerne og ledelsen ved musikkskolen har samme syn på skolens arbeidsformer					
	Freq $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ - \ 2 \ 8}$					4.8
3	Slik jeg oppfatter skolens målsetting gir jeg den min fulle tilslutning					
	Freq $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ - \ - \ 10}$					5.0
4	De jeg samarbeider med, støtter opp om skolens målsetting					
	Freq $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ - \ 1 \ 9}$					4.9
5	Musikkskolen bør bygge på åpent opptak					
	Freq $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ - \ 1 \ 10}$					4.9
6	Musikkskolen bør bygge på et nært samarbeid med grunnskolen					
	Freq $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 1 \ - \ 9}$					4.8
7	Musikkskolen bør bygge på et nært samarbeid med det frivillige musikkliv					
	Freq $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ - \ 2 \ 9}$					4.8
8	Elever bør få tilbud om instrumental/vokalopplæring i sitt lokale miljø gjennom valgfagsundervisning					
	Freq $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ - \ - \ 10}$					5.0
9	Kommunen trenger et musikkpedagogisk (ressurs)senter som musikkskolen i oppbyggingen av musikktilbudet i skole og frivillig musikkliv					
	Freq $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 1 \ 1 \ 8}$					4.7
10	Musikkskolen og det frivillige musikkliv har ulikt syn på målene for de frivillige musikktilbud					
	Freq $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{6 \ - \ - \ 2 \ -}$					1.8
11	Alle elever burde ha gratis tilbud om instrumental/vokalopplæring på linje med opplæring i norsk og matematikk					
	Freq $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{2 \ - \ 3 \ - \ 5}$					3.6

	uenig				enig		
	1	2	3	4	5		
12	Det bør ikke stilles faglige krav ved opptak til instrumental-/vokalopplæring						$\bar{X}$
	Freq $\frac{1}{-} \frac{2}{-} \frac{3}{-} \frac{4}{-} \frac{5}{11}$						5.0
13	Bare noen få elever er musikalske, og det er derfor bare et begrenset behov for instrumental-/vokalopplæring						
	Freq $\frac{1}{5} \frac{2}{1} \frac{3}{3} \frac{4}{-} \frac{5}{-}$						1.8
14	Har folk råd til andre fritidsaktiviteter (f.eks. til sportsutstyr) har de råd til å betale for musikkskole også						
	Freq $\frac{1}{-} \frac{2}{-} \frac{3}{1} \frac{4}{-} \frac{5}{7}$						4.3
15	Elever med særskilt begavelse innenfor estetiske fag bør ha like gode muligheter for videreutvikling av evner og ferdigheter som mer teoretisk begavede elever						
	Freq $\frac{1}{-} \frac{2}{-} \frac{3}{1} \frac{4}{-} \frac{5}{10}$						5.0
16	Det måtte være mulig å forbedre musikali- tetstestene ved opptak slik at vi kunne få en mest mulig rettferdig opptaks- ordning hvis opptaket begrenses						
	Freq $\frac{1}{1} \frac{2}{2} \frac{3}{-} \frac{4}{-} \frac{5}{5}$						3.8
17	Kommunal musikkskole er et viktig ledd i oppbygningen av en musikkprofesjon med faste og ordnede lønnsforhold						
	Freq $\frac{1}{-} \frac{2}{-} \frac{3}{1} \frac{4}{1} \frac{5}{2}$						4.3
18	Samordnet musikkforsøk har utviklet seg slik jeg forventet det						
	Freq $\frac{1}{-} \frac{2}{-} \frac{3}{1} \frac{4}{1} \frac{5}{1}$						4.0

IV FAGLIG NIVÅ

I dette avsnittet vil vi ha din vurdering av de aktiviteter du selv har deltatt i, som "elev" eller lærer/veileder. Du kan hoppe over spørsmål der du selv ikke har erfaring.

1 Kursene jeg har deltatt i har vært

uinteressante	1	2	3	4	5	interessante	$\bar{X}$
Freq	+	-	+	3	5		4.6
faglig svake	1	2	3	4	5	faglig stimulerende	4.6
Freq	-	-	-	3	5		
tradisjonelle	1	2	3	4	5	fornyende	3.5
Freq	-	-	4	1	1		
til lite nytte i undervisningen	1	2	3	4	5	til konkret nytte i undervisningen	4.4
Freq	-	-	1	2	4		

Sett ring rundt nummeret som best uttrykker din enighet eller uenighet med hvert utsagn:

uenig				enig
1	2	3	4	5

2 Metodikkursene, henholdsvis instrumentalkursene (vokalkursene)

	$\bar{X}_M$	METODIKKURS	INSTRU/VOKAL	$\bar{X}_I$
a ga meg et tilstrekkelig grunnlag for å gjennomføre min undervisning	2.7	1 2 3 4 5 - 1 2 - -	1 2 3 4 5 1 - 3 2 -	3.0
b ga meg inspirasjon til å arbeide videre med min undervisning	4.0	1 2 3 4 5 - - 1 1 -	1 2 3 4 5 - - 3 - 3	4.0
c ga meg idéer som jeg har brukt i undervisningen	4.3	1 2 3 4 5 - - - 2 1	1 2 3 4 5 - - 1 1 4	4.5

3 Valgfagsundervisningen i barneskolen har ført til en styrking av den obligatoriske musikkundervisning

1 2 3 4 5
- - - 3 1

4 Gruppeundervisningsmateriellet (laget ved musikkskolen) har hjulpet meg i valgfagsundervisningen

1 2 3 4 5
- - - - 3

5.0

	uenig 1	2	3	4	enig 5		
5	Metodeverket bruker jeg til stadighet i forberedelse og gjennomføringen av den obligatorisk musikkundervisningen					$\bar{X}$	
	Freq					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ 1 \ - \ 2 \ 2}$	4.0
6	Kvaliteten på k/k/o har blitt bedre etter at musikkskolens lærere overtok instrumental-/vokalopplæringen					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 1 \ - \ 3}$	4.5
7	Jeg har stort utbytte av det materiellet som er utarbeidet for mitt instrument ved musikkskolen					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 2 \ 1 \ 4}$	4.3
8	Flere elever har uregelmessig oppmøte til mine timer på musikkskolen					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{5 \ 3 \ 1 \ 1 \ -}$	1.8
9	Foreldrene burde betale en høyere kontingent fordi elevene da ville ta undervisningen mer alvorlig					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{6 \ 1 \ 2 \ 1 \ -}$	1.8
10	Mange av de elever som i dag går på musikkskolen har ikke forutsetninger for å gå der					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{3 \ 2 \ 3 \ 2 \ 1}$	2.4
11	Jeg synes elevene får mer ut av min privatundervisning enn av min undervisning på musikkskolen					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{3 \ - \ - \ - \ -}$	1.0
12	De særskilt musikkbegavede elever ved musikkskolen burde få et mer individuelt tilbud					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ - \ 2 \ 9}$	4.8
13	Eksamener ved musikkskolen vil øke elevenes motivering					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{5 \ - \ 2 \ 1 \ 2}$	2.5
14	Institusjonsopptredener er en viktig motiverende faktor i undervisningen					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 3 \ - \ 7}$	4.4
15	Vi burde innføre prøver etter et par års undervisning for å kunne avgjøre om en elev burde fortsette eller ikke					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{3 \ 1 \ 4 \ 1 \ 1}$	2.6
16	Jeg ville foretrukket all undervisning som individuell undervisning					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{8 \ 1 \ 1 \ - \ -}$	1.3

	uenig 1	2	3	4	enig 5		
17	Gruppeundervisning egner seg ikke for mitt instrument						$\bar{X}$
						Freq	1 2 3 4 5 9 1 - - - 1.1
18	Gruppeundervisning passer best på begynnertrinnet						
						Freq	1 2 3 4 5 1 - 1 4 5 4.1
19	Gruppeundervisningen gir meg for lite tid med den enkelte elev						
						Freq	1 2 3 4 5 2 2 4 1 1 2.7
20	Gruppeundervisning er en mer effektiv måte å utnytte lærerressursene på						
						Freq	1 2 3 4 5 - - 1 - 10 4.8
21	Gruppeundervisning egner seg ikke for viderekomne elever på mitt instrument						
						Freq	1 2 3 4 5 4 1 1 1 2 2.6
22	Selv undervisning på høyere nivå kan gjerne ha gruppeundervisning som et vesentlig element						
						Freq	1 2 3 4 5 1 - 1 2 5 4.1
23	Det er ikke spørsmål om gruppe- eller individuell undervisning, men tid og muligheter til begge deler						
						Freq	1 2 3 4 5 - - 3 1 3 4.0
24	De som søker musikkskolen direkte synes å være mer motivert enn de elever som tar valgfag musikk i skolen						
						Freq	1 2 3 4 5 - - - - 4 5.0
25	Foreldrene er meget fornøyd med det tilbudet deres barn får gjennom musikk-skolen						
						Freq	1 2 3 4 5 - - - 1 5 4.8
26	Den sosiale side av musikkutfoldelsen synes å være et mer vesentlig mål i alle k/k/o enn faglig kvalitet						
						Freq	1 2 3 4 5 - 1 3 3 - 3.3
27	Jeg har brukt mye av min fritid til å gi ekstra undervisning til viderekomne elever i musikkskolen						
						Freq	1 2 3 4 5 5 - 1 - - 1.3

V RESSURSENTNYTTING

Sett ring rundt nummeret som best uttrykker din enighet eller uenighet med hvert utsagn:

	uenig					enig	
	1	2	3	4	5		
1	Jeg synes samarbeidet har gått fint mellom musikkskolen og						
a	kor						
b	korps						
c	orkester						
d	barneskolen						
e	ungdomsskolen						
f	andre skoler						
g	institusjoner						
2	De kombinerte stillinger har virkelig ført til at de faglige ressurser er blitt bedre utnyttet i kommunen						
3	Kontaktlærerordningen i skolen har ikke fungert etter intensjonene						
4	Jeg tror det er et reelt behov for samarbeid mellom lærere/dirigenter på den ene siden og musikkskolens lærere/ledelse på den andre						
5	Vi har bare i liten grad utnyttet de muligheter som fins for samarbeid mellom musikkskolen og andre						
6	Valgfag i musikk på ungdomstrinnet er blitt lettere etter at elevene har gjennomgått musikk valgfag i barneskolen						
7	Valgfagtilbudet i grunnskolen er med på å styrke k/k/o						
8	Ressurser bør prioriteres for musikkundervisning i barnehagen						

Freq	1	2	3	4	5	$\bar{X}$
	-	-	-	-	1	5.0
	-	-	-	-	4	5.0
	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	-	-	-
	-	-	-	1	1	4.5

Freq	1	2	3	4	5	$\bar{X}$
	-	-	-	-	2	5.0

Freq	1	2	3	4	5	$\bar{X}$
	1	-	-	-	1	3.0

Freq	1	2	3	4	5	$\bar{X}$
	-	-	1	1	2	4.3

Freq	1	2	3	4	5	$\bar{X}$
	-	-	4	1	1	3.1

Freq	1	2	3	4	5	$\bar{X}$
	-	-	-	1	-	4.0

Freq	1	2	3	4	5	$\bar{X}$
	-	-	-	2	1	4.3

Freq	1	2	3	4	5	$\bar{X}$
	-	-	2	2	4	4.3

VI FORHOLDET TIL SKOLENE OG DET FRIVILLIGE MUSIKKLIV

	uenig 1	2	3	4	enig 5		
1	Skolene vet for lite om musikk skolens tilbud						X
	Freq					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{3 \ - \ 3 \ 1 \ -}$	2.3
2	K/k/o vet for lite om musikk skolens undervisningstilbud						
	Freq					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{3 \ 1 \ 1 \ 1 \ 1}$	2.4
3	Musikk skolens faglige krav virker for store for den vanlige lærer						
	Freq					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{1 \ 1 \ 3 \ - \ 1}$	2.8
4	Musikk skolens krav til faglig kvalitet kan føre til at dirigenter for k/k/o trekker seg fra samarbeid						
	Freq					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{5 \ - \ 1 \ 1 \ 1}$	2.1
5	Grunnskolen er ofte ikke interessert i å prioritere musikkfaget med rammetimer						
	Freq					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 1 \ 2 \ 3}$	4.3
6	Musikk skolens tilbud synes ikke å passe med de behov skolene har						
	Freq					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{2 \ - \ 1 \ - \ 1}$	2.5
7	Skolene synes ofte å ha sine egne opplegg i musikk og er derfor sjelden interessert i hjelp fra musikk skolen						
	Freq					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{1 \ 1 \ 1 \ 1 \ -}$	2.5
8	K/k/o har sine tradisjoner i ivareta og ønsker ikke at musikk skolen skal "forstyrre opplegget"						
	Freq					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{5 \ - \ 1 \ - \ -}$	1.3
9	Dersom rektor i en barne-/ungdomsskole er positiv til samarbeid, er det lett å få det i stand						
	Freq					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 2 \ 1 \ 4}$	4.3
10	K/k/o vil i større grad komme til å utnytte musikk skolens tilbud hvis dirigenten er positiv til det						
	Freq					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ - \ 1 \ 4}$	4.8
11	Samarbeidet mellom fagrettleider og grunnskolen lærere har fungert godt						
	Freq					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{1 \ 1 \ 2 \ - \ 1}$	2.8

12	Samarbeidet mellom musikkskolen og institusjonene (institusjonsbesøk) har fungert godt						$\bar{X}$
		Freq	1	2	3	4	5
			-	-	1	1	5
							4.6
13	Det vanlige lærer i grunnskolen har ikke følt at han/hun har maktet å gjennomføre en god musikkundervisning, selv etter gjennomgått metodikkurs i musikkskolens regi						
		Freq	1	2	3	4	5
			-	-	1	-	-
							3.0
14	Mine elever har så stor musikkaktivitet i sitt eget k/k/o at de bare i liten grad kan delta i institusjonsbesøk						
		Freq	1	2	3	4	5
			5	-	1	-	-
							1.3
15	Korpsene ønsker at barna skal inn i samspillet lenge før vi som musikkklærere mener de er modne for det						
		Freq	1	2	3	4	5
			3	-	2	-	1
							2.3

VII MOTIVERING

	uenig				enig		
	1	2	3	4	5		
1	Hovedårsaken til at jeg søkte musikkskolen var at jeg ønsket en fast og sikker arbeidsplass						
						Freq	1 2 3 4 5
							6 1 - 2 1
							2.1
2	Allerede i utgangspunktet var jeg positiv overfor musikkforsøket						
						Freq	1 2 3 4 5
							- - - - 10
							5.0
3	Jeg opplever musikkskolen som en trygg og sikker arbeidsplass						
						Freq	1 2 3 4 5
							2 1 - 1 3
							3.3
4	Jeg ønsker å bruke mer tid til å opprettholde et høgt nivå på mitt eget instrument						
						Freq	1 2 3 4 5
							1 1 4 - 2
							3.1
5	Jeg vil søke en annen stilling så snart en mulighet byr seg						
						Freq	1 2 3 4 5
							6 - - 1 -
							1.4

- 6 Jeg a) har i dag (reelt)
b) ønsker meg (ideelt)
følgende arbeidskombinasjon med musikkskolestillingen:

uenig					enig					$\bar{X}_R$	REELT					IDEELT					$\bar{X}_I$
1	2	3	4	5	1	2	3	4	5		1	2	3	4	5						
a	Profesjonelt spill					1.0	6	-	-	-	-	3	-	1	-	1	2.2				
b	Lærer i grunnskolens obligatoriske musikkundervisning					2.7	3	-	1	-	2	-	-	3	-	1	3.5				
c	Lærer i grunnskolens valgfag					1.0	6	-	-	-	-	-	-	1	1	3	4.4				
d	Lærer i musikklinje (videregående skole)					1.0	6	-	-	-	-	3	1	-	-	-	1.3				
e	Dirigent i k/k/o					1.7	5	-	-	-	1	4	-	-	-	1	1.8				
f	Musikkbarnehage					1.0	6	-	-	-	-	3	-	1	-	1	2.2				
g	Arrangering/komponering					1.2	5	1	-	-	-	3	-	1	-	1	2.2				
h	Administrativt arbeid					1.7	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1.0				
i	Annet					1.0	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1.0				

Sett ring rundt nummeret som best uttrykker din enighet eller uenighet med følgende utsagn:

	uenig				enig	
	1	2	3	4	5	

7	Jeg synes lønnsforholdene ved musikk-skolen er gode	Freq	<table><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr><tr><td>-</td><td>-</td><td>3</td><td>1</td><td>6</td></tr></table>	1	2	3	4	5	-	-	3	1	6	4.3
1	2	3	4	5										
-	-	3	1	6										
8	Jeg synes arbeidsforholdene ved musikkskolen er gode	Freq	<table><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr><tr><td>-</td><td>-</td><td>2</td><td>1</td><td>7</td></tr></table>	1	2	3	4	5	-	-	2	1	7	4.5
1	2	3	4	5										
-	-	2	1	7										
9	Ved musikkskolen blir jeg virkelig verdsatt for det jeg gjør	Freq	<table><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr><tr><td>-</td><td>-</td><td>2</td><td>1</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	-	-	2	1	5	4.4
1	2	3	4	5										
-	-	2	1	5										
10	Uten musikkskolen ville min arbeids-situasjon vært langt dårligere rent økonomisk	Freq	<table><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr><tr><td>2</td><td>3</td><td>-</td><td>-</td><td>4</td></tr></table>	1	2	3	4	5	2	3	-	-	4	3.1
1	2	3	4	5										
2	3	-	-	4										

VIII GENERELT

1 Jeg mener at det samordnede musikkforsøk først og fremst

a er (reelt) og

b burde være (ideelt)

lite viktig svært viktig
1 2 3 4 5

$\bar{X}_R$

REELT:

IDEELT:

$\bar{X}_I$

a et tilbud til grunnskolens lærere om etterutdanning og videreutdanning

3.3

1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
-	1	1	-	1	-	-	1	1	1

4.0

b en støtte for utviklingen av valgfaget musikk (instrumentopp-
læring, materiellutvikling)

3.0

1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
1	1	-	1	1	-	-	-	2	1

4.3

c et tilbud til de spesielt motiverte elevene

3.3

1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
-	1	1	-	1	-	-	1	-	1

4.0

d en opprustning av musikkskolen

3.8

1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
-	-	2	1	1	-	-	-	-	3

5.0

e en støtte til det frivillige musikkliv

4.0

1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
-	-	2	1	2	-	-	-	-	3

5.0

f et tilbud for alle barn uansett økonomi

4.6

1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
-	-	-	2	3	-	-	-	-	3

5.0

g samordning av kommunens musikktilbud

3.5

1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
-	1	1	1	1	-	-	-	1	2

4.7

2 Dersom jeg skulle prioritere det jeg selv er mest interessert i å utvikle av de sju punktene i spørsmålet ovenfor, ville det være:

Rangér:

	a	b	c	d	e	f	g
1 . plass	1	-	-	1	-	2	-
2 . plass	-	1	1	-	1	-	1
3 . plass	1	-	-	2	1	-	-
4 . plass	-	1	-	1	1	1	-
5 . plass	-	-	1	-	-	1	-
6 . plass	-	-	-	-	-	-	2
7 . plass	1	-	1	-	-	-	-

I BAKGRUNNSINFORMASJON

A STILLING (sett ring):

Svar:

10	1	fast stilling
-	2	fagrettleider
1	3	kombinert lærerpost
10	4	timelærer

B INSTRUMENT (sett ring):

Svar:

7	1	piano
2	2	fiolin
-	3	andre strykere
1	4	el-orgel/trekkspill
1	5	treblåsere
2	6	messagingblåsere
2	7	gitar
2	8	sang
1	9	slagverk
3		ubesvart

C ANTALL TIMER UNDERVISNING ...

Svar:

.i musikkskolen pr uke (sett ring):

3	1	én - fem timer
6	2	seks - tolv timer
6	3	mer enn halv stilling
5	4	hel stilling

Svar: .i annen skole pr uke (sett ring):

3	1	ingen
7	2	mindre enn halv
5	3	halv stilling eller mer
1	4	hel stilling

D AV MINE ELEVER I MUSIKKSKOLEN UTGJØR BEGYNNERELEVER (0 - 3 år i musikkskolen) (sett ring):

Svar:

5	1	ingen
2	2	firedel
4	3	halvdal
3	4	tre firedeler
5	5	alle

E UTDANNING - sett ring rundt alle de utdanningskategorier du har gjennomgått:

Svar:

2	1	lærerprøve
3	2	musikklinje fra lærerskolen
13	3	musikkonservatorium/musikkhøgskole
-	4	militærmusikereksamen
1	5	grunnfag i musikk
3	6	mellomfag/hovedfag i musikk
2	7	etter- og videreutdanningskurs
4	8	annet (spesifisér)
-	9	ingen musikkutdanning

F PRAKSIS

Svar: .antall år i musikkskolen (sett ring):

3	1	under ett år
3	2	inntil to år
2	3	inntil tre år
3	4	inntil fire år
10	5	fem år eller mer, oppgi hvor mange

Svar: .antall års lærerpraksis i offentlig skole (sett ring):

4	1	ingen
3	2	inntil ett år
6	3	inntil tre år
2	4	inntil fem år
5	5	inntil sju år eller mer, oppgi hvor mange

Svar: .antall år i andre musikkskoler (sett ring):

7	1	ingen
2	2	inntil ett år
2	3	inntil to år
2	4	inntil tre år
4	5	inntil fire år
-	6	fem år eller mer, oppgi hvor mange

Svar: .antall år undervisning på konservatorienivå e.l. (sett ring):

10	1	ingen
1	2	inntil ett år
1	3	inntil to år
1	4	inntil tre år
1	5	inntil fire år
2	6	fem år eller mer, oppgi hvor mange

Spesifisér hva slags undervisning det dreier seg om:

			Freq.	Ar
Svar:	.antall år i prviatundervisning (sett ring):		12	0
3	1 ingen		1	1
1	2 inntil ett år		2	2
3	3 inntil to år		1	5
4	4 inntil tre år		1	8
1	5 inntil fire år		1	11
7	6 fem år eller mer, oppgi hvor mange		1	15
			1	35
				40

.antall år som utøvende musiker: (oppgi hvor mange)

.annen praksis (spesifiser og oppgi hvor mange år):

...

...

...

G KJENNSKAP TIL SAMORDNET MUSIKKFORSØK (sett ring)

		ALDRI	AV OG TIL	OFTE
Jeg har lest informasjons- materiell om SMF		1	2	3
Svar:		7	12	2
Jeg har lest skolestyresakene om SMF		1	2	3
Svar:		14	1	1 (5 ubesv.)
Jeg har deltatt aktivt i ut- formingen av SMF		1	2	3
Svar:		14	1	1 (5 ubesv.)
Jeg har gitt informasjon til skolene/ det frivillige musikkliv om SMF		1	2	3
Svar:		11	2	2 (6 ubesv.)

II DELTAKELSE I SAMORDNET MUSIKKFORSØK

Enkelte spørsmål skal besvares to ganger ved å sirkle inn det tall som best beskriver situasjonen slik du opplever den nå (reelt) og slik du ønsker den (ideelt).

1 Jeg har vært deltaker i metodikk/utøverkurs (sett ring):

Svar:

4	1	ett kurs	
4	2	to kurs	
1	3	tre kurs	(4 ubesv.)
8	4	flere	

2 Jeg har vært instruktør ved metodikk/utøverkurs (sett ring):

Svar:

-	1	ett kurs	
-	2	to kurs	
-	3	tre kurs	(18 ubesv.)
3	4	flere	

3 Bruk følgende skala til å besvare spørsmålene under:

1	aldri
2	sjelden (én gang pr semester)
3	av og til (én gang hver annen måned)
4	ofte (én/to ganger i måneden)
5	meget ofte (én gang i uken)

Som lærer ved musikkskolen

a har jeg (reelt) ..

b burde jeg (ideelt) ..

b		burde jeg (ideelt).. $\bar{X}_R$		REELT					IDEELT					
				aldri	alltid	aldri	alltid							$\bar{X}_I$
a	deltatt i konserter (med elever)	2.3		1 2 3 4 5		1 2 3 4 5							2.7	
b	vært med på institusjonsbesøk (med elever)	1.8		1 2 3 4 5		1 2 3 4 5							2.8	
c	hatt oppgaver som dirigent for kor/korps/orkester (1)	2.5		1 2 3 4 5		1 2 3 4 5							2.8	
d	vært instruktør i k/k/o	2.7		1 2 3 4 5		1 2 3 4 5							3.3	
e	hatt valgfagsundervisning (som vikar)	1.3		1 2 3 4 5		1 2 3 4 5							1.8	
f	gitt råd til andre musikk lærere	2.5		1 2 3 4 5		1 2 3 4 5							2.8	
g	annet (spesifiser)	3.0		1 2 3 4 5		1 2 3 4 5							5.0	

(1) kor/korps/orkester vil heretter bli forkortet til k/k/o

III VERDIER OG MÅL

Sett ring rundt nummeret som best uttrykker din enighet eller uenighet med hvert utsagn.

	uenig				enig	
	1	2	3	4	5	
1	Lærerne og ledelsen ved musikkskolen har samme grunnleggende syn på skolens mål					$\bar{X}$
	1 2 3 4 5					
	Svar: 1 - 7 5 6					3.8
2	Lærerne og ledelsen ved musikkskolen har samme syn på skolens arbeidsformer					
	1 2 3 4 5					
	Svar: 1 4 8 5 1					2.9
3	Slik jeg oppfatter skolens målsetting gir jeg den min fulle tilslutning					
	1 2 3 4 5					
	Svar: - 1 3 5 11					4.3
4	De jeg samarbeider med, støtter opp om skolens målsetting					
	1 2 3 4 5					
	Svar: - - 5 7 5					4.0
5	Musikkskolen bør bygge på åpent opptak					
	1 2 3 4 5					
	Svar: 3 2 1 4 11					3.9
6	Musikkskolen bør bygge på et nært samarbeid med grunnskolen					
	1 2 3 4 5					
	Svar: - 1 3 1 14					4.5
7	Musikkskolen bør bygge på et nært samarbeid med det frivillige musikkliv					
	1 2 3 4 5					
	Svar: - - - 5 14					4.7
8	Elever bør få tilbud om instrumental/vokalopplæring i sitt lokale miljø gjennom valgfagsundervisning					
	1 2 3 4 5					
	Svar: - 2 2 1 14					4.4
9	Kommunen trenger et musikkpedagogisk (ressurs)senter som musikkskolen i oppbyggingen av musikktilbudet i skole og frivillig musikkliv					
	1 2 3 4 5					
	Svar: - - - 3 14					4.8
10	Musikkskolen og det frivillige musikkliv har ulikt syn på målene for de frivillige musikktilbud					
	1 2 3 4 5					
	Svar: 1 2 7 2 -					2.8
11	Alle elever burde ha gratis tilbud om instrumental/vokalopplæring på linje med opplæring i norsk og matematikk					
	1 2 3 4 5					
	Svar: 2 1 3 2 12					4.1

	uenig				enig	
	1	2	3	4	5	
12	Det bør ikke stilles faglige krav ved opptak til instrumental-/vokalopplæring					$\bar{x}$
	Svar: 1 2 3 4 5					
	6 3 3 4 4					2.9
13	Bare noen få elever er musikalske, og det er derfor bare et begrenset behov for instrumental-/vokalopplæring					
	Svar: 1 2 3 4 5					
	15 3 1 - 1					1.5
14	TKM's elevavgift på kr 450 pr. år er en merkbar belastning for familier med flere barn i musikkskolen					
	Svar: 1 2 3 4 5					
	9 4 2 1 4					2.4
15	TKM's elevavgift på kr 450 pr. år er en belastning for familier med ett barn i musikkskolen når en ser på de totale utgifter forbundet med barnets musikkvirksomhet					
	Svar: 1 2 3 4 5					
	14 4 1 1 -					1.5
16	Elever med særskilt begavelse innenfor estetiske fag bør ha like gode muligheter for videreutvikling av evner og ferdigheter som mer teoretisk begavede elever					
	Svar: 1 2 3 4 5					
	- - - 1 18					5.0
17	Det måtte være mulig å forbedre musikalitetstestene ved opptak slik at vi kunne få en mest mulig rettferdig opptaksordning hvis opptaket begrenses					
	Svar: 1 2 3 4 5					
	1 2 2 1 13					4.2
18	Kommunal musikkskole er et viktig ledd i oppbyggingen av en musikkprofesjon med faste og ordnede lønnsforhold					
	Svar: 1 2 3 4 5					
	- - - 2 18					4.9
19	Samordnet musikkforsøk har utviklet seg slik jeg forventet det					
	Svar: 1 2 3 4 5					
	1 1 8 1 -					2.8

IV FAGLIG NIVA

I dette avsnittet vil vi ha din vurdering av de aktiviteter du selv har deltatt i, som "elev" eller lærer/veileder. Du kan hoppe over spørsmål der du selv ikke har erfaring.

1 Kursene jeg har deltatt i har vært.

uinteressante	1	2	3	4	5	interessante	$\bar{X}$
Svar:	-	-	2	5	11		4.5
faglig svake	1	2	3	4	5	faglig stimulerende	
Svar:	2	-	1	5	9		4.1
tradisjonelle	1	2	3	4	5	fornyende	
Svar:	2	-	2	9	5		3.8
til lite nytte i undervisningen	1	2	3	4	5	til konkret nytte i undervisningen	
Svar:	-	1	4	2	10		4.2

Sett ring rundt nummeret som best uttrykker din enighet eller uenighet med hvert utsagn:

uenig					enig
1	2	3	4	5	

2 Metodikkursene, henholdsvis instrumentalkursene (vokalkursene)

- a ga meg et tilstrekkelig grunnlag for å gjennomføre min undervisning
- b ga meg inspirasjon til å arbeide videre med min undervisning
- c ga meg idéer som jeg har brukt i undervisningen

	METODIKKURS					INSTRU/VOKAL					$\bar{X}_1$
$\bar{X}_M$	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
3.1	3	1	3	4	2	1	-	3	1	1	3.2
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
4.0	-	1	3	5	5	-	-	1	3	2	4.2
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
4.1	-	2	2	4	7	-	-	-	1	5	4.8

3 Valgfagsundervisningen i barneskolen har ført til en styrking av den obligatoriske musikkundervisning

3.3	1	2	3	4	5
	-	2	3	-	2

4 Gruppeundervisningsmateriellet (laget ved musikkskolen) har hjulpet meg i valgfagsundervisningen

2.0	1	2	3	4	5
	-	1	-	-	-

	uenig 1	2	3	4	enig 5	
5	Metodeverket bruker jeg til stadighet i forberedelse og gjennomføringen av den obligatorisk musikkundervisningen					$\bar{X}$
	1 2 3 4 5					
	Svar: - 1 2 - -					2.7
6	Kvaliteten på k/k/o har blitt bedre etter at musikkskolens lærere overtok instrumental-/vokalopplæringen					
	1 2 3 4 5					
	Svar: - - 1 2 8					4.6
7	Jeg har stort utbytte av det materiellet som er utarbeidet for mitt instrument ved musikkskolen					
	1 2 3 4 5					
	Svar: 2 1 1 1 2					3.0
8	Flere elever har uregelmessig oppmøte til mine timer på musikkskolen					
	1 2 3 4 5					
	Svar: 7 5 1 1 -					1.7
9	Foreldrene burde betale en høyere kontingent fordi elevene da ville ta undervisningen mer alvorlig					
	1 2 3 4 5					
	Svar: 10 2 3 2 1					2.0
10	Mange av de elever som i dag går på musikkskolen har ikke forutsetninger for å gå der					
	1 2 3 4 5					
	Svar: 3 4 3 4 4					3.1
11	Jeg synes elevene får mer ut av min privatundervisning enn av min undervisning på musikkskolen					
	1 2 3 4 5					
	Svar: 6 - 3 4 -					2.4
12	De særskilt musikkbegavede elever ved musikkskolen burde få et mer individuelt tilbud					
	1 2 3 4 5					
	Svar: - - 1 3 15					4.7
13	Eksamener ved musikkskolen vil øke elevenes motivering					
	1 2 3 4 5					
	Svar: 6 3 4 3 3					2.7
14	Institusjonsopptredener er en viktig motiverende faktor i undervisningen					
	1 2 3 4 5					
	Svar: - 1 1 6 12					4.5
15	Vi burde innføre prøver etter et par års undervisning for å kunne avgjøre om en elev burde fortsette eller ikke					
	1 2 3 4 5					
	Svar: 7 2 1 3 5					2.8
16	Jeg ville foretrukket all undervisning som individuell undervisning					
	1 2 3 4 5					
	Svar: 6 1 1 9 3					3.1

	uenig 1	2	3	4	enig 5	
17	Gruppeundervisning egner seg ikke for mitt instrument					$\bar{X}$
	<u>1 2 3 4 5</u>					
	Svar:	9	2	3	2 3	2.4
18	Gruppeundervisning passer best på begynnertrinnet					
	<u>1 2 3 4 5</u>					
	Svar:	1	1	3	4 10	4.1
19	Gruppeundervisningen gir meg for lite tid med den enkelte elev					
	<u>1 2 3 4 5</u>					
	Svar:	2	1	-	3 13	4.3
20	Gruppeundervisning er en mer effektiv måte å utnytte lærerressursene på					
	<u>1 2 3 4 5</u>					
	Svar:	3	3	1	3 7	3.5
21	Gruppeundervisning egner seg ikke for viderekomne elever på mitt instrument					
	<u>1 2 3 4 5</u>					
	Svar:	1	3	1	4 7	3.8
22	Selv undervisning på høyere nivå kan gjerne ha gruppeundervisning som et vesentlig element					
	<u>1 2 3 4 5</u>					
	Svar:	3	4	-	3 5	3.2
23	Det er ikke spørsmål om gruppe- eller individuell undervisning, men tid og muligheter til begge deler					
	<u>1 2 3 4 5</u>					
	Svar:	2	-	-	2 12	4.4
24	De som søker musikkskolen direkte synes å være mer motivert enn de elever som tar valgfag musikk i skolen					
	<u>1 2 3 4 5</u>					
	Svar:	-	-	3	2 6	4.3
25	Foreldrene er meget fornøyd med det tilbudet deres barn får gjennom musikk-skolen					
	<u>1 2 3 4 5</u>					
	Svar:	-	-	2	11 11	4.5
26	Den sosiale side av musikkutfoldelsen synes å være et mer vesentlig mål i alle k/k/o enn faglig kvalitet					
	<u>1 2 3 4 5</u>					
	Svar:	2	4	2	5 1	2.9
27	Jeg har brukt mye av min fritid til å gi ekstra undervisning til viderekomne elever i musikkskolen					
	<u>1 2 3 4 5</u>					
	Svar:	5	2	3	4 2	2.8

V RESSURSENTNYTTING

Sett ring rundt nummeret som best uttrykker din enighet eller uenighet med hvert utsagn:

uenig
1 2 3 4 enig
5

Svar:

1	2	3	4	5	$\bar{X}$
1	-	2	-	5	4.0
1	1	-	3	3	3.8
-	-	-	1	5	4.8
1	1	2	-	1	2.8
2	1	1	-	1	2.4
1	-	1	1	-	2.7
1	1	-	1	3	3.7

- 1 Jeg synes samarbeidet har gått fint mellom musikkskolen og

a kor

b korps

c orkester

d barneskolen

e ungdomsskolen

f andre skoler

g institusjoner

- 2 De kombinerte stillinger har virkelig ført til at de faglige ressurser er blitt bedre utnyttet i kommunen

	<u>1</u>	2	3	4	5	
Svar:	-	-	-	2	8	4.8

- 3 Kontaktlærerordningen i skolen har ikke fungert etter intensjonene

	1	2	3	4	5	
Svar:	-	-	1	1	-	3.5

- 4 Jeg tror det er et reelt behov for samarbeid mellom lærere/dirigenter på den ene siden og musikkskolens lærere/ledelse på den andre

	1	2	3	4	5	
Svar:	-	-	-	2	11	4.8

- 5 Vi har bare i liten grad utnyttet de muligheter som fins for samarbeid mellom musikkskolen og andre

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	
Svar:	1	2	2	1	6	3.7

- 6 Valgfag i musikk på ungdomstrinnet er blitt lettere etter at elevene har gjennomgått musikk valgfag i barneskolen

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	
Svar:	-	-	-	1	6	4.9

- 7 Valgfagtilbudet i grunnskolen er med på å styrke k/k/o

	1	2	3	4	5	
Svar:	-	-	-	1	6	4.9

- 8 Ressurser bør prioriteres for musikkundervisning i barnehagen

	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	
Svar:	-	1	1	2	12	4.6

VI FORHOLDET TIL SKOLENE OG DET FRIVILLIGE MUSIKKLIV

	uenig				enig	
	1	2	3	4	5	
1	Skolene vet for lite om musikkskolens tilbud					
						<u>1 2 3 4 5</u> $\bar{X}$
	Svar: 1 1 1 5 5					3.9
2	K/k/o vet for lite om musikk- skolens undervisningstilbud					
						<u>1 2 3 4 5</u>
	Svar: 2 2 4 3 -					2.7
3	Musikkskolens faglige krav virker for store for den vanlige lærer					
						<u>1 2 3 4 5</u>
	Svar: 3 2 3 1 4					3.1
4	Musikkskolens krav til faglig kvalitet kan føre til at dirigenter for k/k/o trekker seg fra samarbeid					
						<u>1 2 3 4 5</u>
	Svar: 7 1 1 2 1					2.1
5	Grunnskolen er ofte ikke interessert i å prioritere musikkfaget med ramme- timer					
						<u>1 2 3 4 5</u>
	Svar: - - 2 3 7					4.4
6	Musikkskolens tilbud synes ikke å passe med de behov skolene har					
						<u>1 2 3 4 5</u>
	Svar: 2 1 1 2 2					3.1
7	Skolene synes ofte å ha sine egne opp- legg i musikk og er derfor sjelden interessert i hjelp fra musikkskolen					
						<u>1 2 3 4 5</u>
	Svar: - 1 2 4 1					3.6
8	K/k/o har sine tradisjoner i ivareta og ønsker ikke at musikkskolen skal "forstyrre opplegget"					
						<u>1 2 3 4 5</u>
	Svar: 2 1 - 3 2					3.3
9	Dersom rektor i en barne-/ungdomsskole er positiv til samarbeid, er det lett å få det i stand					
						<u>1 2 3 4 5</u>
	Svar: - - 2 3 7					4.4
10	K/k/o vil i større grad komme til å utnytte musikkskolens tilbud hvis dirigenten er positiv til det					
						<u>1 2 3 4 5</u>
	Svar: - - 1 1 11					4.8
11	Samarbeidet mellom fagrettleider og grunnskolen lærere har fungert godt					
						<u>1 2 3 4 5</u>
	Svar: 1 - 4 - 1					3.0

12	Samarbeidet mellom musikkskolen og institusjonene (institusjonsbesøk) har fungert godt	<u>1 2 3 4 5</u>	$\bar{X}$
	Svar:	1 1 4 2 4	3.6
13	Det vanlige lærer i grunnskolen har ikke følt at han/hun har maktet å gjennomføre en god musikkundervisning, selv etter gjennomgått metodikkurs i musikk-skolens regi	<u>1 2 3 4 5</u>	
	Svar:	- 1 2 2 3	3.9
14	Mine elever har så stor musikkaktivitet i sitt eget k/k/o at de bare i liten grad kan delta i institusjonsbesøk	<u>1 2 3 4 5</u>	
	Svar:	3 2 2 2 1	2.6
15	Korpsene ønsker at barna skal inn i samspillet lenge før vi som musikk-lærere mener de er modne for det	<u>1 2 3 4 5</u>	
	Svar:	1 4 - 5 1	3.5

VII MOTIVERING

	uenig	1	2	3	4	enig	5	
1	Hovedårsaken til at jeg søkte musikk-skolen var at jeg ønsket en fast og sikker arbeidsplass	<u>1</u>					<u>5</u>	$\bar{X}$
	Svar:	9	-	3	-	6		2.7
2	Allerede i utgangspunktet var jeg positiv overfor musikkforsøket	<u>1</u>					<u>5</u>	
	Svar:	-	-	2	3	6		4.4
3	Jeg opplever musikkskolen som en trygg og sikker arbeidsplass	<u>1</u>					<u>5</u>	
	Svar:	2	3	5	3	5		3.3
4	Jeg ønsker å bruke mer tid til å opp-rettholde et høgt nivå på mitt eget instrument	<u>1</u>					<u>5</u>	
	Svar:	-	-	2	-	14		4.8
5	Jeg vil søke en annen stilling så snart en mulighet byr seg	<u>1</u>					<u>5</u>	
	Svar:	9	2	3	1	1		1.9

- 6 Jeg a) har i dag (reelt)
b) ønsker meg (ideelt)
følgende arbeidskombinasjon med musikkskolestillingen:

uenig 1 2 3 4 5 enig					$\bar{X}_R$	$\bar{X}_I$	REELT	IDEELT
1	2	3	4	5			1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
a					2.3	3.1	5 - 1 2 1	3 - 2 1 3
b					2.0	1.6	6 - - - 2	7 1 - - 1
c					1.0	2.0	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
d					3.8	4.3	7 - - - -	5 1 - 1 1
e					3.0	3.0	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
f					1.6	1.0	5 - 1 - 5	4 - 1 - 4
g					1.6	1.8	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
h					2.3	2.4	6 1 1 - 1	6 - 1 - 1
i					3.7	4.3	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
							4 2 - - 2	4 2 1 2 1
							1 2 3 4 5	1 2 3 4 5
							1 1 1 - 4	1 - - - 5

Sett ring rundt nummeret som best uttrykker din enighet eller uenighet med følgende utsagn:

uenig 1 2 3 4 5 enig					
1	2	3	4	5	
7					Jeg synes lønnsforholdene ved musikk-skolen er gode
					Svar: 5 3 8 1 3 2.7
8					Jeg synes arbeidsforholdene ved musikkskolen er gode
					Svar: 2 5 9 3 2 2.9
9					Ved musikkskolen blir jeg virkelig verdsatt for det jeg gjør
					Svar: 1 1 3 8 6 3.9
10					Uten musikkskolen ville min arbeids-situasjon vært langt dårligere rent økonomisk
					Svar: 3 5 2 3 6 3.2

VIII GENERELT

1 Jeg mener at det samordnede musikkforsøk først og fremst

a er (reelt) og

b burde være (ideelt)

lite viktig

1

2

3

svært viktig

4

5

$\bar{X}_R$

REELT:

IDEELT: $\bar{X}_I$

a et tilbud til grunnskolens lærere om etterutdanning og videreutdanning

2.6

1 2 3 4 5 1 2 3 4 5

3 1 2 1 2 - 1 3 - 4 3.9

b en støtte for utviklingen av valgfaget musikk (instrumentopp-læring, materiellutvikling)

3.8

1 2 3 4 5 1 2 3 4 5

- 1 3 1 3 - - 2 1 7 4.5

c et tilbud til de spesielt motiverte elevene

4.0

1 2 3 4 5 1 2 3 4 5

- 1 2 1 4 - - - 4 6 4.6

d en opprustning av musikkskolen

4.6

1 2 3 4 5 1 2 3 4 5

- - 1 2 6 - - - 2 8 4.8

e en støtte til det frivillige musikkliv

4.1

1 2 3 4 5 1 2 3 4 5

- - 3 1 4 - - - 3 8 4.7

f et tilbud for alle barn uansett økonomi

4.6

1 2 3 4 5 1 2 3 4 5

- - 2 - 7 - - 1 - 10 4.8

g samordning av kommunens musikktilbud

3.4

1 2 3 4 5 1 2 3 4 5

2 - 2 1 3 - - 1 1 9 4.7

2 Dersom jeg skulle prioritere det jeg selv er mest interessert i å utvikle av de sju punktene i spørsmålet ovenfor, ville det være:

Rangér:

a

b

c

d

e

f

g

1. plass

2

1

1

-

1

2

2. plass

-

-

2

-

3

1

3. plass

1

-

-

4

-

1

4. plass

-

-

2

2

1

-

-

5. plass

-

2

-

1

-

-

1

6. plass

-

1

1

-

-

1

1

7. plass

3

-

-

-

-

1

-

I BAKGRUNNSINFORMASJON

A JEG ER MED I (sett ring):

Svar:			%
9	1	kor	16
33	2	korps	60
10	3	orkester	18
2		ubesvart	

B STILLING (sett ring):

Svar:			%
29	1	dirigent	52
24	2	formann	43
2	3	annet (spesifiser)	3
			

C UTDANNING - sett ring rundt alle de utdanningskategorier du har gjennomgått)

2	1	militærmusikereksamen
11	2	lærer med spesialutdanning i musikk
8	3	lærer uten spesialutdanning i musikk
8	4	konservatorium
5	5	musikkutdanning fra universitetet
13	6	kurser i NMFs regi
17	7	ingen musikkutdanning
8	8	annen (spesifiser)
		...

D PRAKSIS I DET FRIVILLIGE MUSIKKLIV (sett ring rundt alle aktuelle kategorier):

.Jeg har selv aktivt musisert i ... år (oppgi hvor mange)

.Jeg har vært instruktør i år (oppgi hvor mange)

.Jeg har vært dirigent i år (oppgi hvor mange)

.Jeg arbeider samtidig i et annet
kor/korps/orkester (sett ring)

Svar: $\frac{1 \text{ ja}}{15}$ $\frac{2 \text{ nei}}{28}$

.Jeg underviser også på musikkskolen
(sett ring)

Svar: $\frac{1 \text{ ja}}{6}$ $\frac{2 \text{ nei}}{33}$

.Jeg studerer musikk. (sett ring)

Svar: $\frac{1 \text{ ja}}{6}$ $\frac{2 \text{ nei}}{33}$

.Jeg underviser i musikk i skoleverket
(sett ring)

1 ja 2 nei
Svar: 19 26

.Jeg er utøvende musiker (sett ring):

1 ja 2 nei
Svar: 11 32

E KJENNSKAP TIL SAMORDNET MUSIKKFORSØK OG TKM (MUSIKKSKOLEN)
(sett ring):

	ALDRI	AV OG TIL	OFTE
Jeg har lest informasjonsmateriell fra musikkskolen	1	2	3
Svar:	6	33	15

Jeg har deltatt på informasjons- møter om musikkskolen	1	2	3
Svar:	25	22	7

Jeg har samarbeidet med musikk- skolen om konserter	1	2	3
Svar:	34	11	6

Vårt korps/orkester låner instru- menter fra musikkskolen	1	2	3
Svar:	34	7	7 (7 ubesv.)

Svar: Jeg har deltatt i metodikk/utøver-
kurs arrangert av musikkskolen

2	1	ett kurs	
3	2	to kurs	
-	3	tre kurs	45 ubesvart,): ingen
5	4	flere	

Svar: Barna i mitt kor/korps/orkester får
instrumental-/vokalopplæring i musikkskolen

14	1	ingen	25
22	2	noen	40
6	3	de fleste	10
11	4	alle	20

Jeg har selv barn i musikkskolen	1 ja	2 nei
	21	29

Annet samarbeid med musikkskolen
(spesifiser):

....

....

....

II DELTAKELSE I SAMORDNET MUSIKKFORSØK

I dette avsnittet (og avsnitt VI) skal du besvare hvert spørsmål to ganger ved å sirkle inn det tall som best beskriver situasjonen slik du opplever den nå (reelt) og slik du ønsker den (ideelt).

1 Vårt kor/korps/orkester

- a har (reelt)
b burde ha (ideelt)

deltatt i følgende musikktilbud fra musikkskolen/grunnskolen:

ikke i det hele tatt					i meget stor utstrekning							REELT:	IDEELT:			
1	2	3	4	5												
					X_R	X_I										
a	Vokal/instrumental grunnopplæring gjennom valgfag i barneskolen				1.9	4.5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
							30	6	8	1	5	-	-	6	10	32
b	Lærerkurs i musikkmetodikk for dirigent/instruktører				1.4	4.3	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
							35	4	7	1	-	-	-	11	10	25
c	Instrumental-/vokalkurs (for lærere)				1.5	3.9	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
							36	1	11	-	-	-	3	16	6	19
d	Gratis lån av instrumenter				1.9	3.8	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
							31	4	2	4	5	4	2	12	9	17
e	Søkt råd hos musikkskolens ledelse i faglige spørsmål				1.9	3.8	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
							32	4	7	5	4	2	3	11	14	5
f	Hatt god kontakt med lærere i musikkskolen				2.7	4.4	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
							17	6	9	9	8	1	1	5	14	29
g	(For Sandnes): Vokal/instrumental grunnopplæring gjennom grunnopplæringsmidlene				5.0		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
							1	1	-	-	-	-	-	-	-	1

III FAGLIG NIVA

I dette avsnittet vil vi ha dine vurderinger av de aktiviteter du selv ha deltatt i eller som ditt kor/korps/orkester har deltatt i. Sirkle inn det tall på linjen mellom ordparet som best gir uttrykk for din mening.

- 1 I løpet av forsøksperioden er det arrangert en rekke kurs i musikkskolens regi. Dersom du har deltatt, gi en vurdering:

$\bar{X}$							
	uinteressante	1	2	3	4	5	interessante
4.2		-	-	1	9	3	
	faglig svake	1	2	3	4	5	faglig stimulerende
4.1		-	-	4	5	5	
	tradisjonelle	1	2	3	4	5	fornyende
3.9		-	1	1	9	2	
	til lite nytte i undervisningen	1	2	3	4	5	til konkret nytte i undervisningen
4.1		-	1	-	9	3	

Sett ring rundt nummeret som best uttrykker din enighet eller uenighet med hvert utsagn:

uenig					enig
1	2	3	4	5	

- 2 Metodikkursene, henholdsvis instrumentalkursene/ vokalkursene

- a ga meg et tilstrekkelig grunnlag for å gjennomføre min musikkundervisning i k/k/o (1)
- b ga meg inspirasjon til å arbeide videre med min undervisning i k/k/o
- c ga meg idéer som jeg har brukt i undervisningen i k/k/o

	METODIKKURS					INSTRU/VOKAL					
	$\bar{X}_M$					$\bar{X}_I$					
3.2	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	3.2
	3	1	2	1	4	1	1	1	2	1	
3.8	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	3.6
	-	1	3	3	3	-	-	3	1	1	
3.6	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	3.6
	-	1	4	3	2	-	1	1	2	1	

- * 3 Kvaliteten på vårt k/k/o har blitt bedre etter at musikkskolens lærere overtok instrumental-/vokalopplæringen

	1	2	3	4	5
4.1	-	-	5	6	6

(1) forkorting for kor/korps/orkester

	uenig 1	2	3	4	enig 5	
* 4	Musikkskolens gruppeundervisning virker motiverende på barna					X
						1 2 3 4 5
						3.7 2 1 7 17 5
5	Jeg ville foretrukket at det ble gitt mer individuell undervisning på musikkskolen					
						1 2 3 4 5
						3.5 2 5 10 5 11
6	Gleden ved musikk-utfoldelsen er et mer vesentlig mål i k/k/o enn faglig kvalitet					
						1 2 3 4 5
						3.3 4 5 10 11 7
7	Når musikkskolen overtar instrument-/vokalopplæringen kan jeg konsentrere meg om å bedre kvaliteten av samspill					
						1 2 3 4 5
						4.4 - - 4 8 13
8	(For Sandnes:) Grunnopplæringsmidlene er med på å styrke k/k/o					

IV RESSURSUTNYTTING

	uenig 1	2	3	4	enig 5	
* 1	Vi har benyttet musikkskolens lærere fordi vi ikke selv har maktet å skaffe de lærere vi trenger					X
						1 2 3 4 5
						3.5 6 5 4 5 14
2	Vi har hatt stor nytte av den instrumental-/vokalopplæring som er gitt gjennom valgfag i barneskolen					
						1 2 3 4 5
						2.6 15 5 7 3 9
* 3	Vi har samarbeidet godt med musikkskolen om undervisningen i vårt k/k/o					
						1 2 3 4 5
						3.3 7 4 9 3 12
* 4	Det har vært en lettelse rent administrativt at musikkskolen tok over undervisningen					
						1 2 3 4 5
						3.7 4 2 5 7 12
* 5	Vi har hatt store fordeler av å låne instrumenter fra musikkskolen					
						1 2 3 4 5
						3.1 6 2 6 1 8

6	Musikkskolen fordyrer musikk-tilbudet til barna unødigg når en sammenlikner hva vi selv kan organisere denne undervisningen for		X
	Svar:	<div style="text-align: center; margin-bottom: 5px;"> <u>1 2 3 4 5</u>
17 4 9 3 4 </div>	2.3
7	Endel av de kommunale/statlige midler som går til musikkskolen i dag burde heller vært gitt direkte til k/k/o i byen		
	Svar:	<div style="text-align: center; margin-bottom: 5px;"> <u>1 2 3 4 5</u>
13 9 8 4 8 </div>	2.6
8	Vi trenger et musikkpedagogisk senter til hjelp for vårt k/k/o		
	Svar:	<div style="text-align: center; margin-bottom: 5px;"> <u>1 2 3 4 5</u>
3 4 9 7 21 </div>	3.9
9	Allerede i utgangspunktet var jeg positiv overfor musikkforsøket		
	Svar:	<div style="text-align: center; margin-bottom: 5px;"> <u>1 2 3 4 5</u>
1 - 11 9 20 </div>	4.1

V LIKHET I UTDANNINGSTILBUD

uenig
1 2 3 4 enig
5

1	Alle barn burde ha gratis tilbud om
instrumental-/vokalopplæring på linje
med opplæring i norsk og matematikk | 1 2 3 4 5

2 - 3 3 45 | 4.7 |
| 2 | Det bør ikke stilles faglige krav ved
opptak til instrumental-/vokalopplæring | 1 2 3 4 5

2 6 6 9 30 | 4.1 |
| 3 | Bare noen få barn er musikalske, og
det er derfor bare et begrenset behov
for instrumental-/vokalopplæring | 1 2 3 4 5

3 13 2 4 - | 1.5 |
| 4 | Elevkontingenten på kr. 260,- pr år er en
står belastning for familier med flere barn
i musikkskolen | 1 2 3 4 5

2 5 1 10 24 | 3.9 |
| 5 | Elevkontingenten på kr. 260,- pr år er en
belastning for familier med ett barn i mu-
sikkskolen n r en ser denne i sammenheng
med de totale utgifter til barnets musikk-
aktiviteter | 1 2 3 4 5

6 9 19 17 24 | 3.9 |
| 6 | Barn med særskilt begavelse innenfor
estetiske fag bør ha like gode mulig-
heter for videreutvikling av evner og
ferdigheter som mer teoretisk begavede
barn | 1 2 3 4 5

1 - 1 4 46 | 4.8 |
| 7 | Med en liberal friplassordning vil
musikkskolen i realiteten gi muligheter
for musikkopplæring for alle barn
uansett  konomi | 1 2 3 4 5

1 2 2 9 38 | 4.6 |

VI GENERELT

1 Jeg mener at det samordnede musikkforsøk først og fremst

a er (reelt)

b burde være (ideelt)

lite viktig svært viktig
1 2 3 4 5

			REELT	IDEELT	
	$\bar{X}_R$				$\bar{X}_I$
a		et tilbud til grunnskolens lærere om etterutdanning og videreutdanning	<u>1 2 3 4 5</u>	<u>1 2 3 4 5</u>	
	2.3		10 12 9 3 2	1 4 8 12 16	3.9
b		en støtte for utviklingen av valgfaget musikk (instrumentalopplæring, materiellutvikling)	<u>1 2 3 4 5</u>	<u>1 2 3 4 5</u>	
	3.2		2 6 17 8 5	- 1 8 11 24	4.3
c		et tilbud til de spesielt motiverte barna	<u>1 2 3 4 5</u>	<u>1 2 3 4 5</u>	
	3.1		5 4 15 10 4	4 4 15 10 9	3.4
d		en opprustning av musikkskolen	<u>1 2 3 4 5</u>	<u>1 2 3 4 5</u>	
	3.3		3 3 16 7 7	1 3 15 10 12	3.7
e		en støtte til det frivillige musikkliv	<u>1 2 3 4 5</u>	<u>1 2 3 4 5</u>	
	3.0		5 6 18 6 5	1 - 8 8 30	4.4
f		et tilbud for alle barn uansett økonomi	<u>1 2 3 4 5</u>	<u>1 2 3 4 5</u>	
	3.1		1 13 11 10 5	- - 4 3 4	4.8
g		en samordning av kommunens musikktilbud	<u>1 2 3 4 5</u>	<u>1 2 3 4 5</u>	
	2.9		4 4 17 6 2	- 3 14 10 16	3.9

2 Dersom jeg skulle prioritere det jeg selv er mest interessert i å utvikle av de sju punktene i spørsmålet ovenfor, ville det være:

Rangér:	a	b	c	d	e	f	g
1. plass	4	4	3	5	14	14	1
2. plass	3	10	3	2	8	13	4
3. plass	5	6	5	6	11	5	4
4. plass	7	5	7	5	4	4	3
5. plass	7	5	6	7	2	2	6
6. plass	5	5	9	8	1	1	6
7. plass	4	-	7	6	3	4	11

	uenig 1	2	3	4	enig 5	
3	Vi vet for lite om musikkskolens tilbud					$\bar{X}$
	Svar: $\frac{1\ 2\ 3\ 4\ 5}{11\ 7\ 9\ 12\ 13}$					3.2
4	Undervisningstilbudet fra musikk- skolens passer dårlig for våre behov					
	Svar: $\frac{1\ 2\ 3\ 4\ 5}{15\ 12\ 16\ 1\ 5}$					2.4
5	Vi har vårt eget opplegg og trenger ikke hjelp fra musikkskolen					
	Svar: $\frac{1\ 2\ 3\ 4\ 5}{31\ 11\ 8\ -\ 3}$					1.7
6	Dirigenten vår er lite interessert i samarbeid med musikkskolen (NB: Dirigenten vurderer seg selv)					
	Svar: $\frac{1\ 2\ 3\ 4\ 5}{32\ 5\ 6\ 3\ 2}$					1.7
7	Styret for k/k/o vårt er lite inte- ressert i samarbeid med musikkskolen					
	Svar: $\frac{1\ 2\ 3\ 4\ 5}{32\ 7\ 10\ 2\ -}$					1.6
8	Instruktørene våre går ned i nettolønn dersom de skulle bli lønnet av musikk- skolen					
	Svar: $\frac{1\ 2\ 3\ 4\ 5}{22\ 2\ 6\ 1\ 6}$					2.1
9	Musikkskolens undervisning er for kostbar for vårt k/k/o					
	Svar: $\frac{1\ 2\ 3\ 4\ 5}{17\ 4\ 8\ 10\ 10}$					2.8
10	Vi mister verdifull kontakt med barna når musikkskolen tar over undervisningen					
	Svar: $\frac{1\ 2\ 3\ 4\ 5}{19\ 3\ 12\ 9\ 8}$					2.7
11	Musikkskolen kan lett komme til å forstyrre vårt opplegg					
	Svar: $\frac{1\ 2\ 3\ 4\ 5}{24\ 11\ 11\ 4\ -}$					1.9
12	Vi og musikkskolens folk har ulikt verdisyn når det gjelder k/k/o-tilbud til barn					
	Svar: $\frac{1\ 2\ 3\ 4\ 5}{20\ 7\ 11\ 10\ -}$					2.3
13	Jeg har ofte følt behov for støtte fra musikkskolen, men har ikke bedt om det					
	Svar: $\frac{1\ 2\ 3\ 4\ 5}{13\ 10\ 10\ 6\ 11}$					2.8
14	Vi ønsker all undervisning lokalt for å styrke det lokale musikkmiljø					
	Svar: $\frac{1\ 2\ 3\ 4\ 5}{3\ 3\ 13\ 7\ 25}$					3.9
* 15	Styret i k/k/o har fått bedre tid til å organisere de sosiale aktiviteter etter at musikkskolen kom inn i bildet					
	Svar: $\frac{1\ 2\ 3\ 4\ 5}{4\ 4\ 12\ 5\ 6}$					3.1

I BAKGRUNNSINFORMASJON

A JEG ER MED I (sett ring):

Svar:

1	1	kor
6	2	korps
1	3	orkester

B STILLING (sett ring):

Svar:

4	1	dirigent
5	2	formann
-	3	annet (spesifiser)
		

C UTDANNING - sett ring rundt alle de utdanningskategorier du har gjennomgått)

Svar:

-	1	militærmusikereksamen
1	2	lærer med spesialutdanning i musikk
1	3	lærer uten spesialutdanning i musikk
-	4	konservatorium
1	5	musikkutdanning fra universitetet
5	6	kurser i NMFs regi
3	7	ingen musikkutdanning
1	8	annen (spesifiser)
		...

D PRAKSIS I DET FRIVILLIGE MUSIKKLIV (sett ring rundt alle aktuelle kategorier):

.Jeg har selv aktivt musisert i ... år (oppgi hvor mange)

.Jeg har vært instruktør i år (oppgi hvor mange)

.Jeg har vært dirigent i år (oppgi hvor mange)

.Jeg arbeider samtidig i et annet kor/korps/orkester (sett ring)

Svar:

1	ja	2	nei
1		4	

.Jeg underviser også på musikkskolen (sett ring)

Svar:

1	ja	2	nei
2		4	

.Jeg studerer musikk (sett ring)

Svar:

1	ja	2	nei
-		5	

.Jeg underviser i musikk i skoleverket
(sett ring)

Svar: $\frac{1 \text{ ja} \quad 2 \text{ nei}}{2 \quad 4}$

.Jeg er utøvende musiker (sett ring):

Svar: $\frac{1 \text{ ja} \quad 2 \text{ nei}}{3 \quad 3}$

E KJENNSKAP TIL SAMORDNET MUSIKKFORSØK OG TKM (MUSIKKSKOLEN)
(sett ring):

	ALDRI	AV OG TIL	OFTE
Jeg har lest informasjonsmateriell fra musikkskolen	$\frac{1}{-}$	$\frac{2}{5}$	$\frac{3}{4}$
Jeg har deltatt på informasjons- møter om musikkskolen	$\frac{1}{1}$	$\frac{2}{5}$	$\frac{3}{2}$
Jeg har samarbeidet med musikk- skolen om konserter	$\frac{1}{2}$	$\frac{2}{3}$	$\frac{3}{1}$
Vårt korps/orkester låner instru- menter fra musikkskolen	$\frac{1}{6}$	$\frac{2}{1}$	$\frac{3}{-}$

Svar: Jeg har deltatt i metodikk/utøver-
kurs arrangert av musikkskolen

- 3 1 ett kurs
- 2 to kurs
- 3 tre kurs
- 4 flere

Svar: Barna i mitt kor/korps/orkester får
instrumental-/vokalopplæring i musikkskolen

- 1 ingen
- 3 2 noen
- 2 3 de fleste
- 3 4 alle

Jeg har selv barn i musikkskolen

Svar: $\frac{1 \text{ ja} \quad 2 \text{ nei}}{4 \quad 4}$

Annet samarbeid med musikkskolen
(spesifiser):

....
....
....

II DELTAKELSE I SAMORDNET MUSIKKFORSØK

I dette avsnittet (og avsnitt VI) skal du besvare hvert spørsmål to ganger ved å sirkle inn det tall som best beskriver situasjonen slik du opplever den nå (reelt) og slik du ønsker den (ideelt).

1 Vårt kor/korps/orkester

- a har (reelt)
b burde ha (ideelt)

deltatt i følgende musikktilbud fra musikkskolen/grunnskolen:

	ikke i det hele tatt					i meget stor utstrekning					REELT:	IDEELT:
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5		
	$\bar{X}_R$					$\bar{X}_I$						
a Vokal/instrumental grunnopplæring gjennom valgfag i barneskolen					2.3					4.6	1 2 3 4 5 3 1 2 - 1	1 2 3 4 5 - - 3 2 3
b Lærerkurs i musikkmetodikk for dirigent/instruktører					1.5					3.9	1 2 3 4 5 4 1 1 - -	1 2 3 4 5 - - 3 2 2
c Instrumental-/vokalkurs (for lærere)					1.3					3.7	1 2 3 4 5 5 - 1 - -	1 2 3 4 5 - - 3 3 1
d Gratis lån av instrumenter					1.2					3.0	1 2 3 4 5 5 1 - - -	1 2 3 4 5 1 - 5 - 1
e Søkt råd hos musikkskolens ledelse i faglige spørsmål					1.8					3.4	1 2 3 4 5 3 1 2 - -	1 2 3 4 5 - - 4 3 -
f Hatt god kontakt med lærere i musikkskolen					3.7					4.3	1 2 3 4 5 - - 4 - 2	1 2 3 4 5 - - 1 3 3
g (For Sandnes): Vokal/instrumental grunnopplæring gjennom grunnopplæringsmidlene											1 2 3 4 5	1 2 3 4 5

III FAGLIG NIVA

I dette avsnittet vil vi ha dine vurderinger av de aktiviteter du selv ha deltatt i eller som ditt kor/korps/orkester har deltatt i. Sirkle inn det tall på linjen mellom ordparet som best gir uttrykk for din mening.

- 1 I løpet av forsøksperioden er det arrangert en rekke kurs i musikkskolens regi. Dersom du har deltatt, gi en vurdering:

							$\bar{X}$
(6 ubesv.)	uinteressante	1	2	3	4	5	interessante
		-	-	-	-	3	5.0
(6 ubesv.)	faglig svake	1	2	3	4	5	faglig stimulerende
		-	-	-	-	3	5.0
(5 ubesv.)	tradisjonelle	1	2	3	4	5	fornyende
		-	-	1	1	2	4.3
(5 ubesv.)	til lite nytte i undervisningen	1	2	3	4	5	til konkret nytte i undervisningen
		-	-	-	-	4	5.0

Sett ring rundt nummeret som best uttrykker din enighet eller uenighet med hvert utsagn:

uenig					enig
1	2	3	4	5	

- 2 Metodikkursene, henholdsvis instrumentalkursene/ vokalkursene

	$\bar{X}_M$	METODIKKURS	INSTRU/VOKAL	$\bar{X}_I$
a ga meg et tilstrekkelig grunnlag for å gjennomføre min musikkundervisning i k/k/o (1)	2.0	1 2 3 4 5 - 2 - - -	1 2 3 4 5 - 1 1 1 -	3.0
b ga meg inspirasjon til å arbeide videre med min undervisning i k/k/o	4.5	1 2 3 4 5 - - - 1 1	1 2 3 4 5 - - 1 1 1	4.0
c ga meg idéer som jeg har brukt i undervisningen i k/k/o	3.5	1 2 3 4 5 - - 1 1 -	1 2 3 4 5 - - - 3 -	4.0

- * 3 Kvaliteten på vårt k/k/o har blitt bedre etter at musikkskolens lærere overtok instrumental-/vokalopplæringen

	1	2	3	4	5
4.0	-	-	-	5	-

(1) forkorting for kor/korps/orkester

	uenig				enig	
	1	2	3	4	5	
* 4	Musikkskolens gruppeundervisning virker motiverende på barna					$\bar{X}$
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 3 \ 2 \ 4}$					4.2
5	Jeg ville foretrukket at det ble gitt mer individuell undervisning på musikkskolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{2 \ 2 \ 4 \ 1 \ -}$					2.4
6	Gleden ved musikk-utfoldelsen er et mer vesentlig mål i k/k/o enn faglig kvalitet					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 2 \ 1 \ 6}$					4.4
7	Når musikkskolen overtar instrument-/vokalopplæringen kan jeg konsentrere meg om å bedre kvaliteten av samspill					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ - \ 1 \ 6}$					4.9
8	(For Sandnes:) Grunnopplæringsmidlene er med på å styrke k/k/o					.

IV RESSURSUTNYTTING

	uenig				enig	
	1	2	3	4	5	
* 1	Vi har benyttet musikkskolens lærere fordi vi ikke selv har maktet å skaffe de lærere vi trenger					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 2 \ 1 \ 5}$					4.4
2	Vi har hatt stor nytte av den instrumental-/vokalopplæring som er gitt gjennom valgfag i barneskolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{1 \ - \ 2 \ 1 \ 1}$					3.2
* 3	Vi har samarbeidet godt med musikkskolen om undervisningen i vårt k/k/o					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ 1 \ 2 \ 1 \ 4}$					4.0
* 4	Det har vært en lettelse rent administrativt at musikkskolen tok over undervisningen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ - \ 1 \ 7}$					4.9
* 5	Vi har hatt store fordeler av å låne instrumenter fra musikkskolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ 1 \ 1 \ 1 \ 2}$					3.8

- 6 Musikkskolen fordyrer musikk-tilbudet
til barna unødigg når en sammenlikner
hva vi selv kan organisere denne
undervisningen for

Svar: $\frac{1}{6} \frac{2}{2} \frac{3}{-} \frac{4}{-} \frac{5}{-}$ 1.3

- 7 Endel av de kommunale/statlige midler
som går til musikkskolen i dag burde
heller vært gitt direkte til k/k/o
i byen

Svar: $\frac{1}{5} \frac{2}{1} \frac{3}{1} \frac{4}{-} \frac{5}{-}$ 1.4

- 8 Vi trenger et musikkpedagogisk senter til hjelp for vårt k/k/o

Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{1 \ - \ 2 \ 3 \ 3} \quad 3.8$

- 9 Allerede i utgangspunktet var jeg positiv overfor musikkforsøket

Svar: $\frac{1}{-} \frac{2}{-} \frac{3}{-} \frac{4}{1} \frac{5}{7}$ 4.9

V LIKHET I UTDANNINGSTILBUD

uenig 1 2 3 4 enig 5

- 1 Alle barn burde ha gratis tilbud om
instrumental-/vokalopplæring på linje
med opplæring i norsk og matematikk

Svar:

1	2	3	4	5
-	-	-	7	

 4.9

- 2 Det bør ikke stilles faglige krav ved
opptak til instrumental-/vokalopplæring

Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 1 \ - \ 8} \quad 4.8$

- 3 Bare noen få barn er musikalske, og
det er derfor bare et begrenset behov
for instrumental-/vokalopplæring

Svar: $\begin{array}{ccccc} & 1 & 2 & 3 & 4 & 5 \\ \hline 5 & 2 & 1 & 1 & - & \end{array}$ 1.8

- 4 Har folk råd til andre fritidsaktiviteter
(f.eks til sportsutstyr) har de råd til
å betale for musikksskole også

Svar: $\begin{array}{ccccc} 1 & 2 & 3 & 4 & 5 \\ \hline 1 & 2 & - & 1 & 4 \end{array}$ 3.6

- 5 Barn med særskilt begavelse innenfor
estetiske fag bør ha like gode mulig-
heter for videreutvikling av evner og
ferdigheter som mer teoretisk begavede
barn

Svar: $\frac{1}{-} \frac{2}{-} \frac{3}{-} \frac{4}{1} \frac{5}{8} \quad 4.9$

- 6 Med en liberal friplassordning vil musikkskolen i realiteten gi muligheter for musikkopplæring for alle barn uansett  konomi

Svar: $\frac{1}{-} \frac{2}{-} \frac{3}{-} \frac{4}{2} \frac{5}{7}$ 4.8

VI GENERELT

- 1 Jeg mener at det samordnede musikkforsøk først og fremst
a er (reelt)
b burde være (ideelt)

lite viktig		svært viktig													REELT					IDEELT				
1	2	3	4	5	X_R	X_I																		
a	et tilbud til grunnskolens lærere om etterutdanning og videreutdanning				2.7	4.0	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5								
							-	4	1	-	1	1	-	1	3	4								
b	en støtte for utviklingen av valgfaget musikk (instrumental-opplæring, materiellutvikling)				3.2	4.5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5								
							-	3	1	-	2	-	-	3	3	3								
c	et tilbud til de spesielt motiverte barna				3.3	5.0	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5								
							-	1	3	1	1	-	-	-	-	5								
d	en opprustning av musikkskolen				3.7	4.5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5								
							-	1	2	2	2	-	-	-	1	5								
e	en støtte til det frivillige musikkliv				3.9	5.0	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5								
							-	1	2	1	3	-	-	-	-	7								
f	et tilbud for alle barn uansett økonomi				4.3	4.9	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5								
							-	-	2	1	4	-	-	-	1	6								
g	en samordning av kommunens musikktilbud				3.3	4.3	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5								
							-	3	1	1	2	-	-	1	2	3								

- 2 Dersom jeg skulle prioritere det jeg selv er mest interessert i å utvikle av de sju punktene i spørsmålet ovenfor, ville det være:

Rangër:	a	b	c	d	e	f	g
1. plass	1	-	-	1	1	3	-
2. plass	-	1	-	-	4	1	-
3. plass	1	3	-	-	-	1	1
4. plass	1	1	-	2	1	-	-
5. plass	-	1	-	1	-	1	1
6. plass	1	-	2	-	-	-	1
7. plass	1	-	2	-	-	-	1

	uenig				enig	
	1	2	3	4	5	
3	Vi vet for lite om musikkskolens tilbud					$\bar{X}$
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{5 \ 1 \ 2 \ 1 \ 1}$					1.6
4	Undervisningstilbudet fra musikk- skolens passer dårlig for våre behov					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{5 \ 1 \ 2 \ - \ -}$					1.6
5	Vi har vårt eget opplegg og trenger ikke hjelp fra musikkskolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{7 \ 1 \ - \ - \ -}$					1.1
6	Dirigenten vår er lite interessert i samarbeid med musikkskolen (NB: Dirigenten vurderer seg selv)					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{8 \ - \ - \ - \ -}$					1.0
7	Styret for k/k/o vårt er lite interessert i samarbeid med musikkskolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{7 \ - \ - \ - \ -}$					1.0
8	Instruktørene våre går ned i nettolønn dersom de skulle bli lønnet av musikk- skolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{6 \ - \ - \ - \ -}$					1.0
9	Musikkskolens undervisning er for kostbar for vårt k/k/o					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{5 \ 1 \ 1 \ - \ -}$					1.4
10	Vi mister verdifull kontakt med barna når musikkskolen tar over undervisningen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{4 \ 2 \ 1 \ - \ -}$					1.6
11	Musikkskolen kan lett komme til å forstyrre vårt opplegg					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{7 \ - \ - \ - \ -}$					1.0
12	Vi og musikkskolens folk har ulikt verdisyn når det gjelder k/k/o-tilbud til barn					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{6 \ 1 \ - \ - \ -}$					1.1
13	Jeg har ofte følt behov for støtte fra musikkskolen, men har ikke bedt om det					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{3 \ 1 \ 2 \ 1 \ -}$					2.1
14	Vi ønsker all undervisning lokalt for å styrke det lokale musikkmiljø					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{1 \ 1 \ 1 \ 2 \ 2}$					3.4
* 15	Styret i k/k/o har fått bedre tid til å organisere de sosiale aktiviteter etter at musikkskolen kom inn i bildet					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{1 \ - \ 3 \ 1 \ 1}$					3.2

I BAKGRUNNSINFORMASJON

A JEG ER MED I (sett ring): %
Svar: 13 1 kor 52
11 2 korps 44
7 3 orkester -

B STILLING (sett ring): %
Svar: 14 1 dirigent 56
10 2 formann 40
- 3 annet (spesifiser)
.....

C UTDANNING - sett ring rundt alle de utdanningskategorier du har gjennomgått)

Svar: - 1 militærmusikereksamen
4 2 lærer med spesialutdanning i musikk
1 3 lærer uten spesialutdanning i musikk
10 4 konservatorium
- 5 musikkutdanning fra universitetet
4 6 kurser i NMFs regi
8 7 ingen musikkutdanning
2 8 annen (spesifiser)
...

D PRAKSIS I DET FRIVILLIGE MUSIKKLIV (sett ring rundt alle aktuelle kategorier):

.Jeg har selv aktivt musisert i ... år (oppgi hvor mange)

.Jeg har vært instruktør i år (oppgi hvor mange)

.Jeg har vært dirigent i år (oppgi hvor mange)

.Jeg arbeider samtidig i et annet
kor/korps/orkester (sett ring)

1 ja 2 nei
Svar: 12 9

.Jeg underviser også på musikkskolen
(sett ring)

1 ja 2 nei
Svar: 4 11

.Jeg studerer musikk (sett ring)

1 ja 2 nei
Svar: 1 13

.Jeg underviser i musikk i skoleverket
(sett ring)

Svar: $\frac{1 \text{ ja} \quad 2 \text{ nei}}{6 \quad 12}$

.Jeg er utøvende musiker (sett ring):

Svar: $\frac{1 \text{ ja} \quad 2 \text{ nei}}{7 \quad 11}$

E KJENNSKAP TIL SAMORDNET MUSIKKFORSØK OG TKM (MUSIKKSKOLEN)
(sett ring):

	ALDRI	AV OG TIL	OFTI
Jeg har lest informasjonsmateriell fra musikkskolen	$\frac{1}{2}$	$\frac{2}{18}$	$\frac{3}{2}$
Jeg har deltatt på informasjons- møter om musikkskolen	$\frac{1}{16}$	$\frac{2}{5}$	$\frac{3}{1}$
Jeg har samarbeidet med musikk- skolen om konserter	$\frac{1}{10}$	$\frac{2}{12}$	$\frac{3}{-}$
Vårt korps/orkester låner instru- menter fra musikkskolen	$\frac{1}{13}$	$\frac{2}{5}$	$\frac{3}{1}$

Jeg har deltatt i metodikk/utøver-
kurs arrangert av musikkskolen

Svar:

- 2 1 ett kurs
- 3 2 to kurs
- 1 3 tre kurs
- 1 4 flere

(18 ubesvart, dvs. ingen)

Barna i mitt kor/korps/orkester får
instrumental-/vokalopplæring i musikkskolen

Svar:

- 1 1 ingen
- 2 2 noen
- 2 3 de fleste
- 4 alle

Jeg har selv barn i musikkskolen

Svar: $\frac{1 \text{ ja} \quad 2 \text{ nei}}{8 \quad 14}$

Annet samarbeid med musikkskolen
(spesifiser):

....

....

....

II DELTAKELSE I SAMORDNET MUSIKKFORSØK

I dette avsnittet (og avsnitt VI) skal du besvare hvert spørsmål to ganger ved å sirkle inn det tall som best beskriver situasjonen slik du opplever den nå (reelt) og slik du ønsker den (ideelt).

1 Vårt kor/korps/orkester

- a har (reelt)
b burde ha (ideelt)

deltatt i følgende musikktilbud fra musikkskolen/grunnskolen:

ikke i det hele tatt					i meget stor utstrekning					REELT:					IDEELT:						
1	2	3	4	5																	
										$\bar{X}_R$	$\bar{X}_I$										
a	Vokal/instrumental grunnopplæring gjennom valgfag i barneskolen									1.5	4.1	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
												8	5	1	-	-	-	-	5	4	7
b	Lærerkurs i musikkmetodikk for dirigent/instruktører									1.9	3.4	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
												9	3	5	1	-	3	-	8	4	5
c	Instrumental-/vokalkurs (for lærere)									1.4	3.0	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
												10	3	1	-	-	1	3	7	3	1
d	Gratis lån av instrumenter									1.7	3.0	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
												9	3	2	1	-	3	2	7	2	3
e	Søkt råd hos musikkskolens ledelse i faglige spørsmål									1.9	2.8	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
												13	2	2	1	2	5	2	7	4	2
f	Hatt god kontakt med lærere i musikkskolen									3.0	3.7	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
												3	3	7	5	2	1	1	6	8	5
g	(For Sandnes): Vokal/instrumental grunnopplæring gjennom grunnopplæringsmidlene									3.1	4.4	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
												3	3	4	7	2	1	-	1	7	12

III FAGLIG NIVA

I dette avsnittet vil vi ha dine vurderinger av de aktiviteter du selv ha deltatt i eller som ditt kor/korps/orkester har deltatt i. Sirkle inn det tall på linjen mellom ordparet som best gir uttrykk for din mening.

- 1 I løpet av forsøksperioden er det arrangert en rekke kurs i musikkskolens regi. Dersom du har deltatt, gi en vurdering:

X		1	2	3	4	5	
3.5	uinteressante	-	1	2	2	1	interessante (19 ubesv.)
3.3	faglig svake	-	2	1	2	1	faglig stimulerende (19 ubesv.)
3.5	tradisjonelle	-	1	1	4	-	fornyende (19 ubesv.)
3.5	til lite nytte i undervisningen	-	2	-	3	1	til konkret nytte i undervisningen (19 ubesv.)

Sett ring rundt nummeret som best uttrykker din enighet eller uenighet med hvert utsagn:

uenig				enig
1	2	3	4	5

- 2 Metodikkursene, henholdsvis instrumentalkursene/ vokalkursene

METODIKKURS INSTRU/VOKAL

		X _M	X _I	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
a	ga meg et tilstrekkelig grunnlag for å gjennomføre min musikk- undervisning i k/k/o (1)	2.5	4.0	-	2	2	-	-	-	-	1	1	1
b	ga meg inspirasjon til å arbeide videre med min undervisning i k/k/o	3.6	4.0	-	-	2	3	-	-	1	-	-	2
c	ga meg idéer som jeg har brukt i undervisningen i k/k/o	4.2	4.0	-	-	-	4	1	-	-	1	1	1

- 3 Kvaliteten på vårt k/k/o har blitt bedre etter at musikkskolens lærere overtok instrumental-/vokalopplæringen

3.9 1 2 3 4 5
- 1 2 3 3

(1) forkorting for kor/korps/orkester

	uenig				enig	
	1	2	3	4	5	
* 4	Musikkskolens gruppeundervisning virker motiverende på barna					$\bar{X}$
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{2 \ 5 \ 7 \ 2 \ 2}$					2.8
5	Jeg ville foretrukket at det ble gitt mer individuell undervisning på musikkskolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 6 \ 4 \ 8}$					4.1
6	Gleden ved musikk-utfoldelsen er et mer vesentlig mål i k/k/o enn faglig kvalitet					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{2 \ 2 \ 9 \ 5 \ 2}$					3.2
7	Når musikkskolen overtar instrument-/vokalopplæringen kan jeg konsentrere meg om å bedre kvaliteten av samspill					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{4 \ - \ 2 \ 4 \ 5}$					3.4
8	(For Sandnes:) Grunnopplæringsmidlene er med på å styrke k/k/o					

IV RESSURSUTNYTTING

	uenig				enig	
	1	2	3	4	5	
* 1	Vi har benyttet musikkskolens lærere fordi vi ikke selv har maktet å skaffe de lærere vi trenger					$\bar{X}$
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 3}$					3.5
2	Vi har hatt stor nytte av den instrumental-/vokalopplæring som er gitt gjennom valgfag i barneskolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{5 \ - \ 2 \ 2 \ -}$					2.1
* 3	Vi har samarbeidet godt med musikkskolen om undervisningen i vårt k/k/o					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ 4 \ 2 \ 2 \ 4}$					3.5
* 4	Det har vært en lettelse rent administrativt at musikkskolen tok over undervisningen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{6 \ 1 \ 5 \ 1 \ 3}$					2.6
* 5	Vi har hatt store fordeler av å låne instrumenter fra musikkskolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{5 \ 2 \ - \ 1 \ 2}$					2.3

	uenig				enig	
	1	2	3	4	5	
3	Vi vet for lite om musikkskolens tilbud					$\bar{X}$
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{6 \ 4 \ 5 \ 3 \ 3}$					2.7
4	Undervisningstilbudet fra musikk- skolens passer dårlig for våre behov					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{6 \ 6 \ 3 \ 1 \ 5}$					2.7
5	Vi har vårt eget opplegg og trenger ikke hjelp fra musikkskolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{9 \ 7 \ 1 \ - \ 4}$					2.2
6	Dirigenten vår er lite interessert i samarbeid med musikkskolen (NB: Dirigenten vurderer seg selv)					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{9 \ 1 \ 3 \ 1 \ 4}$					2.4
7	Styret for k/k/o vårt er lite interessert i samarbeid med musikkskolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{10 \ 3 \ 3 \ 2 \ 3}$					2.3
8	Instruktørene våre går ned i nettolønn dersom de skulle bli lønnet av musikk- skolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{5 \ 4 \ 3 \ - \ 1}$					2.1
9	Musikkskolens undervisning er for kostbar for vårt k/k/o					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{7 \ 4 \ 2 \ 2 \ 4}$					2.6
10	Vi mister verdifull kontakt med barna når musikkskolen tar over undervisningen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{2 \ 5 \ 2 \ 3 \ 7}$					3.4
11	Musikkskolen kan lett komme til å forstyrre vårt opplegg					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{3 \ 5 \ 7 \ 1 \ 3}$					2.8
12	Vi og musikkskolens folk har ulikt verdisyn når det gjelder k/k/o-tilbud til barn					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{8 \ 3 \ 9 \ - \ -}$					2.1
13	Jeg har ofte følt behov for støtte fra musikkskolen, men har ikke bedt om det					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{11 \ 6 \ 2 \ 1 \ -}$					1.7
14	Vi ønsker all undervisning lokalt for å styrke det lokale musikkmiljø					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ 3 \ 6 \ 3 \ 9}$					3.9
* 15	Styret i k/k/o har fått bedre tid til å organisere de sosiale aktiviteter etter at musikkskolen kom inn i bildet					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{9 \ 1 \ 4 \ 1 \ 1}$					2.0

uenig enig
1 2 3 4 5

- 16 Det er helt sentralt for oss at vi
 fortsatt har den fulle faglige styring
 med k/k/o's utvikling X
- Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ 4 \ 3 \ 2 \ 10}$ 3.9
- 17 Det frivillige musikkliv må fortsatt
 være uavhengig og ikke knyttes for
 sterkt til en offentlig undervisning.
- Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{2 \ 3 \ 5 \ 2 \ 7}$ 3.5
- 18 Skulle vi ønske oss noe for utviklingen
 av vårt k/k/o så måtte det være:

 (Bruk stikkord)
- 19 Samordnet musikkforsøk har utviklet
 seg slik jeg forventet det
- $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 11 \ 1 \ 1}$ 3.2

I BAKGRUNNSINFORMASJON

A SKOLE (sett ring):

Svar:			%
94	1	barneskole	76
23	2	ungdomsskole	19
3	3	kombinert (4 ubesvart)	2

B STILLING (sett ring):

Svar:			%
58	1	allmennlærer med musikkundervisning	47
19	2	spesiallærer med musikk valgfag	15
42	3	rektor/inspektør (5 ubesvart)	34

C UTDANNING - sett ring rundt alle de utdanningskategorier du har gjennomgått:

Svar:		
108	1	lærerprøve
20	2	grunnfag i musikk
9	3	mellomfag i musikk
3	4	hovedfag i musikk
9	5	faglærerutdanning
17	6	etter- og videreutdanningskurs
8	7	musikklinje fra lærerskole
20	8	annet (spesifiser)

D PRAKSIS

Svar: .antall år i skolen (sett ring):

			%
1	1	inntil ett år	1
7	2	inntil to år	6
3	3	inntil tre år	2
4	4	inntil fire år	3
8	5	inntil fem år	7
99	6	inntil 7 år eller mer, oppgi hvor mange (2 ubesvart)	.80

Svar: .antall år musikkundervisning (sett ring):

			%
10	1	ingen	8
13	2	inntil ett år	11
5	3	inntil to år	4
5	4	inntil tre år	4
7	5	inntil fire år	6
82	6	inntil 5 år eller mer, oppgi hvor mange (2 ubesvart)	66

Svar:	.antall år ved denne skolen (sett ring):	%
13	1 inntil ett år	11
14	2 inntil to år	11
10	3 inntil tre år	8
10	4 inntil fire år	8
74	5 inntil fem år eller mer, oppgi hvor mange (3 ubesvart)	60

Svar:	.antall år undervisning i Trondheim (sett ring):	%
5	1 inntil ett år	4
9	2 inntil to år	7
6	3 inntil tre år	5
5	4 inntil fire år	4
93	5 inntil fem år eller mer, oppgi hvor mange (6 ubesvart)	75

Svar:	.antall år undervisning i musikk valgfag (sett ring):	%
64	1 ikke undervist	52
15	2 inntil ett år	12
16	3 inntil to år	13
-	4 inntil tre år	-
3	5 inntil fire år	2
17	6 inntil fem år eller mer, oppgi hvor mange (9 ubesvart)	14

Svar:	.antall år undervisning ved musikkskolen (sett ring):	%
94	1 ikke undervist	76
4	2 inntil ett år	3
2	3 inntil to år	2
3	4 inntil tre år	2
1	5 inntil fire år	1
2	6 inntil fem år eller mer, oppgi hvor mange (18 ubesvart)	2

E KJENNSKAP TIL SAMORDNET MUSIKKFORSØK (OG MUSIKKSKOLEN)
(sett ring):

	ALDRI	AV OG TIL	OFT
Jeg har lest informasjons- materiell fra musikkskolen	1	2	3
Svar:	8	70	43
Jeg har deltatt i informasjons- møter om musikkskolen	1	2	3
Svar:	47	51	9
Jeg har lest skolestyresakene om SMF	1	2	3
Svar:	33	54	24
Jeg har samarbeidet med musikk- skolen om skolekonserter	1	2	3
Svar:	46	44	20

Jeg har vært kontaktlærer
for vår skole (sett ring)

	1 ja	2 nei
Svar:	<u>36</u>	<u>79</u>

Jeg har selv barn i musikkskolen

	1 ja	2 nei
Svar:	<u>40</u>	<u>70</u>

Svar: Jeg har deltatt i metodikk/utøverkurs

29	1	ett kurs
15	2	to kurs
4	3	tre kurs
16	4	flere

(60 ubesvart,): ingen kurs)

Andre kontaktflater med musikkskolen
(spesifiser):

....

....

....

II DELTAKELSE I SAMORDNET MUSIKKFORSØK

* 1 Vår skole

- a har (reelt)
- b burde ha (ideelt)

deltatt i følgende musikktilbud:

ikke i det hele tatt		i meget stor utstrekning							REELT:					IDEELT:				
1	2	3	4	5														
					X	X												
					R	I												
a	Musikk som valgfag				3.2	4.3			1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
									18	12	26	22	16	-	-	13	25	39
b	Lærerkurs i musikkmetodikk				2.0	4.0			1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
									27	28	27	3	1	2	-	29	27	27
c	Instrumental/vokalkurs (for lærere)				1.4	3.5			1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
									55	16	7	1	1	3	4	46	14	18
d	Gratis lån av instrumenter				1.9	3.8			1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
									48	7	11	5	8	4	5	22	19	26
e	Fagveiledning gjennom musikkfagkonsulent				2.3	4.0			1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
									25	24	30	7	4	-	2	22	27	28
f	Søkt og fått støtte til materiell				2.4	4.0			1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
									25	13	27	4	6	-	4	20	17	30

III FAGLIG NIVA

I dette avsnittet vil vi ha dine vurdering av de aktiviteter du selv har deltatt i eller som din skole har deltatt i. Sirkle inn det tall på linjen mellom ordparet som best gir uttrykk for din mening.

* 1 Kursene jeg har deltatt i har vært

$\bar{X}$

4.0	uinteressante	$\frac{1}{1}$	$\frac{2}{4}$	$\frac{3}{11}$	$\frac{4}{28}$	$\frac{5}{17}$	interessante
3.9	faglig svake	$\frac{1}{1}$	$\frac{2}{4}$	$\frac{3}{10}$	$\frac{4}{29}$	$\frac{5}{17}$	faglig stimulerende
3.6	tradisjonelle	$\frac{1}{1}$	$\frac{2}{8}$	$\frac{3}{16}$	$\frac{4}{28}$	$\frac{5}{8}$	fornyende
3.7	til lite nytte i undervisningen	$\frac{1}{2}$	$\frac{2}{5}$	$\frac{3}{14}$	$\frac{4}{30}$	$\frac{5}{9}$	til konkret nytte i undervisningen

Sett ring rundt nummeret som best uttrykker din enighet eller uenighet med hvert utsagn:

uenig					enig
1	2	3	4	5	

* 2 Metodikkursene, henholdsvis instrumentalkursene (vokalkursene)

$\bar{X}_M$

$\bar{X}_I$

METODIKKURS

INSTRU/VOKAL

a	ga meg et tilstrekkelig grunnlag for å gjennomføre min musikkundervisning	2.8	2.7	$\frac{1}{7}$	$\frac{2}{14}$	$\frac{3}{17}$	$\frac{4}{13}$	$\frac{5}{3}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{2}{6}$	$\frac{3}{13}$	$\frac{4}{4}$	$\frac{5}{2}$
b	ga meg inspirasjon til å arbeide videre med musikkfaget	3.7	3.3	$\frac{1}{2}$	$\frac{2}{5}$	$\frac{3}{12}$	$\frac{4}{28}$	$\frac{5}{8}$	$\frac{1}{1}$	$\frac{2}{2}$	$\frac{3}{12}$	$\frac{4}{12}$	$\frac{5}{3}$
c	ga meg idéer som jeg har brukt i undervisningen	3.7	3.4	$\frac{1}{1}$	$\frac{2}{7}$	$\frac{3}{14}$	$\frac{4}{21}$	$\frac{5}{13}$	$\frac{1}{-}$	$\frac{2}{4}$	$\frac{3}{12}$	$\frac{4}{11}$	$\frac{5}{3}$

* 3 Valgfagsundervisningen i barneskolen har ført til en styrking av den obligatoriske musikkundervisning

$\bar{X}$

3.7	$\frac{1}{6}$	$\frac{2}{6}$	$\frac{3}{20}$	$\frac{4}{19}$	$\frac{5}{21}$
-----	---------------	---------------	----------------	----------------	----------------

* 4 Det gruppeundervisningsmaterieell som er utarbeidet ved musikkskolen har hjulpet meg i valgfagsundervisningen

2.1	$\frac{1}{15}$	$\frac{2}{5}$	$\frac{3}{5}$	$\frac{4}{5}$	$\frac{5}{3}$
-----	----------------	---------------	---------------	---------------	---------------

	uenig				enig	
	1	2	3	4	5	
5	Skolens metodeverk bruker jeg til stadighet i forberedelse og gjennomføringen av musikkundervisningen					X
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{15 \ 17 \ 29 \ 13 \ 14}$					2.9
6	Elever fra musikkskolen er en god støtte for meg i den obligatoriske musikkundervisning					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{22 \ 16 \ 18 \ 11 \ 11}$					2.6
7	Skolekonsertene har vært til stor hjelp i gjennomføringen av den obligatoriske musikkundervisningen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{17 \ 22 \ 37 \ 10 \ 11}$					2.8
8	Jeg føler behov for en videreutdanning i musikk som er rettet mot den praktiske arbeidssituasjon i skolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{6 \ 5 \ 9 \ 17 \ 52}$					4:2
9	Valgfagordningen har ført til økt kontakt mellom skolen og skolens kor/korps/orkester					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{25 \ 6 \ 20 \ 10 \ 17}$					2.9
10	De estetiske valgfag har ført til bedre kontakt mellom skolen og foreldrene					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{19 \ 9 \ 27 \ 22 \ 16}$					3.1

IV RESSURSUTNYTTING

	uenig				enig	
	1	2	3	4	5	
1	Vår skole bruker et tilstrekkelig antall rammetimer til musikk valgfag					X
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{21 \ 19 \ 18 \ 25 \ 23}$					3.1
2	Instrumental-/vokalopplæringen her ved skolen kunne like gjerne vært overtatt av musikkskolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{26 \ 20 \ 20 \ 21 \ 21}$					2.8
3	Elevene som velger musikk valgfag er stort sett svært motiverte					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{1 \ 5 \ 30 \ 50 \ 17}$					3.7

	uenig				enig	
	1	2	3	4	5	
4	Det er en fordel for valgfag musikk at en i perioder samarbeider med andre valgfag-grupper					$\bar{X}$
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{1 \ 6 \ 19 \ 29 \ 48}$					4.2
5	Jeg synes valgfagtilbudet ved vår skole burde vært mer omfattende					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{12 \ 18 \ 28 \ 27 \ 21}$					3.3
6	Jeg har fått god hjelp av fagkonsulenten i musikk					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{36 \ 20 \ 15 \ 19 \ 6}$					2.3
7	Valgfagsundervisningen i musikk ved vår skole kunne neppe vært gjennomført uten musikkskolens støtte					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{32 \ 15 \ 6 \ 18 \ 23}$					2.8
8	Allerede i utgangspunktet var jeg positiv overfor musikkforsøket					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{2 \ 2 \ 16 \ 19 \ 53}$					4.3

V LIKHET I UTDANNINGSTILBUD

	uenig				enig	
	1	2	3	4	5	
1	Alle elever burde ha gratis tilbud om instrumental-/vokalopplæring på linje med opplæring i norsk og matematikk					$\bar{X}$
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{6 \ 6 \ 10 \ 21 \ 77}$					4.3
2	Det bør ikke stilles faglige krav ved opptak til instrumental-/vokalopplæring					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{10 \ 7 \ 18 \ 29 \ 56}$					4.0
3	Bare noen få elever er musikalske og det er derfor bare et begrenset behov for instrumental-/vokalopplæring					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{59 \ 26 \ 23 \ 5 \ 5}$					1.9
4	TKM's elevavgift på kr 450 pr. år er en merkbar belastning for familier med flere barn i musikkskolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{12 \ 6 \ 23 \ 14 \ 61}$					3.9
5	TKM's elevavgift på kr 450 pr. år er en belastning for familier med ett barn i musikkskolen når en ser på de totale utgifter forbundet med barnets musikkvirksomhet					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{30 \ 23 \ 25 \ 16 \ 19}$					2.7

	uenig 1	2	3	4	enig 5		
6	Elever med særskilt begavelse innen- for estetiske fag bør ha like gode muligheter for videreutvikling av evner og ferdigheter som mer teore- tisk begavede elever						$\bar{X}$
						Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 4 \ 15 \ 103}$	4.8
7	For Sandnes: Musikkbarnehagen er et så verdifullt tilbud at det bør gis til alle 5 og 6-åringer						
						Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ 1 \ 1 \ 2 \ 14}$	4.6
8	For Sandnes: Musikkbarnehage bør være en naturlig del av musikkskolen						
						Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ 3 \ 3 \ 1 \ 10}$	4.0
9	For Sandnes: Barn fra musikkbarne- hage er mer motivert for musikk i barneskolen						
						Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{1 \ - \ 2 \ 3 \ 8}$	4.1

VI GENERELT

- 1 Jeg mener at det samordnede musikkforsøk først og fremst

a er (reelt) og

b burde være (ideelt)

		lite viktig					svært viktig						
		1	2	3	4	5					REELT:	IDEELT:	
							$\bar{X}_R$	$\bar{X}_I$					
a	et tilbud til grunnskolen lærere om etterutdanning og videreutdanning						2.4	4.7	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	19 27 39 8 3	4 1 13 37 49	
b	en støtte for utviklingen av valg- faget musikk (instrumentalopp- læring, materiellutvikling)						3.5	4.6	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	4 11 36 32 17	- 2 5 25 72	
c	et tilbud til de spesielt motiverte elevene						3.5	3.9	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	7 10 23 36 25	8 2 22 28 45	
d	en opprustning av musikkskolen						3.7	3.9	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	5 4 28 30 24	5 6 16 26 41	
e	en støtte til det frivillige musikkliv						3.5	4.2	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	8 6 33 29 24	2 2 19 27 50	
f	et tilbud for alle barn uansett økonomi						3.4	4.8	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	4 15 39 21 21	- - 3 13 91	
g	samordning av kommunens musikktilbud						3.6	4.2	1 2 3 4 5	1 2 3 4 5	2 5 36 32 18	1 1 22 23 50	

- 2 Dersom jeg skulle prioritere det jeg selv er mest interessert i å utvikle av de sju punktene i spørsmålet ovenfor, ville det være:

Rangér:	a	b	c	d	e	f	g
1. plass	17	19	10	3	5	48	1
2. plass	10	25	20	5	17	16	6
3.plass	18	18	14	11	11	15	12
4.plass	15	15	18	8	14	13	12
5.plass	11	11	14	22	14	3	15
6.plass	9	9	6	27	17	3	19
7.plass	14	-	14	17	12	3	28

	uenig 1	2	3	4	enig 5	
3	Her er noen grunner til at vi ikke har brukt musikkskolen i større utstrekning:					
a	Vi vet for lite om musikk- skolens tilbud					$\bar{x}$
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{26 \ 24 \ 30 \ 19 \ 17}$					2.8
b	Valgfag-oppleggene i musikk krever for mye av læreren					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{28 \ 24 \ 30 \ 17 \ 12}$					2.6
c	Skolen er ikke interessert i å prioritere musikkfaget med ramme- timer					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{51 \ 20 \ 17 \ 15 \ 10}$					2.2
d	Vi har vært misfornøyd med lærer- samarbeidet med musikkskolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{64 \ 19 \ 18 \ 5 \ 3}$					1.8
e	Musikkskolen har ikke kunnet gi oss den hjelp vi ønsker					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{44 \ 24 \ 20 \ 10 \ 8}$					2.2
f	Jeg var alene om å være interessert ved skolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{76 \ 15 \ 11 \ 3 \ 6}$					1.6
g	Vi kjente ingen av lederne i musikkskolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{80 \ 11 \ 9 \ 4 \ 5}$					1.6
h	Vi arbeider med eget musikk- opplegg ved skolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{40 \ 20 \ 23 \ 16 \ 10}$					2.5
i	Informasjonen om tilbudet var for dårlig					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{37 \ 19 \ 23 \ 17 \ 14}$					2.5
j	Rektor er ikke interessert i samarbeid med musikkskolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{87 \ 6 \ 6 \ 5 \ 7}$					1.6
k	Samarbeidet mellom fagrettlederne og skolens lærere har fungert dårlig					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{35 \ 20 \ 19 \ 14 \ 19}$					2.7
l	Musikkforsøket tok ressurser fra andre fag i skolen					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{41 \ 14 \ 25 \ 18 \ 8}$					2.4
m	Jeg har ikke følt meg i stand til å gjennomføre en god musikkundervisning					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{23 \ 18 \ 27 \ 14 \ 19}$					2.8
n	Kontaktlærerordningen har ikke fungert etter intensjonene					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{22 \ 18 \ 26 \ 16 \ 17}$					2.9
o	Jeg har ofte følt behov for støtte fra fagkonsulent, men har ikke bedt om det					
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{20 \ 16 \ 25 \ 21 \ 20}$					3.0

VEDLEGG TIL
LÆRERVERSJONEN GRUNNSKOLEN I TRONDHEIM

FYLLES UT AV REKTOR VED SKOLEN

Skolens navn

1 METODEVERK

Svar: Vår skole har følgende musikkmetodeverk (sett ring):

93 1 Aschehoug
3 2 Annet (spesifiser):
11 3 .(flere)
.....

2 INSTRUMENTUTLÅN

Vår skole har benyttet seg av musikkskolens tilbud om utlån av strykeinstrumenter (sett ring)

1 aldri 2 av og til 3 ofte

Svar: 77 13 8

3 VALGFAG

Vår skole tilbyr valgfag i musikk

Hvis ja, antall timer Svar: 1 ja 2 nei Freq. %
trinns 103 8

1.	-	-
2.	5	4
3.	18	15
4.	26	21
5.	4	3
6.	9	7
7.	-	-
8.	5	4
9.	2	2

4 Lønnes dirigentene i skolens kor/korps/orkester over skolens budsjett?(sett ring)

Svar: 1 helt 2 delvis 3 intet
9 22 66

I BAKGRUNNSINFORMASJON

A SKOLE (sett ring):			
Svar:			%
9	1	barneskole	43
4	2	ungdomsskole	19
7	3	kombinert	33
		(1 ubesvart)	
B STILLING (sett ring):			
Svar:			%
16	1	allmennlærer med musikkundervisning	76
-	2	spesiallærer med musikk valgfag	-
4	3	rektor/inspektør	19
		(1 ubesvart)	
C UTDANNING - sett ring rundt alle de utdanningskategorier du har gjennomgått:			
Svar:			
19	1	lærerprøve	
1	2	grunnfag i musikk	
-	3	mellomfag i musikk	
-	4	hovedfag i musikk	
1	5	faglærerutdanning	
2	6	etter- og videreutdanningskurs	
1	7	musikklinje fra lærerskole	
3	8	annet (spesifiser)	
D PRAKSIS			
.antall år i skolen (sett ring):			
Svar:			%
-	1	inntil ett år	-
1	2	inntil to år	5
-	3	inntil tre år	-
1	4	inntil fire år	5
1	5	inntil fem år	5
17	6	inntil 7 år eller mer, oppgi hvor mange	81
		(1 ubesvart)	
.antall år musikkundervisning (sett ring):			
Svar:			%
3	1	ingen	14
1	2	inntil ett år	5
2	3	inntil to år	10
2	4	inntil tre år	10
3	5	inntil fire år	14
8	6	inntil 5 år eller mer, oppgi hvor mange	38
		(2 ubesvart)	

Svar: .antall år ved denne skolen (sett ring):

			%
3	1	inntil ett år	14
5	2	inntil to år	24
-	3	inntil tre år	-
3	4	inntil fire år	14
9	5	inntil fem år eller mer, oppgi hvor mange	43
		(1 ubesvart)	

.antall år undervisning i Trondheim (sett ring):

1	inntil ett år
2	inntil to år
3	inntil tre år
4	inntil fire år
5	inntil fem år eller mer, oppgi hvor mange

Svar: .antall år undervisning i musikk valgfag (sett ring):

13	1	ikke undervist
1	2	inntil ett år
2	3	inntil to år
-	4	inntil tre år
-	5	inntil fire år
-	6	inntil fem år eller mer, oppgi hvor mange
		(5 ubesvart)

Svar: .antall år undervisning ved musikkskolen (sett ring):

13	1	ikke undervist
2	2	inntil ett år
-	3	inntil to år
1	4	inntil tre år
1	5	inntil fire år
-	6	inntil fem år eller mer, oppgi hvor mange
		(4 ubesvart)

E KJENNSKAP TIL SAMORDNET MUSIKKFORSØK (OG MUSIKKSKOLEN)
(sett ring):

	ALDRI	AV OG TIL	OFTE
Jeg har lest informasjons- materiell fra musikkskolen	1	2	3
Svar:	2	7	6
Jeg har deltatt i informasjons- møter om musikkskolen	1	2	3
Svar:	3	6	2
Jeg har lest skolestyresakene om SMF	1	2	3
Svar:	3	3	5
Jeg har samarbeidet med musikk- skolen om skolekonserter	1	2	3
Svar:	3	3	-

Jeg har vært kontaktlærer
for vår skole (sett ring)

	1 ja	2 nei
Svar:	<u>2</u>	<u>15</u>

Jeg har selv barn i musikkskolen

	1 ja	2 nei
Svar:	<u>9</u>	<u>9</u>

Svar: Jeg har deltatt i metodikk/utøverkurs

- 1 ett kurs
- 2 2 to kurs
- 3 tre kurs
- 1 4 flere

(18 ubesvart, dvs. ingen kurs)

Andre kontaktflater med musikkskolen
(spesifiser):

....

....

....

II DELTAKELSE I SAMORDNET MUSIKKFORSØK

* 1 Vår skole

- a har (reelt)
- b burde ha (ideelt)

deltatt i følgende musikktilbud:

ikke i det hele tatt			i meget stor utstrekning													
1	2	3	4	5												
					$\bar{X}_R$	$\bar{X}_I$	REELT:					IDEELT:				
a	Musikk som valgfag				2.9	3.5	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
							2	2	3	3	-	1	-	4	2	2
b	Lærerkurs i musikkmetodikk				1.4	3.7	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
							5	2	1	-	-	-	1	3	2	2
c	Instrumental/vokalkurs (for lærere)				1.3	3.6	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
							5	3	-	-	-	1	-	3	2	2
d	Gratis lån av instrumenter				1.3	3.4	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
							6	-	2	-	-	-	-	5	2	1
e	Fagveiledning gjennom musikk- fagkonsulent				2.4	3.4	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
							3	-	4	-	1	-	1	4	2	1
f	Søkt og fått støtte til materiell				1.0	3.2	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
							6	-	-	-	-	-	1	3	-	2

III FAGLIG NIVA

I dette avsnittet vil vi ha dine vurdering av de aktiviteter du selv har deltatt i eller som din skole har deltatt i. Sirkle inn det tall på linjen mellom ordparet som best gir uttrykk for din mening.

* 1 Kursene jeg har deltatt i har vært

$\bar{x}$

4.3	uinteressante	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	interessante
		-	-	1	-	2	
4.3	faglig svake	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	faglig stimulerende
		-	-	-	2	1	
4.3	tradisjonelle	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	fornyende
		-	-	-	2	1	
3.7	til lite nytte i undervisningen	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>	til konkret nytte i undervisningen
		-	-	1	2	-	

Sett ring rundt nummeret som best uttrykker din enighet eller uenighet med hvert utsagn:

uenig					enig
1	2	3	4	5	

* 2 Metodikkursene, henholdsvis instrumentalkursene (vokalkursene)

METODIKKURS INSTRU/VOKAL

a ga meg et tilstrekkelig grunnlag for å gjennomføre min musikkundervisning

21 ubesvart

1 2 3 4 5 1 2 3 4 5

b ga meg inspirasjon til å arbeide videre med musikkfaget

21 ubesvart

1 2 3 4 5 1 2 3 4 5

c ga meg idéer som jeg har brukt i undervisningen

21 ubesvart

1 2 3 4 5 1 2 3 4 5

* 3 Valgfagsundervisningen i barneskolen har ført til en styrking av den obligatoriske musikkundervisning

$\bar{x}$

3.2 1 2 3 4 5
1 1 1 - 2

* 4 Det gruppeundervisningsmaterieell som er utarbeidet ved musikkskolen har hjulpet meg i valgfagsundervisningen

1.0 1 2 3 4 5
1 - - - -

uenig
1 2 3 4 enig
5

5	Skolens metodeverk bruker jeg til stadighet i forberedelse og gjennomføringen av musikkundervisningen	X
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{1 \ 2 \ 5 \ - \ 4}$	3.3
6	Elever fra musikkskolen er en god støtte for meg i den obligatoriske musikkundervisning	
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{3 \ 2 \ 3 \ 2 \ 2}$	2.8
7	Skolekonsertene har vært til stor hjelp i gjennomføringen av den obligatoriske musikkundervisningen	
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{3 \ 1 \ 4 \ 2 \ -}$	2.5
8	Jeg føler behov for en videreutdanning i musikk som er rettet mot den praktiske arbeidssituasjon i skolen	
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{2 \ - \ 4 \ 1 \ 3}$	3.3
9	Valgfagordningen har ført til økt kontakt mellom skolen og skolens kor/korps/orkester	
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{2 \ - \ 2 \ 2 \ 2}$	3.3
10	De estetiske valgfag har ført til bedre kontakt mellom skolen og foreldrene	
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{3 \ 1 \ 2 \ 3 \ -}$	2.6

IV RESSURSUTNYTTING

uenig
1 2 3 4 enig
5

1	Vår skole bruker et tilstrekkelig antall rammetimer til musikk valgfag	
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{2 \ 2 \ 2 \ 1 \ 4}$	3.4
2	Instrumental-/vokalopplæringen her ved skolen kunne like gjerne vært overtatt av musikkskolen	
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{4 \ 1 \ 1 \ 2 \ 2}$	2.8
3	Elevene som velger musikk valgfag er stort sett svært motiverte	
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ 2 \ 1 \ 3 \ 3}$	3.9

	uenig 1	2	3	4	enig 5		
4	Det er en fordel for valgfag musikk at en i perioder samarbeider med andre valgfag-grupper						X
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{1 \ 1 \ 1 \ 4 \ -}$						3.5
5	Jeg synes valgfagtilbudet ved vår skole burde vært mer omfattende						
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ 1 \ 3 \ 3 \ 2}$						3.5
6	Jeg har fått god hjelp av fagkonsulenten i musikk						
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{2 \ 3 \ 2 \ 2 \ 2}$						2.9
7	Valgfagsundervisningen i musikk ved vår skole kunne neppe vært gjennomført uten musikkskolens støtte						
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 1 \ - \ -}$						3.0
8	Allerede i utgangspunktet var jeg positiv overfor musikkforsøket						
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ - \ 2 \ 5}$						4.7

V LIKHET I UTDANNINGSTILBUD

	uenig 1	2	3	4	enig 5		
1	Alle elever burde ha gratis tilbud om instrumental-/vokalopplæring på linje med opplæring i norsk og matematikk						
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{3 \ 1 \ 7 \ 2 \ 6}$						3.5
2	Det bør ikke stilles faglige krav ved opptak til instrumental-/vokalopplæring						
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ 1 \ 2 \ 3 \ 13}$						4.4
3	Bare noen få elever er musikalske og det er derfor bare et begrenset behov for instrumental-/vokalopplæring						
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{8 \ 3 \ 5 \ 1 \ 3}$						2.4
4	TKM's elevavgift på kr 450 pr. år er en merkbar belastning for familier med flere barn i musikkskolen						
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{2 \ 1 \ 3 \ 3 \ 9}$						3.8
5	TKM's elevavgift på kr 450 pr. år er en belastning for familier med ett barn i musikkskolen når en ser på de totale utgifter forbundet med barnets musikkvirksomhet						
	Svar: $\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{- \ - \ 1 \ 1 \ 17}$						4.8

	uenig				enig
	1	2	3	4	5
-
6	Elever med særskilt begavelse innenfor estetiske fag bør ha like gode muligheter for videreutvikling av evner og ferdigheter som mer teoretisk begavede elever					1 2 3 4 5
7	For Sandnes: Musikkbarnehagen er et så verdifullt tilbud at det bør gis til alle 5 og 6-åringer					1 2 3 4 5
8	For Sandnes: Musikkbarnehage bør være en naturlig del av musikkskolen					1 2 3 4 5
9	For Sandnes: Barn fra musikkbarnehage er mer motivert for musikk i barneskolen					1 2 3 4 5

VI GENERELT

1 Jeg mener at det samordnede musikkforsøk først og fremst

a er (reelt) og

b burde være (ideelt)

lite viktig svært viktig
1 2 3 4 5

REELT:

IDEELT:

	$\bar{y}_R$	$\bar{x}_I$							
a et tilbud til grunnskolens lærere om etterutdanning og videreutdanning	2.2	4.3	<u>1 2 3 4 5</u>	<u>1 2 3 4 5</u>					
			2 2 1 1 -	- - 2 1 4					
b en støtte for utviklingen av valgfaget musikk (instrumentalopplæring, materiellutvikling)	2.3	4.4	<u>1 2 3 4 5</u>	<u>1 2 3 4 5</u>					
			3 2 2 2 -	- - 2 - 5					
c et tilbud til de spesielt motiverte elevene	3.9	4.0	<u>1 2 3 4 5</u>	<u>1 2 3 4 5</u>					
			- - 3 4 2	1 - - 2 3					
d en opprustning av musikkskolen	3.9	4.0	<u>1 2 3 4 5</u>	<u>1 2 3 4 5</u>					
			- - 5 1 4	- - 3 - 3					
e en støtte til det frivillige musikkliv	3.5	4.6	<u>1 2 3 4 5</u>	<u>1 2 3 4 5</u>					
			- 1 5 3 2	- - - 3 4					
f et tilbud for alle barn uansett økonomi	4.0	4.7	<u>1 2 3 4 5</u>	<u>1 2 3 4 5</u>					
			- 1 3 2 5	- - - 2 5					
g samordning av kommunens musikktilbud	2.9	4.3	<u>1 2 3 4 5</u>	<u>1 2 3 4 5</u>					
			1 2 4 1 1	- - 1 2 3					

2 Dersom jeg skulle prioritere det jeg selv er mest interessert i å utvikle av de sju punktene i spørsmålet ovenfor, ville det være:

Rangér:	a	b	c	d	e	f	g
1. plass	2	1	-	-	1	5	-
2. plass	1	1	4	-	2	-	1
3. plass	-	1	1	-	3	3	1
4. plass	-	2	1	3	1	-	1
5. plass	3	-	-	-	1	1	1
6. plass	-	2	1	3	-	-	-
7. plass	1	-	1	1	-	-	3

VEDLEGG TIL
LÆRERVERSJONEN GRUNNSKOLEN I TRONDHEIM

FYLLES UT AV REKTOR VED SKOLEN

Skolens navn

1 METODEVERK

Vår skole har følgende musikkmetodeverk (sett ring):

Svar: 3 1 Aschehoug
0 2 Annet (spesifiser):
0 3 kombinasjon
.....

2 INSTRUMENTUTLÅN

Vår skole har benyttet seg av musikkskolens tilbud om utlån av strykeinstrumenter (sett ring)

1 aldri 2 av og til 3 ofte
3 - -

3 VALGFAG

Vår skole tilbyr valgfag i musikk

Svar: 1 ja 2 nei
Hvis ja, antall timer trinn
Svar: 3 1

1. -
2. -
3. -
4. 2
5. -
6. -
7. -
8. 1
9. -

4 Lønnes dirigentene i skolens kor/korps/orkester over skolens budsjett?(sett ring)

1 helt 2 delvis 3 intet
Svar: - 1 3

I BAKGRUNNSINFORMASJON

A SKOLE (sett ring):

Svar:			%
37	1	barneskole	69
13	2	ungdomsskole	24
3	3	kombinert	6
		(1 ubesvart)	

B STILLING (sett ring):

Svar:			%
32	1	allmennlærer med musikkundervisning	59
4	2	spesiallærer med musikk valgfag	7
16	3	rektor/inspektør	30
		(2 ubesvart)	

C UTDANNING - sett ring rundt alle de utdanningskategorier du har gjennomgått:

Svar:		
46	1	lærerprøve
17	2	grunnfag i musikk
2	3	mellomfag i musikk
1	4	hovedfag i musikk
3	5	faglærerutdanning
12	6	etter- og videreutdanningskurs
5	7	musikklinje fra lærerskole
9	8	annet (spesifiser)

D PRAKSIS

Svar: .antall år i skolen (sett ring):

			%
7	1	inntil ett år	13
2	2	inntil to år	4
4	3	inntil tre år	7
4	4	inntil fire år	7
1	5	inntil fem år	2
35	6	inntil 7 år eller mer, oppgi hvor mange	65

Svar: .antall år musikkundervisning (sett ring):

			%
1	1	ingen	2
8	2	inntil ett år	15
3	3	inntil to år	6
6	4	inntil tre år	11
5	5	inntil fire år	9
28	6	inntil 5 år eller mer, oppgi hvor mange	52
		(3 ubesvart)	

.antall år ved denne skolen (sett ring):			%
Svar:			
9	1	inntil ett år	17
3	2	inntil to år	6
4	3	inntil tre år	7
3	4	inntil fire år	6
34	5	inntil fem år eller mer, oppgi hvor mange	63

.antall år undervisning i Trondheim (sett ring):

1	inntil ett år	
2	inntil to år	(52 ubesvart)
3	inntil tre år	
4	inntil fire år	
5	inntil fem år eller mer, oppgi hvor mange	

Svar: .antall år undervisning i musikk valgfag (sett ring): %

30	1	ikke undervist	56
6	2	inntil ett år	11
1	3	inntil to år	2
2	4	inntil tre år	4
-	5	inntil fire år	-
2	6	inntil fem år eller mer, oppgi hvor mange	4
		(13 ubesvart)	

Svar: .antall år undervisning ved musikkskolen (sett ring): %

32	1	ikke undervist	59
5	2	inntil ett år	9
-	3	inntil to år	-
-	4	inntil tre år	-
1	5	inntil fire år	2
1	6	inntil fem år eller mer, oppgi hvor mange	2
		(15 ubesvart)	

E KJENNSKAP TIL SAMORDNET MUSIKKFORSØK (OG MUSIKKSKOLEN)
(sett ring):

	ALDRI	AV OG TIL	OFTI
Jeg har lest informasjons- materiell fra musikkskolen	1	2	3
Svar:	14	26	12
Jeg har deltatt i informasjons- møter om musikkskolen	1	2	3
Svar:	28	15	3
Jeg har lest skolestyresakene om SMF	1	2	3
Svar:	20	20	9
Jeg har samarbeidet med musikk- skolen om skolekonserter	1	2	3
Svar:	29	14	5

Jeg har vært kontaktlærer
for vår skole (sett ring)

Jeg har selv barn i musikkskolen

	1 ja	2 nei
(6 ubesv.)	9	39
	1 ja	2 nei
(1 ubesv.)	19	34

Svar: Jeg har deltatt i metodikk/utøverkurs

7 1 ett kurs
7 2 to kurs
- 3 tre kurs
10 4 flere
(30 ubesvart)

Andre kontaktflater med musikkskolen
(spesifiser):

....

....

....

II DELTAKELSE I SAMORDNET MUSIKKFORSØK

1 Vår skole

a har (reelt)

b burde ha (ideelt)

deltatt i følgende musikktilbud:

ikke i det hele tatt			i meget stor utstrekning							REELT:					IDEELT:						
1	2	3	4	5																	
					$\bar{X}_R$	$\bar{X}_I$															
a	Musikk som valgfag				2.1	3.7	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5					
							12	8	12	1	-	-	-	13	10	5					
b	Lærerkurs i musikkmetodikk				2.0	3.6	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5					
							3	7	10	2	-	-	-	13	7	4					
c	Instrumental/vokalkurs (for lærere)				1.3	3.3	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5					
							22	-	3	-	-	1	2	12	6	2					
d	Gratis lån av instrumenter						1	2	3	4	5	1	2	3	4	5					
e	Fagveiledning gjennom musikk- fagkonsulent				2.0	3.7	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5					
							14	6	6	3	1	-	2	9	6	6					
f	Søkt og fått støtte til materiell				1.9	3.3	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5					
							13	3	3	4	-	2	2	7	5	3					

III FAGLIG NIVA

I dette avsnittet vil vi ha dine vurdering av de aktiviteter du selv har deltatt i eller som din skole har deltatt i. Sirkle inn det tall på linjen mellom ordparet som best gir uttrykk for din mening.

* 1 Kursene jeg har deltatt i har vært

X		1	2	3	4	5	
3.7	uinteressante	-	2	8	11	5	interessante
3.8	faglig svake	-	-	7	16	3	faglig stimulerende
3.6	tradisjonelle	1	1	9	12	3	fornyende
3.4	til lite nytte i undervisningen	-	3	11	10	2	til konkret nytte i undervisningen

Sett ring rundt nummeret som best uttrykker din enighet eller uenighet med hvert utsagn:

uenig					enig
1	2	3	4	5	

* 2 Metodikkursene, henholdsvis instrumentalkursene (vokalkursene)

METODIKKURS INSTRU/VOKAL

a	ga meg et tilstrekkelig grunnlag for å gjennomføre min musikk- undervisning	$\bar{X}_M$	$\bar{X}_I$	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
		2.8	2.6	2	5	9	4	-	1	1	2	1	-
b	ga meg inspirasjon til å arbeide videre med musikkfaget	3.1	2.8	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
				2	4	5	9	-	1	-	3	1	-
c	ga meg idéer som jeg har brukt i undervisningen	3.4	3.4	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
				-	4	5	12	-	-	1	1	3	-

* 3 Valgfagsundervisningen i barneskolen har ført til en styrking av den obligatoriske musikkundervisning

	1	2	3	4	5
2.8	2	6	6	4	1

* 4 Det gruppeundervisningsmaterieell som er utarbeidet ved musikkskolen har hjulpet meg i valgfagsundervisningen

	1	2	3	4	5
1.4	5	1	1	-	-

VI GENERELT

- 1 Jeg mener at det samordnede musikkforsøk først og fremst

a er (reelt) og

b burde være (ideelt)

lite viktig svært viktig
1 2 3 4 5

REELT:

IDEELT:

[illegible]

- 2 Dersom jeg skulle prioritere det jeg selv er mest interessert i å utvikle av de sju punktene i spørsmålet ovenfor, ville det være:

Rangér:	a	b	c	d	e	f	g
1. plass	9	3	4	2	2	11	6
2. plass	2	4	8	1	9	7	3
3. plass	3	6	5	5	3	5	6
4. plass	6	3	3	1	8	6	2
5. plass	2	6	4	6	2	3	4
6. plass	4	5	2	8	3	-	4
7. plass	6	3	3	5	2	-	7

	uenig 1	2	3	4	enig 5	
3	Her er noen grunner til at vi ikke har brukt musikkskolen i større utstrekning:					
a	Vi vet for lite om musikk- skolens tilbud					$\bar{X}$
	Svar:					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{8 \ 11 \ 8 \ 11 \ 12}$ 3.1
b	Valgfag-oppleggene i musikk krever for mye av læreren					
	Svar:					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{11 \ 9 \ 9 \ 6 \ 2}$ 2.4
c	Skolen er ikke interessert i å prioritere musikkfaget med ramme- timer					
	Svar:					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{12 \ 8 \ 16 \ 5 \ 3}$ 2.5
d	Vi har vært misfornøyd med lærer- samarbeidet med musikkskolen					
	Svar:					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{18 \ 6 \ 10 \ 3 \ 3}$ 2.2
e	Musikkskolen har ikke kunnet gi oss den hjelp vi ønsker					
	Svar:					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{11 \ 6 \ 13 \ 5 \ 1}$ 2.4
f	Jeg var alene om å være interessert ved skolen					
	Svar:					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{27 \ 5 \ 6 \ - \ -}$ 1.4
g	Vi kjente ingen av lederne i musikkskolen					
	Svar:					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{33 \ 1 \ 6 \ - \ 3}$ 1.6
h	Vi arbeider med eget musikk- opplegg ved skolen					
	Svar:					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{11 \ 3 \ 9 \ 11 \ 7}$ 3.0
i	Informasjonen om tilbudet var for dårlig					
	Svar:					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{5 \ 13 \ 8 \ 5 \ 10}$ 3.0
j	Rektor er ikke interessert i samarbeid med musikkskolen					
	Svar:					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{31 \ 3 \ 3 \ 3 \ 1}$ 1.5
k	Samarbeidet mellom fagrettlederne og skolens lærere har fungert dårlig					
	Svar:					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{7 \ 10 \ 7 \ 7 \ 9}$ 3.0
l	Musikkforsøket tok ressurser fra andre fag i skolen					
	Svar:					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{16 \ 8 \ 7 \ 3 \ 3}$ 2.2
m	Jeg har ikke følt meg i stand til å gjennomføre en god musikkundervisning					
	Svar:					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{7 \ 10 \ 9 \ 7 \ 6}$ 2.9
n	Kontaktlærerordningen har ikke fungert etter intensjonene					$1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5$
o	Jeg har ofte følt behov for støtte fra fagkonsulent, men har ikke bedt om det					
	Svar:					$\frac{1 \ 2 \ 3 \ 4 \ 5}{12 \ 4 \ 13 \ 7 \ 2}$ 2.6

uenig 1 2 3 4 enig 5

4	Vår barneskole bør fortsette med valg- fagordningen i musikk, også etter at forsøket formelt er over								X̄
	(Gjelder Sandnes)	Svar:	1	2	3	4	5		
			-	-	4	6	13		4.4
			(31 ubesvart)						
5	To-lærersystemet i barneskolen har vært til stor hjelp i gjennomføringen av musikkundervisningen								
	(Gjelder Sandnes)	Svar:	1	2	3	4	5		
			2	1	4	2	5		3.5
			(40 ubesvart)						
6	To-lærerssystemet har hatt stor verdi som etterutdanning								
	(Gjelder Sandnes)	Svar:	1	2	3	4	5		
			3	1	4	1	4		3.2
			(41 ubesvart)						
7	Samordnet musikkforsøk har utviklet seg slik jeg forventet det								
		Svar:	1	2	3	4	5		
			4	4	11	1	-		2.5
			(34 ubesvart)						

VEDLEGG TIL
LÆRERVERSJONEN GRUNNSKOLEN I TRONDHEIM

FYLLES UT AV REKTOR VED SKOLEN

Skolens navn

1 METODEVERK

Svar: Vår skole har følgende musikkmetodeverk (sett ring):

40 1 Aschehoug
1 2 Annet (spesifiser):
6 3 Begg.
.....

2 INSTRUMENTUTLÅN

Vår skole har benyttet seg av musikkskolens tilbud om utlån av strykeinstrumenter (sett ring)

1 aldri 2 av og til 3 ofte
Svar: 27 13 4

3 VALGFAG

Vår skole tilbyr valgfag i musikk

1 ja 2 nei
Svar: 29 12
Hvis ja, antall timer trinn

4 Lønnes dirigentene i skolens kor/korps/orkester over skolens budsjett?(sett ring)

1 helt 2 delvis 3 intet

1. -
2. -
3. -
4. 1
5. 7
6. 5
7. -
8. 5
9. 3

VALG AV ANALYSEMETODER

VED OLAV SKARD

1 FREKVENSER

Evalueringen av SMF er lagt opp slik at vi ikke trenger å bruke avanserte statistiske metoder for å analysere data. De fleste variablene i spørreskjemaet befinner seg på nominal- eller ordinalskalanivå. Derfor finner vi det riktigst å konsentrere analysen om frekvensfordelinger og krysstabeller.

Vi har basert analysene på at de fleste leserne lett skal kunne følge resonnementene i datafortolkningen uten å støte på kompliserte statistiske begreper. Leseren skal da kunne kontrollere riktigheten av våre slutninger; videre være i stand til å danne seg motforestillinger og eventuelle alternative hypoteser til dem vi tok utgangspunkt i.

Frekvensanalyser er den enkleste form for dataanalyse. I praksis innebærer det bare å telle opp antall svar innenfor hver av våre på forhånd bestemte svarkategorier.

2 SENTRALTENDENS

Det er i tillegg svært nyttig å ha et lettfattelig uttrykk for sentraltendensen i svarene og likeledes et uttrykk for spredningen i svarene. M h t førstnevnte opererer vi i de fleste av analysene med gjennomsnittet (aritmetriske = $\bar{x}$).

3 SPREDNINGSMÅL

Når det gjelder spredningsmål har vi valgt ikke å bruke noe statistisk uttrykk. Dette skyldes at de alternative spredningsmålene mulig er noe vanskelig å bli familiære med for mange av dem vi regner for potensielle lesere av evalueringsrapporten.

Det er vår generelle oppfatning at man får et vel så godt - og i alle tilfeller et tilstrekkelig - inntrykk av spredningen eller variasjonen i svarene ved å betrakte svarforeelingen på skjønn.

4 HYPOTESETESTING

En del av denne rapporten har klar hypotese-prøvende karakter. Vi regnet datatilgjengeligheten som svært god. Våre stratifiserte utvalg innen grunnskolen og det frivillige musikkliv ble trukket tilfeldig. Svarprosenten er også så god at utvalgene uten videre kan betraktes som "rent tilfeldige" i forholdet til innholdet i våre hypoteser.

Når det gjelder musikkskolen har alle lærere deltatt i undersøkelsen. Svarprosenten er så god at vi tør generalisere resultatene i den grad våre spørsmål er reliable og valide (se s. 8-10).

Hypotesetestingen er i det vesentlige foretatt med undergrupper av utvalgene fra grunnskolen og FML. Også når det gjelder forskjeller (i gjennomsnitt) mellom undergrupper fra musikkskolene har vi brukt hypotesetesting.

Vi finner det imidlertid riktig å understreke at når to grupper som ikke er utvalg sammenliknes, trengs det nødvendigvis ikke noen statistisk signifikanstesting for å tolke eventuelle forskjeller, i vårt tilfelle forskjeller mellom gjennomsnitt.

Når dette likevel er gjort skyldes det at vi i denne rapporten var interessert i å vite om en observert forskjell mellom to grupper er så stor at den ikke kunne vært forårsaket av tilfeldighetene (5% signifikansnivå) dersom gruppen hadde vært tilfeldig trukket fra en definert populasjon; men om forskjellen er så stor at vi i den tenkte situasjon kunne utelukke at den skyldes tilfeldighetene.

Signifikanstesting er i dette tilfellet en måte å få et uttrykk for hva som kan betraktes som betydelige forskjeller i undersøkelsen.

Vi er oppmerksomme på at denne måte å teste hypoteser på kan innebære en begrensning. Det vi faktisk gjør er å ikke akseptere en observert forskjell som betydelig dersom det er 5% eller større sjanse for at den kunne ha vært forårsaket av tilfeldighetene (under de tenkte betingelser).

Vårt videre resonnement for ikke å betrakte en forskjell som betydelig etter de betingelsene som er forklart, er at vi ikke bruker noe statistisk uttrykk for nøyaktigheten i målingene (reliabiliteten).

Vi vet derfor ikke sikkert om en forskjell som har oppstått er resultat av målingsfeil eller ikke. En viss usikkerhet synes vi det derfor er rimelig å reng med. Av denne grunn mener vi at det er mer meningsfullt å betrakte en forskjell som betydelig på grunnlag av signifikanstesting enn på rent skjønn. Dette kan imidlertid resultere i at vi ikke finner støtte for våre antakelser eller hypoteser i tilfeller hvor de egnetlig var riktige.

I enkelte tilfeller har vi vurdert forskjellen i spredning selvom vi ikke har funnet signifikant forskjell i gjennomsnittet (sentraltendensen). Dette er gjort uten bruk av parametre og som ren frekvensanalyse av prosentuerte tabeller.

5 KRYSSABELLER

Analyse og fortolkning av kryssstabeller kan for enkelte lesere være noe problematisk i startfasen. For å gjøre det mest mulig oversiktlig er tabellene (unntatt 25, 26, 27 og 7) bygd opp med prosenter istedenfor frekvenser i cellene.

I enkelte tilfeller kan prosenten gi et noe for....? bilde av realitetene; dette i tilfeller hvor alle frekvensene er små p g a lav frekvens i enkelte av undergruppene som er brukt i analysen.

Prosentuering er likevel brukt for ikke å gjøre fortolkningen unødig komplisert. Leseren har anledning til å kontrollere alle frekvenser fordi totalfrekvensene for de vertikale variabelene (uavhengige) alltid er angitt (N). Siden tabellene konsekvent er oppbygd med horisontal prosentuering kan leseren selv få oversikt over de faktiske cellefrekvensene og ta de nødvendige forbehold. Imidlertid poengteres det i fortolkningen av tabellene (i rapportens tekst) dersom alle frekvensene er så lave at slutningen blir usikre

6 AVANSERTE ANALYSEMETODER

A VARIANSANALYSE

Den hypotesetesting vi har konsentrert oss om, med de relasjoner vi har ønsket å teste, har ikke krevd bruk av variansanalyse. Dette skyldes i første omgang at relasjonene har vært enkle med sjelden mer enn to undergrupper (verdier) av den uavhengige variabel.

Vi har for enkelhets skyld konsekvent brukt t-test (1) i hypoteseprøvingen. Dataets karakter - med stor spennvidde og utstrakt mulighet til å besvare forsknings-spørsmål langt utover det vi har måttet begrense oss til i denne rapporten - gjør variansanalyse til en aktuell metode. For mer kompliserte relasjoner underliggende kypotesene, vil det være avgjørende å bruke varians-analyse for å identifisere kildene til variasjon og relasjonsmål for å finne styrken av dem.

B RELASJONSMÅL (korrelasjonskoeffisienten)

T-test og variansanalyse (?-test) (2) forteller oss om det fins en sammenheng eller ikke. De sier imidlertid ingenton om styrken og retning av dem. Korrelasjons-koeffisienten gir oss et relativt direkte mål på sammenhengen. Når vi har valgt ikke å bruke denne metoden, skyldes det de samme årsaker som nevnt på side 1.

Igjen vil vi imidlertid understreke at analyse gjennom korrelasjonsmål er en høyst aktuell metode, dersom vi ser datamaterielet i et videre perspektiv. Som nevnt inneholder materialet informasjon til å besvare en rekke forskningsspørsmål vedrørende musikkopplæringen i Norge.

C REGRESJONSANALYSE OG FAKTORANALYSE

Regresjonsanalyse og faktoranalyse bygger begge på relasjonsmål. Disse metodene som er relativt avanserte har vist seg nyttige til å besvare forsknings-spørsmål i samfunnsvitenskapene.

Vi har i denne evalueringsrapporten først og fremst besvart spørsmål av f eks typen: "Er erfaringsbakgrunn som lærer avgjørende for synet på åpent opptak?" Dette spørsmålet kan omformes til en hypotese og gjøre til gjenstand for enkel statistisk testing som gir oss et tilsvarende enkelt svar. Svaret kan imidlertid være for enkelt fordi det vi egentlig ønsket å få vite var kanskje under hvilke forutsetninger erfaringsbakgrunnen var avgjørende; dvs er det slik at f eks utdanningsbakgrunn, alder, kjønn, elever man underviser, motivasjonen for å undervise, politisk innstilling osv forklarer hver sin del av variasjonen i synet på åpent opptak?

Avanserte analysemetoder som ("multiple") regressjons-analyse og faktoranalyse gjør det mulig å samholde en

- (1) Statistisk test for å prøve om en forskjell (mellom gjennom-snittet) er statistisk signifikant; bruke i hypotesetestingen i denne rapporten
- (2) Den korresponderende statistiske testen for variansanalyse

rekke faktorer for å besvare kompliserte forsknings-spørsmål av denne typen.

Vi tror at regresjonsanalyse kunne bli aktuell for bestemte typer spørsmål det er grunnlag for i data-materialet.

Faktoranalyse er neppe like aktuell for våre data. Hovedformålet med faktoranalyse er nemlig å fange opp faktorer som er underliggende de variablene det er tatt utgangspunkt i. Det er liten grunn til å tro at utsagnene i spørreskjemaene våre vil gå sammen ("klustre seg") på noen bestemt måte som vil gi oss noen vesentlig ny informasjon.

MANIPULASJON AV DATA

For å muliggjøre noen av de datanalysene som har vært helt nødvendige for å teste enkelte hypoteser, har vi måttet "manipulere" noe med data! Det dreier seg hovedsaklig om to typer omkodinger:

1 SUMMESKÅRER

I enkelte hypoteser får vi de sikreste uttrykk for variablene ved å samle svarene på flere beslektede utsagn i summeskåren. Dette er en forholdsvis enkel operasjon ved bruk av EDP-programpakken DDPP (1), som for øvrig er brukt i hele databehandlingen i evalueringsprosjektet.

Det forutsettes imidlertid to forhold som krever ytterligere omkodinger før variabler summeres. Det ene er at utsagn med forskjellig retning gis samme retning før summering. F eks kan man oppgi grad av enighet i et utsagn langs en femgradert skala (Likert-skala) fra helt uenig (1) til helt enig (5). La oss anta at den variabelen vi ønsker å måle f eks er "tilfredshet med musikkskolens kurs". Dette forholdet er igjen indikert ved en rekke forskjellige utsagn om flere typer kurs. Det er da helt avgjørende at de utsagn eller items som er "negativt formulert" (med nekting, dvs at man gir positiv tilslutning ved å være uenig i dem) snus, slik at de får høy skåre etter omkodingen. Forutsetningen er at høy skåre i vårt eksempel uttrykker høy grad av tilfredshet (med musikkskolens kurs).

Den andre forutsetningen er at utsagn som skal danne summeskåre må ha samme skalalering. M a o kan man ikke summere tre-graderte item med fem-graderte item dersom man ønsker at de skal lades likt.

Vi har f eks i evalueringen ønsket å finne fram til et uttrykk for grad av deltakelse i samordnet musikkforsøk. De utsagn som vi mente burde inngå i en slik variabel var målt langs en tre-gradert skala (1)aldri, 2) av og til, 3)ofte) og langst en fem-gradert skala (1¹uenig - 5⁵enig)

I dette tilfellet valgte vi å gi "aldri - av-og-til - ofte"-skalen nye verdier (henholdsvis 1 - 3 - 5). På denne måten ble hvert av utsagnene tillagt like stor vekt i summskåren.

(1) DDPP er en norsk-utviklet programpakke til bruk for samfunnsvitenskapelig databehandling

2 OPPRETNING AV NYE KATEGORIER

I noen tilfeller vil det være behov for å opprette nye kategorier enn dem som vi bruke som faste svaralternativ i spørreskjemaundersøkelsen. "Utdanning" er et godt eksempel på dette. For å forenkle utfyllingen av spørreskjema for respondenten ble det på spørsmål om utdanning gitt anledning til å ringe inn flere steder i samme spørsmål (alle de utdanninger man hadde gått gjennom). Det vi primært var interessert i var hovedgruppøringer eller utdanningsveier og -kombinasjoner.

Ved en relativt enkel framgangsmåte lar det seg gjøre å "spørre datamaskinen" (FREQ (1)) hvilke kombinasjoner av utdanningen som respondentene har oppgitt. Ut fra en slik fordeling finner vi fram til en hensiktsmessige kategorisering av variablen utdanning som kan brukes i den videre hypotesetestingen. F eks var vi interessert i å analysere sammenhengen mellom "følelse av forberedthet etter å ha gjennomgått musikkskolens kurs" og utdanningsbakgrunn.

Ved å opprette nye kategorier på grunnlag av analyse av de forskjellige svarkombinasjonene (29 i musikk-skolene, 23 i det frivillige musikk-liv og 27 i grunn-skolen), er det mulig å tilfredsstille kravet om separate innbyrdes utelukken. Det betyr at et subjekt bare inngår i én kategori, hvilket er en betingelse bl a for hypotesetestingen.

VALIDITET

Validitet går ut på om spørsmålene i undersøkelsen måler det de er ment å måle. Validitet er imidlertid ikke noe enhetlig begrep. Det er vanlig å operere med tre former validitet: Innholdsvaliditet, kriterie-relatert validitet og begreps-validitet.

De to sistnevnte formene var ikke aktuelle validitets-kriterier i denne undersøkelsen. Disse vil ikke bli diskutert her, men er godt beskrevet i f eks Kerlinger (1973).

INNHALDSVALIDITERING

Innholdsvaliditering er i prinsippet svært enkelt å forstå: Dersom en forsker spør en kollega eller en annen aktuell person (f eks en bruker) om han tror det spørsmål eller utsagn som er konstruert virkelig måler det forskeren er ute etter, foretar han en innholdsvaliditering.

I praksis er det denne form for validitering vi i utstrakt grad har anvendt. Som utenforstående til SMF var det absolutt nødvendig å kontrollere innholdet i de utsagn vi konstruerte. F eks konstruerte vi et utsagn som skulle måle de forskjellige brukergruppers (MS, FML, GRUNNSKOLEN) syn på åpent opptak: "Det bør ikke stilles faglige krav ved opptak til instrumental-/vokalopplæring."

"Eksperten fra forsøksledelse, forsøksutvalg, musikk-skolene og andre (1) ble så spurt om dette utsagnet vil reflektere synet på "åpent opptak". I dette eksemplet fikk vi til svar at utsagnet ikke alene dekte hele innholdet i begrepet "åpent opptak". Sammen med noen andre beslektede utsagn sørget vi derfor for en fullgod dekning av meningsinnholdet. På denne måten skaffet vi oss en god indikasjon på validiteten i målingene. Vi visste at utsagnene var representative for innholdet i det aktuelle emnet.

Innholdsvaliditet er altså i hovedsak basert på bedømmelse. Hvert utsagn må studeres og bedømmes for sin antatte representativitet for temaet.

Innholdsvaliditeringen gir oss altså ikke noen enkelt statistisk indikasjon på holdbarheten i målingene våre. Til gjengjeld har hvert spørsmål (utsagn) vært gjenstand for inngående drøfting og bedømmelse.

、 (1) Ledere/lærere MS, rektorer/lærere Grunnskolen, formenn/ dirigenter/instruktører FML

RELIABILITET

Spørsmålet om reliabiliteten i målingene dreier seg om nøyaktigheten og stabiliteten i spørsmålene våre. Reliabilitet er forskjellig fra validitet i at et spørsmål kan måle et eller annet nøyaktig uavhengig av om det måler det vi tror det måler (validitet). Reliabilitet vil f.eks. si at målingene er stabile over tid, eller konsistente med tilsvarende målinger i instrumentet vårt.

Førstnevnte er test-retest fortolkningen av reliabilitet, mens den andre går på testens indre konsistens eller test-itemenes homogenitet.

M h t indre konsistens har ikke dette på noe tidspunkt vært betraktet som et aktuelt reliabilitetsmål i denne undersøkelsen. Dette skyldes at vi ikke i noen del av instrumentene har tatt sikte på å konstruere homogene item. Tvert imot ønsket vi en mest mulig heterogen oppbygging av instrumentet, slik at vi kunne evaluere flere forskjellige sider av SMF og ulike aspekt innenfor de sentrale problemområdene. Ingen form for "split-half" korrelasjon eller rotasjon av alle tenkelige "split-half" kombinasjoner mellom itemene (alfa-koeffisienten) ville kunne gi noe meningsfullt mål på reliabiliteten. Tvert imot ville vi betrakte det som en styrke for instrumentene dersom alfa-koeffisienten i underdelene av instrumentene var lav. Dette vil nemlig indikere at vi har greidd å fange opp (måle) ulike aspekt ved problemstillingene våre.

Dette kan kort eksemplifiseres ved at vi konstruerte tre utsagn som sammen skulle måle "synet på åpent opptak". Vi forventet at holdningene til dette sentrale spørsmålet i SMF ville variere med hvilket begrep deltakerne (i undersøkelsen) hadde om hva "åpent opptak" innebærer. Vår "mini"-test på tre item var ventet å gi høy korrelasjon. Hvis imidlertid korrelasjonen ble for høy ville vi betrakte dette som en svakhet, siden hensikten var å få tak i forskjellige sider av samme sak. Derfor synes vi det er meningsløst å bruke en lav korrelasjon (mellom de tre utsagnene) som indikasjon på nøyaktigheten i målingene, når intensjonene var å unngå at den ble høy.

Poenget er altså at vi ikke bruker "split-half" korrelasjonsmål hvis testene ikke er homogene.

"Test-retest" var teknisk sett den metoden vi kunne brukt for å skaffe oss et reliabilitetsmål. Imidlertid ville et slikt arbeid fått flere konsekvenser for evalueringen. For det første ville tidsrammen som var satt, ikke tillate hverken forprøve eller noen test-retest av instrumentet.

Dessuten har vi flere innvendinger om bruk av "test-retest" i denne typen instrumenter som hovedsaklig måler holdninger, meninger, innstilling osv.

Selv ved måling av mer permanente personlighetsegenskaper (f eks evnetesten) er feilkilder som øvring, læring (hukommelsesfaktoren), motivasjon, "dagsform" høyst aktuelle. Ved måling av mindre permanente personforhold som holdninger og meninger kommer flere feilkilder inn. For det første vil en holdningsundersøkelse også være holdningsdannende.

En person som blir bedt om å verbalisere en mening eller holdning vil ofte starte en prosess som forårsaker en forandring eller utvikling i holdning. En undersøkelse av den art vi har gjort, kan på flere felt virke formativt. Dette vil gi seg utslag i en eventuell re-test og blir således en betydelig feilkilde for reliabiliteten. I enkelte holdningsundersøkelser er det formative en hovedhensikt.

I tillegg må man forvente en naturlig forandring i holdninger selv over kort tid. Tidsintervallet mellom test og re-test må heller ikke reduseres for mye, slik at hukommelsesfaktoren blir en for stor feilkilde.

Vanlgvis vil de nevnte forhold føre til at reliabilitetskoeffisienten blir lav og vanskelig å tolke.

Vårt problem er imidlertid at vi under de nevnte omstendigheter ikke har noe uttrykk for hvor sikre målingene våre er.

Alle målinger av denne typen vil inneholde feil. Dette er selvfølgelig også tilfellet for våre målinger. Vi har argumentert for at man neppe ville kunne få noe sikkert uttrykk for størrelsen på feilfaktoren i våre instrumenter. Konsekvensen av at vi ikke har et slikt mål, er at vi har stilt strenge krav ved hypotesetestingen og resultatfortolkning. Dette er diskutert nærmere på side under

PERSONER SOM ER INTERVJUET I TRONDHEIM, BJUGN OG SANDNES,
OG I SENTRALE ORGANER.

SENTRALT: Oslo

Ivar Arnljot, konsulent, Forsøksrådet for skoleverket
Tor Holtan-Hartwig, underdirektør, Kirke- og undervisnings-
departementet
Leif Braseth, skolekontorsjef, Rikskonserterne

TRONDHEIM

Politikere:

<i>Tore Lindbekk</i>	medlem bystyret, skolestyret
<i>Bjarne Nervik</i>	medlem bystyret, formann skolestyret (1976-79)
<i>Oline Storsand</i>	medlem bystyret, varaordfører (1976-79)
<i>Elsa Skjerven</i>	medlem bystyret, form. skolestyret (1980-)
<i>Olav Gjærevold</i>	ordfører (1980-)
<i>Axel Buch</i>	ordfører (1976-79)

Kommuneadministrasjonen:

<i>Odd Sagør</i>	rådmann
<i>Svein Blix</i>	planlegger, rådmannskontoret

Skoleadministrasjonen:

<i>Arvid Lie</i>	skolesjef
<i>Bodil Skjånes Dugstad</i>	skoleinspektør
<i>Inge Ladegård</i>	skoleinspektør
<i>Einar Dahle</i>	økonomikonsulent, skolekontoret

Musikkskolen, (TKM):

Administrasjonen:

<i>Kåre Opdal</i>	rektor
<i>Oddvin Vatlestad</i>	inspektør/fagkonsulent
<i>Vidar Hjemås</i>	-----"
<i>Liv Utler Henriksen</i>	-----"
<i>Harald Bjørkøy</i>	-----"

Utvalget:

<i>Arne Fjellbu</i>	formann 1972-75
<i>Hans Gaare</i>	formann 1976-79
<i>Arve Bræin</i>	lærerrepr.
<i>Astrid Haug</i>	----"----
<i>Arne Oddvar Berg</i>	----"----

Lærerstab:

<i>Torbjørn Solbakken</i>	gitarlærer
<i>Arne Oddvar Berg</i>	gitarlærer
<i>Astrid Haug</i>	pianolærer
<i>Arve Bræin</i>	lærer klarinett/saxofon

Samordnet musikkforsøk:

<i>Harry Rishaug</i>	prosjektleder
<i>Oddvin Vattestad</i>	enhetsleder
<i>Liv Utlér Henriksen</i>	-----"
<i>Harald Bjørkøy</i>	-----"
<i>Vidar Hjemås</i>	-----"

Musikkforsøksutvalget:

<i>Ola Kai Ledang</i>	formann 1974-76	repr. Musikkvit.inst. UNIT
<i>Ruth Winsnes Ravndal</i>	formann 1976-77	repr. Barneverninstituttet, Dronning Mauds Minne
<i>Hans Gaare</i>	medlem 1974-	repr. Trondheim lærerskole
<i>Fritz Aase</i>	medlem 1974-79	repr. Trondheim lærerskole
<i>Hampus Huldt-Nystrøm</i>	medlem 1974-	repr. Musikkvit. inst. UNIT
<i>Per Hjort Albertsen</i>	medlem 1974-	repr. Trøndelag musikkonserv.

Grunnskolen:

<i>Harry Aalbu</i>	rektor Åsheim barneskole, formann Trøndelag krets av Norsk skoleorkester- forbund.
<i>Lita Gjerdning</i>	musikklærer Strindheim skole
<i>Arvid Kubban</i>	musikklærer Lade/Strindheim
<i>Steinar Blekesaune</i>	musikklærer Kolstad skole
<i>Sigfred Storleer</i>	musikklærer Åsheim ungd.skole, pianolærer TKM.

Det frivillige musikkliv:

<i>Torbjørn Malvik</i>	dirigent
<i>Jakob Kjos-Hansen</i>	tidl. formann Lade skolekorps
<i>Erling Indergård</i>	inspektør Byåsen skole, formann Byåsen skoleorkester.

BJUGN

Politikere:

<i>Arnfinn Astad</i>	formann i skolestyret 1980-83 medl. skolestyret 1976-79, medl. formannskap 1976-79, og 1980-83.
<i>Magne Dahlen</i>	medl. formannskap 1976-79 og 1980-83.
<i>Bjarne Nilsen</i>	ordfører 1976-79 og 1980-83.

Administrasjon:

<i>Espen Brustad</i>	rådmann
<i>Arne L. Olden</i>	skolesjef

Musikkskolen: (BKM)

<i>Per-Henning Moan</i>	styrer for musikkskolen
<i>Selma Nordbotn</i>	lærer i klaver, lærer Botngård skole
<i>Dagfinn Andresen</i>	lærer i gitar, lærer Botngård skole, medlem musikkskoleutvaget.
<i>Oddvar Sakshaug</i>	lærer messingblåsere, utvalget av 76 dirigent Botngård skolekorps.
<i>Inger Jenssen</i>	lærer i el-orgel.

Musikkskoleutvalget:

John Lysø

formann i utvalget 1980-83, medl. av utvalget 1976-79 (fra kulturstyret), lærer Fagerenget skole, dirigent Fagerenget skolekorps, Kommunestyret. repr. for foreldrene 1980-83.

Kari Aune

Grunnskolen:

Svein E. Overrein

rektor Botngård skole, repr. for foreldrene i musikkskoleutvalget -76

Ragna Leth Olsen

lærer Botngård skole

Joralf Berg

rektor Oksvoll skole

Stein Ekseth

lærer Oksvoll skole, medl.

Øistein Lysø

skolestyret 1980-83

Johnny Johansen

rektor Fagerenget skole

underv. insp. Fagerenget skole

Frivillige musikkliv:

Harald Wold-Iversen

formann i kontaktutvalget for sang og musikk, varamann i musikkskolestyret 1980-83

Edvin Antonsen

formann Fagerenget skolekorps

Kristian Schjølberg

formann Sandnes skolekorps

Ole Ness

dirigent Sandnes skolekorps

SANDNES

Politikere:

*Harald Solbakken,
Bjarne Hugo Hansen,*

formann i skolestyret
skolestyremedlem, medl. av
tilrådsnemnd, varamedl.
tidligere nestformann i
musikkskolens styre

Knut Osaland

grunnskolerektor og medlem av
utredningsgruppe ang. samarbeid
musikkskole - grunnskole

Administrasjon:

Georg Nyborg

finansrådmann

Gunnar Th. Aarrestad,

kulturkonsulent

*Torleiv Petersen-
Øverleir*

kontorsjef og tidl. formann
i Sandnes Orkesterforening

Musikkskolen:

Frode Sagland

formann i musikkskolens styre

Harald Bjørgan

rektor

Øivind Schanche

undervisningsinspektør og fungerende
rektor

Ragnhild Hetland

musikkskolelærer

Bent J. Andersen

musikkskolelærer

Jan Aanestad

musikkskolelærer

Inge Abrahamsen

musikkskolelærer

Arna Helgaland

musikkskolelærer

Grunnskolen:

<i>Reidar Bakke</i>	skolesjef
<i>Gunnleif Løge</i>	pedagogisk konsulent
<i>Anne-Kari Aas Eielsen</i>	fagrettleder i musikk
<i>Aksel Eggebø</i>	grunnskolerektor
<i>Torleiv Berge</i>	grunnskolerektor
<i>Per Robertstad</i>	grunnskolerektor

Kordirigenter:

<i>Audun Vagle</i>	organist og leder for Ganddal Pikekor
<i>Tone Sanne Helland</i>	musikkskolelærer

Korpsdirigenter:

<i>Torbjørn Hyldmo</i>	undervisningsinspektør ved barneskole
<i>Dagfinn Grønneberg</i>	musikkskolelærer og musiker
<i>Per I. Iversen</i>	ungdomsskolelærer

TRONDHEIM KOMMUNALE MUSIKKSKOLE
UTVALGET

HVA INNEBÆRER ET ÅPENT OPPTAK
AV ELEVER VED
TRONDHEIM KOMMUNALE MUSIKKSKOLE ?

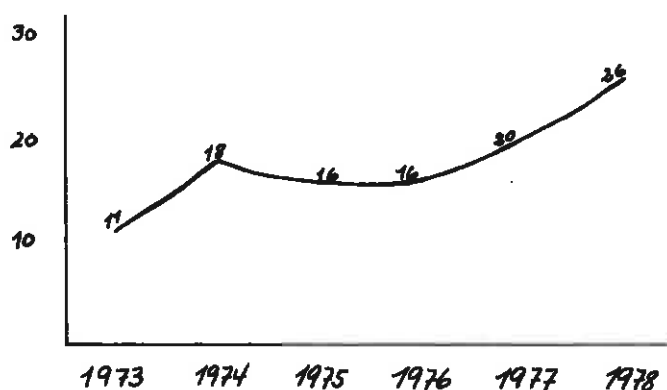

- FØRST OG FREMST AT A L L E INTERESSERTE BARN OG UNGE I FØRSKOLE/GRUNNSKOLEALDER SOM DE SISTE 5 ÅR HAR SØKT MUSIKKSKOLEN ER TATT OPP SOM ELEVER.
- AT TRONDHEIM GRUNNSKOLE (GJENNOM TILBUD OM VOKAL OG INSTRUMENTAL GRUNNOPPLÆRING I MUSIKK VALGFAG PÅ BARNETRINNET) OG TRONDHEIM KOMMUNALE MUSIKKSKOLE (GJENNOM DET ÅPNE OPPTAK) ER I FERD MED Å NÅ UT TIL GRUPPER I SAMFUNNET SOM TRADISJONELT HAR STÅTT UTEFOR NÅR DET GJELDER SLIKE TILBUD,

SØKNADER OM FRIPLASS VED TKM
(Hel, eller delvis fritak for
kontingent som er kr. 200,-
pr. semester).

	ANTALL SØKERE	INNVIKLET
1975	42	kr 6.850
1976	68	kr 14.175
1977	143	kr 32.800
1978	172	kr 41.500

ANTALL SKOLER SOM TILBYR
ESTETISKE VALGFAG
PÅ BARNETRINNET

- AT DET FRIVILLIGE MUSIKKLIV (BL.A. SKOLEKOR, KORPS OG ORKESTRE) I DEN GRAD DE HAR HATT BEHOV FOR DETTE FÅR HJELP TIL NØDVENDIG OPPLÆRING AV SINE MEDLEMMER, NOE SOM OGSÅ RESULTERER I EN ADMINISTRATIV AVLASTNING FOR FORELDRESTYRENE,

- Musikkskolen har ikke egne kor, korps og orkestre.
- Så godt som all undervisning i skoleorkestrene skjer gjennom musikkskolen.
- Skolekorpene ved Breidablikk, Asveien og Sjetne skoler har tilrådd alle sine medlemmer å søke musikkskolen.

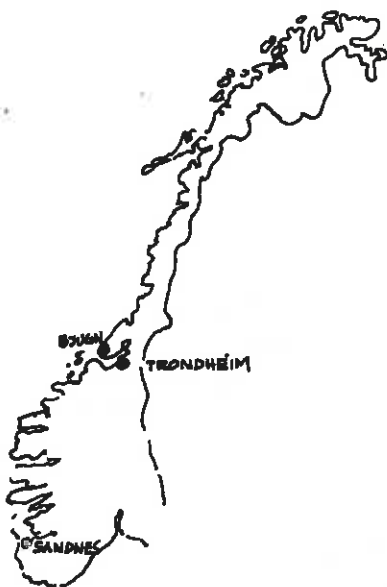
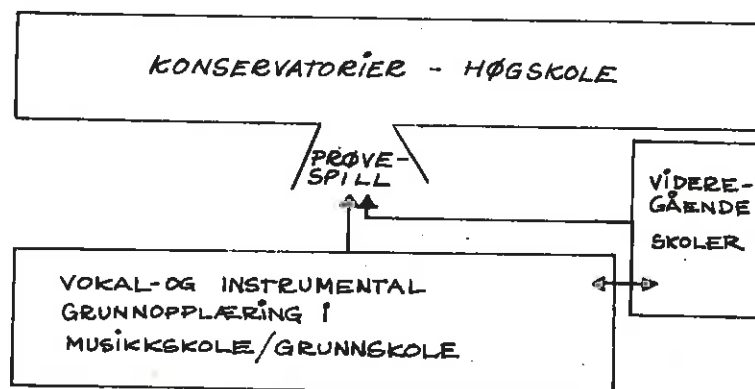
- AT EN VIKTIG MÅLSETTING I SAMORDNET MUSIKKFORSØK I TRONDHEIM (1974 - 81) - SOM OMFAFTER ALL OFFENTLIG MUSIKKUNDERVISNING I TRONDHEIM FRA FØRSKOLE TIL UNIVERSITET - DERMED ER I FERD MED Å REALISERES,

- ÅT EN MED PRINSIPPET OM ÅPENT OPPTAK HAR GITT GRUNNLAG FOR EN OPPVURDERING AV INSTRUMENTAL OG VOKAL OPPLÆRING PÅ LINJE MED ANDRE SENTRALE FAGOMRÅDER PÅ GRUNNSKOLENIVÅ.

NORSK MATEMATIKK MUSIKK HISTORIE

INKLUDERT VOKAL
OG INSTRUMENTAL
GRUNNOPPLÆRING

- ÅT EN GJENNOM DET ÅPNE OPPTAK I MUSIKKSKOLE/GRUNNSKOLE HAR GITT ALLE BARN OG UNGE I TRONDHEIM DE SAMME MULIGHETER TIL Å FÅ DET VOKALE/INSTRUMENTALE GRUNNLAG SOM ER EN FORUTSETNING FOR OPPTAK VED MUSIKKLINJER I VIDeregående skoler, MUSIKKONSERVATORIER OG HØGSKOLER,

- ÅT DET ÅPNE OPPTAK OGSÅ HAR BLITT ET KJERNEPUNKT I DEN DESENTRALISERTE UTPRØVING AV FORSØKETS MUSIKKSKOLEMODELL I KOMMUNENE BJØRN OG SANDNES.
- ÅT DET ÅPNE OPPTAK ER HOVEDÅRSÅKEN TIL AT DET DE TO SISTE ÅR ER GITT STATSSTØTTE TIL FORSØKSMUSIKKSKOLENE. I DEN FORBINDELSE UTTALER BYRÅSJEF ALV HELTNE (MUSIKK I SKOLEN NR. 4, 1978)

"Departementet antar at resultater av forsøket i Trondheim bør komme til anvendelse ved utbyggingen av kommunale musikk-skoler på landsbasis, og et arbeid er i gang med å søke å etablere en informasjonsordning til eksisterende musikk-skoler og musikk-skoler under etablering, slik at man kan gjøre nytte av de erfaringer som er vunnet. Målet bør være å få et enhetlig mønster for norske musikk-skoler."

STATSSTØTTE	TRONDHEIM KOMMUNALE MUSIKKSKOLE	BJØRN KOMMUNALE MUSIKKSKOLE	SANDNES MUSIKK- SKOLE
1978	kr 202.000	30.000	-
1979	kr 350.000	35.000	35.000

HVORFOR ER PRINSIPPET OM DET ÅPNE OPPTAK SA VIKTIG FOR EN KOMMUNAL MUSIKKSKOLE ?

- FORDI ALLE BARN OG UNGE MÅ HA SAMME RETT TIL Å LÆRE Å SYNGE ELLER SPILLE UANSETT GRADEN AV MUSIKALSKE EVNER, DEN SOSIALE BAKGRUNN ELLER DE FORESATTES ØKONOMISKE BÆREEVNE.
- FORDI GRUNNSKOLEN I DAG IKKE HAR RESSURSER TIL Å GI ALLE INTERESSERTE BARN VOKAL OG INSTRUMENTAL OPPLÆRING (F.EKS. GJENNOM VALGFAGORDNINGER),

- FORDI STATEN GJENNOM BEVILGNINGER FRA KIRKE- OG UNDERVISNINGSDEPARTEMENTET OG FORSØKSRÅDET HAR GITT STØTTE TIL Å BEVARE DET ÅPNE OPPTAK,

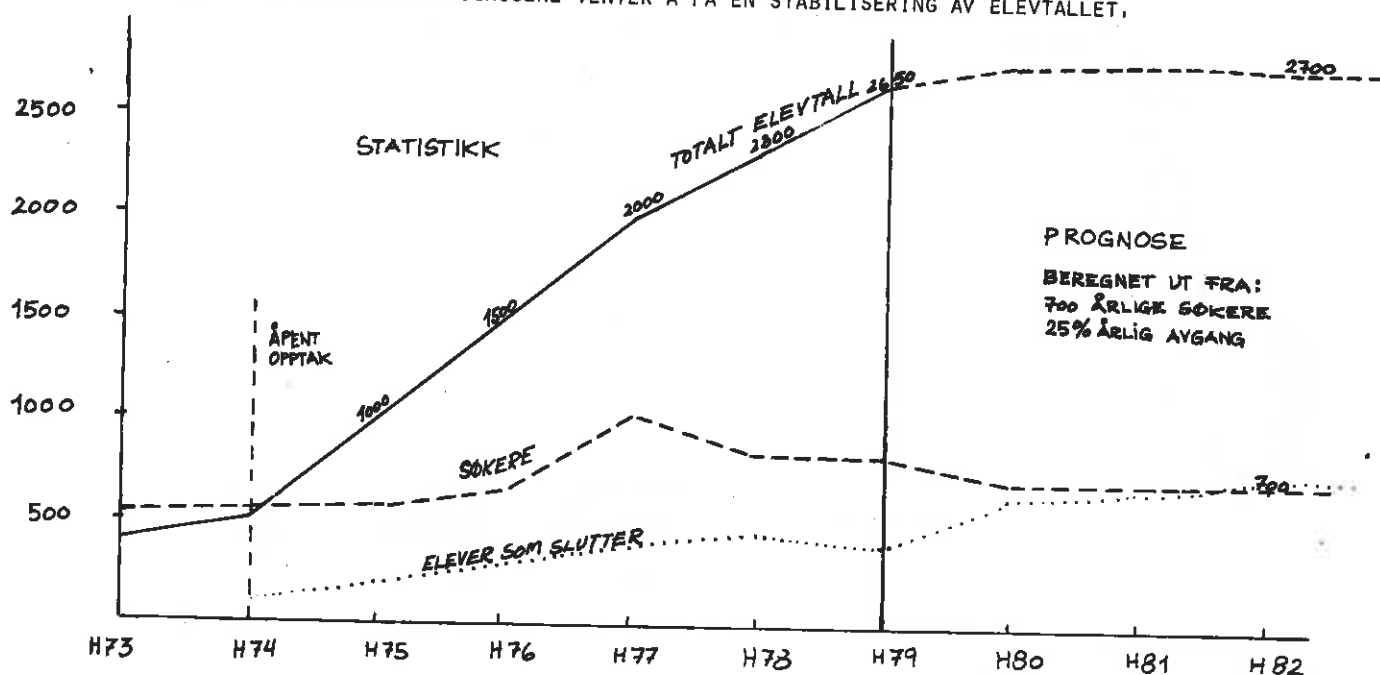
- MUSIKKSKOLEN I TRONDHEIM ER MED DETTE BLITT EN ALTERNATIV MUSIKKSKOLEMODELL FOR RESSURSSVAKE KOMMUNER, I TRONDHEIM ER I 1979 DE KOMMUNALE UTGIFTER TIL MUSIKKSKOLE UTREGNET PR. INNBYGGER KR. 16,25. DERSOM EN IKKE HADDE FÅTT STATSSTØTTE, VILLE BELØPET HA VÆRT KR. 18,84.

KOSTNADER FOR MUSIKKSKOLER (BEREGNET PR INNBYGGER I KOMMUNEN, IKKE MEDREGNET STATSSTØTTE)

	Netto komm. kostnad	År	Ant. innbyggere	Kostnad pr innbygger
Trondheim	2.194.000	1979	135.000	kr. 16,25
Sandnes	1.210.000	1979	36.000	" 33,61
Bjugn	198.256	1979	4.700	" 42,18
Bærum	3.100.600	1979	80.000	" 38,75
Averøy	332.360	1978	5.450	" 60,98
Nittedal	557.725	1978	14.000	" 39,83
Kristiansund N	623.342	1978	18.300	" 34,06
Bodø	790.000	1978	32.000	" 24,68

DET ÅPNE OPPTAK OG FREMTIDEN

- OPPBYGGINGSPERIODEN FOR MUSIKKSKOLEN HAR UHELDIGVIS FALT SAMMEN MED DEN ØKONOMISKE TILSTRAMNING SOM OGSÅ HAR FUNNET STED I TRONDHEIM KOMMUNE DE SENERE ÅR.
- GJENNOM ET STORT ADMINISTRATIVT ARBEID FRA SKOLENS LEDELSE, ET NYBROTTSARBEID AV EN SAMLET LÆRERSTAB I GRUPPEUNDERVISNINGSFORSØKENE, OG SIST, MEN IKKE MINST, KOMMUNALE OG STATLIGE BEVILGNINGER FOR Å LØSE ÅRLIGE "KRISESITUASJONER", HAR EN MAKTET ÅPENT OPPTAK I DISSE ÅRENE.
- DET ER GRUNN TIL Å HÅPE AT DE ØKONOMISKE KRISETIDER IKKE I DEN GRAD VIL PREGE MUSIKKSKOLEN I DE KOMMENDE ÅR DA EN IFØLGE PROGNOSENE VENTER Å FÅ EN STABILISERING AV ELEVTALET.

- EN FORUTSETNING FOR DETTE ER IMIDLERTID AT SKOLEN BLIR GITT ØKONOMISKE BETINGELSER SOM GJØR DET MULIG Å BEHOLDE DEN HØYT KVALIFISERTE LÆRERSTAB SKOLEN HAR, OG I TILLEGG GIR ROM FOR ET GRUPPEGJENNOMSNITT SOM KAN SIKRE UNDERVISNINGENS KVALITET.

KJERNEPUNKT FOR EN MUSIKKSKOLE

UNDERVISNING AV GOD KVALITET

FORUTSETTER: - GODE LÆRERKREFTER
- AKSEPTABELT GRUPPEGJENNOMSNITT

- EN MÅ HÅPE AT DEN POSITIVE STØTTE SOM ER GITT PRINSIPPET OM ÅPENT OPPTAK I DE VALGPROGRAMMER FIRE AV DE STØRSTE PARTIER HAR LAGT FREM I FORBINDELSE MED KOMMUNEVALGET, ER EN GARANTI FOR AT TRONDHEIM KOMMUNALE MUSIKKSKOLE FÅR OPPRETTHOLDE DENNE OPPTAKSFØRMEN OGSÅ UT OVER FØRSØKS-PERIODEN (-1981)

Utdrag fra valgprogram kommunevalget i Trondheim 1979

ARBEIDERPARTIET: V I V I L

utvikle den kommunale musikkskole med åpent opptak som prinsipp, slik at den når flest mulig barn og unge med sosiale, kulturelle og skapende virksomheter, fortrinnsvis i lokalmiljøet.

HØYRE: V I V I L

fortsatt ha fritt opptak ved musikkskolen.

KR.F. vil: at Trondheim kommunale musikkskole bygges videre ut, slik at åpent opptak sikres. Integreringen med det øvrige skoleverket utvides. De statlige refusjonsordninger for skoleverket søkes gjennomført også for TKM.

SENTERPARTIET: Vi vil følge opp arbeidet for å sikre åpent opptak ved den kommunale musikkskole. Integreringen i skoleverket utvikles. De statlige støtteordninger bør søkes utvidet.

- EN MÅ HÅPE AT STØTTEN SOM ER GITT SØKNADEN OM STATSTILSKUDD FOR 1980 - 81 FRA BÅDE STORTINGETS KIRKE- OG UNDERVISNINGSKOMITE, FELLESRÅDET FOR SANG OG MUSIKKORGANISASJONENE, OG 13 STORTINGS-REPRESENTANTER FRA ULIKE PARTIER VIL SIKRE DE NØDVENDIGE MIDLER FRA STATEN,

- DE 13 STORTINGSREPRESENTANTENE SIER I SLUTTEN AV SITT BREV TIL KIRKE- OG UNDERVISNINGS-DEPARTEMENTET:

Vi håper at denne saken vil bli løst på en tilfredsstillende måte - og skriver dette brev i håp om at budsjettforslaget for 1980 vil tilgodese dette prisverdige forsøk i de nevnte tre kommuner.

Med vennlig hilsen

Liv Aasen

Jens Flå /s/
Johan Syrstad /s/
Roald Bye /s/
Kjell Helland /s/
Gunvor Schnitler /s/
Hermund Eian /s/
Odd Einar Dørum /s/
Jostein Berntsen /s/
Ole G. Ueland /s/
Kristin Lønningdal /s/
Marit Løvvig /s/
Rolf Fjeldvær /s/

KONKLUSJON

DET ER VÅR OVERBEVISNING AT EN GJENNOM Å BETRakte EN VOKAL OG INSTRUMENTAL UNDERVISNING FOR BARN OG UNGE SOM ET OFFENTLIG ANSVAR PÅ LINJE MED DE ØVRIGE UNDERVISNINGSTILBUD PÅ GRUNNSKOLE-PLAN IKKE BARE ER MED Å BERIKE DEN ENKELTE ELEV, MEN SKAPER EN POSITIV AKTIVITET I HJEM, SKOLE OG DET FRIVILLIGE MUSIKKLIV I BARNAS LOKALMILJØ, VI TROR DESSUTEN EN OFFENTLIG SATSING PÅ ET KVALITATIVT GODT MUSIKKTILBUD TIL DE UNGE VIL VÆRE MED Å GI EN FOREBYGGENDE EFFEKT SOM PÅ SIKT VIL KUNNE SPARE VÅRT SAMFUNN FOR BETYDELIGE SOSIALE UTGIFTER,

- FORDI DET IKKE KAN FINNES ANDRE KRITERIER FOR Å AVVISE ET BARN FRA EN OFFENTLIG MUSIKK-
UNDERVISNING, ENN NÅR BARNET SELV VISER HANGLENDE INTERESSE, F. EKS, GJENNOM UREGELMESSIG
FREMMØTE TIL TIMENE.
- FORDI EN MUSIKKSKOLE MED UTVELGELSE SOM PRINSIPP MÅ KOMME TIL Å BLI EN ELITESKOLE

ELEVKONTINGENTEN OG DET ÅPNE OPPTAK

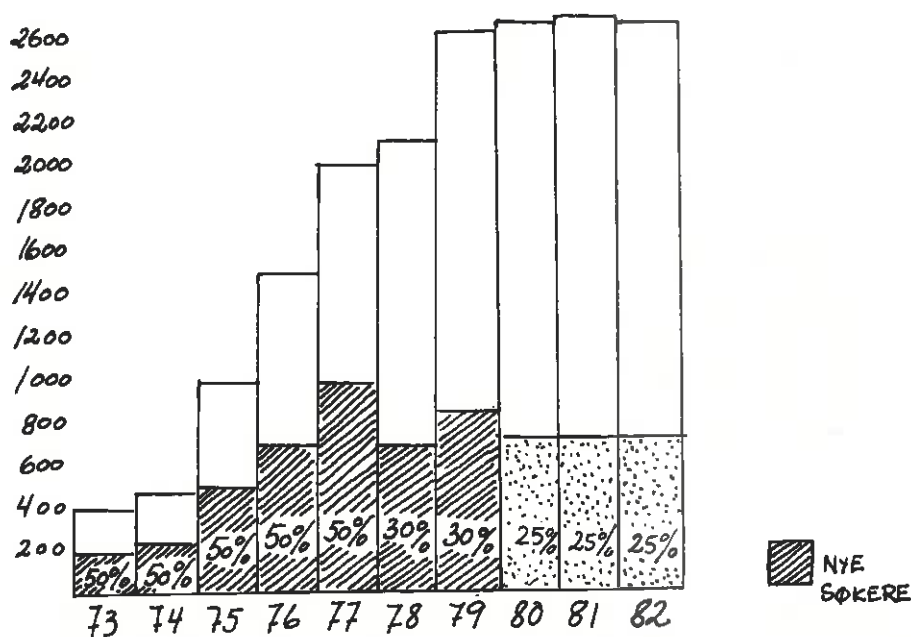
FOR AT DET IKKE SKAL OPPSTÅ ØKONOMISKE HINDRINGER SOM SVEKKER EFFEKTEN AV DET ÅPNE OPPTAK OG
DERVED GIR SOSIAL SLAGSIDE, HAR MUSIKKSKOLENS UTVALG LAGT STOR VEKT PÅ AT ELEVKONTINGENTENE ER
LAVE, OG AT DET FINS EN ROMSLIG FRIPLASSORDNING.

Kontingenten er i 1979 kr. 200,- pr semester for alle elever, og det gis etter søknad gradert
friplass til alle elever der de foresattes netto skattbare inntekt ligger mellom 50.000 -
kr. 70.000. Skoleåret 1978/79 ble det innvilget friplasser for kr. 44.100.

HVORDAN HAR FORSØKSMUSIKKSKOLEN MAKTET Å GJENNOMFØRE ÅPENT OPPTAK ?

- FØRST OG FREMST FORDI GRUNNSKOLEN I TRONDHEIM GJENNOM TILBUD OM MUSIKK VALGFAG PÅ BARNETRINNET
HVERT ÅR HAR GITT CA. 500 BARN EN GRUNNLEGGENDE VOKAL OG INSTRUMENTAL OPPLÆRING.
- FORDI DET GJENNOM OMFATTENDE FORSØK MED GRUPPEUNDERVISNING AV ELEVER PÅ BEGYNNERTRINNET ER
UTVIKLET METODEOPPLEGG SOM HAR GJORT 4-GRUPPER TIL DET ORDINÆRE TILBUD PÅ DETTE NIVÅ. FOR
SKOLEN SOM SÅDAN ER GJENNOMSNITTLIG GRUPPESTØRRELSE I 1979 CA. 3 ELEVER PR. UNDERVISNINGSTIME.
INNTIL SKOLEN OMKRING 1980 BEREGNES Å VÆRE FULLT UTBYGD, VIL ET ØKENDE ANTALL VIDEREKOMNE
ELEVER TROLIG FØRE TIL EN STABILISERING AV DEN GJENNOMSNITTLIGE GRUPPESTØRRELSE PÅ CA. 2,5
ELEVER PR. TIME.

OVERSIKT SOM VISER ANTALL NYE SØKERE HVERT ÅR

STATISTIKK

PROGNOSE

AVDELING UNDERVISNING

Sak A.nr. 19/79 og S.nr. 122/79 (budsjettnr.)

Trondheim, 18.06.79.

TRONDHEIM KOMMUNALE MUSIKKSKOLE
PRINSIPPER FOR DET VIDERE ARBEID. BUDSJETT.

1.0. Forarbeid og oppstartning.

1.1. Musikkundervisningsnemnda.

I juli 1970 oppnevnte Trondheim formannskap et utvalg til å utrede spørsmålet om musikkundervisning i Trondheim.

Utvalgets formann var Intendant Gotfred Werner. Øvrige medlemmer var Hans Gaare, Per Hjort Albertsen, Ole Egil Torp, Gunnvald Roar.

En innstilling ble framlagt i februar 1971. Innstillingen, med forslag om opprettelse av Trondheim kommunale musikkskole og Trondelag Musikkonservatorium ble vedtatt i samtlige politiske organer i 1971/72, og vedtakene gjennomført med en kortere innkjøringsfase (Trondheim skolestyre Sak 279/72).

1.2. Samordnet musikkforsøk.

Behovet for et musikk-samarbeid på bred front, og ønsket om å utvikle et musikktilbud som kunne nå flest mulig, førte til etablering av Samordnet musikkforsøk fra 1974/75, der samtlige opplæringsinstanser for musikk i Trondheim er deltakere, bl.a. også Universitetet, lærerskoler og videregående skole. Forsøket vil gå over en 7-års periode med avslutning 1981/82. Skolestyret vil i løpet av 1980 få seg forelagt de første delrapporter fra forsøket. Med i forsøket er, foruten Trondheim, også Bjugn og Sandnes kommuner.

En viktig side ved forsøket har vært å utprøve en modell der den kommunale musikkskolen utøver en utpreget støttefunksjon for den obligatoriske musikkundervisningen i grunnskolen og for grunnskolens estetiske valgfag og ulike musikkaktiviteter, som også skissert i kulturrådets utredning (Braset-utvalget).

2.0 Mål for Trondheim kommunale musikkskole.

2.1. Den opprinnelige målformulering for TKM var slik:

- støtte grunnskolen i arbeidet med å formidle best mulig undervisning til alle elever i estetiske fag generelt, og musikk spesielt, bl.a. gjennom samarbeid om organisatoriske opplegg, lærerkrefter, fagrettleiding, lærerkurs, spesialinstrumenter m.m.
- gi best mulig og rimeligst mulig gruppe- og spesialundervisning i musikk/musikkdramatiske aktiviteter til flest mulig av de barn/ungdommer i Trondheim kommune som har særlige interesser og forutsetninger på dette felt.

2.2. Nytt forslag.

I møte 13.06.d.å. vedtok TKM's utvalg på bakgrunn av forsøk og erfaringer å tilrå målformuleringen endret og utdypet:

"I samsvar med Mønsterplanens intensjoner skal TKM:

- STØTTE GRUNNSKOLEN I DEN OBLIGATORISKE MUSIKKUNDERVISNING (Gjelder alle grunnskoleelever i kommunen.)
- STØTTE GRUNNSKOLEN GENERELT I TILRETTELEGGING AV ESTETISKE VALGFAG-TILBUD BADE PÅ BARNE- OG UNGDOMSTRINNET (Gjelder alle grunnskoleelever i kommunen dersom alle skolene gir dette tilbud.)
- STØTTE GRUNNSKOLEN SPESIELT I TILRETTELEGGINGEN AV DE VOKALE OG INSTRUMENTALE GRUNNOPPLÆRINGSTILBUD SOM KAN ORGANISERES INNENFOR ESTETISKE VALGFAG (Gjelder alle interesserte grunnskoleelever i den utstrekning de enkelte skoler kan gi tilbud om musikkskolepreget undervisning som ledd i valgfagoppleggene.)
- STØTTE GRUNNSKOLEN I DE FRIVILLIGE MUSIKKAKTIVITETENE SOM FOREGAR F.EKS. I SKOLEKOR, -KORPS, - ORKESTER O.L.
- GI VOKAL OG INSTRUMENTAL GRUNNOPPLÆRING I GRUPPER TIL ALLE INTERESSERTE BARN OG UNGE I FØRSKOLE/GRUNNSKOLEALDER SOM IKKE FÅR SLIK UNDERVISNING GJENNOM BARNEHAGE ELLER GRUNNSKOLENS VALGFAGOPPLEGG
- GI SPESIELL MUSIKKUNDERVISNING (gruppe og/eller individuelt) TIL ALLE INTERESSERTE ELEVER SOM HAR NADD UT OVER GRUNNOPPLÆRINGSSTADIET
- GI GRUPPEINSTRUKSJON TIL ALLE VIDEREKOMNE ELEVER SOM ER INTERESSERT I Å DELTA I MINDRE VOKALE OG/ELLER INSTRUMENTALE ENSEMBLER, F. EKS. KAMMERMUSIKKGRUPPER, SOM ELEVENE EVT. IKKE KAN FÅ TILBUD OM GJENNOM DE LOKALE SKOLEKOR, -KORPS, -ORKESTRE"

Utvalget tilrår at denne målformuleringen skal gjelde fra 01.01.80.

3.0. Noen viktige prinsipper.

I forsøksperioden har enkelte av de mer målorienterte prinsipper kommet særlig i forgrunnen, dels fordi de var nye sett i forhold til tidligere tilbud i instrumentalundervisning, dels fordi de var knyttet til ressursdisponering og krevende pedagogisk utviklingsarbeid.

3.1. Prinsipper om å unngå utskilling og selektering etter "begavelse". ("Åpent opptak")

Tradisjonell tenking omkring musikkundervisning har vært knyttet til den formodning at (spill) (musikk) bare angår en liten del av befolkningen, de "musikalske".

Bred innsats og ny erfaring har imidlertid vist oss at alle mennesker på en eller annen måte har musikalske anlegg og behov for å uttrykke seg gjennom toner, rytme og bevegelse. Alle barn er "musikalske" nok til å tilegne seg musikkferdigheter og føle glede og trivsel ved slike uttrykksformer, bare de får anledning.

Vi har altså beveget oss bort fra en noe "elitepreget" musikkskoletenking over til ønsket om å gi et allment tilbud til alle interesserte, uten testing, opptaksprøver eller økonomiske sperrer ved høy kontingentsats.

Dette spørsmålet har stått i sentrum ved planleggingen av et samordnet musikkforsøk og en integrert kommunal musikkskole. Det sier seg selv at en musikkskole som blir pålagt å skille ut elever vil sterkt avvike fra målet for den obligatoriske grunnskolen. I en integrert og samordnet musikkskole må det være et hovedpoeng at tilbudet når alle som har ønsker og interesse, uansett økonomi og uansett evner. Den kommunale musikkskolen har da også helt siden starten lagt stor vekt på å legge opp undervisningen etter elevens nivå og evne til å tilegne seg stoffet. Musikkglede og musikkinteressen har vært hovedkriteriet for deltakelse. Erfaringen har også vist at dette må være det riktige inntaksgrunnlag. Også hos elever med lærevanskeligheter, eller svakere ressurser, viser det seg at tilpassete pedagogiske opplegg gir gode utviklingsmuligheter og stor glede både ved egenutfoldelse og ved samspill og samvær.

Prinsippet om "åpent opptak" synes å være det eneste forenlige med grunnskolens generelle mål, og som kan hindre de sosialt økonomiske utskillingsmekanismer.

3.2. Prinsippet om at musikk er skaping og fellesskap.

Opplæring i instrumentalmusikk har tidligere vært betraktet som særlig ressurskrevende, fordi det var full individual-undervisning: en elev - en lærer.

Trondheim kommunale musikkskole har tiltrukket seg interesse ikke bare fra hele Norge, men også fra de øvrige skandinaviske land, når det gjelder utviklingsarbeid i forbindelse med gruppeopplæring i instrumentalmusikk. Gruppeopplæringen gjelder ikke bare stryke- og blåseinstrumenter, men også instrumentaltyper som tidligere ikke ble benyttet annet enn i individualtimer, f.eks. klaver. Klaverundervisning har hittil vært spesielt kostnadskrevende. Musikkskolen har her i samarbeid med hovedfagsstuderende utviklet et system for gruppeundervisning, slik at sosialt samvær, samspill og bedret pedagogisk opplegg samt det har kunnet bidra til reduksjon i kostnadene og utviding av tilbudet i klaverspill. Videre har den kommunale musikkskolen gjennom utprøving og utviklingsarbeid skapt et verdifullt metodisk materiale når det gjelder gruppeundervisning for små stryker-

Innenfor feltet pedagogisk utviklingsarbeid og utvikling av læremidler er det også riktig å peke på den direkte og praktiske kontakt den kommunale musikkskole har utviklet med foreldregruppen. Også foreldrene gis anledning til å delta, lære om musikk, og eventuelt lære å spille sammen med barna. Dette er i seg selv et viktig sosialt styrkingstiltak, samtidig som det kommer hele skoleverket til gode at man her skaper større bredde i interessen for musikkultur.

3.3. Prinsippet om desentralisering og tiltak i nærmiljøet.

Så langt det har vært mulig med de (lærer)ressurser en rår over, har TKM søkt å legge sin undervisning til "heimeskolene" om ettermiddagene.

Bare når gruppesammensetningen eller instrumenttypen krever det, blir endringen lagt til skolen sentralt. Videre har musikkskolen avstått fra å etablere eget kor og orkester. Skolen har isteden søkt å styrke og bygge opp under grunnskolenes og foreldrerådenes egne musikktiltak i lokalmiljøene.

3.4. Prinsippet om kommunal musikkskole "integrert" i den obligatoriske grunnskolen.

3.4.1. Musikkfaget i grunnskolen.

Musikkfaget i grunnskolen har gjennom en årrekke på mange måter vært et "problemfag". Dette har sammenheng med mange forhold, de viktigste må sies å være:

- Timetallet for musikk i grunnskolen har ligget temmelig lavt, det har således vært vanskelig for skolen å bygge opp en basis av elementære musikkunnskaper hos den enkelte elev. Det lave timetallet har videre vanskeliggjort den skapende og utøvende virksomhet som er musikkens og sangens særlige kjennetegn.
- Musikkpedagogikken har først i de siste år utviklet metodiske opplegg som tar sikte på de ulike aldersgruppers modenhet, interesser og behov, og som kan skape lyst og stimulans for musikkaktivitet hos alle barn og unge.
- Lærerutdanning i musikkfaget har først i de senere år blitt tilpasset grunnskolens reelle behov, og blitt styrket når det gjelder utøvende musikk.
- Grunnskolen har lenge manglet lærere med tilstrekkelig kunnskap innenfor musikkfagets teoretiske og utøvende sektorer.
- Musikkutdanning har i vårt land vært på etterslep i forhold til andre land. Først de siste 7 år har musikkstuderende kunnet få lån i Statens lånekasse. Før denne tid måtte alle som ønsket å ta en yrkesutdanning innenfor utøvende musikk, selv betale sin utdanning. I tillegg kom at de fleste måtte søke denne utdanninga i utlandet.
- Musikkfaget i grunnskolens ungdomstrinn har stått i en særstilling. Ungdomstrinnet fikk særlige problemer p.g.a. spredningen i kvaliteten av musikkundervisningen på barneskolene, noe som førte til store differensieringsvansker for lærerne.
- Grunnskolen har tidligere ikke gitt annen form for instrumentalundervisning enn sang til sine elever, dette på grunn av store klasser, få timer og mangel på lærere. Foreldreforeninger o.l. har til en viss grad rådd bot på dette gjennom arbeid for å etablere skolekorps, delvis også strykeorkester ved skolene. Orkestrene har imidlertid lidd under mangelen på ressurser til individualisering av undervisningen. Det er i denne sammenheng riktig å peke på at de elever som fikk tilleggsskolering på instrumental- musikkens område nok oftest ble grupper der foreldrene hadde råd til å

betale slik tilleggssundervisning.

Det er også riktig å minne om at strykegruppene var særlig utsatt. Dette viste igjen til den svake rekrutteringen til de få strykeorkestrene som var i gang ved noen barneskoler.

Samlet kan en si at musikkundervisninga innenfor grunnskolen tidligere i liten grad fylte det kravet som må stilles til opplæring i en almenobligatorisk grunnskole: Likeverdige vilkår og tilbud til alle.

På denne bakgrunn har en lagt særlig vekt på å gjøre den kommunale musikkskolen til en støtte og ressurs for grunnskolens musikk- og instrumentalundervisning.

3.4.2. Estetiske valgfag.

Estetiske valgfag ble innført fra høsten 1973, og kan nå gjelde fra barnetrinnets 3.klasse, etter tilråding fra lærerråd og samarbeidsutvalg.

Av 31 barneskoler har 26 skoler valgfagsordning, og av disse igjen 20 skoler med sang og instrumentalmusikk valgfag, for i alt 450 - 500 elever. Undervisningen gis på formiddag- eller ettermiddagstid, oftest med faglig støtte fra TKM, og TKM er behjelpelig med lærere.

3.4.3. Pedagogisk veiledning og informasjon.

De fire inspektør-stillingene ved TKM er kombinert med fagkonsulentstillingen i musikk. Det gis kurs for grunnskolens lærere, orienteres om materiell, formidles nye undervisningsmetoder til bruk i grunnskolen, og utvikles materiell/metodeopplegg til begynnerundervisning på instrument.

3.4.4. Tilleggsundervisning på instrument.

Elever som deltar i kor, korps, orkestre, kan samtidig melde seg som elev ved TKM. Tilleggsundervisningen gis vanligvis i kontakt med og som supplement til heimeskolens undervisningstilbud.

3.4.5. Bruk av kombinerte musikk lærerstillinger.

Mangelen på musikk lærere søkes avhjulpet ved å kombinere stillinger foreløpig ved TKM, grunnskolen og Musikkonservatoriet. Prøveordningen her synes å fungere godt. En bør komme videre med slike kombinasjonsstillinger. Ordningen gir skoleverket god tilgang på faglig kvalifiserte musikk lærere, samtidig som en kan oppnå bedre stabilitet gjennom faste stillinger og også for instrumentalundervisning, utøvende musikk, kor- og orkesterinstruksjon m.m.

4.0. Personalspørsmål.

Fra gammelt av har de fleste lærere i instrumentalmusikk hatt relativt usikre arbeidsvilkår, med flere spredte arbeidsplasser og en spredt arbeidsdag. Bare musikkonservatoriene (tidl. her: Trondhjems musikk skole) hadde egne musikk lærerstillinger, ellers ble slik undervisning gitt på rent privat basis, og med usikkerhet fra år til år.

4.1. Faste stillinger.

I oppbyggingsfasen har heller ikke TKM fått anledning til å etablere flere faste stillinger.

Slike tilsettingsvilkår vil være avgjørende for stabilitet og kvalitet i personalet. På den annen side vil det også være en arbeidsgivers plikt så langt mulig å sørge for at pensjons- og ansiennitetsrettigheter blir sikret arbeidstakerne.

Skolesjefen gjør oppmerksom på disse usikre lærerforhold, og vil snarest fremme egen sak om en relativ ressursandel øremerket for faste hel- og deltidsstillinger.

4.2. Arbeidstidsordninger.

TKM følger de sentralt gitte avtaler for arbeidstid og leseplikt. I forbindelse med forsøket er imidlertid hele personalet pålagt undervisning i grupper fra 3 - 8 elever. Slik gruppeundervisning, som krever langt større for- og etterarbeid enn den tidligere individualundervisning, gir 24 leseplikt-timer og 5 timer konvertert til foreldrekontakt, forberedelse og materiellutvikling. Individuell begynner- og grunnopplæring gir 29 leseplikttimer, videregående opplæring 24 timer.

Det er imidlertid grunn til å peke på at en desentralisert og integrert musikk-skole pålegger den enkelte lærer reisetid mellom skolene, samt undervisningstimer spredt på formiddag, ettermiddag og kveld. Arbeidsdagen kan derfor ofte bli lang i forhold til det registrerte timetall.

4.3. Gruppestørrelse og arbeidsbyrde.

Det er klart at en på dette feltet nærmer seg de ikke-målbare pedagogiske kriterier. Det vil således være gruppens sammensetning, tilgang på egnet notemateriell og tilleggsinstrumenter, gode lokaler, lærerens erfaring osv. som samlet avgjør arbeidsbyrden.

All erfaring sier imidlertid at jo mer viderekommen eleven er, jo større er elevens krav til individualisert perfektjonering på sitt instrument. Det er således lettere å danne gode undervisningsgrupper blant nybegynnere enn blant viderekomne elever i musikk. På denne bakgrunn kan skolesjefen ha forståelse for at med det økende antall viderekomne elever ved TKM, vil en senking av gjennomsnittlig gruppestørrelse fra 3,0 til 2,6 være ønskelig.

Når skolesjefen likevel fra 1980 tilrår en gjennomsnittlig gruppestørrelse på 2,8 er det således ut fra en vurdering av forholdet til ressursbehovet. Det er sannsynlig at vi enda i opptrappingsfasen bør beholde gruppegjennomsnittet som en måleenhet på det nivå vi har råd til å holde ved fortsatt åpent opptak. Det er to justeringsmidler en kan benytte seg av ved åpent opptak innenfor gitte rammer:

1. Justering av gruppegjennomsnittet
2. Justering av tilgang på valgfagstilbud.

Begge disse justeringsredskapene bør kunne benyttes.

5.0. Økonomi og tilskottsordninger.

5.1. Statlig medvirkning.

Det er alminnelig akseptert at staten yter den støtte til opplæring og kulturtiltak i kommunene. Erfaring og utprøving av en kommunal musikk-skole i tilknytning til grunnskolen har vist at slik statlig støtte vil være et vilkår for en åpen utadrettet virksomhet som når hele barne- og ungdomskullet i en kommune. Det bør søkes å oppnå gjennomslag for dette på sentralt hold.

5.2. Fylkets medvirkning.

Hittil har elevkullene ved TKM i hovedsak vært grunnskoleelever i begynner- og grunnopplæring. Etter hvert som elever både i alder og nivå (etter lærervurdering) går over i videregående opplæring, bør det søkes en viss refusjonskvote innpasset fra fylkets side. Likeledes bør valgfag instrumentalmusikk økes både på ungdomstrinnet og i videregående skole.

5.3. Kontingentsatser og friplassordning.

Lave kontingentsatser er i tråd med skolens mål. Kontingentsatsene tilrås imidlertid opprettholdt på det nåværende nivå, idet de vurderes som rimelig lave. Det vil også være riktig å se kontingentsatsene i forhold til friplassordningen, og heller bedre sistnevnte ordning noe, for å unngå økonomiske hindringer for enkelte familier.

6.0

AVKLARING AV SITUASJONEN
INN MOT BUDSJETT 1980

I bystyrets vedtak i sak B.nr. 69/1979, siste avsnitt, heter det:

"Bystyret ber videre om at musikkskolens situasjon avklares nærmere inn mot budsjett 1980."

I premissene for vedtaket heter det:

-- Musikkskolen.

På lik linje med all annen kommunal virksomhet, ble det for musikkskolen foreslått og vedtatt et meget stramt budsjett for 1979. Budsjettet bygger på et timeforbruk på 520 timer pr. uke, eller ca. 1600 elever når en legger til grunn ca. 3 elever pr. ukelærertime slik opplegget ved skolen er. Det var klart at budsjetttrimmen ikke var stor nok til at skolen kunne fortsette med åpent opptak.

Skolen står imidlertid i en noe spesiell situasjon fordi den driver vanlig undervisning, samtidig som den er med i et forsøk som Forsøksrådet for skoleverket startet i 1974 om samordnet musikkundervisning. Målet for prosjektet er å gi elever best mulig innføring i musikk som ledd i allmennutdanningen på alle trinn i skoleverket. Fra skolens styre og ledelse og ledelsen for forsøket, er det understreket at fritt opptak og lav kontingent er vesentlige ledd i selve forsøket.

De midler som til og med 1978 har vært stilt til disposisjon fra Forsøksrådet, har i hovedsak vært knyttet til administrasjon, kurs, materiell og kontaktsvirksomhet. Det er ikke gitt direkte støtte til skolen. Siden forsøket startet, har elevtallet ved skolen økt fra 500 til vel 2 000 i 1978, og det er regnet med ytterligere økning til 2 300 i 1981. Denne veksten har sammen med stram økonomisk ramme bragt skolen i en vanskelig økonomisk situasjon. Det ville derfor ikke være urimelig om staten ga direkte støtte for å sikre fritt opptak. For inneværende år ble det søkt om direkte støtte fra Kirke- og Undervisningsdepartementet.

Søknaden er imidlertid ikke innvilget. Det er imidlertid gitt samtykke til å om-disponere midlene som Forsøksrådet for skoleverket har gitt, slik at åpent opptak også sikres i 1979. Det foreligger ingen avklaring av statens medvirkning for resten av forsøksperioden.

Dette betyr at driften for første halvdel av skoleåret 1979/80 er sikret. På den annen side reiser dette problemer inn mot 1980-budsjettet så lenge statens medvirkning for 1980 ennå ikke er avklart. Det kan bety at en binder kommunens utgifter opp på et høyere nivå enn i dag dersom slik støtte ikke blir gitt, og det ikke skal foretas drastisk omlegging av skolens virksomhet midt i et skoleår.

Saken er for så vidt enda et eksempel på hvordan det fra statlig hold ytes medvirkning til å øke kommunal aktivitet uten at ansvarsforholdene er klarlagt, og statens finansielle forpliktelser er tilstrekkelig fastlagt. Jeg synes det derfor er grunn til at musikkskolens virksomhet, retningslinjene for driften, og forsøket tas opp som en egen sak i tilknytning til behandlingen av 1980-budsjettet og kommuneplanmeldingen.

Med bakgrunn i de merknader som her er gitt, vil jeg slutte meg til forslaget om å endre musikkskolens budsjett, slik som foreslått av avdelingen.

TKM's forslag til budsjett for 1980, vedtatt i skolens utvalg den 13.06.79, sammen med årsmelding for 1978 gir et godt innblikk i virksomheten ved skolen og et godt grunnlag for en prinsipiell drøfting av skolens situasjon, slik bystyret ber om.

6.1 Hovedpunkter.

Med bakgrunn i den faktiske virksomhet i 1978 og 1979 mener en det vil være riktig å drøfte følgende hovedpunkter:

- elevtall 1980 med sikte på å sikre åpent opptak,
- gruppestørrelse - rimelig gjennomsnittlig antall elever pr. lærertime pr. uke. (Fungerer også som måleenhet).
- årstimetall som følge av ovennevnte punkter, som grunnlag for lønnsberegning og dermed bevilgning til lønn som "omlagløyving"
- tilskott fra staten, evt. gjennom Samordnet musikkforsøk, medregnet i budsjettforslaget før endelig tilsagn foreligger og konsekvensene for elevinntak høsten 1980 dersom dette ikke gjøres,

Nedenfor er satt opp hovedtall fra budsjett 1979 (rev. ved B.nr. 69/1979), fra TKM's budsjettforslag for 1980 og 3 alternativ ut fra ulike forutsetninger når det gjelder gjennomsnittlig elevtall og gjennomsnittlig gruppestørrelse. Som konstante faktorer har en holdt:

- lønn til administrasjon (495000)
- lønn ekstrahjelp og overtid (vikarer) (100000)
- utgifter på hovedpostene 1, 2 og 3.

	Rev.budsjett 1979	TKM's forslag 1980	Alt. 1	Alt 2	Alt. 3
1.231 TKM	2400	2600	2600	2500	2540
		2.6	2.8	2.8	2.8
1.231.0	3.190	4.395	4.125	3.730	4.042
1	128	130	130	130	130
2	98	110	110	110	110
3	69	80	80	80	80
Sum driftsutg.	3.485	4.715	4.445	4.050	4.362
1.231.6	885	1.040	1.040	1.000	1.016
Netto utg.uten overføringer fra staten	2.597	3.675	3.405	3.050	3.346
Netto utg.med overføringer som 1979	2.194	3.272	3.002	2.647	2.943
Netto utg.med over- føringer som omsøkt + ref.sykelønn ca.50'		3.225	2.955	2.600	2.896

Detaljer i tabell bakenfor.

6.2 Ulike alternativer

Et gjennomsnittlig elevtall i 1980 på 2.600, slik TKM foreslår, betyr at dersom elevtallet fra høsten 1979 (2.500) videreføres våren 1980, kan ca. 2.740 elever få undervisning høsten 1980.

For å videreføre undervisningen for gjennomsnittlig 2.500 elever hele året 1980, vil, med gjennomsnittlig gruppestørrelse på ca. 2,6 (som i TKM's budsjettforslag), lønnsutgiftene på hovedpost 0 bli ca. kr. 4.148.850,-.

Tilsvarende lønnsutgift med gjennomsnittlig gruppestørrelse på ca. 2,8 ville bli ca. kr. 3.988.000,-, og med gruppestørrelse på 3.0 ca. kr. 3.761.700,-.

For å gjennomføre undervisning for 2.500 elever i vårhalvåret og 2.600 i høsthalvåret, altså et gjennomsnitt på ca. 2.540, vil lønnsutgiftene bli:

- med gj.sn. gruppestørr. ca. 2.6:	ca. kr. 4.307.300,-
- " " " " 2.8:	" " 4.042.200,-
- " " " " 3.0:	" " 3.812.300,-

Dersom en ikke regner med i bruttobudsjettet de ca. kr. 400.000 i forventet overføring fra staten, evt. gjennom Samordnet musikkforsøk, får det slike følger:

- kr. 400.000,- finansierer lønn for ca. 4.000 årstimer, eller ca. 105 uketimer, og dette betyr igjen fra ca. 275 til 315 elevplasser.
- uten tilskott eller tilsvarende økt kommunal bevilgning vil altså gjennomsnittlig elevtall i 1980 bli ca.:

- alt. I	2.300
- alt. II	2.200
- alt. III	2.240

- med 2.500 elever i vårhalvåret kan musikkskolen bare ta opp i høsthalvåret 1980:

- alt. I	2.020
- alt. II	1.780
- alt. III	1.880

MED TILSVARENDE REDUKSJON I ELEVKONTINGENTINNGANGEN.

En mener en minst bør sikre et gjennomsnittlig elevtall på 2.540, mens en i den situasjonen en er nå, trolig bør kunne innrette seg innenfor et gjennomsnittlig elevtall pr. gruppe på ca. 2.8. Dette vil gi en samlet brutto driftsutgift på kr. 4.362.000,-, og en nettoutgift på ca. kr. 3.300.000,- når overføringer fra staten, unntatt refusjon for sykelønn med ca. kr. 50.000,-, er holdt utenfor.

1.23 MUSIKKUNDERVISNING		REGNSKAP		TAKS		ALL. 1		ALL. 2		ALL. 3	
		1978		30.03.78		2600/28		2500/28		2540/28	
1.231	KOMMUNAL MUSIKKSKOLE	3.068.936	3.148.000	42.000	4.395.000	4.125.000	3.730.000	4.042.000			
1.231.010	LØNNSOMK. ETTER REGULATIV.....	125.228	42.000								
1.231.080	LØNNSOMK. TIL EKSTRAHJELP OG OVERTID.....	3.194.164	3.190.000	4.395.000	4.125.000	3.730.000	4.042.000				
	SUM H.POST 0 LØNN K.V.										
1.231.100	INNKLØP AV MASKINER O.L.....	9.197	11.000	11.000							
1.231.110	INNKLØP AV INSTRUMENTER OG APPARATER.....	94.027	100.000	102.000							
1.231.120	INNKLØP REDSKAPER OG VERKTØY.....	17.626	17.000	17.000							
1.231.130	INNKLØP AV INVENTAR.....	1.751	128.000	130.000	130.000	130.000	130.000				
1.231.140	INNKLØP ANNET UTSTYR.....										
	SUM H.POST 1 UTSTYR OG VEDLIKEHOLD										
1.231.200	KONTORUTGIFTER.....	23.344	25.000	26.000							
1.231.220	LEIE AV MUS, EIEENDOM, AVG FORSIKR.....	4.715	3.000	8.000							
1.231.230	SKYSS OG KOSTGODTGJØRELSE.....	20.233	25.000	27.000							
1.231.240	VEDLIKEN. AV UTSTYR K.V.....	18.267	22.000	26.000							
1.231.250	DRIFTSMATERIALER OG REKV.....	10.762	12.000	12.000							
1.231.260	KJØPTE ADMINISTRATIVE TJENESTER.....	7.820	11.000	11.000							
	SUM H.POST 2 ANDRE DRIFTSUTGIFTER										
1.231.360	STØTTE TIL PRIVATE PERSONER.....	41.500	69.000	80.000	110.000	110.000	110.000				
1.231.370	STØTTE TIL EGNE ARBEIDSTAKERE.....	8.690	-	-							
	SUM H.POST 3 OVERFØRINGER - DRIFT										
	SUM DRIFTSUTGIFTER.....	3452.096	3485.000	4715.000	4445.000	4050.000	4362.000				
1.231.630	AVGIFTSFRI OMS. AV TJENEST.....	844.700	888.000	1.040.000	1.040.000	1.000.000	1.016.000				
1.231.710	OVERFØRINGER FRA STATEN.....	252.086	403.000	(450.000)	(450.000)	(450.000)	(450.000)				
1.231.740	OVERFØRINGER FRA ANDRE.....	108.539	1.291.000								
	SUM DRIFTSINNTEKTER.....	1.205.325	1.291.000	3.675.000	3.405.000	3.050.000	3.346.000				
	NETTO DRIFTSUTGIFT.....	2.246.771	2.194.000	(3.225.000)	(2.955.000)	(2.600.000)	(2.896.000)				

I n n s t i l l i n g:

Trondheim skolestyre tar skolesjefens orientering om Trondheim kommunale Musikkskole (TKM) til orientering, og slutter seg i hovedsak til disse prinsipper:

Utvalgets vedtak av 13.06.79 om målsetting for TKM, skal gjelde fra 01.01.80.

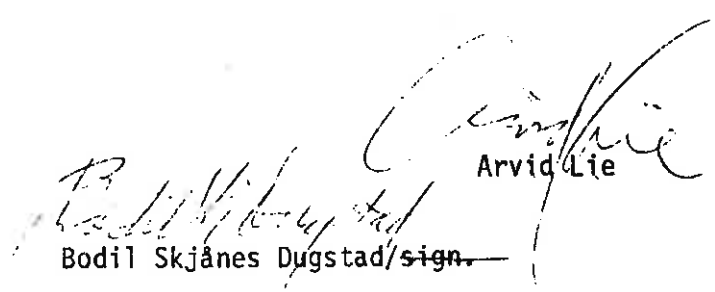
TKM skal så vidt mulig gi åpent inntak for alle interesserte elever.

Samordning av TKM's virksomhet, estetiske valgfag og skolenes kor-, korps- og orkestervirksomhet fortsetter.

Det søkes opprettet faste hel- og delstillinger for personalet (lærerne), blant annet ved etablering av kombinerte stillinger.

Det søkes fast avtale om et årlig statstilskott til TKM's virksomhet og om tilleggstilskott for et visst antall videregående elever.

Skolestyret slutter seg ellers til skolesjefens budsjettforslag for 1980, alternativ III.

Bodil Skjånes Dugstad/sign.

Arvid Lie

TABELL 1

Gruppe undervisning = (begynnertrinnet)/andel begynnerelever.

%fordeling	GR.UV. PÅ BEGYNNER ANDEL TRINNET. BEGYNNERELEVER		uenig					enig	
			1	2	3	4	5	N	$\bar{x}$
Ingen	1		19	4	11	33	33	27	3.6
1/4 - 3/4	2		9	2	15	15	59	46	4.1
Alle	3		-	11	16	21	58	19	4.3

TABELL 2

"Gruppeundervisning egner seg ikke for viderekommende elever"/ andel begynnerelever.

%fordeling	GRUPPEUNDER- ANDEL VISNING BEGYNNERELEVER		uenig					enig	
			1	2	3	4	5	N	$\bar{x}$
Ingen	1		4	19	11	30	37	27	3.8
1/4 - 3/4	2		26	16	7	26	26	43	3.1
Alle	3		29	6	29	6	29	17	3.0

TABELL 3

"Selv uv. på høyere nivå kan ha gruppeundervisning som et vesentlig element/andel begynnerelever".

% fordeling	ANDEL BEGYNNERELEVER		uenig					enig		N	$\bar{x}$
			1	2	3	4	5				
	Ingen	1	11	7	22	26	33	27	3.6		
	1/4 - 3/4	2	17	19	10	14	41	42	3.4		
	Alle	3	-	6	11	22	61	18	4.4		

TABELL 4

"Gr. undervisning egner seg ikke for mitt instr. "/Instrument

% fordeling	INSTRUMENT \ GRUPPEUNDERVISNING		uenig			enig		N	$\bar{x}$
			1	2	3	4	5		
	Piano	1	52	7	19	15	7	27	2.2
	Fiolin	2	75	8	13	4	-	24	1.9

TABELL 5

Gr. undervisning passer best på begynertrinnet/Instrument.

% fordeling	GRUPPEUNDER- VISNING		uenig			enig		N	$\bar{x}$
			1	2	3	4	5		
	Piano	1	-	-	3	17	80	30	4.8
	Fiolin	2	8	4	8	17	63	24	4.2

TABELL 6

Gr. undervisning gir meg for lite tid med den enkelte elev/
instrument.

% fordeling	INSTRUMENT	GRUPPEUNDER- VISNING	uenig					enig	
			1	2	3	4	5	N	$\bar{x}$
	Piano	1	7	4	7	33	48	28	4.1
	Fiolin	2	18	9	14	32	27	22	3.4

TABELL 7

Høygruppe/Lavgruppe undervisningspraksis.

frekvensfordeling:

- år på konservatorium

	1	2	3	4	5	6	
1	13	1	-	1	1	-	16
2	13	-	-	-	-	1	14
3	12	-	-	-	-	2	14
4	7	1	-	1	1	-	10
5	16	5	4	3	1	8	37
	61	7	4	5	3	11	91

TABELL 8

All undervisning som individuell undervisning/ underv. praksis.

%fordeling		INDIVIDUELL IND. PRAKSIS	uenig					enig	
			1	2	3	4	5	N	$\bar{x}$
	Lavgruppe	1	58	5	11	16	11	19	2.2
	Høygruppe	2	40	12	24	12	12	25	2.4

TABELL 9

"Det er ikke spørsmål om gruppe - eller individuell undervisning, men tid og muligheter til begge deler"/Undervisningspraksis.

%fordeling		GRUPPEUNDER- PRAKSIS M.UV	uenig					enig	
			1	2	3	4	5	N	$\bar{x}$
	Lavgruppe	1	-	-	10	-	90	20	4.8
	Høygruppe	2	5	5	20	25	45	20	4.0

TABELL 10

"Alle elever burde ha gratis tilbud om instrumental-/vokal-
opplæring på linje med opplæring i norsk og matematikk/ antall
år musikkundervisning.

%fordeling		ÅPENT OPPTAK PRAKSIS "GRATIS" M.UV	uenig					enig	
			1	2	3	4	5	N	$\bar{x}$
	0 - 4 års praksis		4	9	23	24	41	71	3.9
	5 år eller mer		11	6	14	11	59	114	4.0

TABELL 11

"Det bør ikke stilles faglige krav ved opptak til instrumental-/vokalopplæringen"/antall år musikkundervisning.

%fordeling	ÅPENT OPPT. "IKKE PRAKSIS M.UV FAGL. KRAV"	uenig			enig		N	$\bar{x}$
		1	2	3	4	5		
	0 - 4 års praksis	6	3	25	24	42	71	3.9
	5 år eller mer	14	8	12	18	49	113	3.8

TABELL 12

"Elevkontingenten - er en stor belastning for familier med flere barn i MS" / Barn selv i MS.

% fordeling	BARN SELV I MS?	ELEVkont.	Uenig					Enig	
			1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
	Ja	1	17	6	33	6	39	18	3.4
	Nei	2	3	10	19	23	45	31	4.0

TABELL 13

"Elevkont. - belastning for familier med ett barn i MS, når en ser denne i sammenheng med de totale utgifter til barnets musikkaktiviteter" / Barn selv i MS.

% fordeling	BARN SELV I MS?	ELEVkont.	Uenig					Enig	
			1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
	Ja	1	44	7	28	11	11	18	2.4
	Nei	2	13	20	37	7	23	30	3.1

TABELL 14

"Alle elever burde ha gratis tilbud ..." / Undervisningspraksis

% fordeling	UNDER- VISNINGS PRAKS.	A.O. "GRATIS- TILBUD"	Uenig					Enig	
			1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
	Lavgruppe	1	5	-	5	-	90	19	4.7
	Høygruppe	2	5	11	16	-	68	19	4.2

TABELL 15

"Det bør ikke stilles faglige krav ..." / Undervisningspraksis

% fordeling	A.O. "FAGLIGE KRAV"	Uenig					Enig	
		1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
	UNDERV. PRAKSIS							
	Lavgruppe	1	5	-	5	11	79	19 4.6
	Høygruppe	2	-	11	11	21	58	19 4.3

TABELL 16

Undervisningspraksis og synet på åpent opptak.

% fordeling	A.O. "ÅPENT OPPTAK"	Uenig					Enig	
		1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
	UNDERVISN. PRAKSIS							
	Lavgruppe	5	-	-	5	91	21	4.8
	Høygruppe	4	4	4	19	69	26	4.5

TABELL 17

"Alle elever burde ha gratis tilbud ..." / Instrument

% fordeling	A.O. "GRATIS TILBUD"	Uenig					Enig	
		1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
	INSTRUMENT							
	Piano	1	4	4	7	7	79	28 4.5
	Fiolin	2	-	10	14	-	76	21 4.4

TABELL 18

"Det bør ikke stilles faglige krav ..." / Instrument

	A.O. "FAGLIGE KRAV"	Uenig					Enig	
		1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
	INSTRUM.							
	Piano	1	7	-	7	4	82	27 4.5
	Fiolin	2	5	5	5	14	71	21 4.4

TABELL 19

"Musikkskolen bør bygge på åpent opptak" / Instrument

% fordeling	MS BYGGE PÅ FA OPPTAK	Uenig					Enig	
		1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
	INSTRUMENT							
	Piano	1	7	3	0	7	82	29 4,6
	Fiolin	2	5	0	0	14	81	47 4,7

TABELL 20

"Alle barn burde ha gratis tilbud ..." / Barn selv i MS

% fordeling	A.O. "GRATIS TILB."	Uenig					Enig	
		1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
	BARN SELV I MS?							
	Ja	1	3	3	10	7	77	30 4.5
	Nei	2	2	-	7	20	71	45 4.6

TABELL 21

"Det bør ikke stilles faglige krav ..." / Barn selv i MS

% fordeling	A.O. "FAGLIGE KRAV"	Uenig					Enig	
		1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
	BARN SELV I MS?							
	Ja	1	-	19	10	16	55	31 4.1
	Nei	2	4	2	18	20	56	45 4.2

TABELL 22

"Valgfagsundervisningen styrket obligatorisk undervisning" / Stilling

% fordeling	V.F.U. ST. OBL.UV	Uenig					Enig	
		1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
	STILLING							
	Almennl.	1	7	20	27	20	27	30 3,4
	Spesiall.	2	-	8	25	25	42	12 4,0
	Rektor/Insp.	3	10	16	36	23	16	31 3,2

TABELL 23

" - tilstrekkelig antall rammetimer til musikk valgfag .. " / Stilling

% fordeling	STILLING	TILSTR. RT. T. VF.	Uenig					Enig		N	$\bar{X}$
			1	2	3	4	5				
	Allmennl.	1	21	17	15	15	31			52	3.2
	Spesiall.	2	33	25	25	8	8			12	2.3
	Rektor/Insp.	3	10	19	17	31	24			42	3.4

TABELL 24

"Valgfagsundervisningen i musikk ved vår skole kunne neppe vært gjennomført uten musikkskolens støtte" / Skole

% fordeling	SKOLESLAG	VALGFAGSUV.	Uenig					Enig		N	$\bar{X}$
			1	2	3	4	5				
	Barneskole	1	35	13	7	20	25			91	2.9
	Ungdomsskole	2	61	21	4	7	7			28	1.8

TABELL 25

Samarbeid musikkskole - grunnskole

		Uenig					Enig		N	$\bar{X}$
		78	6	6	6	6				
	Rektor er ikke interessert i samarbeid med MS								159	1.6
	Dersom rektor i en B.-U.-skole er positiv til samarbeid, er det lett å få det istand	2	-	11	14	73			56	4.6

TABELL 26

"Samarbeidet mellom fagrettlederne og grunnskolens lærere har fungert dårlig" / Skoleslag

	Uenig				Enig		IV	X
	9	2	24	20	46	46		
Musikk-skolen								3.9
Grunn-skolen	29	21	18	14	19	154		2.8

TABELL 27

"Samarbeidet mellom fagrettlederne og skolens lærere har fungert dårlig" / Deltatt / ikke deltatt i samarbeidet.

Horizontal % fordeling	Samarb.	Uenig					Enig	
		1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
	Deltatt							
	Nei	12	20	20	20	28	25	3.3
	Ja	32	21	17	12	18	129	2.6

TABELL 28

"Musikkforsøket tok ressurser fra andre fag i skolen" / Deltatt / Ikke deltatt i samarbeid

Horizontal % fordeling	SMF tok ressurser	Uenig					Enig	
		1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
	Deltatt							
	Nei	25	-	25	25	25	24	3.3
	Ja	43	20	21	12	5	127	2.2

TABELL 29

"Informasjonen om tilbudet var dårlig" / Deltatt/ikke deltatt i samarbeid.

Horizontal % fordeling	Informasjon	Uenig					Enig	
		1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
	Deltatt							
	Nei	23	4	27	15	31	26	3.3
	Ja	31	24	20	14	12	132	2.5

TABELL 30

"Rektor er ikke interessert i samarbeid med musikkskolen" / Deltatt/ikke deltatt i samarbeid.

Horizontal % fordeling	Rektor uinteressert	Uenig					Enig	
		1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
	Deltatt							
	Nei	60	-	16	8	16	25	2.2
	Ja	81	7	4	5	4	134	1.4

TABELL 31

Deltatt i samarbeid / K/K/O

Horisontal % fordeling	Deltatt K/K/O	Nei	Ja	N
	Kor	57	44	23
	Korps	88	12	50
	Orkester	70	30	10

TABELL 32

"Vi vet for lite om musikk skolens tilbud" / Deltakelse i samarbeid

Samarbeid	Uenig				Enig		N	$\bar{X}$
	1	2	3	4	5			
Ikke deltatt	19	11	23	23	24		62	3.2
Deltatt	53	26	11	5	5		19	1.8

TABELL 33

"Undervisningstilbudet fra musikk skolen passer dårlig for våre behov" / Deltakelse i samarbeid.

Samarbeid	Uenig				Enig		N	$\bar{X}$
	1	2	3	4	5			
Ikke deltatt	24	27	34	2	14		59	2.5
Deltatt	63	16	5	5	11		19	1.8

TABELL 34

"Musikk skolens undervisning er for kostbar for vårt k/k/o" / Deltakelse i samarbeid

Samarbeid	Uenig				Enig		N	$\bar{X}$
	1	2	3	4	5			
Ikke deltatt	30	14	18	19	19		57	2.8
Deltatt	67	6	6	6	17		18	2.0

TABELL 35

"Vi og musikkskolens folk har ulikt verdisyn når det gjelder k/k/o-tilbud til barn" / Deltakelse i samarbeid.

	Uenig					Enig	
Samarbeid	1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
Ikke deltatt	36	14	31	17	2	58	2.3
Deltatt	72	17	11	-	-	18	1.4

TABELL 36

"Jeg har ofte følt behov for støtte fra musikkskolen, men har ikke bedt om det" / Deltakelse i samarbeid

	Uenig					Enig	
Samarbeid	1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
Ikke deltatt	29	22	20	10	19	59	2.7
Deltatt	57	22	11	11	-	18	1.8

TABELL 37

"Musikkskolen fordyrer musikktilbudet til barna unødige når en sammenlikner hva vi selv kan organisere denne undervisningen for" / Deltakelse i samarb.

	Uenig					Enig	
Samarbeid	1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
Ikke deltatt	45	17	21	4	13	47	2.2
Deltatt	44	25	13	13	6	16	2.1

TABELL 38

"Endel av de kommunale/statlige midler som går til musikkskolen i dag burde heller vært gitt direkte til k/k/o i byen" / Deltakelse i samarbeid.

	Uenig					Enig	
Samarbeid	1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
Ikke deltatt	32	16	26	6	20	50	2.7
Deltatt	41	35	-	6	18	17	2.2

TABELL 39

"Vi har vårt eget opplegg og trenger ikke hjelp fra musikkskolen" / Deltakelse i samarbeid

	Uenig			Enig			
Samarbeid	1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
Ikke deltatt	57	26	15	-	3	62	1.7
Deltatt	60	15	-	-	25	20	2.0

TABELL 40

"Dirigenten vår er lite interessert i samarbeid med musikkskolen" / Deltakelse i samarbeid. (NB! Dirigenten vurderer seg selv!)

	Uenig			Enig			
Samarbeid	1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
Ikke deltatt	63	11	17	6	4	54	1.8
Deltatt	75	-	-	5	20	20	2.0

TABELL 41

"Styret for k/k/o vårt er lite interessert i samarbeid med musikkskolen" / Deltakelse i samarbeid

	Uenig			Enig			
Samarbeid	1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
Ikke deltatt	60	13	22	3	2	60	1.7
Deltatt	68	11	-	11	11	19	1.8

TABELL 42

"Musikkskolen kan lett komme til å forstyrre vårt opplegg" / Deltakelse i samarbeid

	Uenig			Enig			
Samarbeid	1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
Ikke deltatt	37	23	30	7	4	57	2.2
Deltatt	68	16	5	5	5	19	1.6

TABELL 43

"Vi ønsker all undervisning lokalt for å styrke det lokale musikkmiljø" / Deltakelse i samarbeid

	Uenig					Enig	
Samarbeid	1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
Ikke deltatt	3	7	26	13	51	61	4.0
Deltatt	11	17	22	22	28	18	3.4

TABELL 44

"Styret i k/k/o har fått bedre tid til å organisere de sosiale aktiviteter etter at musikkskolen kom inn i bildet" / Deltakelse i samarbeid

	Uenig					Enig	
Samarbeid	1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
Ikke deltatt	21	13	39	13	15	39	2.9
Deltatt	43	-	29	14	14	14	2.6

TABELL 45

"Instruktørene våre går ned i nettolønn dersom de skulle bli lønnet av musikkskolen" / Deltakelse i samarbeid

	Uenig					Enig	
Samarbeid	1	2	3	4	5	N	$\bar{X}$
Ikke deltatt	54	9	19	2	16	43	2.2
Deltatt	77	15	8	-	-	13	1.3

TABELL 46

Utviklingen i SMF / Forhåndsinstilling

Innstilling \ SMF, utvikl. seg som forventet	Uenig		Enig			N
	1	2	3	4	5	
1 Negativ	2	-	-	-	-	2
2	-	1	3	-	-	4
3	1	2	12	1	-	16
4	-	2	7	6	-	15
5 Positiv	2	5	18	13	4	42
	5	10	40	20	4	79

TABELL 47

Utviklingen i SMF / Forhåndsinstilling (FML)

Forhåndsinnstilling \ SMF, utvikl. seg som forventet	Uenig		Enig			N
	1	2	3	4	5	
1 Negativ	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-
3	-	1	10	2	-	13
4	-	-	5	3	1	9
5 Positiv	-	3	9	7	4	23
	-	4	24	12	5	45

TABELL 48

Utviklingen i SMF / Forhåndsinstilling (MS)

Innstilling \ SMF, utvikl. seg som forvent.	Uenig		Enig			N
	1	2	3	4	5	
1 Negativ	-	-	-	-	1	1
2	-	-	-	-	3	3
3	-	-	1	8	11	20
4	-	-	1	3	12	16
5 Positiv	-	-	-	2	13	15
			2	13	40	55

TABELL 49

"Eierforhold"/ Stilling

Frekvensfordeling:

Stilling Eierforhold	Fast still.	Fagrett- leder	Komb. lærerp.	Time- lærer
"Lavt eierfor- hold"	2	-	-	17
"Høyt eierfor- hold"	9	3	-	7

TABELL 50

"Eierforhold" / "Søke annen stilling ... " (MS)

	Uenig					Enig	N	X
LAV	3	5	4	2	2		16	2.7
HØG	11	1	1	-	1		14	1.5